Faber Frigyes Vilmos
Mindent Jézusért

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a http://www.ppek.hu internetes címet.

Impresszum

Faber Frigyes Vilmos
Mindent Jézusért

Fordította
A Budapesti Növendékpapság Magyar Egyházirodalmi Iskolája

Nihil obstat.
Dr. Nicolaus Töttössy,
censor dioecesanus.

Nr. 1457/1940. Imprimatur.
Strigonii, die 26. Februarii 1940.
Dr. Joannes Drahos,
vicarius generalis.

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv a Szent István Társulat kiadásában jelent meg év megadása nélkül. Az elektronikus változat a Szent István Társulat engedélyével készült. A könyvet lelkipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más szerzői jog a Szent István Társulaté.

Tartalomjegyzék

Impresszum 2
Tartalomjegyzék 3
A szerző előszava 5
Első fejezet. Jézus érdekei 6
1. Jézus egészen a miénk, egészen szeretetből 6
2. Jézus érdekei 8
3. Jézus négy főérdeke: Atyjának dicsősége 11
4. Szenvedésének gyümölcse 12
5. Anyjának tisztelete 12
6. A kegyelem megbecsülése 13
7. Jézus érdekeinek szolgálatában 14
8. Jézus érdekeinek szolgálatában főeszközünk az imádság 15
Második fejezet. Együttérzés Jézussal 17
1. Jézussal való együttérzés jellemzi a szenteket 17
2. A szentek ismertetőjegyei: buzgóság az Isten dicsőségéért 19
3. Érzékenység Jézus érdekei iránt 20
4. Szorgoskodás a lelkek üdvéért 21
5. Búcsúinknak a tisztítótűzben szenvedő lelkek javára való fordítása hat okból előnyös reánk 23
Harmadik fejezet. A bűn megsebzi a szeretetet 28
1. Isten a mi legkedvesebb Atyánk 28
2. A gyönyörködő és a részvevő szeretet 30
3. A részvevő szeretet példái 33
4. A részvevő szeretet gyakorlásának módjai 36
5. Nem fájlalhatjuk igazán mások bűneit, ha nem bánjak igazán és őszintén saját bűneinket. A részvevő szeretet lelki gyümölcsei 38
Negyedik fejezet. A közbenjáró imádság 44
1. A lélek üdvözítése 44
2. Az imádság titka 46
3. Az istenes élet három sajátságának megnyilvánulása a közbenjáró imádságban 48
4. Kikért kell imádkoznunk? 51
5. A közbenjáró imádság örömei 56
Ötödik fejezet. Szegénységünk kincsei 58
1. Isten segít az Ő szeretetére 58
2. Jézus szent embersége 61
3. Jézus szent kínszenvedése 61
4. A Boldogságos Szűz tisztelete 64
5. A szent angyalok 67
6. A földi teremtmények 67
7. Az isteni tulajdonságok 68
Hatodik fejezet. Az Isten mindennek középpontja 70
1. A világi bölcsesség tehetetlensége 70
2. A jószándék 71
3. A szentek példái 72
4. A lelki írók 74
5. Szent Gertrúd szelleme 76

6. Szórakozásaink és üdülésünk felajánlása 77
7. Változatosság az ájtatosságban 82
8. A röpimák 83
Hetedik fejezet. A hálaadás 88
1. A hálaadás elhanyagolása 88
2. A szentek szelleme a hálaadás szelleme 92
3. A hálaadás különféle tárgyai 94
4. Hálaadás a hit adományáért 99
5. Hálaadás szentmise és szentáldozás után 102
6. Gyakorlati megjegyzések 108
Nyolcadik fejezet. Dicséret és vágy 113
1. Tudomány és kegyelem 113
2. Mit értünk dicséreten és vágyon? 114
3. A benső tettek 115
4. Az isteni tökéletességek ismerete és szeretete 116
5. A gyönyörködő szeretet 119
6. A szentek és a jámborok „középosztálya” 122
7. A dicséret és a vágy gyakorlatai 124
8. Szent Gertrúd és a bencés szellem 129
9. Mária, Jézus, Isten 133
Kilencedik fejezet. Purgatórium 137
1. Gondolatok a pokolról 137
2. Ájtatossági gyakorlatok a bűnös és a szegény lelkekért 138
3. Két nézet a purgatóriumról 141
4. Génuai Szent Katalin a purgatóriumról 143
5. A két nézet összeegyeztetése 146
6. Ez ájtatosság előnyei 149
7. A szentek példái 153

A szerző előszava

Mikor ezt a könyvet a közönség elé bocsátom, két dolgot szeretnék különösen hangsúlyozni. 1. Noha könyvemben állandóan a Szentséges Vér Társulatáról beszélek, minthogy könyvemet e Társulat lelki kézikönyvének szántam, téves volna azt hinni, hogy nem szolgálhat bármely katolikus hívőnek éppannyira hasznára. 2. Bár bízom olvasóim keresztény szeretetében, hogy könyvem minden kétes vagy homályos helyét csak abban az értelemben veszik, amelyet az Egyház által jóváhagyott írók képviselnek, egy félreértést eleve szeretnék elhárítani. Azt mondhatná ugyanis valaki, hogy a könyvemben ajánlott gyakorlatok és ájtatosságok csak a vágyakozó, nem pedig a tevékeny szeretetre vonatkoznak, s azért azt hihetné, hogy én csak az egyiket ajánlom, a másikkal pedig nem törődöm. Természetes, hogy a szeretet csak akkor tökéletes, ha tevékeny, s a tevékeny szeretet az önmegtagadásban nyilvánul meg, akár arról az önmegtagadásról van szó, melyet minden kereszténytől meg kell kívánni, hogy a halálos bűnt elkerülje, akár pedig arról az önlemondásról, melyet a szentek gyakoroltak s amelyet a mi csekély lelki tökéletességünk gyakran túlzásnak lát. Nincs számottevő életszentség anélkül, hogy az önmegtagadást, mely sokkal tovább megy, mint amit a parancsolatok kívánnak tőlünk, legalább bizonyos fokig ne gyakorolnók. De könyvemben most nem erről van szó; én nem azt akarom megmutatni, hogy mi tökéletes, hanem azt, hogy mi könnyű s nem arra törekszem, hogy a lelkeket a lelki élet magasabb területeire vezessem. Isten mentsen attól, hogy ily oktalan, vagy hiú legyek. Mint Szent Fülöp fiának, főként a világgal van dolgom, olyan emberekkel, akik a világban élnek, s ott akarnak jók lenni, s közönséges hivatásukban akarják magukat megszentelni. Ezeknek beszélek én, s ezeknek nem ajánlok olyan áldozatokat, amelyek erőiket meghaladják, hanem olyan ájtatossági gyakorlatokat, melyek kedvesek, vonzók, bennük a keresztény buzgóságot s a szeretetet felszítják, s a vallás gyakorlásának s a vallásos kötelességek teljesítésének kifejezhetetlen kedvességét növelik. Azok számára szeretném a jámborságot vonzóvá és kellemessé tenni, akik ugyanolyan segítőeszközökre szorulnak, mint én. Magasabb célt nem tűztem magam elé. Ha könyvem csak egyetlen egy szívet is arra indít, hogy Urunkat egy kissé jobban szeresse, akkor Isten művemet s szerzőjét máris érdemén felül megáldotta.[1]

[1] A könyv első kiadása 1853-ban jelent meg. Csakhamar számos nyelvre lefordították. Magyar nyelven első ízben Bodnár Zsigmond adta ki 1863-ban, Pesten. Fordítását sokban követjük. *A fordítók.*

Első fejezet. Jézus érdekei

1. Jézus egészen a miénk, egészen szeretetből

Jézus a miénk. Oly kegyes, hogy rendelkezésünkre bocsátja magát. Mindenét közli velünk, amennyire csak elbírjuk. Annyira szeret minket, hogy szóval ki nem fejezhetjük, sőt értelmünket és képzelőerőnket is felülmúlja. Leírhatatlan vággyal óhajtja, hogy buzgó és teljes szeretettel szeressük őt. Érdemeit éppen úgy mondhatjuk a mieinknek, mint az övéinek. Elégtétele nem annyira az ő kincse, mint a mienk. Szentségei szeretete által kijelölt utak, melyeken magát lelkünkkel közli. Akárhova fordulunk az Isten egyházában, mindenütt ott van Jézus. Számunkra Ő mindennek kezdete, közepe és vége. Segítségünk vezekléseinkben, vigaszunk bánatunkban, támaszunk kísértéseinkben. Nincs jó, sem szent, sem szép, sem élvezetes, mit szolgái benne meg nem találnának. Senkinek sem kell szegénynek lennie, mert ha választja, Jézus lehet birtoka, vagyona. Senkinek sem kell búsnak, levertnek lennie, mert Jézus a menny öröme, és neki öröme, ha bánatos szívekbe leszállhat. Sok mindent túlozhatunk, de soha sem festhetjük túlozva Jézus iránti kötelességeinket, vagy Jézus irántunk való szeretetét s irgalmasságát. Egész életünkön át beszélhetnénk Jézusról és mégsem mondhatnók el mindazt a kedveset, amit róla mondani lehet. Az örökkévalóság sem lesz elég hosszú arra, hogy őt egészen megismerjük, vagy tetteiért eléggé dicsőítsük; de az ott már nem lesz baj, mert úgyis mindig vele lehetünk és többé mit sem kívánunk.

Semmit sem tagadott meg tőlünk. Emberi lelkének egy tehetsége sincs, melyet üdvözítésünkre ne használt volna. Szent testének egy tagja sincs, mely nem szenvedett volna érettünk. Nincs fájdalom, nincs gyalázat, nincs méltatlanság, melynek kelyhét üdvünkért ki nem ürítette volna az utolsó keserű csöppig. Drága vérének egy csöppje sincs, melyet ki nem ontott volna érettünk; szentséges szívének egy dobbanása sincs, mely irántunk való szeretetének megnyilvánulása nem volna. A szentek életében csodálatos dolgokat olvasunk Isten iránt való szeretetükről, csodálatos dolgokat, melyeknek utánzására még gondolni sem merünk. Félelmetes önsanyargatásokat gyakoroltak, éveket töltöttek teljes hallgatagságban, némelyek folytonos elragadtatásban voltak, a megaláztatásokat és fájdalmakat szenvedélyesen szerették, szent türelmetlenséggel vágytak és epekedtek a halál után, és rettenetes vértanúság hosszú kínjai közt haltak meg. Ezeknek mindegyike bámulattal tölt el bennünket. Mégis, ha mindezeket egyesítjük, és Szent Péter, Szent Pál, Szent János, Szent József és Magdolna, az apostolok és vértanúk, valamint az Egyház minden századbeli hitvallóinak és szüzeinek szeretetét egy szívbe zárva képzeljük – emberi szív csak csoda által volna elég erős mindezeket magába foglalni – s azután hozzáadjuk azt az égő szeretetet, mellyel az angyalok kilenc karának serege az Isten iránt viseltetik és ezt drága jó Anyánk szeplőtelen szívének rendkívüli szeretetével koronázzuk meg: mindez meg sem közelíti, legfeljebb csak szegényesen utánozza azt a szeretetet, melyet Jézus érzett és érez mindegyikünk iránt, bármily alacsonyak, méltatlanok és vétkesek legyünk is. Ismerjük saját méltatlanságunkat, gyűlöljük önmagunkat elkövetett vétkeinkért, bosszant aljasságunk, ingerlékenységünk és nyomorultságunk, mégis, mindezek ellenére, kimondhatatlan szeretettel szeret minket, és ha szükséges volna, kész volna, mint egyik szolgájának kijelentette, az égből leszállani, hogy bármelyikünkért ismét megfeszítsék.

Nem csupán az itt a csoda, hogy minket oly nagyon szeret, hanem az, hogy egyáltalában szeret. Ha megfontoljuk, kicsoda ő és mik vagyunk mi, formálhatunk-e valami jogot szeretetére mással, mint azzal, hogy nyomorultságunk igen nagy s nélküle reménytelen? Igényeink nem lehetnek reá, csak azok, melyeket irántunk való szeretete talált ki. Mi lehet a

szeretetre méltatlanabb, mi lehet kevésbé nemeslelkű, mi háládatlanabb, mint mi? Mégis szeret minket! Miként felejthetjük el ezt? Hogyan érdekelhet még más valami minket, mint az a nagy szeretet, melyet Istennek elesett teremtményei iránt mutatott? Szinte csodálatos, hogyan végezhetjük napi kötelességeinket, és hogy mint a szerelmesek, nem felejtünk el enni, inni és aludni, midőn érezzük, hogy a mindenható, legbölcsebb, legszeretőbb, legszebb örökkévaló Isten leggyöngédebb és legforróbb szeretetének tárgyai vagyunk. Hihetetlen csoda! Annyi áldással halmoz el minket, hogy jóformán el sem viselhetjük, annyi kegyelemben részesít, hogy számot sem tudunk adni róluk. Irántunk való jósága minden reggel megújul. S mindezek után jön még az a jutalom, melyet szem nem látott, fül nem hallott, szív nem érzett sohasem. Mit tettünk mi a mai napig legdrágább Urunkért? Mégis, lásd, mit tett Ő érettünk: minden tettének célja csak szeretetünk megnyerése volt! Rátekintünk a keresztre és az alig indít meg minket. Hallgatjuk keserű szenvedését, de szemünk száraz, szívünk közömbös. Letérdelünk, hogy imádkozzunk, de alig irányíthatjuk rá gondolatainkat egy negyedóráig. Tudjuk, hogy a szentélyben jelen van, mégsem hajtunk térdet a tabernákulum előtt, hogy ruhánkat be ne szennyezzük. Látjuk mások vétkeit, de nem törődünk azzal, hogy Jézust sértik, bántják. Ezek aztán igazán furcsa jelei a szeretetnek! Jézus kevés helyet foglal el szívünkben, ha így érzünk iránta! Pedig fájdalom, így van. Saját utunkon haladunk, akaratunk szerint cselekszünk. Fődolgunk élvezni, életünket könnyűvé tenni. Életünknek puhán, könnyen kell lefolynia. Az önmegtagadást nagy vigyázattal gyakoroljuk. Testi kényelemre, világi örömökre van szükségünk és lelki életünkben csak azokat a belső vigaszokat keressük, amelyek nélkül gyötrődnénk. Ha az Istent imádjuk, önmagunkért tesszük, ha másokkal jót teszünk, önmagunkat keressük. Szegény Jézus Krisztus, szokta Szent Alfonz mondani, szegény Jézus Krisztus! Ki gondol reá, ki törődik az ő érdekeivel?

Ez a Jézus Szentséges Véréről nevezett társulatnak célja: Jézus érdekeivel törődni, azokat minden igaz úton-módon előmozdítani. Alig van valamely fontosabb világi ügy, melynek javára, jogainak védelmére, érdekeinek előmozdítására társulat nem alakulna; miért ne történnék ez Jézus érdekeinek munkálására? A tudományoknak egyesületeik, levelező társulataik vannak. Valamely kedvelt politikai vélemény győzelmének kivívására pártok létesülnek. Társulatok alakulnak a vasutak, gyárak és kőszénbányák ügyeinek előmozdítására. Miért ne alkotnánk mi is egyesületet Jézus ügyeinek tárgyalására, jogainak védelmére, érdekeinek előmozdítására? A Szentséges Vér Társulatának éppen ez a teendője. Ha ebbe belépünk, önmagunkat az ajtón kívül kell hagynunk, nem magunkért lépünk be oda: ott minden Jézusért történik.

Nos, kíséreljük meg, hogy Jézus érdekeiről fogalmat alkossunk, különben hogyan tudnók azokat előmozdítani? Az ember nem dolgozhatik sötétben, tudnia kell, mi van körülötte. Tudjátok mi az: érdekkel bírni? Ha széles e világon széttekintünk, látjuk, hogy minden embernek megvan a maga érdeke, melyért megfeszülten küzd. Csaknem annyi érdek van a világon, ahány ember. Mindenki, akivel az utcán találkozunk, érdekei után jár: arcáról, tekintetéről, siető menéséből láthatjuk. Ezek lehetnek politikaiak vagy tudományosak, kereskedelmiek, divatra vonatkozók vagy egyszerűen nagyravágyóak, vagy aljasak. De bármilyenek legyenek is, minden ember az érdeke után lát és ezt kötelességének tartja. Hogy célját elérje, egész nap fáradva dolgozik, annak gondolatával fekszik le este és azzal ébred fel reggel. Még vasárnap is inkább keze pihen, mint feje és szíve, mely érdekeivel van tele. Nézzétek meg, mit tesznek az emberek – akár egyenkint, akár tömegesen –, hogy a rabszolgaságot megszüntessék, a szabad kereskedelmet fenntartsák, gyorsabb postai közlekedést teremtsenek, vagy új vasutakat építsenek. Kétségtelen, hogy az embereknek e világon sok érdekük van, hogy azokat forrón szeretik és azokért keményen dolgoznak. Vajha mind ez az Istenért, a jó, irgalmas és örökkévaló Istenért történnék!

A gonosz léleknek is vannak érdekei e világon. Meg van neki engedve, hogy királyságot állítson fel az Istennel szemben és mint minden fejedelemnek, neki is egész sereg érdeke van. Ügynökei is vannak mindenütt, tevékeny, szorgalmas és láthatatlan szellemek, kik nyüzsögnek a városok utcáin érdekeinek előmozdítására, leselkednek a mezőn a földmívesre, meglepik a szerzetest zárdájában, a remetét cellájában. Még a templomokban is, szentmise és áldás alatt is keményen dolgoznak pokoli feladataikon. Embertársaink is ezrenkint lesznek ügynökeivé. Igen, érdekeit számosan mozdítják elő semmiért, sőt ami még rettentőbb, azt hitetik el magukkal, hogy az Isten ügyén dolgoznak, szemükben oly jónak és róhatlannak látszik az, amit tesznek. Mily sok katolikus áll ellen a jó ügynek, vagy teszi nevetségessé a jó lelkeket, bár sohasem egyezne bele abba, hogy a gonosz lélek ügynökévé legyen, ha valóban tudná mit tesz. A gonosz lélek érdekei nagyon különfélék. Halálos bűnt okozni, bocsánatos bűnre rábeszélni, a kegyelem hatását megakadályozni, a lanyhaságot előmozdítani, a szentségek használatától visszatartani, jámbor férfiakat, püspököket és szerzetesrendeket rossz hírbe hozni, a hivatás útját elzárni, egyenetlenséget szítani, az embereket az imádságban elszórakoztatni, őket arra bírni, hogy a világ hiúságait szeressék, hogy pénzüket Jézus szegényei helyett érzéki élvezetekre, finom bútorokra, ékszerekre, drága öltözetre pazarolják, a katolikusokat rávenni, hogy bizalmukat a nagy emberekbe és fejedelmekbe helyezzék, egymást ócsárolják, a Boldogságos Szűz iránti tiszteletet kisebbíteni, az emberekkel elhitetni, hogy az isteni szeretet csak üres ábrándozás és értelmetlenség: ezek az ördög fő érdekei. Bámulatos, mily eréllyel dolgozik rajtuk és mily teljes erővel, félelmes ügyességgel segíti elő ezeket a világban. A Teremtő kifürkészhetetlen akarata csodálatos hatáskört engedett az emberiség sötét ellenségének e teremtett világban, melyet egykor a Legszentebb gyönyörűséggel tekintett meg s végtelen jóságában megáldott. Az emberek érdekei Jézus érdekei mellett szerepelnek, sokszor mint zavart okozók, gyakrabban mint jelentéktelenek. Az ördög érdekei egyenesen szembeszállnak Jézuséival és ahol azok sikert aratnak, ezek háttérbe szorulnak, vagy teljesen meg is semmisülnek.

2. Jézus érdekei

Lássuk Jézus érdekeit. Vessünk egy tekintetet az egész Egyházra, az ő jegyesére. Tekintsük meg először a diadalmas Egyházat a mennyben. Jézus érdeke, hogy a Szentháromság dicsősége minden igaz módon, az éj és nap minden órájában növekedjék. E dicsőséget növeli minden jó tett, szó és gondolat, továbbá az imádás minden ténye, a méltón kiszolgáltatott és alázatosan vett szentségek, minden együttműködés a kegyelemmel, minden ellenállás a kísértésben, a Boldogságos Szűz Mária iránti hódolat és szeretet minden ténye, a szentek segítségül hívása, a szentolvasó minden imádsága, a keresztvetés, a szenteltvíz minden csöppje, minden türelmesen elviselt fájdalom, szelíden fogadott igazságtalanság, minden jó kívánság, még ha sohasem teljesedik is be – ha mindezeket jó szándék kíséri és édes Üdvözítőnk érdemeivel egyesítve tesszük. Hisszük, hogy a tisztítótűzből vagy a földről minden órában új lélek köt ki a mennyben s megkezdi örökkévaló örömét és dicséretét. Minden lélek, mely az Isten imádóinak számát szaporítja, minden az angyalok karához csatlakozó gyenge hang, az Isten dicsőségének növekedése: Jézus érdeke tehát, hogy ez imádók száma szaporodjék és hogy minél több érdemet és minél nagyobb fokú szeretetet vigyenek magukkal. Így terjed ki a Szent Vér Társulatának hatása egészen a mennyekig.

Tekintsünk továbbá a tisztítótűz roppant birodalmára. Az a sok-sok ezer lélek, mely lakja, mind Jézusnak kedves és hűséges jegyese. Szeretete mégis mily szörnyű elhagyatottságba, a szenvedések mily iszonyú mélyébe taszította őket! Óhajtja kiszabadulásukat, várva-várja, hogy e fájdalomba borult országból mennyei hazájuk ragyogó verőfényébe jussanak. Mégis, szinte azt mondhatnók, kezét önmaga kötözte össze. Nekik már nem ád több kegyelmet, nem enged időt vezeklésre, nem engedi, hogy érdemeket szerezhessenek, sőt némelyek szerint ez

igazan szegény lelkek már nem is imádkozhatnak. Milyen tehát a lelkek állapota a szenvedő Egyházban? Amit erről mondunk, komoly megfontolásra méltó: ők csaknem jobban függnek a földtől, mint az égtől, csaknem jobban tőlünk, mint Tőle; így akarta Ő, Akitől minden függ. Világos tehát, hogy Jézusnak itt is vannak érdekei, ő meg akarja váltani foglyait, azt akarja, hogy akiket ő megváltott, mi ismét megváltsuk. Minden elégtétel, melyet e szenvedő lelkekért az Istennek felajánlunk, a szentséges Vér minden felajánlása az örök Atyának, minden ájtatosan hallgatott szentmise, minden szentáldozás, minden önkéntesen vállalt vezeklés, minden elnyert búcsú, jubileum, minden csendes imádság az elhunytakért, minden a nálunk szegényebbeknek adott alamizsna, minden csepp szenteltvíz, mindezek a dolgok, ha e drága foglyok javára ajánljuk fel, a purgatóriumban Jézus érdekeit mozdítják elő minden órában. Ez e Társulat másik tevékenységi területe. Nézzétek csak, miként dolgoznak a hajó fedélzetén a szivattyúknál a matrózok, mikor léket kap a hajó s életükért küzdenek. Bárcsak volna szeretetünk, hogy a búcsúkkal mi is így dolgoznánk a purgatóriumi szegény lelkekért! Jézus végtelen elégtétele, Mária fájdalmai, a vértanúk kínjai, a hitvallók hősies kitartása a jóban, rendelkezésünkre állanak. Jézus itt nem akar maga segíteni, mivel szereti, ha mi segítünk neki s mivel azt gondolja, hogy szeretetünk örül, ha hagy valamit, amit érette megtehetünk. Voltak szentek, akik egész életüket erre a munkára, a purgatóriumi lelkek javára szentelték, s annak, aki a hit világánál gondolkodik, ez nem is lehet feltűnő. Kissé balga hasonlat, már csak azért is, mert túlságosan gyenge, de sokkal kisebb dolog a waterlooi csatát megnyerni, vagy a gőzgépet feltalálni, mint egy lelket a tisztítótűzből kiszabadítani. Hiszem, hogy a Társulat minden egyes tagja már többet tett ennél.

Tekintsünk most a küzdő Egyházra a földön. Jézus érdekei itt is nagyok és oly számosak, hogy azt sem tudjuk, hol kell kezdeni, mit kell először tenni. Azokat, akik nem szeretik Jézust, rá kell venni, hogy szeressék, azokat pedig, akik szeretik, hogy még jobban szeressék. Mindenikünk választhat magának területet és több tennivalót talál ott, mint amennyit ideje enged. Hány haldokló van e földön s hányan halnak meg minden pillanatban! Mily nagy veszélyben vannak Jézus érdekei ezek halálos ágyánál! A sátán keményen dolgozik, a kísértések sűrűbben jönnek, mint a hópelyhek a téli viharban és aki ezt a csatát megnyeri, Jézus vagy az ördög, örökre győzött, mert e küzdelem meg nem ismétlődhetik. Vannak katolikusok, akik évek óta nem járultak a szentségekhez; vannak szentek, akiknek félszázados érdemei és hősi szeretete forog veszélyben s akiknek csak egyre van szükségük, egyre, amit semmilyen szenvedésükkel ki nem érdemelhetnek: a végleges kitartásra. Vannak eretnekek, akik sohasem gyanították, hogy azok, és vannak nyilvános eretnekek, akik az Egyház ellen hazugságokat szórtak és gyalázták az Isten Anyját. Zsidók, akik Urunk megfeszítőitől származnak, mohamedánok, akik Jeruzsálem urai, hottentották, akik utálatos képeket imádnak, amerikai indiánok, akik magasabb dolgokra sohasem gondoltak, mint örökké vadászni, és azt hiszik, hogy érdemeik gyilkosságaiknak számával vannak arányban. Vannak emberek hegyek szirtjein, mély völgyekben, városokban és vad pusztaságokon, szárazon és tengeren, börtönben és palotákban: mindnyájan meghalhatnak, minden percben, a képzelhető legfélelmetesebb készületlenségben. És Jézus ezek mindegyikéért meghalt, éppen úgy, mintha senki másért, csak érettük halt volna meg, és kész volna bármely percben leszállani a mennyből, ha szükség volna reá, hogy bármelyikünkért újra meghaljon. Gondold át hosszú szenvedését, nézd lépteit, könnyeit, vérének csöppjeit, számláld meg a töviseket, sebeket, arcának meggyalázását, eleséseit, képzeld el megaláztatásainak és fájdalmainak mélységét, szent szívének kínjait és fájdalmát: mindezt azért a messze Andesek tövén haldokló szegény indiánért tette, aki, ha meghal anélkül, hogy üdvözülne, mindez haszontalan volt. Az emberek halálküzdelme csak egyik területe Jézus érdekeinek s Szent Kamill az Isten felhívására mégis külön rendet alapított a haldoklók szolgálatára. Mennyit mondhatnék még a halálos bűnben tengődő lelkekről, az eretnekekről, a hitetlenekről, a

börtönök gonosztevőiről, a kísértések vagy lelkiismereti aggályok alatt szenvedő lelkekről? Ki tudná Jézus érdekeit a földön mind felsorolni?

De ha már a haldoklókat és a halottas ágy veszélyeit mint ájtatossági gyakorlataink tárgyát említettük, helyénvaló megemlékezni arról, hogy VII. Pius az Úr Jézus halálküzdelmének tiszteletére mondott három Miatyánkhoz és Üdvözlégyhez a haldoklók javára búcsúkat kötött. Sok szent és jámbor személy végzett külön ájtatosságokat a haldokló lelkekért. A Szűz Mária látogatásáról nevezett apácák egyikének életében olvassuk, hogy mikor 1644. év nagycsütörtökének éjjelén az Oltáriszentség előtt virrasztott, látomásban Urunkat halálküzdelmében látta és ekkor erős ösztönzést és hathatós kegyelmet nyert a haldoklókért való imádságra. „Ó – kiáltott fel – e szegény teremtmények végső órái mily iszonyúak!” Valóban, ez a válságos perc, mely örökre határoz, az egyedül fontos dolog, mellyel e földön foglalkoznunk kell. Attól fogva, hogy e csodálatos kegyelmet nyerte, gyakran szinte hallotta a haldoklók sóhajait s ez oly nagy hatással volt reá, hogy ezután minden éjjel és nappal elmondotta az Egyház imáit a haldoklókért. Gyakran gondolkodott azokon a szavakon, melyeket az Úr kevéssel halála előtt önmagáról mondott: „A világ fejedelme eljött, de nem talált bennem semmit”, mintha egész életünknek arra kellene irányulnia, hogy e szavakat halálunk órájára bizonyos mértékben magunkra alkalmazhassuk. Ugyanerről az apácáról mondják, hogy mikor a genfi püspök a rend templomának felszentelésére Szent Jeromos napján Annecy-be jött és a főnöknő a hat kápolna egyikét Szent József tiszteletére kívánta szenteltetni, e jó testvér forrón könyörgött, hogy a Jézus és Mária karjai között haldokló Szent József tiszteletére szenteljék. „Ó, kedves jó anyám,” – kiáltott fel – „az Isten tudtomra adta, hogy a haldokló Szent Józsefhez való ájtatosság által a haldoklók javára sok kegyelmet kíván adni”. Minthogy Szent József nem ment azonnal a mennyekbe, mivel Jézus még nem nyitotta meg, hanem a poklok tornácába, az atyákhoz szállott le, a haldoklók és a purgatóriumi lelkek javára igen hathatós ájtatosság, ha felajánljuk az Istennek azt a megnyugvást, melyet Szent József akkor tanúsított, amikor meg kellett halnia és Jézust és Máriát el kellett hagynia, és azt a szent türelmet, mellyel a húsvét hajnalát várta, mikor a feltámadt Jézus a mennyországot számára szabaddá tette. Ennyit erről az ájtatosságról: de mint fentebb mondottuk, ha Jézusnak földi érdekeit mind fel akarnók sorolni, alig tehetnők.

Nincs vendéglő vagy kávéház, színház vagy táncterem, nyilvános vagy zártkörű gyűlés, bolt vagy vásár, iskola vagy templom, hol Jézus érdekei folytonos veszélyben nem forognának és ő minket védelmükre fel ne hívna. Ezekért kell küzdenie az Egyháznak, s nem csoda, hogy oly sok a munka és oly kevés az idő hozzá. Semmi sincs itt, aminek két oldala ne volna: az egyik Jézusé, a másik az ellenfélé. A bűnökön kívül az ördögnek más érdekei is vannak: harcolhat ő Jézus ellen kisebb eszközökkel is, nemcsak halálos bűnnel, és bizony csaknem épp oly sikerrel. A lassú méreg sokszor biztosabban megöli a lelkeket, mint az erős. Láthatjátok tehát, mily sokféle érdeke van Jézusnak: számosak és mindenütt megtalálhatók s hogy ezekért dolgozzunk, azért vagyunk e Társulat tagjai.

Bár Jézus földi érdekeit a legcsekélyebbekig pontosan elszámlálni lehetetlen, mégis valamivel tisztább és határozottabb fogalmat kell róluk szereznünk, hogy jól megértsük társulati kötelességeinket. Ha Jézus Szentséges Szívét – amint azt nekünk a Szentírásban, az Egyház történetében, szenteinek életében kinyilatkoztatta és amint magunk is imáinkban találjuk – tanulmányozzuk, azt látjuk, hogy édes Üdvözítőnk sok és sokféle érdekét négy osztályba csoportosíthatjuk. Ezeknek rövid vázlata tisztázza teendőinket. Jézus első érdekei természetesen saját lelkünkben vannak. A mennyek országa bennünk van. Mégis bármily fontos is saját megszentelődésünk ügye, jelenleg, legalább közvetlenül, nem erről lesz szó. Igaz, személyes szentség nélkül mit sem tehetünk, de most nincs időnk, sem helyünk erről beszélni. Jézus négy fő érdeke, melyekről most akarunk beszélni, ezek: 1. Atyjának

dicsősége, 2. szenvedésének gyümölcse, 3. Anyjának tisztelete, 4. kegyelmének megbecsülése. Mondjunk néhány szót mindegyikről.

3. Jézus négy főérdeke: Atyjának dicsősége

Ha isteni Megváltónkat nézzük, úgy, amint a Szentírás elénk állítja, azt találjuk, hogy benne ha szabad ily kifejezéssel élnünk, szinte szenvedélyként uralkodott az a vágy, hogy Atyjának dicsősége növekedjék. Attól az időtől fogva, hogy tizenkét éves korában elhagyta Máriát és elmaradt Jeruzsálemben, a kereszten mondott utolsó szaváig, minden lépése az Isten dicsősége iránt való odaadását mutatja. Mint egykor mondották róla, hogy az Isten házáért való buzgalom emésztette Őt, úgy mondhatjuk mi is, hogy Atyjának dicsőségét szüntelenül éhezte és szomjazta. Mintha Isten dicsősége elveszett volna a földön és ő azt felkeresni és megtalálni jött volna! S Szentséges Szíve mennyit fáradott, míg megtalálta! Így mintánk, példaképünk lett s egyben kegyelmet is ad nekünk, hogy dicsőíthessük Atyánkat, ki a mennyekben van. Mert ki tekinthet most szét a világon anélkül, hogy észre ne venné, hogy Isten dicsősége elenyészett a földön. Jézus érdeke, hogy felkeressük és megtaláljuk. A nagy és iszonyú vétkeket nem is tekintve, az emberi nem legnagyobb része szinte teljesen elfelejtette az Istent! Élnek, mintha Isten nem is volna. Nem mintha nyíltan fellázadnának ellene, hanem egyszerűen fel sem veszik, figyelmen kívül hagyják. Idegen lett saját világában, nyugodtan félre tették, mintha divatból kiment, vagy útban álló bálvány volna. Tudósok és politikusok megegyeznek ebben, kereskedők és pénzemberek legillendőbbnek tartják hallgatni az Istenről; mert nehéz róla beszélni, vagy fogalmat alkotni anélkül, hogy túl sok teret ne engednének neki. Ez az Istent elfelejtő, Őt nem ismerő iszonyú helyzet rettenetes – s ha kegyelem nem léteznék, valóban azt mondhatnók – kétségbeejtő akadálya Jézus érdekeinek. Szinte halálosan elcsüggeszti szívünket, hisz mit is tehetnénk ily reménytelen ügyben, mint ez? Mégis meg kell kísérelnünk, hogy tegyünk. Mit nem lehet tenni egy-egy szentolvasóval, egy-egy megszentelt éremmel! És nemde végtelen egyetlen szentmisének is az ereje?

Fájdalom, van sok vallásos ember is, aki az Isten dicsőségének nem adja meg az azt megillető helyet; van sok, úgynevezett lelki ember is, aki nem adja neki mindenből a legjobbat. Ezeknél hiányzik a világosság, hogy felismerjék az Isten dicsőségét, mikor látják azt. Az ész és a mérséklet ürügye alatt nem ismerik föl a világ veszélyeit és a gonosz lelkek cselvetéseit, melyek az Istent meg akarják fosztani dicsőségétől. Nélkülözik azt a bátorságot, mely a világ véleményével dacolni mer, és a lelki erőt, hogy életüket hitük szerint irányítsák. Szegénykék! Ők az Egyház igazi mételyei, pedig ezt egy pillanatra sem gyanítják. Valóban nagy érdeke Jézusnak, hogy ezek önmagukat és a dolgokat igazi világukban láthassák. Itt is van nekünk teendőnk: imádkozzunk minden jó és jóvá lenni akaró emberért, hogy belássák, mi szolgál Isten dicsőségére és mi nem. Mennyi kárt okoz naponkint e belátás hiánya!

Vannak továbbá szerzetesrendek, melyek az Egyház áldásával ellátva, a maguk módszerei szerint dolgoznak az Isten dicsőségéért. Vannak püspökök és papok, kik folyton e cél érdekében fáradnak. Van számtalan egylet és társulat, mely mind e célt tűzte ki maga elé. Sok szenvedést kell eltűrnünk, veszélyekkel szembeszállanunk, sérelmeket elszenvednünk; az Egyház sorsa, ma a világtól szenvedni, holnap talán uralkodni rajta; mindezt Jézus érdekei kívánják. Ha féltucat ember bejárná a világot és mindenütt csak Isten dicsőségét keresné – a hegyeket is elmozdíthatnák helyükből, amint a hitnek tett ígéret mondja; miért ne lehetnénk mi ezek az emberek?

4. Szenvedésének gyümölcse

Ez Jézusnak második nagy érdeke. Megakadályozni valamely bűnt, bármily csekély legyen is az, jeles tett Jézus érdekeiért. Hogy mennyire az, abból is láthatjuk, hogy ha valamely nagyon kis hazugság által örökre bezárhatnók a poklot, üdvözíthetnők az ott szenvedő lelkeket, kiüríthetnők a purgatóriumot és minden embert olyan szentté tehetnénk, mint Szent Péter és Szent Pál volt, mégsem lenne szabad ezt tennünk, mert Isten dicsősége e kis hazugság által többet szenvedne, mint mindezekkel nyerne. Hát még mily nagy dolog Jézus érdekeiért egy halálos bűnt megakadályozni! Pedig mily könnyű ez! Ha minden este, mielőtt aludni mennénk, kérnők a Szent Szüzet, hogy drága Fiának szentséges vérét ajánlja föl az Istennek azért a kegyelemért, hogy ez éjjel valahol a világon egy halálos bűn megakadályoztassék és ugyanezt a kérelmet reggel a nappali órákra is megújítanók, ez a felajánlás, melyet ily kezek által mutatnánk be az Istennek, bizonyára megnyerné az óhajtott kegyelmet és akkor hihetőleg mindegyikünk rengeteg vétket akadályozna meg egy évben. Ó, mennyire előmozdítaná ez Jézus érdekeit a világban, s mily kifejezhetetlenül boldogok lennénk mi!

Valahányszor továbbá ráveszünk valakit, hogy gyónni menjen, még ha csak bocsánatos bűnöket gyón is, szeretett Megváltónk kínszenvedésének gyümölcsét gyarapítjuk. Minden bűnbánati tény, melyre másokat rábírunk, minden imádság, melyet e kegyelem kieszközlésére végzünk, növeli ezt az áldott gyümölcsöt. Minden újabb önmegtagadás, minden még oly csekély vezeklés ugyanennek a jó célnak szolgálata. Ezt segíti elő minden törekvésünk is, melyet a szentáldozások szaporítására kifejtünk. Ha megnyerjük az embereket, hogy az Úr Jézus szenvedéséről megemlékező ájtatosságunkban hozzánk csatlakozzanak, vagy azon elmélkedjenek, arról olvassanak, már előmozdítottuk Jézus érdekeit. Ha emlékezetem nem csal, Albertus Magnus mondta, hogy egy könnycsepp, melyet Urunk kínjain hullatunk, többet ér egy évi böjtnél kenyéren és vízen: hát még mennyit ér az, ha másokat is ráveszünk, hogy Jézus kínszenvedése iránt való gyöngéd ájtatosságainkban velünk sírjanak. Mily nagy munkát vihet véghez egy kis imádság! Édes Jézus, miért vagyunk mi oly kemények és hidegek? Éleszd fel bennünk azt a tüzet, melynek meggyújtására jöttél a földre!

5. Anyjának tisztelete

Ez Jézusnak harmadik főérdeke. Az Egyház egész történelme mutatja, mennyire óhajtja ezt Szentséges Szíve. Az iránta való szeretet vonta le Őt az égből s Szűz Mária érdemei állapították meg a megtestesülés idejét. Ő volt a legszentebb és oszthatatlan Háromságnak egyetlen választottja, az Atyának kiszemelt leánya, a Fiúnak anyja és a Szentlélek választott jegyese. Jézus tanítása minden időben a Mária iránt való hű áhítattal volt összefűzve s körülvéve. S Őt, mint Anyát, csak az sebesítheti meg, aki a Fiút támadja meg. Valóban, Mária az alázatos és hithű katolikusok öröksége. Ájtatos tiszteletével növekszik az életszentség is. A szentek az iránta való szeretet iskolájában lettek szentekké. A bűnnek nincs nagyobb ellensége Máriánál, mert az őrá való gondolás varázsszer a bűn ellen és a gonosz lelkek már nevére is remegnek. Senki sem szeretheti a Fiút anélkül, hogy az Anya iránti szeretet is ne növekednék benne, és senki sem szeretheti az Anyát anélkül, hogy szíve a Fiú iránt is lángra ne lobbanna. Azért helyezte Jézus őt az Egyház élére, hogy a jók számára a kegyelmek záloga, ellenségeinek pedig botrányköve legyen. Nem csoda tehát, hogy érdekei Mária tiszteletével szorosan össze vannak fűzve. Ha a méltósága ellen elkövetett sérelmek kiengesztelésül szeplőtelen fogantatásának vagy örök szüzességének tiszteletére a szeretet, vagy hálaadás egy-egy indulatát gerjesztjük fel magunkban, Jézus érdekeit segítjük elő. Ha tiszteletét terjesztjük és különösen ha arra törekszünk, hogy a katolikusok minél

gyöngédebben vonzódjanak hozzá, Jézus szemében érdemszerző cselekedetet végzünk, melyet bőkezűen fog visszafizetni. Ha ráveszünk valakit, hogy ünnepein a szentáldozáshoz járuljon, vagy társulatainak egyikébe belépjen, vagy képét megszerezze, vagy hogy a purgatóriumban szenvedő, de életükben Mária iránt nagy tisztelettel viseltetett lelkek számára búcsúkat nyerjen, hogy a szentolvasót naponkint elmondja – pedig mennyi alkalmunk van, hogy ezek egyikét vagy másikat megtegyük–, Jézus érdekeit segítjük elő! Még valamit ajánlok, amitől ha mindnyájan át volnánk hatva, sokat tehetnénk Jézus érdekeiért és a szeretet Jézus iránt megkétszereződnék: több bizalom Szűzanyánk imáiban, kevésbé kétkedő ragaszkodás iránta, őszintébb hit őbenne! Nagyobb lenne a Mária iránt való szeretet, ha több volna a Máriában való hit. Ó Jézus, éleszd fel Mária iránt való bizalmunkat, hogy drága érdekeidért ne csupán többet tehessünk, hanem úgy dolgozhassunk, amint Te kívánod, vagyis úgy, hogy szívünkben semmi más teremtményhez ne ragaszkodjunk jobban, mint ahhoz az egyhez, akit Te minden más teremtménynél jobban szerettél.

6. A kegyelem megbecsülése

A kegyelem megbecsülése a negyedik főérdeke Jézusnak. A világ egészen másként alakulna, ha az emberek értéke szerint becsülnék a kegyelmet. Mi más becses a világon, mint a kegyelem? Mily gyerekesen vonzódunk mindenféle dőreséghez, melynek semmi köze sincs Jézus érdekeihez! Mennyi időt pazarolunk el, mily sok rosszat teszünk, mily sok jót mulasztunk el! És mégis mily szelíden, gyöngéden bánik velünk az Úr Jézus! Ha az emberek a kegyelmet kellően becsülnék, Jézus minden érdekének ügye jól haladna előre. Hogyha nem halad, az éppen e becsülés hiánya miatt van. A kegyelem folyton árad, az érdemek folyton szaporodnak, csaknem oly gyorsan, mint Jézus Szentséges Szívének dobbanásai, s míg e Szív lángoló szeretettel dobog értünk, mi közben ezt mondjuk: Én nem vagyok köteles ezt tenni, ezt az élvezetet nem kell feláldoznom, fel kell hagyni azzal a túlságos vallásos lelkesültséggel. Édes Istenem! Szeretném látni azt a lelkesedést, melyet hűteni kellene! Szegény Jézus! És mindez a kegyelem valódi becsülésének hiányából történik. Jobb meghalni, mint a kegyelem növekvését elveszteni! Hisszük-e ezt? Nem, de mondjuk, hogy hisszük. Ha a pénz ötven százalékot esnék, nem lenne olyan nagy baj, mintha egy szegény beteg valahol egy nyomorult kunyhóban türelmetlensége által egyetlen kegyelmet eljátszana. Ha Szent Mihály minden természetes képességét és ékességét, hatalmát, erejét, bölcsességét és szépségét stb. megnyernők, mindezt össze sem lehetne hasonlítani egyetlenegy kegyelemmel, melyet pl. akkor kapunk az Istentől, ha egy negyedóráig ellenállunk a harag szenvedélyének, mert a kegyelem az isteni természetben való részesülés.

Tekints bármely rosszra vagy visszaélésre az Egyházban és látni fogod, hogy sohasem adódott volna, ha gyermekei a kegyelmet igazán becsülnék, és már holnap minden jól menne, ha a kegyelmet azonnal elkezdenék igazán becsülni. Ha az ember az egész világot megnyeri is, semmit sem használ neki, ha halhatatlan lelkének kárát vallja. Menj és győzd meg erről az embereket, mutasd meg nekik, hogy a kegyelem által mily kincseket halmozhatnak fel, hogy egyik kegyelem miként vonja maga után a másikat, hogy érdemek származnak belőlük, az érdemek pedig a mennyei örök dicsőségre vezetnek. Ha ezt megteszed, Jézus érdekeit valóban előmozdítod, sokkal jobban, mint vélnéd. Ha csak imádkozol is, hogy az emberek a kegyelmet jobban becsüljék, Jézusnak apostola leszel. Minden kegyelem őbenne van, ő mindnek forrása és teljessége, ő mindezeket ki óhajtja önteni a drága lelkekre, kikért meghalt, de ezek nem akarják megengedni, mert a kapott kegyelmeket meg kell becsülniök, hogy újakat kaphassanak. Menj és segíts Jézusnak. Miért veszne el egy lélek is, melyért ő meghalt? Iszonyú valami egy lélek elvesztére gondolni! De miért kellene elvesznie? Hiszen ott van számára, ha kívánja a szentséges vér és amit az ad, az a kegyelem. Az embereknek azonban kisebb gondjuk is nagyobb, minthogy a kegyelemmel törődjenek. Szent Pál egész életét

abban töltötte, hogy az embereket a kegyelemre vonatkozólag oktassa, hogy számukra kegyelmet kérjen, hogy a kapott kegyelmet helyesen használják. Mikor szentáldozás után a kegyelmek forrása szívünkbe száll, kérjük őt, hogy kegyelmének szépségét tárja fel az emberek szeme előtt. Ezáltal a kegyelem megsokszorozódik s a kegyelem megsokszorozódása pedig az ő érdekeit mozdítja elő, mert Urunk annál gazdagabb lesz, minél többet ad. Lelkek édes Királya! Hogy is gondolhatunk mi más valamire, mint csak Őreá? A gondolatnak, hogy legszentebb érdekeit szolgálhatjuk, csodálattal kellene eltöltenie minket. De fájdalom, mi nem ismerjük eléggé e kiváltságunkat. Miért nem? Mert nem eléggé tanulmányozzuk drága Urunkat. Miért nem fogunk hozzá idején ahhoz, ami az egész örökkévalóságon át örvendeztetni fog minket? Tanulmányozd Jézust. A menny csak azért menny, mert Jézus van ott, és nehéz megérteni, miért nem lett a föld is mennyé, mióta Jézus a földön is van. Bizonyára azért nem, mert megvan az a szerencsétlen képességünk, hogy Őt megbánthatjuk. Ha ezt elvesztenők, legott itt volna a menny. Vajha valóban eljönne az a nap, amikor többé már nem vétkezhetnénk, Jézus szívét többé már meg nem sebesíthetnők! Drága Üdvözítőnk, keltsd fel mihamarabb ezt a napot, s add, hogy le se nyugodjék többé mindaddig, míg ez a drága kiváltság a miénk. Miért nyugtalankodunk s miért kérdezgetjük, hogy vajon azonnal a mennyországba jutunk-e, vagy előbb a purgatóriumba? Mi fordul meg ezen? A fődolog az, hogy elveszítsük azt a képességünket, hogy Istent, a mi szerelmünket, még egyszer megbánthassuk.

7. Jézus érdekeinek szolgálatában

Ezek Jézus érdekei, ezeket előmozdítani e Társulatban legfőbb kötelességünk. Vagy helyesebben: ezek csak egyes példái és fajai az ő érdekeinek. Talán különösnek látszik az, hogy édes Üdvözítőnk e nagy munkára ily szegény és nyomorult eszközöket használ, mint mi vagyunk, ő azonban az az Úr, aki a hálóikat rendezgető egyszerű halászokat hívta meg, hogy apostolai legyenek és megtérítsék a világot. Igaz, hogy magunknak is van elég bűnünk, hogy azokkal törődjünk, van elég hibánk, hogy mennyei jegyesünk szívét magunktól elidegenítsük, és hogy nincs az egész világon sehol oly hely, hol Jézus érdekei oly nagy veszélyben forognának, mint saját lelkünkben. Mégis apostolokká kell lennünk és jaj nekünk, ha nem apostolkodunk! Mások lelkét kell szolgálnunk, ugyanakkor, mikor a magunké körül is oly sok teendőnk volna. Az evangélium a szeretet törvénye és a keresztény ember élete az imádság élete. Mint az apostol mondja, minden emberért kell esedeznünk. Valóban, sohasem boldogulhatunk saját lelkünkben való munkánkkal, ha nem iparkodunk Jézus érdekeit elősegíteni mások lelkében. Sokan panaszkodnak, hogy a lelki életben alig haladnak előbbre, gonosz szenvedélyeik, vétkes gyengeségeik és önszeretetük legyőzésében sok akadályra bukkannak s most is ott vannak, ahová évek előtt jutottak. Mindez többnyire azért történik, mert önzők, mert csupán önmagukra gondolnak. Eszükbe sem jut, hogy más lelkekre, Jézus érdekeire, a közbenjáró imára gondoljanak és így folyton az alsó fokon maradnak, mivel nem tesznek semmit magasabb kegyelmek kiérdemlésére. Társulatunk mást vár tőlünk és másra tanít minket.

Jól meg kell jegyeznünk, hogy Jézus érdekei nem azt a szabályt követik, mint a világéi. Ha ezt meg nem fontoljuk, hamarosan kedvünket veszítjük, hogy látszólag csak oly csekély jót teszünk. Jézus érdekei legnagyobbrészt láthatatlanok. Az ima erejében való hitet kell legelőször is megszereznünk. Egészen az ítélet napjáig nem fogjuk tudni imáink minden eredményét, sem azt a hatást, melyet azok az Egyházra századokon keresztül gyakoroltak. Vegyük például Szent István első vértanú imáját, midőn halálra kövezték. Ez Szent Pál megtérését eszközölte ki: Saulét, aki ott István gyilkosainak ruháit őrizte. Nos, gondoljuk el mindazt, amit Szent Pál tett, tesz ma is naponkint, és tenni fog a világ végéig. Mindaz, amit ő tesz, az Szent Istvánnak is műve, mert Szent István imádsága eszközölte ki Szent Pál

megtérését. Hasonló dolog, ha valaki imánkat kéri, hogy szerzetesi vagy papi hivatásának akadályai megszűnjenek, és az Isten meghallgatja imánkat. Ő pap lesz, száz meg száz lelket vezet az üdvösségre, ezek a lelkek viszont mások üdvét segítik elő azáltal, hogy maguk is papok, vagy apácák, vagy jámbor családapák és anyák lesznek és így imánk ereje folyton tovább és tovább hat és működik, valószínűleg addig a hajnalig, melyen a világ arra ébred, hogy látja napkeletről megjelenő Urunkat.

Jézus érdekeinél nem szabad tehát a látható sikerre és nyilvános eredményre túl sokat adni. Amit a világ szerencsétlenségnek nevez, abból Jézus érdekeinek gyakran jó szerencséje válik. Például: valakit nagy jogtalanság ér, mivel katolikus. Imádkozol érette, de a méltatlanság tovább tart, külsőleg az ellenfél diadalmaskodik. Képzeled, hogy imáidnak nincs sikere? Alig lehet nagyobb tévedés. Jézus ezt az embert szentebbé akarja tenni. Jobb neki, ha a méltatlanság áldozata marad. Közben, imád következtében, Jézus újabb kegyelmeket ad neki, s ő azokkal együttműködik. Így Miatyánkjaid és Üdvözlégyeid által az égben az egész örökkévalóságra dicsőbb helyet érdemel ki, mint amilyet különben kapott volna. Koronájában egy ragyogó gyémánttal több lesz, mint különben lett volna. Az égben majd meglátod, megcsodálod s megtudod, hogy Miatyánkjaid és Üdvözlégyeid révén került oda. Így van ez a pápával, az Egyházzal, a szerzetesrendekkel és mindazzal, aminek köze van Jézushoz. Az Ő érdekei nem követik a világ szabályait, hanem a kegyeleméit. Más mértékkel kell azokat mérnünk, nem szabad a világ mértékét használnunk: mértékeinket és súlyainkat a szentélyből kell vennünk. Jézus sohasem aratott oly nagy diadalt, mint midőn magát a keresztre szegeztette, s a balga világ mégis azt gondolta, hogy ő a győztes fél és a nap hőse. Különösen fontos, hogy ezt jól a szívünkbe véssük. Hinnünk kell, hogy az Isten meghallgatja őszinte imáinkat, még pedig oly módon és fokon, mely legmerészebb várakozásainkat is meghaladja, bár mi nem látjuk, hogyan. Hinnünk kell, hogy így van s egészen bizonyosak lehetünk, hogy reményünkben végül is nem csalatkozunk.

8. Jézus érdekeinek szolgálatában főeszközünk az imádság

Szóljunk néhány szót arról is, hogy milyen úton-módon mozdíthatjuk elő Jézus érdekeit. Sok módunk van reá: jó példa, prédikálás, könyvek írása, jó könyvek odakölcsönzése, felebarátaink szelíd figyelmeztetése, szülői, tanítói, mesteri tekintélyünk latbavetése mind ilyen. Mindezek a módok jók és ha igazán szeretjük Jézust, egyiket sem hanyagolhatjuk el: a kínálkozó alkalommal, és amennyire helyzetünk és állásunk szerénysége megengedi, csak használjuk őket. Társulatunk tagjainak is szabad és kell mindezeket használniok, ahogy tudják. Valójában azonban csak egy igaz eszközünk van: az imádság.

Napjainkban az emberek nagyon keveset imádkoznak. Valóban szomorú látni, mily kevés hitük van az imában. Azt vélik, hogy mindent ügyességük és tevékenységük által érnek el. Azt hiszik, hogy ugyanazok az eszközök, melyek hazánkat nagy és büszke országgá tették,[2] fogják Jézus érdekeit is elősegíteni és e földön uralmát elterjeszteni. Napjainkban csak azt hiszik az emberek, amit a szemükkel látnak. Ha a katolikusok valamihez fognak és külsőleg csak kevés sikert látnak, már levertek, és azt gondolják, hogy misem lett belőle. Missziót tartottak, egy lélek üdvözült vagy egy halálos bűnt megakadályoztak, s mindez tizennégy napi munkába és ennyi és ennyi pénzbe került. Mily pazarlás – gondolják. Pedig Jézus kész lett volna újra leszállani a földre és magát ismét felfeszíttetni, hogy megakadályozza, hogy ez az egyetlen bűn Atyja dicsőségét beszennyezze. Ha nem tehetünk közzé számokat, ha nem mutathatunk fel nagy eredményeket, mint ahogy pl. a protestáns bibliatársaságok teszik, amelyek világgá kürtölik, hogy egymillió bibliát küldtek Kínába, de nem említik, hogy egy

[2] Angliát érti ezen a szerző.

egész tartomány kínai asszonyai papucsot készítettek belőle, ha nem tudjuk meggyőzően bebizonyítani a világnak vagy az úgynevezett közönségnek, hogy olyasmit tettünk, ami az ő éles szemében is nagy dolog, akkor nekimegyünk egymásnak, becsméreljük egymást és vétkezünk, nagy nyilvános gyűléseket tartunk és vétkezünk; abbahagyjuk a munkát és vétkezünk, és mindezek után a régiek maradunk. Jót kíséreltünk meg, de mivel földi elvek alapján tettük, egy csomó új bűnnel végződött. Mindez azért van, mert kevés az imádság és kevés a hit az imádság erejében. Ne felejtsétek el tehát: Társulatunk egyetlen eszköze az imádság. Biztosak lehetünk, hogy e hitetlen világban a jó szívből származó imádság nagy erővel bír az Istennél és különös jutalmat érdemel. Az Úr nem felejtkezett el azokról, akik nem felejtették el Siont, mikor mások elfelejtették. Imádkozzunk tehát e világ közepette, mely megfelejtkezett az imádságról és önmagában bízik, saját erejére támaszkodik. Az Isten velünk lesz, mint eddig soha és Jézus érdekei győzni fognak e földön. Jézus érdekei! Vajha szívünk folyton lángolna értük. Az élet rövid, nekünk pedig sokat kell tennünk. Az imádság hatalmas, a szeretet erősebb a halálnál, fogjunk tehát lelkesen a munkához angyalok és emberek, bűnösök és szentek Jézus érdekeiért, csupán az Ő szent, drága érdekeiért!

Második fejezet. Együttérzés Jézussal

1. Jézussal való együttérzés jellemzi a szenteket

Midőn Jákob szülőföldjétől távol, Lábánnál lakott, ott megszerette Ráchelt, Lábánnak leányát, és azt mondotta a leány atyjának: „Ráchel leányodért hét évig szolgálok majd neked”, és a Szentírás hozzáteszi: „Így Jákob hét évig szolgált Ráchelért és szerelmének nagysága miatt az évek kevés napoknak tetszettek neki”. Nos, mi nem találjuk-e gyakran életünket hosszúnak és nem haladnak-e napjaink számunkra túlságosan lassan? Nem terhes-e a kitartás, és nem unalmas és fárasztó-e sokszor a kötelesség is? Bizonyos szent türelmetlenség is sokszor elfog minket és szeretnénk már feloszlani és Krisztussal lenni. A bűn, a vétkezés és a többszöri elbukás lehetősége elviselhetetlenné válik előttünk, és az Istenhez vágyunk, mint a szerelmes szerelme tárgyához. Életünk, s különösen lelki életünk sokszor nagyon különböző okok miatt rendkívül untat minket. Nehéz rossz szenvedélyeinkkel folyton harcolni és leverő, hogy oly kevés sikert érünk el. Kísértések gyötörnek, lelkiismereti aggályok nyugtalanítanak és a halál, a sír, a purgatórium kívánatosnak tetszik előttünk. Miért van ez így? Mert Jézust nem szeretetből szolgáljuk. Ha ezt tennők, úgy lennénk, mint Jákob volt: szeretetünk nagysága miatt az évek napoknak látszanának. Lássuk tehát, lehetetlen-e az Úr Jézust szeretetből szolgálnunk.

Szabályul állítottuk fel, hogy főteendőnk Jézus érdekeit előmozdítani és hogy e célra főeszközünk az imádság. De, az a tény, hogy az imádságot választottuk főeszközül, már láttat valamit velünk. Lehetséges ugyanis az Istent szolgálni és Jézus érdekeiért valamit tenni hideg és száraz szívvel is, éppen úgy, mint mikor minden szívesség nélkül teszünk valakivel valami jót, csakhogy szabaduljunk tőle. De Istennek imádság által szolgálni és Jézus érdekeit imádság által elősegíteni száraz, szeretetnélküli módon lehetetlen. Az imádság szív nélkül nem is imádság, hanem vagy tiszteletlenség, vagy szórakozottság. Látjuk tehát, hogy ha az imádságot vesszük főeszközül, Jézust szeretetből kell szolgálnunk. Ha e meggyőződés közülünk csak egyet is tettre indítana, mily öröm lenne a mennyben, mily öröme lenne Máriának, mily vigasza Jézus Szentséges Szívének! Egy lélekkel több volna, aki Őt szeretetből szolgálja! Ezer évi vezekléssel ér föl Neki ily vigaszt szerezni. A nap színpompás lenyugvása, a csillagos ég, a pompázó hegyek, a ragyogó tengerek, az illatos erdők és a gyönyörű virágok félig sem oly szépek, mint egy lélek, aki a mindennapi élet bajai és viszontagságai közepette szeretetből szolgálja Jézust e siralom völgyében.

Mindenki szeretne szent lenni. Ez bizonyára igaz. Mindenki szeretné, ha az Istent úgy szeretné, mint a szentek szerették, ha része volna abban a túláradó örömben amely a szenteket eltöltötte és ha a purgatórium elkerülésével egyenesen a mennyországba jutna. Tudjuk, hogy nagyon messze vagyunk attól, hogy szentek legyünk, és félünk, hogy nem is leszünk soha. Nincs erőnk az ő nagy önmegtagadásaikra, testi sanyargatásaikra, nincs bátorságunk a világgal való hősies szakításra, nincs természetfölötti vágyunk a szentek keresztjei és szenvedései után, s mégis ki nem szeretne szent lenni, ha lehetne?

Nem szándékom nektek nehéz kötelességeket ajánlani, még kevésbé szigorú önmegtagadásokat. Nem akarlak titeket messzebbre vinni, mint kegyelmetek engedi, de szeretném, ha jól megjegyeznétek, amit most mondok. Nézzétek a szenteket minden században, bármily történetük vagy sorsuk volt is az életben, ha összehasonlítjuk őket, azt látjuk, hogy nem önsanyargatásaik révén lettek szentekké. Nagyon sokban különböznek egymástól, és mégis nagyon hasonlók. Némelyek egész életükben folyton csodákat tettek, mint kupertinói Szent József, a ferencrendi barát. Mások alig tettek néhányat, mint Paulai

Szent Vince. Keresztelő Szent János, akiről az Úr oly csodálatos dolgokat mondott, sohasem mívelt egy csodát sem. Némelyek félelmes önsanyargatásokat gyakoroltak, mint limai Szent Róza. Mások megelégedtek Isten akaratának teljesítésével, amint az éppen kínálkozott és csak akaratukat tagadták meg: ilyen volt pl. Szalézi Szent Ferenc. De akár tettek csodákat, akár nem, akár gyakoroltak rendkívüli testi önmegtagadásokat, akár nem, volt egy jellemző tulajdonságuk, hajlamuk és vonzalmuk, melyről, ha velük találkozunk, felismerhetjük őket. S a legvigasztalóbb az, hogy a szentek e főtulajdonságait, ha akarjuk, bámulandó csodák vagy ijesztő vezeklések nélkül mi is megszerezhetjük.

Ezzel nem állítom, hogy a szentekhez egykönnyen hasonlókká lehetünk. Nem, nem! Csak azt mondom, hogy azok az utak, amelyeken az Isten szeretetére és Jézus érdekeinek szolgálatára eljutottak, előttünk is nyitva állanak, s ha akarjuk, mindazt elsajátíthatjuk, ami őket Jézus Szentséges Szíve előtt oly kedvessé tette, sőt ha Társulatunk buzgó tagjai vagyunk, már el is sajátítottuk. Hogy röviden beszéljek, a szentek, akik különben rendkívül elütnek egymástól, három dologban mindnyájan megegyeznek; ez a három: 1. buzgóság az Isten dicsőségéért, 2. érzékenység Jézus érdekei iránt, 3. szorgoskodás a lelkek üdvéért.

De mielőtt ezek mindegyikéről valamit mondanék, az esetleges félreértéseket kell elhárítanom. Én nem szeretnék olyasvalamit mondani, ami minden reményeteket elvenné, hogy még ez életben szentek lehessetek. Bármily kicsiny is ennek a valószínűsége, nem szeretném, ha miattam eggyel kevesebb szent volna a földön. Ez egészen más volna, mint Jézus érdekeinek előmozdítása, ami egyedüli célja e kis értekezésnek.

Engedjétek meg azért nekem, hogy a szentek egyikéről, Mariscotti Szent Hiacintáról, kit VII. Pius 1807-ben avatott szentté, miegymást elbeszéljek. Olasz nemes hölgy volt és már kisleánykorában nagyon szerette a szép és divatos ruhákat. Szülei zárdában neveltették, de egész ottléte alatt csak a világ haszontalanságaival foglalkozott. Fiatal kora folytonos szórakozások közepette múlott el. Mikor eladó leány lett, nővére szerencsésen férjhez ment, de neki nem akadt kérője. Ez oly bosszúsággal és irigységgel töltötte el, hogy szinte kiállhatatlanná vált. Atyja ostobaságból vagy még rosszabb okból apácává akarta tenni. Ámbár ez életmódra semmi hivatása sem volt, maga is azt vélte, hogy minden további nélkül vállalkozhatik reá és Viterbóban Szent Ferenc harmadik rendjébe lépett. A zárda úgy látszik igen fegyelmetlen lehetett, mert kénye-kedve szerint élt. A jó Szent Alfonz szokta mondani, hogy könnyebb a léleknek a világ örömei közepette üdvözülnie, mint egy fegyelmezetlen szerzetben, és ebben kevés embernek volt oly nagy tapasztalata, mint neki. Az első, amit szentünk tett, az volt, hogy saját pénzén egy nagy szobát rendeztetett be magának s azt az akkori divat szerint pompásan bebútoroztatta. A rendi törvényeket elhanyagolta, vagy csak nagyon lanyhán és elégtelenül tartotta meg. Mindig jobban kapkodott a hiúság után és egész nap csak magára gondolt. Különös kezdete ez az életszentségnek! Így élt közel tíz évig. Akkor Isten nagy betegséggel látogatta meg. A ferencrendi szerzetesért küldött, aki a zárda gyóntatóatyja volt. De mikor az a pompás bútorokat meglátta, gyónásának meghallgatását megtagadta és megjegyezte, hogy a mennyország nem olyanok számára van, mint ő. „Mit”, – kiáltott fel Hiacinta – „én nem üdvözülhetek?” A szerzetes azt mondta neki, hogy az egyetlen mód reá az, ha az Isten bocsánatát megnyeri, az elkövetett botrányokat helyrehozza, és új életet kezd. Erre könnyekbe tört ki, lement az ebédlőbe, hol az apácák éppen mind együtt voltak, leborult előttük és a botrányokért bocsánatot kért.

Mindemellett nagy átalakulás, vagy legalábbis áldozatokkal járó átalakulás nem ment benne végbe. Drága és díszes tárgyait nem adta át a főnöknőnek s csak lassan és fokozatosan javult. Az Istennek újra és újra betegséggel kellett őt meglátogatnia, hogy nagysokára egészen a kegyelemnek éljen. Lelkiismeretének mardosásai nem szűntek meg s mindig mélyebben és mélyebben hatoltak szívébe, míg egészen fel nem olvadt az Isten szeretetében és szentté nem lett.

Ez vigasztaló történet. Szeretjük ugyanis azt gondolni, hogy a szentek már bölcsőjüktől fogva rendkívüli emberek voltak, akik különös kegyelem által keresztségi ártatlanságukat sohasem vesztették el, alig érezték a rossz szenvedélyek lázadását és bizonyosan nem ismerték a küzdelmek legrosszabbját, a régi vétkes szokásokkal való harcot. Vagy ha ezt nem véljük, legalábbis azt hisszük, hogy az Isten rendkívüli módon sietett segítségükre, mint Szent Pál és Szent Ignác megtérésében. Így aztán nem is gondolunk arra, hogy mi is szentek legyünk. De Szent Hiacinta e története másra tanít minket: a lanyhaság, a bocsánatos bűn és a méltatlan hiúság éveit csak félmegtérés követte, és csak lassankint haladt előbbre a jóban, éppenúgy mint az közülünk is sokakkal történhetett.

Baker atya a „Sancta Sophiában”[3] e történethez a következő találó és vigasztaló megjegyzéseket fűzi: „Azok a lelkek, akik külső tekintetek miatt választották a szerzetesi életet, kedvetlenségükben ne gondolják, hogy semmire sem mehetnek, mivel ily méltatlanul léptek e pályára, hanem reméljék, hogy az Isten különös gondviselése akaratuk és szándékuk ellenére azért vezette őket erre az életmódra, hogy ha később annak kellően megfelelnek, sok áldásban legyen részük. Ilyenek már sokszor nagy szentek lettek. Az Isten ugyanis világosságot és kegyelmet adott nekik, hogy életmódjuk helytelenségét belássák és megjavítsák, s így ezek, akik testben kezdték, lélekben végezték be”. A szerzetesházakban, az egyházi pályán, sőt az ájtatos világiak között is hányan meríthetnének e szavakból és példából erőt és bátorságot ahhoz, hogy a jámbor élethez újra hozzáfogjanak még akkor is, ha már egy tucatszor hiába fogtak hozzá. Nekünk már csak Szent Hiacinta utolsó éveit kell utánoznunk. S hogyan utánozhatjuk az ő példáját? Ha elsajátítjuk a szentek fentebb említett három jellemző tulajdonságát: a buzgóságot az Isten dicsőségéért, az érzékenységet Jézus érdekei iránt és a szorgoskodást a lelkek üdvéért, mert e háromból áll Jézussal való együttérzésünk, ez pedig a szeretetnek gyümölcse és tápláléka, a szeretet pedig maga a szentség; szent pedig az, aki Jézust a jámbor emberek átlaga fölött szereti és ezért jutalmul szokatlan kegyelmi adományokat kap.

2. A szentek ismertetőjegyei: buzgóság az Isten dicsőségéért

Hitünk első és alapigazsága az, hogy evilági létünknek nincs más célja, mint lelkünk üdvözítése által az Istent dicsőíteni. Ez mindegyikünk egyetlen célja, egyetlen teendője, minden más mellékes. Az összes többi teremtmények e célunkban vagy segítenek, vagy akadályoznak minket és aszerint kell velük bánnunk. Ebből az alapelvből, továbbá az Isten és felebarátunk iránt való szeretetnek parancsából, az a kötelesség háramlik reánk, hogy Isten dicsőségét felebarátunk és saját magunk lelkének üdvözítésében keressük. Amit szívből szeretünk, azt kétségkívül buzgósággal és kitartással szolgáljuk. Világos, hogy ha az Istent szeretjük, dicsőségéért buzgólkodnunk kell és minél jobban szeretjük Őt, annál buzgóbbaknak kell lennünk. Aki az Istent forrón szereti, annak minden gondolata reá irányul. Mindent ez egy nézőpontból lát s a különböző foglalkozásokat csak szükséges rosszaknak tekinti, melyek őt főfeladatától elvonják. Mindenütt és mindenben Isten dicsőségét keresi. Ez utolsó gondolata lefekvéskor és a legelső felébredésekor. Ha hatalomhoz, tekintélyhez vagy befolyáshoz jut, első gondolata, miként használhatja azt Isten dicsőségére. Ha szerencsétlenség éri, ez az első kérdés, melyet önmagához intéz. Ha pénzre tesz szert, rögtön arra gondol, hogy az Isten szolgálatára szenteli. Az Egyház, az ifjúság nevelése, a hibák megjavítása azért érdeklik, mivel az Isten dicsőségét szolgálják. A világ embere, ha például a vasút és a gőzhajózás mérhetetlen rendszerére tekint, annak legelőször is a kormányok és a

[3] 1,175.

népjogok, a tudomány és az irodalom, a kereskedés és a polgáriasodás ügyeire gyakorolt hatását látja meg, s e probléma egészen leköti. Az Isten embere ugyanarra tekintve azt gondolja el, miként mozdítja ez elő a hithirdetők vállalkozásait, miként hozhatja közelebb egymáshoz a katolikusokat, miként könnyíti meg a Szentszékkel való közlekedést, vagyis az Egyház szabadságát és miként növeli ezen és sok más hasonló úton az Isten dicsőségét. Az az ember, kinek lelkét a politika foglalja el, akár kormánypárti, akár ellenzéki, mindazt, ami történik, csak a politika érdekeivel hoz kapcsolatba. A vetés állapotát, a rossz aratás következményeit, külpolitikai viszonyainkat, a belső elégedetlenséget, a sztrájkokat, a pápai bullákat mind ebből a nézőpontból szemléli és legott azt kérdezi magától, miként hat mindez politikai pártjának ügyeire. Hasonlóan van ez azzal is, aki az Istent szereti. Mindent, bármily dolog legyen is, az Isten dicsőségének szemszögéből néz. Nem mondom azt, hogy mindig arra gondol; ez csaknem lehetetlen volna. Csak azt állítom, hogy ez legkedvesebb gondolata, hogy ez ötlik újra és újra eszébe, mint minden oly embernél, aki valamit szenvedélyesen szeret és forrón óhajt.

Mindez nem valami nagyon nehéz s nem kíván semmi önsanyargatást sem. Nyugodtan hozzáfoghatunk, anélkül, hogy megerőltetnők magunkat és azután hagyjuk, hadd nőjön, éppenúgy, mintahogy a szokások növekednek. Kis imádságot minden reggel elmondhatunk a szeretetért, hogy Isten dicsőségét keressük, és a lelki világosságért, hogy azt mindig megtaláljuk. Ezt a szándékunkat, hogy az Isten dicsőségét keressük, naponként többször megújíthatjuk. Kérhetjük azt szentáldozáskor, a szentolvasó végén vagy lelkiismeretünk vizsgálásakor is. Ha többször elfelejtjük, ne aggódjunk miatta, majd hozzászokunk és maga az Isten fog minket bámulatosan segíteni, ha e gyakorlatban néhány hónapig állhatatosak leszünk. De előbb nem, ezt ne felejtsük el, mert ez az ő útja-módja: egyideig vár és látni kívánja, hogy kitartunk-e, bár tulajdonképpen mindig segít, különben kitartani sem tudnánk. Mindez nem nehéz és mégis mennyivel közelebb hozna a szentekhez és csak egy év alatt is menynyire előmozdítaná Jézus érdekeit!

3. Érzékenység Jézus érdekei iránt

Szándékosan használtam e szót és nem tudok más szót, mely gondolatomat ily jól kifejezné. Jól tudjuk mit tesz érzékenynek lenni saját vagy kedveseink érdekei iránt. Már a megtámadás gondolatára vagy csak gyanújára is lángralobbanunk. Féltékenyen vigyázunk, mintha mindenki, akivel találkozunk, rosszat tervezne ellenünk, s a panaszkodásra mindig készen vagyunk. Gyakran, ha nem vigyázunk magunkra, másokat igaztalanul megítélünk, hamar elveszítjük mérsékletünket és nyersen szólunk, beszélünk. Nos, alkalmazzuk mindezt Jézus érdekeire és rögtön látni fogjuk, hogy mit tesz szentnek lenni. Mégis, sokszor éppen a jó emberek nem értik ezt meg és mint túlzást és megfontolatlanságot kárhoztatják, egyszerűen azért, mert nem tudják, mi az: az Istent szeretetből szolgálni. Ha az olyan ember, aki Jézus érdekei iránt valóban érzékeny, valami botrányt hall, mélyen megszomorodik. Éjjel-nappal azon jár az esze, panaszkodik miatta és amíg tart, minden jókedvét veszíti. Barátai meg nem értik, miért törődik vele annyit, miért veszi annyira szívére. Hisz nem az ő ügye, mondják, belőle semmi szégyen sem háramlik reá. Készek őt tettetésről vádolni, mert nem látják, hogy mindez Jézus iránt való szeretetből történik s neki valóságos fájdalmat okoz az, hogy drága Urának érdekeit megsértik. Ha valamely igazságtalan törvényszéki ítéletet hoznának ellenük, egész hónapig bosszankodnának. Pedig mi ez mindahhoz, mi Jézus érdekeit veszélyezteti. Az az ember, aki ezt be nem látja, nem érdemli meg a keresztény nevet.

A Jézus érdekei iránt való érzékenység mutatkozik meg a téves és hamis tanok finom, éles észrevevésében és elítélésében is. Az igaz hit tisztasága Jézus legdrágább érdekeinek egyike: ezért az, aki Urát és Mesterét igazán szereti, kimondhatatlan fájdalmat érez, ha hamis

tant hall, kivált katolikusok között. Azok a vélemények, melyek Urunk elfelejtésére, kegyelmének lebecsülésére, Anyja iránt való tiszteletlenségre, a szentségek méltóságának kisebbítésére, földi helytartója jogainak bármily csekély csorbítására vonatkoznak, még ha csupán társalgás közben szólalnak is meg, mélyen megsebzik őt s szinte testi fájdalmat okoznak neki. A felületes emberek szinte bosszankodnak ezen, pedig ha anyjuk vagy nővérük becsületét vonná valaki kétségbe, mindenre, még vérontásra is feljogosítva éreznék magukat. Pedig mi az édesanya becsülete Jézus méltóságához képest, mi a nővér becsülete Mária fenségéhez képest s nincs-e több anyai és testvéri szeretet a Szentszékben, mint minden rokonunkban együttvéve? Nem kötelességem anyám becsületéért vértanúságot tennem, de nyomorult volnék, ha a Szentszék becsületének védelmében a haláltól félnék. Egy szentet sem lehet találni, aki szívének mélyén a szeretet e fájdalmát nem érezte volna s aki képes lett volna, akárcsak a legcsekélyebb hamis tant is nyugodtan meghallgatni. Ahol ez nincs meg, ott Jézus szeretete – oly bizonyosan, minthogy nap süt az égen – nagyon csekély és gyenge.

Ugyanez az érzékenység mutatkozhatik Jézusnak az előbbi fejezetben említett érdekei iránt is. Egy megjegyzést azonban mégis kell tennünk. Néha megtörténhetik, hogy a Jézus iránt való szeretet valakiben túllépi az erény határait és az illető kíméletlenné, türelmetlenné, durvává vagy keseredetté válik. Ott is gyanakszik, ahol oka sem volna, s mások közömbösségét s hidegségét nem viseli el úgy, mint azt a felebaráti szeretet erénye megkívánja. Mindez bizalmatlanságot gerjeszt a jámborság iránt, mert senkit sem ítélnek meg keményebb szigorúsággal, mint éppen azokat, akik a jámbor életre akarják szentelni magukat. Pedig hibáktól és gyengeségektől ők sem lehetnek mentesek, a lelki élet kevésbé kedves fokozatain nekik is át kell küzdeniük magukat, de legyen vigasztalásuk, hogy míg az emberek gyalázzák őket, Jézus gyakran dicséri őket és hogy ifjú szeretetük tökéletlenségei kedvesek Jézusnak, míg megszólóik bölcs kritikája és öntetsző mérséklete gyűlöletes Előtte.

Ezt az érzékenységet Jézus érdekei iránt bizonyára nem nehéz kialakítani, pedig a szentek legfőbb ismertetőjegyeinek egyike. Nem érdemes-e megpróbálni? Lehet-e oly nagy öröm a világon, mint Jézust szeretni és Őt szeretetből szolgálni? Ma mindjárt hozzáfoghatunk: semmi nehézség sincs benne, életmódunkat sem kell hirtelen vagy erőszakosan megváltoztatnunk, csupán kissé többet kell a szeretetről elmélkednünk, több szeretetet kérnünk és már jó úton vagyunk. Társulatunk nagyon segít ebben minket.

4. Szorgoskodás a lelkek üdvéért

Ez a szentek harmadik ismertetőjegye, mely Jézus között és közöttünk az együttérzést teljessé teszi. A világ és anyagi érdekei mind ellenünk vannak s magukkal ragadnak mindet. Amit látunk, az nagyobb hatást gyakorol reánk, mint amit hiszünk. De Jézus a lelkek üdvéért jött a világra, érettük halt meg, érettük ontotta drága vérét. A lelkek üdvözülésével van arányban Jézus érdekeinek teljesedése, és amily arányban kárhoznak el a lelkek, oly arányban szenvednek kárt az ő érdekei. A lélek érdemli meg egyedül, hogy törődjünk vele. Gondoljuk csak meg, mit tesz elveszni, örökre elveszni? Ki mérheti fel ennek szörnyűségét, ki festheti le eléggé e határtalan vigasztalanságot, ez irtózatos nyomort, ez elviselhetetlen kínokat, e kétségbeesés tehetetlen dühét? Szent Terézia egy látomásában mégis azt látta, hogy az emberek tömegesen buknak be a pokol kapuin, hasonlóan a hervadt levelekhez, melyeket az őszi szél leráz a fákról. S Jézus három óra hosszat függött a kereszten ez elveszett lelkek mindegyikéért! Most ezek mindnyájan tisztán és tündöklően ragyoghatnának a mennyek országában! Talán szerettek minket, mi szerettük őket, s ők szeretetreméltóak voltak. Talán nemeslelkűek, kedvesek, önzetlenek voltak egykor: de a világot szerették, szenvedélyeik uralkodtak rajtuk és bár aligha gondoltak arra, Urunkat újra felfeszítették s így most elvesztek – örökre elvesztek!

Csoda-e, ha Jézus szolgái sírnak ezekért a lelkekért, kikért Ő maga is sírt! Ezért foglalkoznak ők annyit a missziók, iskolák, szerzetesrendek, búcsúk, jubileumok dolgával-ügyével. Ezért vannak annyira telve tervekkel vagy legalábbis imádsággal. Másra alig van gondjuk, csak a lelkekre. A lelkekért mindent feláldoznak. Naponta új és új utakat keresnek, hogy a lelkeket megnyerjék. Legkevésbé sem veri le őket, ha nem látják tisztán, honnét vegyenek pénzt vagy embert az általuk tervezett jó megvalósítására, mert vigasztalásuk, hogy minden tett a lelkek üdvéért önmagában véve tökéletes dolog, mert a kegyelem hatásainak és a szentséges vér érdemeinek minden szétárasztása önmagábanvéve kívánatos és áldott munka. Ezért sürgeti az Egyház, a lelkek anyja, a lelkigyakorlatokat, a jubileumokat, a missziókat, melyek a hívők jámborságát időnként felszítják, mert ezek a dolgok magukban véve tökéletesek. Míg egyesek fecsegnek, fontolgatnak, bírálgatnak, a sikerről eleve lemondanak és mások szívét, kezét bénítják, azok, akik Jézust szeretik, egyszerűen munkához látnak és nem gondolnak a holnapra.

Köteteket lehetne összeírni erről a lelkek iránt való szenvedélyről. Meg kell ennek lennie ott, ahol Jézus iránt igaz szeretet lángol. Nem csupán Péternek, hanem minden szerető léleknek szól ez a figyelmeztetés: Ha majd megtértél, erősítsd meg testvéreidet, és: Szeretsz-e jobban, mint ezek? Legeltesd az én bárányaimat. Nincsen-e nekünk is ezer meg ezer apró eszközünk, mellyel a lelkek üdvére közreműködhetünk? Vajon a közbenjárás lehetősége révén nem áll-e az egész Egyház éppúgy nyitva imáink éltető és hathatós befolyása előtt, mint akár a pápa előtt?

A szenteket tehát főként e három erény alkotja: buzgóság az Isten dicsőségéért, érzékenység Jézus érdekei iránt, és szorgosság a lelkek üdvéért. E három erény átalakítja a lelket, angyali jelleget ad neki és örök üdvösségünk elnyeréséről minden másnál jobban biztosít minket. Ezeket kívánja kialakítani bennünk Társulatunk is. Láttuk, mily könnyűek, ha igazán akarjuk Jézust szeretni és őt szeretetből szolgálni. Sem nem, sem kor, sem állás nem akadályozza e három erény gyakorlását: mennyire megváltoznék a világ, ha csak néhány ember komolyan gyakorolná és mindennapi életében megvalósítaná.

Ha valaki meghal, szorgalmának, energiájának és tevékenységének dicséretére barátai gyakran azt mondják róla: csaknem kizárólag e fontos vasútvonal befejezésének szentelte életét, vagy: kizárólag arra törekedett, hogy a nép tudományosan megkívánt nevelését biztosítsa, vagy: egész életében a szabadkereskedelem gondolatának élt. Ez volt minden gondolata; ez egyre nőtt benne, nem is tudott másra gondolni, sem időt, sem költséget nem kímélt kedvelt eszméjének szolgálatában. E feladatának élt és azt jól megoldotta, mert szívvel-lélekkel rajta csüggött, és ezért a világ hálával tartozik neki. Nos, miért ne lehetne rólunk azt mondani: csak egy kívánság és csak egy gondolat foglalta el lelkét, hogy jöjjön el az Isten országa és legyen meg az ő akarata a mennyben és a földön. Ez emésztette őt, ébren és álmában ez foglalta el, semmi sem riasztotta vissza, sem idejét, sem pénzét nem kímélte és mikor sem pénze, sem ideje nem volt, imáival ostromolta érte az eget. Semmi más nem érdekelte őt, ez volt étele, itala, egészen ez uralkodott rajta és így hunyt el. Igen, ő elhunyt, de míg az előbb említett embernek vasútját és olcsó kenyerét hátra kellett hagynia, addig a mi barátunk egész szeretetét, szenvedéseit és imáit mind az Úr Jézus ítélőszéke elé vitte magával és amit ezek ott számára kieszközöltek, azt szem nem látta, fül nem hallotta, emberszív még nem érezte.

Gondoljunk tehát gyakran e három fő dologra, a szenteknek ezekre az egyszerű módszereire, melyekkel az Úr Jézust szeretetből szolgálhatjuk. Óhajtanátok-e látni, miként működnek ezek az ember szívében, még pedig egészen kis dolgokban?

Volt egy öreg spanyol jezsuita, aki sokáig nem tudta eldönteni azt a kérdést, mi jobb: ha ama purgatóriumi lélek számára nyer búcsút, aki a legelfelejtettebb és legelhagyatottabb, vagy annak számára, ki legközelebb áll az örök boldogsághoz. Igen nagy zavarban volt, mert tudta, hogy mindkettő a szeretet kedves műve Jézus előtt, de nem tudta, melyik kedvesebb,

melyiket szeretné Jézus jobban? A jó páter részvéte a szegény, elhagyatott lélek felé hajlott, még pedig éppen azért, mivel nagyon el van hagyatva. Végre azonban mégis a másik előnyére határozta el magát, még pedig a következő okokból. Igaz ugyan, hogy több részvétre mutat, ha a búcsút a legnagyobb szükséget szenvedő lélek javára ajánljuk föl, de a szeretet fensőbb erény a részvétnél, s a szeretetnek nagyobb ténye, ha az igazabb és istenszeretőbb léleknek nyerünk búcsút, mert így az isteni Felségnek mint az ilyen lélek Teremtőjének nagyobb dicsősége érdekében cselekszünk, mivel az ilyen lélek a mennybejutáshoz közelebb van, s ott aztán dicséretei által végtelenül dicsőíti majd az Istent. Ebben az Isten dicsőségéért való buzgóság nyilvánult meg. – A lélek továbbá mindaddig nem teljes tulajdona Jézusnak, míg biztosan ki nem köt a mennyben és drága Üdvözítőnk be nem mutatja a mennyei Atyának, mint kínszenvedésének diadalmi jelét. Nem jobb-e tehát azt a szegény lelket várakoztatni a purgatóriumban, mint Jézust a mennyben? Sőt tovább: az a szomorúság, melyet a jó páter a szegény lélek mellőzése miatt érzett, nem lehetett-e kedves Jézus előtt s nem indíthatta-e Jézust arra, hogy azért a lélekért is tegyen valamit? Ebből a Jézus érdekei iránti érzékenység tűnik ki. – Továbbá, gondolta a jó öreg jezsuita: minél előbb megy e lélek a mennybe, melyhez oly közel van, annál hamarább kérhet az Istentől mindenféle kegyelmet lelkem és a földi bűnösök számára. Ez a lelkek üdvéért való szorgoskodást mutatja. Így a jezsuita a búcsút annak a léleknek a javára alkalmazta, amelyik közelebb volt üdvözüléséhez, de könyörögve fohászkodott fel a Szent Szűzhöz az elhagyatott lélekért is, azzal a vigasztaló tudattal, hogy Jézus azért is tesz majd valamit.

A jó páternek ezt az elhatározását az is igazolja, hogy az Oltáriszentségről nevezett Franciska nővér, Szent Terézia rendjének egyik spanyol apácája azt a kinyilatkoztatást nyerte, hogy halottak napjának estéjén sok lélek hagyja el a tisztítótüzet, mégpedig leginkább olyanok, akik az üdvözüléshez legközelebb állottak, s akikért az Isten az Egyház imádságait e napon meghallgatta. Igaz, azt is tudjuk, hogy paulai Szent Vince leginkább az elhagyatott lelkekért szeretett ájtatoskodni.

E jezsuitát az a bölcs alapelv vezérelte, hogy minden cselekedetéért számot kell adnia. Nem akarom azt mondani, hogy ti is éppily szigorúak legyetek. De e példa jól mutatja, hogy az életszentség három fősajátsága miként járja át a jámbor lelket s milyen hatással van legcsekélyebb cselekedeteire s legrejtettebb ájtatosságaira is. Ez pedig könyvem főcélja. A szentek életéből, az aszkétikus írók műveiből egy csomó könnyű és kellemes gyakorlatot akarok kiválasztani, hogy azok segítségével e három főtulajdonságra szert tehessetek, Urunk és Üdvözítőnk érdekeit életetek minden órájában szolgálhassátok, s a legkönnyebb módon az életszentségre juthassatok. E gyakorlatok között szabadon választhattok; egyikre sem kényszerítlek titeket, mindegyiket szabadon választhatjátok. Még arra sem kötelezlek titeket, hogy a legfenségesebbet, legjobbat s legtökéletesebbet válasszátok, mert hátha éppen az felel meg nektek legkevésbé. Válasszátok azt, amely legjobban megfelel ízlésteknek. Ájtatosságaitokat ugyanis nem kell önsanyargatásokká változtatnotok. Ez hamis, nem katolikus elv volna s ezt a megtértek fejéből ki kell verni. Szépen hangzik ugyan, de a valóságban mindig közömbösséggel vagy elhidegüléssel végződik. Én arra akarlak titeket rábírni, hogy Jézust szeretetből szolgáljátok, s azért örömmel kell eltelnetek és az ájtatosságokban hajlandóságtokat követnetek.

5. Búcsúinknak a tisztítótűzben szenvedő lelkek javára való fordítása hat okból előnyös reánk

Mielőtt ezt a fejezetet bevégezném, hogy fentebb hirdetett tételeimmel szíveteket egészen betöltsem, befejezésül egy olyan dologgal szeretném tanításomat megvilágítani, amelyet valamennyien jól ismertek. Mint tudjátok, egyesek búcsúikat a tisztítótűzben szenvedő lelkek javára fordítják, mások meg önmaguknak tartják fenn. Egyik pártnak sincs joga ezért a

másikat támadni, hisz ki mondhatná, hogy nem szabad valamit tennünk, amelyet az Egyház szabadnak nyilvánít. Mindazonáltal én e kérdésben állást foglalok, hogy ezzel is megvilágítsam azt a három dolgot, amelyet sürgetek. Közben szigorúan ragaszkodom a hittudósok és lelkiírók véleményeihez.

A kegyelem oly fontos valami, hogy növelésére minden lehető módon törekednünk kell. Kevés út van, melyen gyorsabban növelhetnők, mint az elégtételnek érdemmé való változtatása által. Ezt érhetjük el búcsúinknak a tisztítótűzben szenvedő lelkek javára való alkalmazásával. Ez az ájtatossági gyakorlat nagy lelki kincseket szerez nekünk, Istennek is kedves, s nekünk is hasznos. Fontoljuk meg csak ez ájtatossági gyakorlat néhány gyümölcsét, hogy így a tisztítótűzben szenvedő lelkek, Isten e leányai, a Szentlélek e jegyesei iránt bőkezűségre buzduljunk, imáinkkal s jócselekedeteink elégtételével őket segítsük, legkevésbé sem félve, hogy felajánlásuk által számunkra elvész valami belőlük. Igen, aki elégtételeiből s búcsúiból semmit sem tart fenn magának, hanem mindezeket Üdvözítőnknek ez iszonyú kínok között szenvedő jegyeseiért ajánlja fel, roppant sokat nyer.

Ez ájtatossági gyakorlat első gyümölcse érdemeinknek nagy növekedése. Abból a három dologból ugyanis, az érdemből, imádságaink meghallgattatásából s az elégtételből, melyeket az igaznak jócselekedete magában foglal, legnagyobb az érdem, mert általa nagyobb kegyelmet nyerünk, az örök dicsőségre új jogcímet szerzünk, s kedvesebbé válunk az Isten előtt. Kétségtelen tehát, hogy ha valaki jócselekedeteinek minden elégtételét ugyanannyi új érdemmé változtathatja, sokat nyer, még pedig a következő okokból. Az üdvözültek dicsősége hasonlíthatatlanul nagyobb jó, mint amily rosszak a tisztítótűz kínjai s éppen ezért nagyobb dolog e dicsőség növelésének joga, mint a kínok csökkentésének joga. Aki tehát jócselekedeteinek elégtételét s búcsúit a tisztítótűzben szenvedő lelkek javára ajánlja fel, elégtételét érdemmé változtatja. Az erénynek ez az áldozatos ténye az érdemmé változtatott elégtétel által megszerzi neki az örök életét, amit különben az elégtétel nem tett volna meg. Az elégtétel önmagában egy jottával sem segítette volna őt erre, de azáltal, hogy érdemmé változtatta és egyszersmind másokon is segített vele, hozzájuttatja. E dolog megfontolását tovább is folytathatjuk. Azonfelül ugyanis, hogy a dicsőség nagyobb jó, mint amilyen rossz a tisztítótűz, nem szabad felednünk, hogy a dicsőség növekedése örökkévaló, míg a tisztítótűz kínjainak könnyítése csak ideiglenes, s így az örök dicsőség növekedése és a tisztítótűz szenvedéseinek enyhítése között a különbség végtelen. Az örök boldogság legkisebb fokának élvezését a legnagyobb ideiglenes rossz elviselése által is rendkívül olcsón vásárolnók meg. Ehhez járul még, hogy mindenben azt kell tennünk, ami az Isten színe előtt a legkedvesebb, s nem saját érdekeinket, hanem az Isten nagyobb tetszését kell keresnünk. Istennek tetszeni jobb, mint a szenvedést elkerülni; aki elégtételeit s búcsúit önmagának tartja meg, ezt azért teszi, hogy a szenvedéseket elkerülje, aki ellenben mindezeket a tisztítóhelyen szenvedő lelkekért ajánlja fel, magát az áldozatos szeretet e hősies, nem köteles, szabadakaratból véghezvitt ténye által az Isten előtt kedvesebbé teszi.

A szegény lelkek szenvedése nekik maguknak semmi olyat sem nyújt, ami által növelhetnék érdemeiket, s míg a tisztítótűzben kell lenniök, a mennyei Jeruzsálem meg van fosztva e polgáraitól, az Egyház pedig új védelmezőitől s szószólóitól. Ebből származik ez ájtatossági gyakorlat második gyümölcse. A lélek, kit a tisztítótűz kínjaitól megszabadítunk, különösen le van kötelezve irántunk, egyrészt ama jótétemény miatt, hogy előbb jutott a mennybe, másrészt ama szörnyű kínok miatt, amelyekből megszabadult. Ezért kötelessége, hogy jótevői számára Isten kegyelmét és áldását kérje. Az üdvözültek tudják, hogy a jó, melyben részesültek, végtelen, s mivel igazán hálásak, hálájukat örömük nagyságához mérten törekednek leróni. Ezért az, aki búcsúit a szenvedő lelkekért ajánlja fel, nagyon sok mennyei szószólóra tesz szert, kik az ő örök érdekeivel törődnek, már pedig az ember számára nagyobb jó, ha a mennyei pártfogóinak sokasága által szerzett kegyelmekkel üdvözülését már e földön biztosítja, mintha a tisztítótűzben való valamivel hosszabb tartózkodás veszedelmét

elkerüli. De még többet is nyerünk az általunk megszabadított lelkek barátságánál: őrangyalaiknak s azoknak a szenteknek szeretetét is megnyerjük, kik iránt e lelkek különös tisztelettel viseltettek, s Jézus Szentséges Szívének is kedvesebbek leszünk, mert neki drága jegyeseinek megszabadítása és a mennyei boldogságba való belépése örömöt okoz.

Van ennek az ájtatosságnak egy harmadik gyümölcse is, melyről e könyvben külön is jó szólanunk. Nagy jó, ha van valakink az égben, aki helyettünk Istent dicséri, dicsőíti s magasztalja. Aki az Istent bensőségesen és gyengéden szereti, nem nyugodhat anélkül, hogy mindazt meg ne tegye, amit Isten végtelen fölségének magasztalására és dicsőítésére megtehet. De az élet nyomorúságai s vétkessége közepette nem dicsőíthetjük Isten imádandó felségét úgy, mint a mennyei lelkek. Mily öröm és vigasz tehát az a tudat, hogy ezt a nagy munkát azok, akiket a tisztítótűzből megszabadítottunk, elvégzik a mennyben helyettünk, s míg mi itt a földön időzünk, ők már meg is kezdték dicséretüket. Azok között a lelkek között, akik oly szerencsések voltak, hogy a tisztítótűzbe juthattak, bizonyára egy sincs, ki nálunk szentebb s az Isten dicsőítésére alkalmasabb nem volna. De ha ez így van, akkor mi magunk vittünk egy lelket az égbe, aki ott az Istent jobban dicsérheti, mint mi tehetnők, ha ott volnánk. Míg mi eszünk, iszunk, alszunk s fáradunk a földön, van az égben – mily üdítő gondolat, mily drága vigasz – egy, vagy ha az Isten úgy akarja, több lélek, kiknek boldogságát mi siettettük s kik most szüntelenül imádják és magasztalják a Legmagasabbnak felségét és szépségét.

De még ez sem minden: van ennek az ájtatosságnak egy negyedik gyümölcse is. Nemcsak magunk, hanem mások számára is végtelen kincseket szerzünk vele, mert mind a küzdő, mind a diadalmas Egyházban nagy örömet okozunk. Nagy az ujjongás az égben, ha lakóinak száma növekszik, hisz ha egy bűnbánatot tartó bűnösnek, aki pedig bűneibe ismét visszaeshet, örülnek az égben, mily nagynak kell az örömnek ott lennie, ha új polgár lép közéjük, aki már nem vétkezhetik. Örül őrangyala is, s ezer üdvözlést kap a mennyei lelkektől védő tisztének sikeres eredményéért, örülnek a szentek is, kiket ez a lélek különösen tisztelt, örülnek rokonai, barátai s azok serege, akik közé került. Örül Szűz Mária is sok közbenjáró imádsága sikerének, s Jézus örömmel aratja drága vérének termését. Örvend a Szentlélek is ajándékainak s számtalan sugallatának diadalán, s az Örök Atya gyönyörködve szemléli kiválasztott teremtményének tökéletességét. Osztozik az örömben a küzdő Egyház is: új pártfogóra tett szert a mennyben. A lélek rokonai, barátai, családja, községe, hazája külön is örül. Igen, minden választottnak, sőt az egész természetnek oka van az örömre, hogy egy teremtmény beléphetett Teremtőjének örömébe.

Van ennek az ájtatosságnak egy ötödik gyümölcse is. A szeretet nem tűr halasztást. Évekig heverjen-e tehát a kincs, mely az Isten dicsőségére s Jézus érdekeiért csodákat tehet? Pillanatnyilag talán nincs szükségünk elégtételeinkre és búcsúinkra, s ha azok az Egyház kincstárába kerülnek, ki tudja, hány év telik el, míg fölhasználják őket, még akkor is, ha igaz, de Lugónak az a véleménye, hogy a szentek elégtételei az ítélet napja előtt mind felhasználásra kerülnek. Miért ne használnók fel tehát e kincseket most mindjárt az Isten dicsőségére azáltal, hogy néhány lelket kiszabadítunk a tisztítótűzből, kik talán már ez éjjel megkezdik örökkétartó dicséretük kedves áldozatának bemutatását.

Végül, amit odaadunk, az bőségesen visszaháramlik reánk, s ebben áll az ájtatosság hatodik gyümölcse. Mindenekelőtt ugyanis e nagy, áldozatos szeretet ténye elégtétel bűneinkért, hiszen ha a testi szükségletek enyhítésére adott alamizsnának minden más jócselekedetnél nagyobb elégtétel jellege van, mennyivel inkább áll ez a lelki alamizsnára. Másodszor, ha valaki valamit az Isten dicsőségéért elveszít, százszorosan kapja vissza; az Isten oly kegyelmekkel ajándékoz meg majd érte minket, hogy csak rövid ideig kell a tisztítótűzben maradnunk, vagy másokat imádságra indít értünk, ha odajutunk, s így sokkal hamarabb kiszabadulunk, mintha búcsúinkat magunknak tartottuk volna fenn. Biztos, hogy senki sem veszít, aki az Istenért veszít, s ha a tisztítótűzben leszünk, az üdvözültek, akik

általunk hamarabb jutottak az égbe, úgy néznek majd le reánk, mint jótevőikre s kiszabadításunkat az igazságosságból folyó kötelességüknek tekintik. Sőt, nemcsak ők ismerik el majd ezt a kötelességet, hanem isteni Üdvözítőnk is.

Ha tehát elégtételeinket és búcsúinkat mind a tisztítótűzben szenvedő lelkekre alkalmazzuk, ez nemcsak nem ellenkezik a szeretet természetes rendjével, hanem a mi legdrágább érdekeinket segíti elő. Olyan ájtatosság ez, mely az Isten dicsőségével, Jézus sokféle érdekével s a lelkek szeretetével összefüggésben áll s a küzdő, a szenvedő s a diadalmas Egyházat egyaránt átöleli. Adjunk hálát az Istennek, hogy titokzatos bőkezűségében megadta nekünk ezt a felbecsülhetetlen kegyelmet, hogy elégtételeinkkel s búcsúinkkal azt tehetünk, amit akarunk, s így, mivel teljesen a mieink s teljesen rendelkezésünkre állanak, örömet szerezhetünk szívünknek, ha azokat az Isten nagyobb dicsőségére s dicsőítésére fordíthatjuk.

Lássuk csak, mily messzire mentek ebben némelyek, kiket ezért az egész Egyház magasztal. Monroy Nándor atya, ez az igazán apostoli férfiú, halála óráján végrendeletileg a tisztítótűzben szenvedő lelkeknek hagyta mindazokat a szentmiséket, melyeket halála után majd érte mondanak, mindazokat a vezekléseket, melyeket érte majd felajánlanak s mindazokat a búcsúkat, melyeket érte majd nyernek. Könnyen is tehette, mert az, aki az Istent oly gyöngéden szerette, s Jézus érdekeit oly bensőségesen szolgálta, mint a szeretetnek ez a ténye mutatja, kevéssé szorult rá ezekre. „A szeretet erős, mint a halál; sok víz sem tudja a szeretetet eltörölni, ár nem tudja elsodorni; ha valaki házának minden kincsét adná is oda érte, semminek kellene tartani.”[4]

Nos, világosan láthatjátok, mit kívánok tőletek, így vagy úgy, szolgálnotok kell Jézust, különben nem üdvözíthetnétek lelketeket. Teljesen Tőle függtök, semmit sem tehettek az Ő hite, élete, halála, vére, Egyháza és szentségei nélkül. Egy lépést sem tehettek az ég felé, csak Általa. Bármit gondoltok, tesztek vagy mondotok, semmit sem ér, ha nincs kapcsolatban az Ő érdemeivel. Nem is képzelhetni teljesebb függést, mint a mi függésünk Őtőle. Így vagy úgy, szolgálnotok kell tehát Jézust. A kérdés csak az, nem legjobb-e Őt szeretetből szolgálni. De vajon szeretetből való szolgálat volt-e eddig a ti vallástok? Vagy talán úgy rótátok le kötelességteiket Iránta, mint ahogy a szegény adós szokta gazdag hitelezőjével szemben adósságát leróni, minden pénzdarab után annak arcára tekintve, hogy vajon feledi-e szegénységét s kívánja-e az egész adósság lefizetését? Nem arra törekedtetek-e, hogy kitaláljátok, mi az a legkevesebb, amit meg kell tennetek, hogy az égbe juthassatok. Vajon nem a parancsok méricskélését, a szabályok rövidítését, a rendelkezések önkényes magyarázását, fölmentések kérését neveztétek-e vallástoknak, a megtestesült Isten imádásának, aki szeretetét a balgaságig fokozta s vérezve függött a kereszten?

Nos, én azt állítom, hogy Jézusnak szeretetből szolgálni könnyebb, mint mindez. Semmi sem könnyű, aminek megtevése nem boldogít. Boldogok voltatok-e ti vallástokban? Szó sincs róla! Csak teher volt számotokra. Ha mennyország és pokol nem volna, már rég szakítottatok volna vele. De a mennyország és a pokol tények, itt vannak, s ezen nem lehet segíteni. Ha tehát vallásosaknak kell lennünk, én amellett a vallás mellett vagyok, mely boldoggá tesz minket. Nem látom hasznát, miért kelljen terhes vallásban élnem, ha az Isten választani enged. Sőt, ő még többet is tett ennél, ő kívánja, hogy vallásom éltem boldogsága s öröme legyen. A vallásnak azonban, hogy boldogítson, a szeretet vallásának kell lennie. A szeretet mindent könnyűvé tesz. Boldogságom tehát csak Jézustól függ s akkor vallásom boldoggá tesz, míg élek. Ha Jézusnak szeretetből szolgálni olyan rendkívül nehéz dolog volna, mint a szentek szemlélődése vagy önmegtagadása, akkor másként volna. De nem így van. Az Istennek azért szolgálni, mert a pokoltól félünk s a mennyországba vágyakozunk,

[4] Én 8,6.7.

nagy jó s természetfeletti dolog, de igen nehéz, ellenben azért szolgálni neki, mert szeretjük őt, oly könnyű, hogy meg sem érthetni, miért hanyagolja el azt oly sok ember a világban. Ó balga, elvakult lelkek!

Ami titeket boldogít, drága Üdvözítőnket is boldoggá teszi. Ennek tudata elképzelhetetlenül boldoggá tesz minket. Ezért vallásunk napról-napra kedvesebb lesz számunkra. Általa életünk egyetlen hosszantartó örömmé válik, mert benne mindig az Isten akarata történik s így dicsősége állandóan növekszik. Jézus érdekei a mieinkké válnak, átkaroljuk őket, mintha a saját érdekeink volnának, mintahogy csakugyan azok. Lelke csendben a magáévá tesz minket, szívünkben trónt állít magának s királynak nyilvánítja ott magát, anélkül, hogy észrevennők, mit tett bennünk ekkor az isteni szeretet. Isten dicsősége és minden, ami reá vonatkozik, kedvessé lesz előttünk, mert ő szemünk fényévé válik, vonz minket a lelkek üdvözítése, mert ez az, amit Ő mindenkor tesz s így mi is belső ösztönzést s kedvet kapunk hozzá. Így megy aztán tovább: éltek, de már nem ti, hanem Krisztus él bennetek. Nem is gyanítjátok, hogy szentek vagytok, vagy hogy a szentséghez közeledtek; éltetek el van rejtve Krisztussal az Istenben, s senki előtt sincs jobban elrejtve, mint önmagatok előtt. Hogy ti szentek vagytok? Alázatosságtok a puszta gondolatra mosolyog vagy megrémül. De, ó mélysége az isteni irgalmasságnak, mily nagy lesz csodálkozástok az Isten ítélőszéke előtt, ha az örvendetes ítéletet meghalljátok, s a tündöklő koronát meglátjátok. Szinte el sem hiszitek majd boldogságtokat, mint az evangéliumi választottak, akik azt mondják: Urunk, mikor láttunk Téged éhezni, s enni adtunk neked, mikor láttunk Téged szomjazni s inni adtunk neked? Nem tudják megmagyarázni maguknak! Jézus iránt való szeretetük minden nagysága mellett sem álmodtak soha ily nagy dologról! Ó, szolgáljatok Jézusnak szeretetből. A szeretet versenyében sohasem tudjátok az Istent legyőzni! Szolgáljatok csak Jézusnak szeretetből s mielőtt szemetek lecsukódik, mielőtt a halál sápadtsága arcotokon elömlik, mielőtt a körülállók észrevennék utolsó leheleteteket, ó, mily nagy lesz meglepetéstek az Isten ítélőszéke előtt, mikor a menny énekei fületekbe hatolnak s az Isten dicsősége felragyog szemetek előtt, hogy soha többé le ne tűnjék.

Harmadik fejezet. A bűn megsebzi a szeretetet

1. Isten a mi legkedvesebb Atyánk

Egy régi oratorianus atyáról, Szent Fülöp társáról mondják, hogy azokat az írókat, akik a kegyelemről szóló értekezéseikben sokat írtak az Isten mindenhatóságáról, de annál kevesebbet az ember szabadakaratáról, leginkább becsülte. E megállapítás egész jellemét feltárja előttünk. Ez nemcsak annak a jele, hogy e hittani kérdésben Szent Tamásnak hű tanítványa volt, hanem, lelki életének és ájtatossági irányának is. Benne egy szenvedély uralkodott, s ez a vitatott érdemeknél erősebben hatott reá: az volt ugyanis a szokása, hogy mindenben az Isten pártjára álljon és mindent az Isten nézőpontjából tekintsen. Ezzel nem akarom azt mondani, hogy az ellenkező nézeten levő szent férfiak nem állanak szintén az Isten pártján, mint pl. a szentéletű Lessius és Szent Alfonz, akik mindent Istenért tettek; csak azt akarom kifejezni, hogy az, ami e jó atyát vezette, inkább az ösztön, mint az értelem volt. Ő e nehéz kérdésben arra az oldalra állott, mely szerinte az Isten dicsőségét jobban szolgálta. Ebben ösztönszerű szokása vezette s éppen ez az, mit nektek ajánlani bátorkodom.

A hamis tanítás gyűlöletes, mert nem igaz, mert botrányt okoz, mert csökkenti az áhítatot és veszélyeknek teszi ki a lelkeket. Ezek miatt az okok miatt a jók előtt gyűlöletes. De azok, akik az Isten iránt igazi, gyöngéd és bensőséges szeretettel viseltetnek, nem annyira e nézőpontokból tekintik, hanem főleg az Isten dicsőségének sérelmét látják benne. Nekik az Isten dicsősége az első gondolatuk, ők az Isten köré sorakoznak. Ha például jogtalan üldözés vagy kegyetlen rágalom gyötör egy jó embert, ők ugyan a leggyengédebb részvéttel és a legnemesebb önfeláldozással viseltetnek a szenvedő iránt, de első, legerősebb és legfőbb gondolatuk mégis csak az a seb, melyet az Isten dicsőségén szolgájának üldözése és az üldözők által csaknem szükségképp elkövetett bűn ejt. Ugyanígy, ha lelki hidegségről, nyilvános bűnökről, fontos politikai változásokról, bajokról és viszontagságokról, a katolikus ügy győzelméről, vagy a purgatóriumi lelkek kiszabadulásáról van szó, ezek az emberek szinte ösztönszerűleg megérzik és megtalálják, hol és mi érinti az Isten dicsőségét és ez a gondolat úgy elfogja őket, hogy mások szenvedései és örömei iránt gyakran érzéketleneknek, szívteleneknek vagy hidegeknek látszanak, holott szívükben nem azok.

Nos, ezt a szokást, hogy minden alkalommal így az Isten pártjára álljunk, könnyen megszerezhetjük. Az idő, az imádság, az ájtatosságban való kitartás vezet hozzá. Fontos segítség ez számunkra az Isten szeretetében s szolgálatában. Nagy dolog fokozatosan megerősödni abban a meggyőződésben, hogy e világon nincs más rossz, csak a bűn, hogy csak egy ellenségünk van, a bűn és hogy a bűn ellen másokban és önmagunkban imádság és cselekvés által küzdeni az egyetlen dolog, melyet meg kell tennünk, melyet megtennünk érdemes. Ezt a meggyőződést csak az a szokás szerzi meg nekünk, ha mindig az Isten pártjára állunk, és ez, ha megvan bennünk, mindig új erőt nyújt, hogy e szokásunkban kitartsunk. Mint teremtmények akkor vagyunk megfelelő helyünkön, ha Teremtőnknek pártját fogjuk, érdekeit keressük, fölségét védelmezzük, dicsőségét előmozdítjuk. Ha így teszünk, akkor boldogság a részünk a legmostohább sorsban is és béke a legvadabb viharban is.

De az Isten nemcsak Teremtőnk, hanem Atyánk is. Vajha mindnyájan éreznők ez igazság mély jelentőségét! Aki Istenét mint Teremtőjét szolgálja, teljesen különbözik attól, aki neki, mint Atyjának szolgál. Mi azért nem szolgálunk az Istennek szeretetből, mert nem látjuk benne a szerető Istent. Szárazak, hidegek vagyunk Iránta, mert benne folyton csak törvényhozónkat, urunkat, vagy bíránkat látjuk. Sokkal többen kísérelnék meg a tökéletességre eljutni s abban állhatatosnak lenni, kevésbé széles szakadék lenne a szent és az

átlagos keresztények között, ha Istennek mint Atyánknak szolgálnánk, reá mint Atyánkra tekintenénk. Szinte bámulatos, hogy az Istenről és az Ő hatalmáról, fenségéről mily aggódó és gyermekes érzelmek uralkodnak még a jó emberek között is. Ez okoz a vallási kötelességek teljesítésében kedvetlenséget és vigasztalanságot, ez kelti fel azt a sokféle hitellenes kísértést s lelkiismereti aggódást, mely az áhítat gyöngédségét elfojtja és az önmegtagadás örvendező szellemét megdermeszti. Ellenben az élet valóságos boldogsága hinni és mindenkor érezni azt, hogy az Isten a mi Atyánk és irántunk atyai szeretettel viseltetik, s velünk atyailag bánik.

Nézzétek, mennyi fájdalmat vállalt magára az Isten, hogy gyermekeinek e szívtelen nézetét megakadályozza. Minden bíráskodást Fiára bízott. Édes Üdvözítőnk ítél meg majd minket, s ügyünket Szent Szívéhez fellebbezhetjük. Midőn Jeremiás szavai által lázadó népét megtérésre hívja fel, s minden vétküket felsorolja, mily részvéttel mondja: Legalább mostantól kezdve azt mondd nekem: „Te vagy az én Atyám!”[5] Az apostol az egész evangéliumot abban foglalja össze, hogy mi Isten fogadott gyermekei vagyunk és azért folyton azt kiáltjuk Abba, azaz Atyánk. Mikor Urunk imádkozni tanított, azt parancsolta, hogy Miatyánknak nevezzük az Istent. A Szentlélek hét ajándékainak egyikét, a jámborságot egyenesen arra szánta, hogy az Isten iránt való gyermeki gyengédséget nagy mértékben gyakorolhassuk. Ezzel az ajándékkal a Szentlélek gyermeki szeretetre gerjeszt minket az Isten iránt. Szent Tamás szerint azok a cselekedetek, melyeket Istenért, mint Atyánkért teszünk, érdemszerzőbbek, mint azok, amelyeket a Teremtőért teszünk, mert indítóokuk nemesebb. Hogy mily fontosnak tekintették a jámbor emberek ezt az édes gyermeki érzelmet az Isten iránt, jól láthatjuk abból a megjegyzésből is, melyet Bellarmin bíbornok Franciaországban való látogatása alkalmával tett. Azt mondotta ugyanis, hogy a franciák jámborsága – e szót a fenti értelemben véve – igen feltűnt előtte és azért e nép jobb katolikusnak látszott néki, mint az olasz. Lallemant legalább is így beszéli el.

Szent Pál nem elégszik meg a rómaiakhoz írt levelének[6] már idézett szavaival, hanem csaknem ugyanazt megismétli a galatáknak is. Úgy beszél, mintha Istennek nem sikerült volna a zsidókat rávennie, hogy őt Atyának tekintsék, és azért „midőn az idők telje megjött, asszonytól és a törvény alatt született Fiát küldé az Isten, hogy azokat, akik a törvény alatt lettek, megváltsa és fogadott fiaivá legyünk. Mivel pedig fiak vagytok, az Isten az ő Fiának Lelkét küldte szívetekbe, aki azt kiáltja: Abba – Atya. Azért már most többé nem vagyunk szolgák, hanem gyermekek”.[7] S az Ószövetségből ki nem emlékezik Izaiás megható szavára: „Te vagy a mi Atyánk; Ábrahám nem ismer minket és Izrael nem tud rólunk semmit, Te, ó Urunk, vagy a mi Atyánk, Megváltónk a Te Neved az ősidőktől fogva”.[8]

Lancisius az Isten jelenlétéről szóló értekezésében a szeretet felkeltésének sok olyan formáját közli, mely az Istent „legszentebb Uram és legkedvesebb Atyám”-nak szólítja, s könyve végén egy képzelt ellenfele ajkára e kérdést adja: „Miért nevezitek Őt a szeretet e benső megnyilvánulásában Atyának?” Erre négy okkal válaszol. Először, mert kívánatos, hogy a lélek a szeretet e megnyilatkozásaira necsak a vallásos félelemnek és alázatosságnak az Úr elnevezésben kifejezett érzelmei által gerjedjen fel, hanem a szeretettel teljes gyermeki vonzalom által is. Másodszor: mert így több érdemre tehetünk szert, Szent Tamásnak fentebb említett tanítása szerint. „Kiválóbb”, mondja az Angyali doktor, „az Istent Atyánkként, mint Teremtőnkként és Urunkként imádni”. Szent Leó pedig azt mondja:[9] Igen nagy annak a kiváltságnak titka s minden mást felülmúl az az ajándék, hogy az Isten az embert

[5] Jer 3,4.
[6] Róm 8,15.
[7] Róm 8,15.
[8] Iz 63,16.
[9] Serm. VI. de Nativ.

gyermekének mondja s az ember az Istent Atyjának nevezheti. Harmadszor, mivel az a gondolat, hogy Isten a mi Atyánk, bizalmat kelt bennünk. Tertullián, Szent Ciprián és Aranyszájú Szent János szerint az Úr imádsága ezért kezdődik „Mi atyánk”-kal, mert, mint Szent Tamás[10] tanítja: „leginkább akkor kél szívünkben bizalom, ha megfontoljuk az Isten szeretetét irántunk, mellyel ő nekünk minden jót kíván s amelyért mi őt Atyánknak nevezhetjük”. Negyedszer: azt mondja Szent Ágoston, „hogy az Atyának édes nevével megnyerjük az ő kedvét és ezzel az elnevezéssel őt kérelmünk megadására indítjuk”.

Szent Gertrúd kinyilatkoztatásaiban egy igen szép helyre akadunk, mely azt mutatja, hogy mily kedves az Istennek ez a tisztelettel teljes és mégis gyöngéd elnevezés. Urunk azt mondotta ugyanis neki, hogy ahányszor azt mondja valaki az Istennek: ó én szerelmem, ó édesem, ó kedvesem, és hasonlókat, mindannyiszor üdvözülésének egy-egy zálogát nyeri, melynek erejében, ha állhatatos marad, olyan különös kiváltságot nyer az égben, amilyen különös kegyelemmel Szent János evangélista, a szeretett tanítvány bírt a földön.

Ha valóban érezzük, hogy Isten a mi Atyánk, ha naponta úgy gondolunk rá, úgy közeledünk hozzá, mint legkedvesebb atyánkhoz, csakhamar oda jutunk, hogy mi sem lesz oly kedves előttünk a földön, mint az Ő fölsége és dicsősége. Akkor úgy érzünk ezekről, mintha a saját becsületünkről volna szó és minden megsértésüket oly hőn fájlaljuk, mint valamely rajtunk elkövetett igazságtalanságot. Minthogy pedig a bűn az, ami Őt sérti, azért ezt kell egyedüli ellenségünknek, egyedüli gondunknak, egyedüli bajunknak tartanunk a földön, akár önmagunkban, akár másokban van. Így mások bűnei nem lesznek számunkra közömbösek, minthogy Isten fölségét sértik. Akkor teljes lélekkel csatlakozunk Néri Szent Fülöp felkiáltásához: Csak bűnt ne! Csak bűnt ne!

Ha az Istent így fogjuk fel, egy nap sem múlik el majd anélkül, hogy benne valami atyait fel ne fedezzünk, amit azelőtt nem vettünk észre. Imádságunk átalakul, a szentségek nagyobb hatást fejtenek ki bennünk, mint azelőtt, kötelességeink kedves kiváltságokká lesznek, a vezeklés élvezetté válik, a szenvedések nagy alázatossággal töltik el szívünket s a fájdalmak mennyei ajándékoknak tűnnek fel. A munka nyugalommá válik, s a test és lélek fáradalmait a szemlélődés édes örömei megszüntetik. Mintha a föld maga is mennyé alakulna át, a legközönségesebb látvány vagy hang is úgy hat szívünkre, mintha maga az Isten szólna vagy közelednék hozzánk. Mennyire más lesz az élet, ha megtaláljuk Atyánkat, ha szeme előtt dolgozunk és ha üdülésünk örömeit bátorító atyai mosolya kíséri. A napsütést mennyei fénynek látjuk s az éj csillagait az Isten boldogító látása kezdetének tekintjük: oly lágy, oly édes, oly kedves, oly nyugalmas lesz nekünk minden, ha Istenünkben Atyánkra találunk.

2. A gyönyörködő és a részvevő szeretet

Ha az Istent szeretjük, akkor örülünk, hogy ő Isten, hogy ő oly jó és tökéletes, mint amilyen. Ezt az érzést az Istenben gyönyörködő szeretetnek nevezzük. Ezzel az Isten örömét önmagunkra visszük át és gyönyörködünk benne, mintha az Isten boldogsága a miénk volna, csupán azért, mert szeretjük Őt. Jákob nem akarta elhinni József dicsőségét, de amikor látta őt, a nyakába borult s azt mondotta: Most már szívesen halok meg, mert láttam arcodat s tudom, hogy élsz.[11] De a szeretetnek nem ez az egyedüli kötelessége. Ha szeretetünk tárgyának boldogsága minket is boldogít, minthogy boldogságát a miénknek és érdekeit sajátunknak tekintjük, akkor ugyanez a szeretet szomorúvá is tesz minket, ha szeretetünk tárgyát sérelem éri, mert iránta való Szeretetünk az ő sérelmeit is a magunkéivá teszi, még pedig annyira, mintha inkább a mieink volnának, mint az övéi. Ezzel azt akarom mondani,

[10] II. II^{-ae} q. 83.
[11] Ter 46.

hogy mások bűnei miatt bánkódni nem valami finomkodó túlzása a vallásos érzelemnek, hanem elkerülhetetlen következménye az Isten iránti szeretetnek. Ahol nincs ilyen a saját magunk vagy mások bűnei miatt érzett fájdalom, ott nincs Isten iránti szeretet sem és viszont e szeretet nagyságával arányos e fájdalom foka is. Mi volt az, ami a Szűzanya fájdalmait a vértanúk minden kínjainál elviselhetetlenebbekké tette, ha nem a vértanúk minden szeretetét meghaladó szeretete? Tehát, ha az Istent megbántják, iránta való szeretetünk miatt vesszük szívünkre az ellene elkövetett igazságtalanságot.

Mivel azonban az együttszenvedés és részvét a gyönyörködő szeretetnél könnyebben felkelthető érzelmek, úgy látszik, mintha az Isten is azt akarta volna, hogy a részvevő szeretetet – mint a teológusok mondják – jobban műveljük, mint a gyönyörködő szeretetet. Ez az egyik oka annak, miért oly nagyon népszerű az egész Egyházban az Úr kínszenvedésének tisztelete. Urunk is talán éppen azért kívánt a szükségesnél többet és oly megható körülmények között szenvedni, hogy szívünkben könnyebben gerjeszthessünk iránta részvétet és így többet kapjon gyarló szeretetünkből. Nem is valami ritka nagyságú szeretet szükséges e szent részvét érzésére. A jeruzsálemi asszonyok nem voltak szentek, és keresztútjában mégis megsiratták Jézust. Jób barátai keményszívű emberek voltak, a részvét mégis legyőzte öntetszelgő hidegségüket és szeretetlen bölcsességüket. Amire leginkább szükségünk van: az szívünk meghatódása, márpedig a fájdalom hamarább és sikeresebben hatja meg a szívet, mint az öröm.

Nem remélhetjük szeretetünk növekedését, ha előbb a részvét érzelmének szállást nem adunk szívünkben. Nem találjuk oly nagy hibának, ha valaki mások örömében részt nem vesz, mint azt, ha mások fájdalmai iránt részvétet nem érez. A részvét hozzátartozik a világban elfoglalt helyzetünkhöz és a legvétkesebb szív számára is van remény, ha igazi és szerető részvét lakozik benne. Minden rosszból jöhet jó: így árad szívünkbe a bűnből és az Úr Jézus kínszenvedéséből, mint két örökös forrásból, ez az áldott részvevő szeretet. Nézzétek csak, mire képes ez a szeretet. Szűz Mária részvétéről tudjuk, hogy Megváltónknak kínszenvedésével a világ üdvözítésére bizonyos értelemben közreműködött. Hány bűnösnek adott az Isten kegyelmet éppen azért, mert szívükben az Úr Jézus szeretettel teljes szenvedésére való gyöngéd emlékezés élt! Most bánkódnunk kell Vele, hogy örvendezhessünk is Vele egykoron. Vajha jól megfontolnók ezt, fontossága és érdeme szerint. Szalézi Szent Ferenc szerint Üdvözítőnknek ez a forró vágya, hogy e fájdalmas szeretet által juthasson szívünkbe, megmagyarázhatatlan. Íme, mily könnyű út ez arra, hogy Őt szeressük s jobban dicsőítsük. Ne utasítsátok el, hisz olyan kevésbe kerül. Bizonyos vagyok, hogy szeretitek őt, s még jobban akarjátok szeretni. Nem akarnám az ellenkezőt hinni. Édes Jézus, ki ne szeretne Téged, lehet-e szív, mely Téged nem szeret? De ne is kérdezzük ezt, mi szeretjük őt, áldassék érte az ő kegyelme! Tizennyolc század folyt le kínos szenvedése óta, de szenvedése minden nap megújul s minden éj új tanúja az ő halálküzdelmének, mert bűneink egyre szaporodnak. Kegyetlen bűn, kegyetlen bűnösök! De nálunk menhelyet kell találnia, csak figyeljetek szívetekre és halljátok meg amit ő mond: Nyiss ki nékem nővérem, barátnőm, galambom, szeplőtelenem, mert fejem harmattal van tele s hajam az éjszaka cseppjeivel.[12]

De talán azt fogjátok mondani: mások bűneit fájlalni szenteknek való, mi tudjuk, a szentek így tettek, de az inkább csodálni, mint utánozni való, a mi erőinket meghaladja s oktalanság volna, ha azt megkísérelnők: saját bűneinket is csak félig-meddig fájlaljuk, törődjünk mindenekelőtt azokkal! Ó, ne tegyetek ilyen ellenvetést. Lám, saját szavaitokon foglak meg. Azt mondjátok, hogy félig sem fájlaljátok eléggé bűneiteket, és semmit sem sajnáltok annyira, mint ezt, mi sem okoz nektek ennél több szomorúságot és akadályt lelki

[12] Én 5,2.

éltetekben. De miért nem nagyobb fájdalmatok? Azért, mert bűneiteket főleg abból a nézőpontból tekintitek, hogy lelketek érdekeit hátráltatja, nem pedig abból, hogy azok az Isten érdekeit sértik. Nem mondom, hogy ebből a nézőpontból ne gondoljatok velük, – Isten mentsen! De meg kell az egyiket tennetek anélkül, hogy elhagynátok a másikat. Ha egyszerűen csak abból a nézőpontból tekintitek a bűnt, hogy mennyire érinti megjutalmaztatástokat vagy büntetésteket, világos, hogy a bűnnek kellő gyűlöletére soha sem tehettek szert, mert büntetéstek nem a legfőbb rossz a bűnben. A legfőbb rossz benne az Isten szent felségének meggyalázása: ha ebben a megvilágításban néznétek, akkor jobban fájlalnátok bűneiteket, mint most. De hogy ebben a megvilágításban láthassátok őket, meg kell tanulnotok, hogy mások bűneire fájó szívvel tekintsetek, s én most éppen ezt akarom ajánlani nektek, mert ezt kívánja Társulatunk szelleme: fájlalnotok kell mások bűneit s arra kell törekednetek, hogy az Isten általuk megsértett dicsőségét ismét helyreállítsátok.

Azt mondtam, ezt kívánja Társulatunk szelleme. Az okok ugyanis, amelyek minket mások bűneinek fájlalására indítanak, ugyanazok, mint amelyek minket Társulatunkhoz fűznek. Azért kell fájlalnunk mások bűneit, mert sértik az Isten dicsőségét, mert megsemmisítik az Úr Jézus szenvedésének gyümölcsét, s mert kárhozatnak és veszélynek teszik ki a lelkeket. Láthatjátok, hogy mindig ugyanaz a három nézőpont kerül elétek újra: nem szabad azok gyakori ismétlését megunnotok.

De mikor a fájdalom szavával élek, ne értsetek félre, nem valami szomorú vagy kellemetlen dolgot akarok reátok róni. Távol legyen. A fájdalom, melyről én beszélek, az élet egyik legnagyobb gyönyörűsége, s inkább arra alkalmas, hogy a szomorú szívet megenyhítse, mint arra, hogy a derültet megszomorítsa. Halljuk, miként magyarázta meg ezt a mennyei Atya Sienai Szent Katalinnak, az ő kedves leányának. Miután az emberek által hullatott könnyek öt fajáról beszélt vele,[13] a léleknek arról az állapotáról szólt, mely boldog és bánatos egyszerre. „Boldog azáltal a bensőséges egyesülés által, mely őt velem összefűzi és melyben az isteni szeretetet élvezi. Fájdalma azoknak a sérelmeknek látásából keletkezik, melyekkel naponkint megbántanak engem, ki örök jóság vagyok s kit ama lélek szemlél és kiben gyönyörködik. E fájdalom azonban nem szünteti meg a lélek egyesülését velem, mert a könnyek, melyeket hullat, nagyon édesek és a felebaráti szeretetből származnak. Mert a szeretet panasza irgalmasságomnak, fájdalma pedig felebarátai nyomorúságának szól. Így sír azokkal, akik sírnak és örvendezik azokkal, akik örvendeznek. Mert a lélek örül, ha szolgáim nevemet tisztelik és dicsőítik. E nem fájó fájdalom az én megsértésemből és az emberek nyomorúságából keletkezik, a legigazabb szereteten alapszik és táplálja a lelket. Igen, a lélek örül és vigad ebben a fájdalomban, mert ez a legmeggyőzőbb bizonysága annak, hogy különös kegyelmem által én benne vagyok."

Innen magyarázható az, hogy azok a szentek, akik a könnyek ajándékát a legnagyobb mértékben megkapták, lelki örömökben is leginkább bővelkedtek. Klimakus Szent Jánosnak életírója mondja, hogy szóval nem lehet kifejezni azt az elragadó hatást, melyet a könnyek ajándéka idézett elő lelkében és maga a szent mondja, hogy azok, akik a könnyek ajándékát megnyerték, éltük minden napját lelki ünnepként töltik. Valóban nincs keserűség azok könnyeiben, akik szeretnek, és mi más lehetne, mint béke és öröm azokban a könnyekben, amelyek Annak az adományai, aki, mint Szent Ágoston mondja, az Atyának és Fiúnak szeretete és öröme?

[13] Dial 88.

3. A részvevő szeretet példái

Hogy a mondottakat tisztábban láthassátok, az Isten dicsősége ellen elkövetett bűnökért való fájdalom néhány példáját közlöm veletek a szentek életéből és látni fogjátok, mily édes és könnyű annak gyakorlása. Isten Szent Katalinnak a következő kijelentést tette:[14] „Kedves leányom, az, hogy a lelkek üdvéért minden kínt és fáradságot, sőt magát a halált is kész vagy vállalni, nekem nagy örömet okoz. Mert minél többet tűr valaki, annál nagyobb szeretetet tanúsít irántam és minél jobban szeret engem, annál világosabban megismeri igazságomat, s minél jobban megismer, annál jobban érzi minden ellenem elkövetett bűnnek kínját és elviselhetetlen gyötrelmét. Te a mások bűneiért járó büntetést magadnak kérted és észre sem vetted, hogy amikor ezt tetted, egyszersmind az igazság szeretetét, világát és ismeretét kérted, mert mint mondottam, minél nagyobb a szeretet, annál nagyobb a fájdalom és ezért a szeretet növekedésével együtt növekedik a fájdalom is”.

Pazzi Szent Mária Magdolna egykor elragadtatásba esett, midőn az evangélium eme szavain elmélkedett: „Vér és víz jött ki”. A szent – mondja gyóntatója – Jézus oldalsebében nagyszámú lelket látott, akik mint a királyi korona gyémántjai ragyogtak, és azt mondotta: „Lelkünk a szent vér által megszépítve az Igének koronájává válik, mert bizonyságot tett az Igéről a többi teremtmények előtt és az Ige úgy gyönyörködik benne, mint a király a koronájában”. Azt látta, hogy a lelkek, akik Krisztus szent oldalsebébe bevonultak, két érzelmet fejeztek ki. Először a szeretet által vérré alakultak át és azután a fájdalom által vízzé. De az Istennek nagyobb gyönyörűséget okoz az oly lélek, mely ez életben a fájdalom által változik át, mint az, amely a szeretet által változik át, bár jól tudom, ó isteni Ige, hogy a fájdalom, melyet a lélek érez, ha látja, hogy sértenek Téged, csupán az Irántad való szeretetből származhatik, ez pedig magában véve tökéletesebb, mint a fájdalom. Ámde a fájdalom útján a lélek jobban gyakorolja magát a felebaráti szeretetben, mert a lelkek üdvözítésére irányuló buzgalom élénkebben uralkodik rajta. Van még más oka is annak, miért tetszik az Istennek ez életben jobban a fájdalom gyakorlása, mint a szereteté. Az ti., hogy az előbbi egy neme a vértanúságnak, mely által a lelkek a kereszten függő Üdvözítőhöz válnak hasonlóvá, fájdalmuk nem egyéb, mint Jézus szenvedése iránt tanúsított részvét, az Ő kínszenvedéséért hullatott szeretetkönnyek, és ha a fájdalom a legfelső fokot eléri, megtisztítja bűneitől a lelket. A szeretet bizonyára gyönyörködtetőbb, de mivel evilági létünk célja a megtisztulás, ez az idő inkább az Isten szeretetéből származó bánkódásra és szenvedésre való, és éppen ezért az Istennek jobban tetszik a fájdalom, mint a szeretet. Az Úr egy más alkalommal, a szentáldozás után, ugyanennek a szentnek azt mondta, hogy búslakodjék mint egy gerlice és legyen részvéttel iránta, mivel teremtményei nagyon kevéssé ismerik és szeretik őt.

Ez egyszersmind az a főfeladat, melyet az Isten egyházában az apácáknak kell teljesíteniük. Bármenynyire legyenek is neveléssel vagy külső munkával elfoglalva, e terhet már a szerzetesi fogadalommal magukra vették. Ha egy csomó jámbor és szeretetreméltó hölgy összeáll, hogy az ifjúság nevelésével foglalkozva és szabályos lelki gyakorlatokat tartva, békében és egyetértésben éljenek, de természetfölötti célt nem tűznek ki maguk elé, és szívükben nem érzik, hogy ők másoknál jobban Jézuséi, akkor azok nem apácák, nem szerzetesnők, bármily festői is ruhájuk, és bármily tiszteletreméltók is az egyének. Mindenesetre igen jó az, ha vannak a hölgyek számára menedékhelyek, hová oly sok világi hiúság és kísértés nem tolakodhatik be. De e menedékhelyek még nem zárdák, és a világtól elvonult hölgy még nem Jézus Krisztus misztikus jegyese. A szerzetesnőknek már a szegénység fogadalma által is szükségképpen engesztelő jelleggel kell bírniok. Nem annyira

[14] Dial c. 5.

nekik kell a világ elől védve lenniök, mint Jézusnak, ki szívük szentélyében keres menedékhelyet a gonosz világ elől. A szeretet és fájdalom szellemében, szent könnyhullatások között, egész életükön át eleget kell tenniök mennyei Jegyesük megbontásaiért. Az Ő érdekeit tették magukévá, vele kell tehát bánkódniok, vele kell örvendezniük. Jézus őket azzal bízta meg, hogy dicsőségét növeljék. Keresztjük a világ, viselniök kell, bűnei iránt nem lehetnek közömbösek, azért vonultak el, hogy megsirassák azokat. Ahol e szellem hiányzik, ott nem lehet az önmegtagadás áldozatos szívét, sem az elmélkedő imádság kegyelemmel teljes magaslatait, sem az igazán természetfölötti élet tiszteletet parancsoló, derült és üdítő légkörét megtalálni. Jézus Krisztus jegyeseit sem az idő, sem a lakóhely, sem a foglalkozás nem mentheti föl attól, hogy a Szent Szív szerető gerléi legyenek. Az elégtétel és a felajánlás folytonos szellemében ki kell alakítaniuk magukban azokat az érzelmeket, amelyek keresztről nevezett boldog Pál sajátjai voltak. Sírt és keserű könnyeket hullatott az emberek hálátlansága miatt, amely oly hidegen válaszol az Isten határtalan jóságára, és gyakran ismételte: „Mily csoda! Az Isten emberré lett! Az Isten megfeszíttetett! Az Isten meghalt! Az Isten az Oltáriszentség alá rejtőzött! Kicsoda? Az Isten!” Azután szinte magánkívül egy darabig csendben volt, majd ismét fölkiáltott: „Ó, égő szeretet! Ó, végtelen szeretet! Kicsoda Ő, és kiért tesz ily sokat? Ó, hálátlan teremtmények! Hogy lehet az, hogy nem szeretitek az Istent? Bárcsak az egész világot fölgyújthatnám az Isten szeretetével. Ó, miért nincs erőm messzi mezőkre menni, hogy hirdessem a megfeszített Jézust, a kereszten érettünk, bűnösökért meghalt Atyánkat!”

De ha ez csakugyan kötelessége a szerzetesnőknek, akkor mindig ennek kell főgondolatuknak lennie. Ha csakugyan arra vannak hivatva, hogy mások bűneiért engesztelőáldozatokat mutassanak be, akkor leginkább erre kell figyelmüknek irányulnia. Iskoláiknak sikere, jelöltjeik száma, zárdáik építésének módja, kiváltságaik biztosítása csak másodrendű ügyük lehet. Főgondjuknak annak kell lennie, hogy tessenek mennyei Jegyesüknek és gyászolják fölségének megsértését. Az önszeretet minden emberben gyűlöletes: a szerzetesben csaknem szentségtörés. A szent félelem szelleme, amely sóhajtva látja, hogy csekélysége mily messze áll hivatásának magaslataitól – ez a zárdák szelleme. Jámbor lakói, ha egyszerre látnák mindazt a tökéletességet és szenvedést, melyre szerzetesi fogadalmaikkal magukat kötelezték, élve Isten csodája nélkül talán ki sem bírnák látásukat, így van ez azokban a kedves házakban, ahol minden Istenben való nyugalmat lehel, ahol a büszke gondolatokat már a levegő is távoltartja, és ahonnan távozva oly csodálatosan érezzük, mily kicsik vagyunk, anélkül, hogy keserűséggel telnénk el önmagunk iránt.

Pazzi Szent Mária Magdolna életében egy még szebb bizonyítékát találjuk annak a hatásnak, melyet a mások bűnei miatt érzett bánkódás Jézus Szent Szívére gyakorol. Sok édes vigaszt és kedves bátorítást találunk benne, hiszen oly könnyű e szent nyomdokaiba lépnünk, még ha messzire maradunk is tőle. Kisleány korában, midőn még csak nyolc éves volt, egy gyalázkodó embert látott, aki ezáltal nagy bűnt követett el. Istennek e megbántása annyira hatott lelkére, hogy a következő éjjel semmit sem bírt aludni, hanem folyton sírt Isten szent fölségének meggyalázása miatt. Aztán elmúlt tizenhat év és szentünk talán rég el is felejtette ezt az esetet, midőn Isten kinyilatkoztatta neki, hogy emiatt a mások bűnéért érzett bánkódása miatt különös dicsőség vár reá, s azt az Úr egy ragyogó, lángszínű öltöny alakjában meg is mutatta neki. Ő, aki egy pohár hideg vizet sem felejt el, még kevésbé tudja a bánkódó szeretetnek e benső megnyilatkozásait elfelejteni. Mily kincset gyűjthetünk ezek által, csak szeretetünk ébren legyen és el ne mulassza az alkalmakat!

Szent Bonaventura azt mondja, hogy Assisi Szent Ferenc betöltötte sóhajaival az erdőket, mindenütt könnyeit hullatta, mellét verte, miközben csendben az Istennel beszélgetett, olykor meg panaszosan felkiáltott s kegyelmet kért a bűnösök számára. Ha – mondja a szeráfi doktor – a Jézus Krisztus drága vérével megváltott lelkeket bűnnel beszennyezve látta, oly gyengéd részvéttel sírt fölöttük, mintha anyjuk lett volna nekik. Az Isten dicsősége, Jézus érdekei, s a

lelkek szeretete teljesen elfogták az assisi pátriárka szívét, s állandóan váltogatták egymást lelkében: amit az egyikkel kezdett, azt a másikkal folytatta s a harmadikkal végezte be, hiszen e három valóban egy.

Szent Jusztinián Lőrinc, velencei pátriárka mondja:[15] „Lehetetlen, hogy ne bánkódjék mások bűneiért az, aki a magáéit valóban fájlalja. Az egészséges tag, amely a többit, ha betegek, nem segíti, haszontalan. Hasonlóképp, az Egyháznak azok a tagjai, akik testvéreiknek bűneit látják s meg nem siratják, vagy lelkük romlásán nem szánakoznak, haszontalan tagok. Azok, akiknek szívét a szeretet tüze lángra gyújtotta, úgy siratják mások bűneit, mintha az öveik volnának. Méltóan azonban nem siratjuk meg mások bűneit, ha a miéinket készakarva elhanyagoljuk. Legalább szűnjünk meg szándékosan vétkezni, ha mások eséseit óhajtjuk gyászolni".

Szent Ágoston[16] szerint: Bánkódunk, nyugtalankodunk, lelkünkben gyötrődünk mások bűnei miatt. Aranyszájú Szent János azt mondja, hogy Mózes azért került a nép fölé, mert sírni szokott mások bűnein. Ugyancsak ő mondja, hogy aki mások bűneit siratja, az apostol gyöngédségét mutatja s azt követi, aki így szólt: ki gyönge közületek, anélkül, hogy én nem érezném gyöngeségét, kit bánthatnak anélkül, hogy én fel ne lobbannék? Szent Ágoston azt mondja: Ki ne bosszankodnék, ha olyanokat lát, akik nem tettekkel, hanem csak szavakkal mondanak le a világról, ki ne bosszankodnék, ha látja, hogy testvérek esküsznek össze egymás ellen s szegik meg egymás iránt azt a hűséget, melyet az Isten szentségei pecsételtek meg? Ki számlálhatná el azt a sok bűnt, mellyel az emberek megszentségtelenítik Krisztus testét, mely úgy sír emiatt, mint az őrlődő búzaszem. De hol találunk valakit, aki szent haragra gyulladva mások bűnei miatt, sírna a Búzaszem őrlődésén? Mivel senkiben sem látta ezt a buzgóságot, azért mondotta az Úr: A házadért való buzgóság megemészt engem, s máskor, mikor a bűnösök sokaságát látta: Gyengeség vett rajtam erőt a bűnösök miatt, kik elhagyják törvényedet, s továbbá: Láttam az istenteleneket s sorvadoztam.

Hasonlókat mondott Lancisius szerint Aquilejai Szent Chromatius is, kit Szent Jeromos igen szent és tudós férfiúnak nevez. „Ha tudni akarod, milyen leszen a szentek jámbor fájdalma, halld csak, hogy az Írás azt mondja Sámuelről, hogy Saul miatt halála napjáig gyászolt." Jeremiás népének bűneit siratva azt mondotta: Népem nyomorúsága miatt özönlött a könny szememből, s továbbá: Ki ad vizet fejemnek s könnyforrást szememnek? Dánielt, mint maga mondja, fájdalommal töltötték el népének bűnei: Az időben én, Dániel, három hétig gyászoltam: a fájdalom kenyerét ettem, sem hús, sem bor nem került szájamba, s nem kentem meg magamat olajjal. Az apostol hasonló fájdalommal bánkódott néhány korinthusi miatt: Hogy az Isten, ha hozzátok megyek, meg ne alázzon köztetek, sírok, mert sokan közületek vétkeztek s bűnbánatot mégsem tartottak. Ez az a bánat, melyet az Úr az örök örömök vigaszával jutalmaz meg, amint Izaiás mondja: Koronát ad Ő majd Sion gyászolóinak a hamu helyett, Örvendezést jelentő olajat a gyász helyett, ünnepi ruhát a lélek szomorkodása helyett.[17]

Gondoltunk-e erre eléggé? Olyan országban élünk, ahol az Istent napról-napra, óráról-órára megbántják. Látunk embereket, akik a hit hiánya miatt örök veszélynek vannak kitéve, mindenfelől iszonyú káromlásokat hallunk, az igazság megfogyatkozott az emberek fiai között. Fájlaljuk-e ezt a helyzetet? Személyes sérelmünknek érezzük-e? Vagy talán önzően bezárjuk szívünket, szeretetlenül háláljuk meg az Istennek azt a kegyelmét, hogy az igaz hit és szentségek a mieink, a többiekre pedig mint valami számkivetett tömegre tekintünk, mely legkevésbé sem érdekel minket? Ha nincs kötelék, mely ezekhez a lelkekhez fűz (pedig mindig van, mert Krisztus azokért is éppen úgy kiontotta szentséges vérét, mint éretted) –

[15] Fascic. Amor. cap. 14.
[16] Serm. 44.
[17] Iz 61,3.

legalább az Isten dicsősége hasson szívedbe. Vajon érezhetnél-e magadban Isten iránt szeretetet – e szó teljes értelmében –, ha gyalázását fel sem vennéd?

Nem szemrehányás végett írom e sorokat. Isten mentsen! Hiszen látom, mily buzgón igyekeztek Társulatunk szellemének megfelelni. Csak meg akarom nektek mutatni s szívetekbe vésni azokat a gyakorlatokat, amelyekkel a szeretetnek e szellemét mindig jobban ápolhatjátok. Halljátok csak, mit mondott az Isten Sienai Szent Katalinnak:[18] „Választott leányom! Jól teszed, hogy szívedben keservesen fájlalod azokat a sérelmeket, melyeket az emberek rajtam folyton elkövetnek és részvétet érzel bűnös tudatlanságuk miatt, mellyel oly sokat vétkeznek ellenem lelküknek kárára, sőt kárhozatára. Szívesen fogadom ezt tőled és óhajtom, hogy ezután is így tégy”.

Halljátok azt is, hogy mit tapasztalt e tekintetben Folignói Szent Angéla. Halála előtt lelki gyermekeinek végrendeletül üdvös intelmeket adott. Egyik ezek közül így szól: „Biztosítalak titeket – mondotta –, hogy lelkem több kegyelmet kapott az Úrtól, amikor mások bűnei miatt sírtam, mint midőn a magaméiért bánkódtam. A világ nevet azon, hogy valaki oly bánatot, vagy még nagyobbat érezhet embertársainak bűnei miatt, mint a magáéi miatt, mert ez a természettel ellenkezni látszik, de a szeretet, mely ezt teszi, nem e világból való”.

Mikor Szent Ignác Barcelonában Pascal János házában tartózkodott, s az éjszakát imádságban töltötte, elragadtatásában magasan felemelkedett a földről, arca ragyogásától az egész szoba világossá lett, s közben folyton e szavakat ismételte: Uram, én szívem, én szerelmesem, ó, ha az emberek ismernének, sohasem vétkeznének. Hasonlóképpen azt mondják Faber Péter atyáról, Szent Ignác társáról, hogy állandóan bánkódott, mert az emberek bűneinek látása mélyen hatott reá. Ez – mondja Szent Ágoston – az az üldözés, melyet mindazok szenvednek, akik jámborul akarnak élni Krisztusban, az apostol igaz szavai szerint. Mert mi üldözi a jók életét keményebben, mint az istentelenek élete? Nem azért, mert a jókat annak utánzására kísérti, ami nem tetszik nekik, hanem azért, mert siratniok kell azt az életet, amelyet azok folytatnak. A gonosz életű ember ugyanis nem kényszerítheti a jámbort, hogy bűneibe beleegyezzék, de gyötri őt bűnei látásával s a miattuk keletkező fájdalommal. Montefalco-i boldog Kláráról mondják, hogyha valakiről azt hallotta, hogy halálos bűnben él, rögtön a feszülethez fordult, s vigasztalhatatlanul sírva s szíve mélyéből sóhajtozva mondotta: Ó, minden elveszett tehát e lélek számára, amit az én Uram szenvedett érte! Aztán, e gondolatot el nem viselhetve, térdre vetette magát s bensőségesen imádkozott e bűnös megtéréséért.

Bárcsak ily érzelmek uralkodnának szívünkben is, s a bűnt tartanók egyedüli rossznak a világon! Vajha a mi Urunk dicsősége utáni szomjúság és éhség egészen felemésztene minket. Mily könnyen megszerezhetnők ezeket az érzelmeket, ha komolyan keresnők és az Istentől kérnők őket. Mit akar Ő mást, mint hogy szeressük – szeressük mindig és mindenütt – és ha e szeretetet kérnők Tőle, vajon megtagadhatná-e? Miért nem irányítjuk erre az egy dologra imáinkat és miért nem imádkozunk reggel, este mindig azért, hogy őt jobban szeressük?

De azt kérdezhetnétek: Hogyan gyakorolhatjuk e bánatot mások bűneiért? Megmondom.

4. A részvevő szeretet gyakorlásának módjai

1. Elmélkedéseinkben arra törekedjünk, hogy lássuk, miként kell a teremtményeknek Istent szolgálniuk és dicsőíteniök. Állítsuk magunk elé az Isten végtelen tökéletességeit és tulajdonságait, szépségét és szeretetreméltóságát. Állítsuk szemünk elé azt a tökéletes engedelmességet, mellyel akarata a mennyben teljesedik, és iparkodjunk, hogy Jézus Szent Szívének, Szűz Mária szeplőtelen szívének és az angyalok karainak szellemével a mienket

[18] Dial c. 28.

egyesítsük. Sorakoztassuk fel a jótéteményeket és áldásokat, melyekkel végtelen szeretetében teremtményeit elhalmozta, s fontoljuk meg különösen a kegyelem négy nagy csodáját, a Teremtést, a Megtestesülést, az Oltáriszentséget és az Ő boldogító, színről-színre való látását. Ha mindezt jól szívünkbe véssük, akkor majd látjuk mi a bűn tulajdonképpen, mily iszonyú ily nagy felséget megsérteni és mily kimondhatatlanul aljas e szerető szívet megsebezni. Akkor alig láthatunk világi foglalkozásainkhoz anélkül, hogy a bűn miatt bánatra indítást nem találnánk. Akkor majdnem minden lépésnél úgy érezzük, hogy az Isten dicsőségének megsértéséért elégtételt kell nyújtanunk. A világnak Istenről való nagy elfeledkezése előttünk minden nap megdöbbentőbbé válik, s ahelyett, hogy azt megszoknók, minél jobban növekedik bennünk az Isten szépségének tudata és az iránta való szeretet, annál jobban növekedik a bűnnek utálata is, szinte napról-napra növekvő erővel. Az, hogy az emberek az Istent, jogait, igényeit és érdekeit általában majdnem elfeledik, csaknem iszonyúbbnak tűnik majd előttünk, mint a nyilvános bűnök. Az élet terhünkre lesz, a világ idegen, barátságtalan hellyé válik előttünk, s szent szomorúság lep meg, mely csak az Isten édes és vigasztaló eszméjében talál nyugtot.

2. A bűnök miatti fájdalom gyakorlásának másik módját Szent Bernát írja le Jenő pápának:[19] „Emeld fel lelki szemedet és szemléld a nemzeteket. Nemde, inkább szárazak a tűzre, mint érettek az aratásra. Mily sok van közöttük, melyek gyümölccsel terhelteknek látszanak, de közelebbről megtekintve, csak haszontalan vadhajtások, sőt vén és odvas fák, melyek csak makkot teremnek a sertések hízlalására”. Nézz csak a világ térképére. Tekints először Ázsiára, hol Urunk született és szenvedett, nézd Törökországot, Perzsiát, Kínát, Japánt és a mérhetetlen Indiát, mily kevés kereszténytt találsz e roppant területen. A bálványozás ezernyi utálatossága, Mohamed hamis vallása, a Krisztus nevét viselő, de Őt eretnekség és szakadás által megtagadó szekták kultusza uralkodik e pompás tájakon és csak itt-ott akad egy-egy ember, aki Jézus szentséges nevét dicséri és drága vérét imádja. Pedig itt teremtette az Isten az embert, itt volt a paradicsom, itt volt a választott nép hazája, itt tanított és szenvedett az Isten Fia, az apostolok itt prédikáltak, Szent Athanáz, Vazul, Gergely és Aranyszájú Szent János itt védték meg a hitet és győzték le az eretnekséget. Japánnak és Kínának földje az Úr vértanúinak vérétől párolog. Mégis mily hitvány és csekély itt is az Isten dicsőségének aratása!

Vess egy pillantást Afrika északi partjaira, hol egykor több mint négyszáz püspök széke állott, majd a mórok, hottentották és kafferek mérhetetlen területeire! Ó, hány mérföldnyi területre süt ott a nap anélkül, hogy ott valaki Jézusra gondolna, vagy áldott keresztjét ismerné. Amerika s Ausztrália jobban áll, mert hála a spanyoloknak és íreknek, ott az evangéliumot ismerik; de hány törzs él ott is hitetlenségben és mily sok milliónyi eretnek viseli hiába a keresztény nevet! Nézd csak, miként harapódzott el az eretnekség Európa földjein. Orosz-, Svéd-, Dán-, Német-, Skót- és Angolország mind többé vagy kevésbé az ő prédája, és hány lélek kárhozik el naponta, holott az igaz evangéliumot hallhatnák és Krisztus szentségeit élvezhetnék. Erre a képre gondolt Szent Jusztinián Lőrinc, midőn a „Keresztény tökéletesség panaszáról” szóló értekezését írta. Ez a kép volt az Isten szeme előtt, midőn Sienai Szent Katalinnak oly keservesen panaszolta, hogy papok és főpapok nem gondolnak az ő dicsőségével s restségükben és önzésükben érdekeit lábbal tiporják. Mennyi alkalmat nyújt mindez a szeretet felindítására! Gondolj arra a napra, melyen a Teremtő szép, ártatlan és szeplőtlen teremtményét megszemlélte és megáldotta, mivel egészen jó volt. Gondolj arra a napra, melyen Jézus a Kálvária keresztjén függött, hogy visszaszerezze az első boldogságot, illetve, hogy új és jobb boldogságot nyújtson. S ez az eredménye, a bűnös így köszöni meg az Isten jóságát! Ha mindezt meggondoljuk és szemünket a mohamedánok, eretnekek, pogányok

[19] De Consid. II. 6.

országaira vetjük, nem érezzük-e magunkat arra indítva, hogy e szegény száműzöttek imádása helyett az angyalokét ajánljuk fel az Isten dicsőségére? Máskor pedig magának Jézusnak érdemeihez, a Boldogságos Szűzanya, az apostolok, vértanúk, szüzek és hitvallók hősi erényeihez folyamodhatunk, hogy ők pótolják azt a dicséretet, melynek e törzsektől és nemzetektől kellene az isteni felséghez felszállnia.

3. E gyakorlat egyik további módját Alvarez Boldizsár, Szent Terézia gyóntatóatyja közli velünk. Járjuk be képzeletben a világot, látogassuk meg a templomokat és szentségházakat, melyekben az Oltáriszentséget őrzik, s hová oly kevesen jönnek lelkünk szerelmét meglátogatni. „Az utcák – mondja ő – tele vannak, de a templomok üresek. Tömegekben járnak az emberek érdekeik után, de oly kevesen teszik magukévá Jézus érdekeit.” Ligouri Szent Alfonz is figyelmeztet, hogy sok templom van, hol Jézus szennyben, rendetlenségben és elhanyagolva kénytelen lakni és hétről-hétre senki sem jön őt meglátogatni. Mily változatosan gyöngéd gyermekies szeretettel önthetjük ki Jézus előtt szívünket ez elhagyatott szentélyekben! Nem elmélkedhetnénk-e az így elhagyott Jézusról addig, míg szívünk szeretetre nem gyullad és szemünk könnyekkel telik meg? Mily kedves előtte az ily szívből eredő bánat! Szereti, mint mindaz, aki szeret, ha megemlékezünk róla és semmit sem tart kicsinynek, bármily csekély legyen is, ha Iránta való szeretetből tesszük, mert szeretete mindent naggyá változtat.

Mindezzel nem mondom azt, hogy a bűn puszta nevére már elájuljatok, mint néhány szentről hallani: az ilyesmihez rendkívüli kegyelem és az isteni szeretetnek ritka nagysága szükséges. De valami keveset ti is tehettek jóvátételül és a világ bűneinek megsiratásául; és ebből a kevésből, ha még oly kevés is, Isten nagy dicsőséget, mi pedig édes vigasztalást meríthetünk.

5. Nem fájlalhatjuk igazán mások bűneit, ha nem bánjak igazán és őszintén saját bűneinket. A részvevő szeretet lelki gyümölcsei

Nem szabad azonban elfelejtenünk azt, hogy önmagunk bűnei miatt is bánatot kell gerjesztenünk szívünkben, még pedig elsősorban azért, mert velük a végtelenül jó Istent bántottuk meg. „Ha bánkódunk bűneinkért”, mondja Aranyszájú Szent János, „kisebbítjük nagyságukat; ami nagy volt, kicsinnyé változtatjuk, sőt gyakran egészen megsemmisítjük”. Szent Vazul szerint nem minden lélekbe önti ki az Isten az ő örömét, hanem abba, amely bűneit oly mélyen fájlalja s oly bőségesen siratja, mintha saját sírja felett sírna: „az ily sírás végül is örömre változik”. „Bűneinket folyton szemünk előtt kell tartanunk”, mondja továbbá Aranyszájú Szent János, „nemcsak azért, hogy ezáltal kiirtsuk őket, hanem azért is, hogy mások iránt szelídebbek és elnézőbbek legyünk, Istent pedig nagyobb ragaszkodással szolgáljuk, bűneinknek meggondolása által jobban belátva végtelen jóságába”. A Szentírás mondj a nekünk: „Ha bocsánatot nyertél is bűnödért, ne légy félelem nélkül”,[20] és valóban, az ily félelem a legjobb biztosíték a további elesés ellen. Több szent állítja, hogy ha isteni kinyilatkoztatás által tudnók is, hogy bűneink meg vannak bocsátva, mégis siratnunk kellene azokat, mint Dávid tette, akivel Isten azt közölte, és Szent Pál, akit az Isten a kegyelemben megerősített, mert az ily bánat az Isten iránti szeretetnek állandó tápláléka. Szent Udo érdekes dolgot mond el Szent Gerard életéből, ki megtérése után a legkisebb hibákért is igen nagy bánatot keltett, éppúgy, mint ahogy azt Szent Jeromos Szent Pauláról beszéli. Az Isten ugyanis tudtára adta Szent Gerardnak, hogy múltjának nagy bűneit azért a szent fájdalomért

[20] Sir 5,5.

bocsátotta meg neki, melyet megtérése után elkövetett bocsánatos bűnei miatt érzett. De e fájdalomban ne legyünk túlzók. Bűneinket inkább általánosan, mint részletesen szemléljük s fájdalmunk mindenek előtt a szentséges Vér érdemének meggondolásából, az isteni részvét csodálatából származzék, nem pedig bűneink száraz fontolgatásából, Szent Bernát tanácsa szerint: „Barátaim, ajánlom nektek, hogy olykor bűneiteknek aggódó és szorongató vizsgálatától tartózkodjatok és az isteni szeretet széles és nyájas útjain haladjatok. A bánat bűneinkért okvetlenül szükséges, de ne legyen folytonos. Az isteni irgalom örömteljes gondolatával kell azt megszakítanunk. Mézet kell ürmünkbe vegyítenünk, különben keserűsége nem lesz egészséges".

Az élet valóban nagyon kis időköz az örökkévalósággal összehasonlítva és mi az egész örökkévalóságon keresztül végtelenül boldogok leszünk, noha csak egy foglalkozásunk lesz: az Istent dicsőítése. A szó szoros értelmében nem lesz más teendőnk. De ez az egyetlen feladat a boldogság oly kincseit foglalja magában, hogy semmit sem fogunk nélkülözni, amit bírni szeretnénk. Miért nem kezdjük meg ezt a foglalkozást már ezen a földön? Miért nem kíséreljük meg már itt az Isten dicsőségét szeretni, amely a jövő életben örömünk és imádásunk egyedüli tárgya lesz? Az isteni jóság jellege a közlékenység. A természetben, kegyelemben és dicsőségben folyton közli önmagát teremtményeivel. Példáját kell utánoznunk. Az önzés egy neme az, midőn csak önmagunkra és önlelkünkre gondolunk. Ez is nagy dolognak látszik ugyan, ha körülöttünk annyi ezret látunk, akik alig tudják, hogy van lelkük, de kizárólag csak a saját lelkünkkel törődni, veszedelmes dolog.

Ki az, aki bírja Jézus drága vérét, ismeri értékét, érzi hatásait s mégsem ég attól a vágytól, hogy boldogságát másokkal is megossza? Szeretném, ha mindig mindent csak az Isten dicsőségéért tehetnénk, de ez alig lehetséges. Mégis, nagyobb megerőltetés nélkül sokkal többet tehetnénk érte, mint eddig, ha megkísérelnők megsiratni a világ és a magunk bűneit azért, mert drága Üdvözítőnket olyan mélyen sértik.

Ez az ájtatosság mérhetetlen kegyelmeket szerez lelkünk számára. Ami minket, ha már egyszer komolyan hozzáfogtunk, az Isten szolgálatában akadályoz, az nem annyira a bűn, mint inkább a *világiasság* és *önszeretet.* Nyomorúságunknak ez a két forrása tart fogva minket, rontja el minden jó cselekedetünket; ez az ájtatosság mind a kettőt betemeti. A világ jellemző tulajdonsága, hogy nem ismer bűnt. A dolgok szerinte jók vagy rosszak, amint tetszik és amennyire az ő szabályaival megegyeznek, de hogy valami titkos szenny tapad a halhatatlan lélekre, ami a láthatatlan Istent sérti, arról egy pillanatig sem akar hallani. Gyáva lelkek számára képzelt tanításnak, hiú rémképnek, papi babonának tartják. De azt az embert, aki mindent a bűn szemszögéből néz, aki mindenben a rejtett Teremtő titkos dicsőségét keresi, aki nem a világ zászlója alá sorakozik és nem alkalmaz földi mértékeket, aki legközönségesebb teendőit is természetfölötti indító okokból iparkodik tenni és a láthatatlant annyira szereti, hogy a láthatókat jobban nem szereti, az ilyen embert alig igázhatja le a világiasság és önzés szelleme, mert élete folytonos felszólalás a világ, és így önmaga ellen is. Mindez csak gyarló leírása annak az állapotnak, amelybe ezáltal az ájtatosság által juthatunk. Aki sokáig és szeretettel tekint az Istenre, csakhamar megszűnik önnönmagában szeretetreméltót látni és így e jámbor gyakorlat által a lelki élet két legnagyobb ellenségétől szabadul meg.

Azt is észre vesszük majd, hogy ennek az ájtatosságnak nagy hatalma van az Istennél. Imáink csakhamar gyakrabban találnak meghallgatásra. Szavaink tehetségünknél, okosságunknál és ékesszólásunknál nagyobb súlyra tesznek szert. Mi is ér valamit, ha Isten áldása nincs rajta? A lelki hatalom a valódi hatalom, de ennek szabályai más hatalmakéitől nagyon különböznek. Midőn Paulai Szent Vince a hittérítők kongregációját alapította, Condren atya, a francia oratórium főnöke, a szentéletű férfiú azt mondta: „Atyám! Én látom, hogy ez az Isten műve és Jézus lelke van rajta és bizonyára eléri célját, mert embereid alacsony származásúak és egy sincs köztük a tudósok közül. Ezeket a fegyvereket megáldja

az Isten”. Néri Szent Fülöp megmutatta, hogy minden hatalom a világtól való függetlenségben van, és Szent Ignác műve egy mondatba foglalható össze, melyet be is bizonyított a világnak, hogy ti. a világtól való függetlenség teszi a világ urává az embert. Gyakorold tehát ezt az ájtatosságot az Isten megsértett dicsőségének engesztelésére, és majd kézzelfogható módon látod, hogy az Isten veled van és gazdagabban adja kegyelmét, mint azelőtt.

Végül, ha a keresztény tökéletesség jutalmát elnyerni kívánod s szentté akarsz lenni, hallgasd meg ezt a történetet arról az emberről, aki semmi többet nem tett, mint azt, hogy két halálos bűnt megakadályozott. Szent Pafnucius sokáig lakott a pusztában s nehéz vezeklésekkel törekedett az életszentségre. Végre egy különös gondolat ötlött eszébe s azt imádságában el merte mondani az Istennek. Azt szerette volna ugyanis megtudni, kivel egyenlő az életszentségben. Egyszerűséggel s valódi alázattal kérte ezt s Isten őt feleletre méltatta. Közölte vele, hogy egy fuvolással egyenlő, ki Egyiptom egyik falujában lakik. A szent legott elindult, hogy felkeresse. A faluba érve, megkérdezte, hol lakik a fuvolás. Azt mondták neki, hogy éppen a korcsmában fuvolázik az ivók mulatságára. Különös, gondolta Szent Pafnucius, de mégis kihívatta, félrehívta s beszélgetni kezdett vele lelke állapotáról, mi jót tett. Jót? kérdezte a fuvolás. Nem tudom, hogy valami jót tettem volna, legfeljebb azt, hogy egyszer, mikor még rabló voltam, egy Istennek szentelt szüzet megmentettem az erőszaktól, egyszer meg pénzt adtam egy szegény asszonynak, aki ínségében bűnre akarta adni magát. Ekkor megértette Pafnucius, hogy az Isten azért adott e fuvolásnak olyan kegyelmeket, mint neki, mert rabló korában Teremtőjének dicsőségére két halálos bűnt megakadályozott.

Hogy miként lehet ezt a mások bűnein érzett fájdalmat tettekben és érzésekben kifejezni, nem magyarázhatjuk meg jobban, mint azzal, hogy egy aszketikus írónak a farsangi napokra ajánlott gyakorlatait közöljük.

1. Ebben az időben a szokottnál nagyobb gonddal tartózkodjunk leggyakrabban elkövetett hibáinktól.

2. Fordítsunk több időt az imádságra, toldjuk meg azt legalább egy félórával.

3. Olvassunk a szokottnál hosszabb ideig, mondjuk egy óráig, valamely jámbor könyvet; nem olyat, mely kíváncsiságunkat táplálja, hanem olyat, mely ájtatos gondolatokat kelt bennünk az Isten iránt; ilyenek pl. Szent Ágoston vallomásai, Krisztus követése, Szalézi Szent Ferenc Filoteája, a szentek élete.

4. Sanyargassuk meg testünket valamely új önmegtagadással, vagy hosszabbítsuk meg a rendes időn túl szokásos vezekléseinket.

5. Látogassuk e napokban gyakrabban az Oltáriszentséget, s ha szokásos ájtatosságainkat elvégeztük, ébresszünk magunkban részvétet megbántott Istenünk iránt éppúgy, mint ahogy a szomorúság napjaiban barátainkat meglátogatjuk, hogy őket megvigasztaljuk s szeretetünket irántuk kifejezzük; sirassuk meg legalább szívünkben e napok bűneit, főleg azokat, amelyeket olyanok követnek el, akiknek állásuk vagy Istentől nyert javaik miatt gondosabban kellene az Isten megbántásától tartózkodniuk.

6. Minden óraütéskor gerjesszünk magunkban bensőséges bánatot e napok bűneiért; ezt mindenkor és minden helyen, pl. séta és étkezés közben is, megtehetjük.

7. Legalább háromszor napjában hajtsunk térdet a világ négy égtája felé az isteni felség imádására, hogy ezzel a szerető imádással némileg elégtételt nyújtsunk neki azokért a bűnökért, melyeket ekkor ezeken a helyeken elkövetnek, fájlaljuk azokat, imádkozzunk megbocsátásukért és a bűnösök megtéréséért; ajánljuk fel e célra az Úr Jézus szentséges vérét, és érdemeit, melyek az Isten előtt oly kedvesek, a bűnösök számára oly hasznosak. Pazzi Szent Mária Magdolna e módon sok bűnös megtérését nyerte el.

8. Végezzük rendes dolgainkat e napokban tökéletesebben, szorgalmasabban és buzgóbban, különösen azokat, amelyek közvetlenül az Isten imádására irányulnak. Mert

amily mértékben szorgalmasabbak s buzgóbbak ekkor a világias emberek s az ördög szolgái az Isten megbántásában, legalább is ugyanolyan mértékben kell az Istent szerető lelkeknek szorgalmasabbaknak és buzgóbbaknak lenniök a jócselekedetekben és az Isten tiszteletében.

9. Engesztelésül s elégtételül járuljunk a szentáldozáshoz is.

10. Mivel e napokban az Istent főleg az evésben és ivásban elkövetett kihágásokkal sértik meg, mi a rendesnél jobban tagadjuk meg étvágyunkat az eledelek mennyiségét és minőségét illetőleg.

11. Mivel e napokban az Istent különösen illetlen társalgás által sértik meg, engesztelésül jöjjünk össze valamely jámbor barátunkkal s töltsünk naponkint némi időt lelki beszélgetéssel, hogy így megörvendeztessük s vigasztaljuk Istenünket.

12. Minthogy az emberek ilyenkor vétkes tunyaságban töltik idejüket, fordítsunk a rendesnél nagyobb gondot arra, hogy az ártatlan és megfelelő üdülésen felül, időnket haszontalanul el ne fecséreljük s igyekezzünk a szokottnál tevékenyebbek lenni.

13. Azok, akik valamely fogadalmat tettek, újítsák azt meg e napokban bensőséges szeretettel Isten iránt; ezt az is ajánlja nekünk, hogy Urunk Sienai Szent Katalinnal való eljegyzését az ötvenedvasárnap előtti csütörtökre tűzte ki.

Angliában a farsangot, a karácsonyt, a húsvétet s a pünkösdöt követő napok pótolják. Nincs egyetlen lelkivezető sem, ki fájdalmas tapasztalásból ne tudná, milyen pusztítást végeznek e napok a lelkekben, s ennek ellenére oly nehéz a kirándulások és hasonlók ellen beszélni, hogy jóformán nincs más eszköz ellenük, mint az imádság és az elégtétel. Ezekre a napokra esőért imádkozni gonoszságnak látszik, pedig ezen az úton sok bűn akadályozható meg. Bizony, sok tisztesség és ártatlanság veszett el már egy-egy ilyen kirándulással kapcsolatosan, s sok lélek szenvedett már hajótörést a London-Bridge és Rosherville között húzódó ártatlan folyón.

Három kinyilatkoztatás is van, mellyel az Isten közölni méltóztatott, mily kedves isteni fölsége előtt ez az elégtétel a farsang idején. Az egyikben boldog Suso Henrik dominikánus, a másik kettőben Szent Gertrúd részesült. Ez utóbbiak egyikét elbeszélem, mert különösen is azt a szellemet leheli, melyet könyvem lelketekbe önteni akar. Szent Gertrúd kinyilatkoztatásainak negyedik könyvéből való.

Farsang éjszakáján megjelent neki az Úr Jézus, dicsősége trónusán; lábánál Szent János evangélista ült és írt. A szent megkérdezte, mit ír? Az Úr így válaszolt: Pontosan feljegyeztetem e papírlapra mindazokat az ájtatosságokat, melyeket Társulatotok tegnap nekem felajánlott s a következő két napon felajánl. Mikor aztán én, akire az Atya minden ítéletet rábízott, eljövök, hogy kinek-kinek megfizessem halála után fáradalmai és jótettei méltó jutalmát, hozzáfűzöm életem és halálom érdemeit, melyek az emberek jótetteinek csodálatosan nagy értéket adnak, s aztán mindezeket bemutatom e papírlappal Atyámnak, hogy végtelen jóságában az ő túláradó, jól megrázott mértékével fizessen ezekért a jótettekért, melyekben e három napos üldöztetésem idején a jó lelkek engem részesítettek. Mert minthogy hűségben engem senki utol nem ér, el nem mulaszthatom, hogy jótevőimet meg ne jutalmazzam. Hiszen Dávid király is, ki egész életében soha el nem mulasztotta, hogy jótevőit kegyeivel el ne halmozza, mikor országát fiának, Salamonnak átadta, így szólt: Tanúsíts kegyességet a gálaádi Berzelláj fiai iránt, s egyenek ők asztalodnál, mert elém jöttek, amikor én bátyád, Absalom elől menekültem. Mivel a szerencsétlenség idején tanúsított szívesség kedvesebb, mint a szerencse idején nyújtott, én is hálásabban fogadom, ha akkor tanúsítanak irántam hűséget, amikor a világ a bűnnel különösen üldöz.

Szent János, ki ott ült és írt, tollat olykor a kezében tartott tintatartóba mártotta s fekete betűket írt, olykor pedig Jézus szentséges oldalsebébe, mely előtte nyitva állott, s akkor vörös betűkkel írt. A vörös betűket aztán részint fekete, részint aranysárga tintával foglalta be. Szentünk megtudta, hogy a fekete betűkkel a szerzetesnők szokásos jótetteit jegyezte fel, mint pl. azt a böjtöt, melyet rendesen e hét hétfőjén kezdenek. A vörös betűkkel azokat a

cselekedeteket jelölte, melyeket az Úr Jézus szenvedéseinek emlékezetére, különösen az Egyház megjavításának jó szándékával végeztek. A fekete tintával befoglalt vörös betűk azokat a cselekedeteket jelentették, melyeket az Úr Jézus kínszenvedésének emlékezetére, azért végeztek, hogy az Isten kegyelmét s az üdvösségre szükséges ajándékait elnyerjék. Az aranysárga tintával befoglalt vörös betűk azokat a cselekedeteket jelezték, melyeket Krisztus szenvedésével egyesülten csak az Isten dicsőségére s minden ember üdvére végeztek, még pedig minden érdemről s jutalomról lemondva csak azért, hogy az Isten dicsőségét szolgálják s iránta szeretetet tanúsítsanak. Mert ámbár az előbb említett jócselekedetek bőséges jutalmat nyernek az Istentől, azok, amelyek tisztán az Isten szeretetéből történnek, sokkal érdemszerzőbbek és értékesebbek, s végtelenül nagyobb, örök boldogságot szereznek az embernek.

Gertrúd észrevette továbbá, hogy Szent János minden két szakasz után üres helyet hagy, s megkérdezte az Úrtól, mit jelent ez. Urunk azt felelte: Mivel nálatok szokás, hogy ebben az időben jámbor vágyakkal és imádságokkal szolgáltok nekem szenvedésem emlékezetére, én ezeket a gondolatokat és szavakat pontosan feljegyeztettem. Az üres helyek azt jelentik, hogy cselekedeteiteket nem végeztétek szenvedéseim emlékezetére. Szentünk megkérdezte: Hogyan végezzük ezeket, ó édes Istenem, érdemszerző módon? Urunk így válaszolt: Végezzétek minden böjtötöket, virrasztástokat s egyéb szerzetesi kötelességeiteket szenvedéseimmel egyesülten. Valahányszor érzékeiteket megtagadjátok s egy-egy pillantástól vagy szótól tartózkodtok, ezt mindig azzal a szeretettel egyesülve ajánljátok fel nekem, mellyel én szenvedéseim alatt érzékeimet megtagadtam. Egy pillantással elrettenthettem volna ellenségeimet, egy szóval elhallgattathattam volna minden ellenségemet, s én mégis, mint áldozatra szánt bárány, fejemet alázatosan lehajtottam, szememet a földre szegeztem, bírám előtt nem nyitottam meg szájamat, s egy árva szót sem szóltam mentségemre az ellenem emelt hamis vádak ellen. A szent így felelt: Taníts meg, ó legjobb tanító, legalább egyetlen egy olyan valamire, amit különösen szenvedéseid emlékére tehetnék. Az Úr így válaszolt: Gyakorold tehát ezt: imádkozzál kitárt karokkal, hogy így szenvedésem alakját fejezd ki az Atya előtt, az egyetemes Egyház javulásáért, egyesülve azzal a szeretettel, mellyel én kezeimet a keresztfán kitártam. Ő azt felelte: De mivel ez nem szokásos ájtatosság, valami rejtett helyet keressek végzésére? Az Úr azt válaszolta: A rejtett helyek keresésének szokása tetszik nekem, s ez új díszt ad a cselekedetnek, mint a drágakő a nyakláncnak, de ha valaki ezt a kitárt karokkal való imádkozást általános szokássá tenné, ellentmondásoktól nem kellene félnie, s engem olyan tiszteletben részesítene, mint a királyt az, aki ünnepélyesen a trónra ülteti.

Mit akartam mindezzel mondani? Csupán azt, hogy ne legyetek oly közömbösek Isten dicsősége iránt, mintha semmi közötök sem volna hozzá. Csupán ezt. Az Isten az egész örökkévalóságon keresztül folyton részesít majd benneteket dicsőségében. Bizonyára most sem tagadhatjátok meg kapcsolatotokat vele: érdekei titeket is illetnek, diadala kell, hogy diadalotok, veresége vereségtek legyen. E földön Jézus ügyétől nem maradhattok távol, Isten iránt nem tanúsíthattok fegyveres semlegességet, ha azt kívánjátok, hogy lelketek a halál után azonnal, a purgatórium fájdalmait elkerülve, az ő kimondhatatlan szeretetének örömeit élvezze. Mégis milyen a legtöbb katolikus élete! Lehetne-e oktalanabb, önzőbb, aljasabb? S ti még csodálkoztok, hogy nem térítettük meg hazánkat? Igen, mi ugyancsak nem hasonlítunk azokhoz, akik azért jöttek, hogy tüzet gyújtsanak a földön, vagy akiket bánt, hogy még nem ég ez a tűz. Ó, Jézus, ezek a te legfájdalmasabb sebeid. Mik a te kezed és lábad, összezúzott térdeid, megszaggatott vállaid, a te ezerszeresen megsebzett fejed s a te megnyitott szíved sebei a hidegség, a hanyagság, az imádkozni nem tudó önzés okozta sebeidhez képest? Azokhoz a sebekhez képest, amelyeket azok a kevesek okoztak, akik egykor buzgók voltak s most lanyhák, azok a sokak okoztak, akik sohasem voltak buzgók s még a lanyhaság szomorú dicsőségére sem méltók, azokhoz a sebekhez képest, amelyeket barátaid házában okoztak

neked? Ezek azok a sebek, amelyeket könnyeinkkel meg kell siratnunk, s bensőséges részvétünk balzsamával kell enyhítenünk. Édes Üdvözítőnk! Alig hihetem, hogy Te az vagy, aminek ismerlek, midőn látom, hogy néped miként sérteget tégedet! És még az én nyomorult szívem is azt a szomorú titkot fedi fel előttem, hogy mire képes az emberi hidegség és hálátlanság. Ó, a négy evangélium utolsó fejezeteit keserű gúny gyanánt olvashatnák a hívők.

Úgy élünk, mintha dacosan azt mondogatnók: „Mit segíthetünk mindezen? Ha Jézus mindezt akarja: lásson hozzá, az Ő dolga, nekünk csupán feloldozásra van szükségünk, vagy valamely gépre, mely a legegyszerűbb módon és a legolcsóbban a mennybe szállítson és a célnál kitegyen. Ó, ti ájtatos lelkek, ti csak útjában álltok a vallásnak! Nehéz meghatározni, mi a vallási rajongás, de ti rajongók vagytok. Ti csupa szív vagytok – fej nélkül. A buzgalom egyedül nem pótolhatja az elmét. A buzgalom nem teológia. Van az életben más teendőnk is, nem csupán szentmisehallgatás és gyónás. Hogyan lehetne bizodalmunk oly ember iránt, ki vallásos buzgalmától elragadtatja magát? Az Isten megtestesülése, az evangélium regénye, azok a szükségtelen szenvedések, az a pazarló vérontás, az alázatosság, a szeretetből való szolgálat és a szerető fájdalom részvéte – mindez, hogy őszintén megvalljuk, nekünk csak unalmas história. Nem érezzük magunkat benne otthon, az egészet másként lehetett volna elintézni. Az adós és hitelező ügye volt az egész: nem lehet mindenki költő, nem lehet mindenki romantikus! Valami tévedésnek kell lennie a dologban. Az Isten igen jó és szeretete a maga módja szerint szintén jó. Ő szeret minket és természetesen mi is szeretjük őt. De nem lehetne-e némi gyakorlati érzékkel néhány józan és okszerű paranccsal, a társadalom iránti kötelmeinknek szigorú, lelkiismeretes teljesítésével félre tenni a keresztény szeretetnek ezt az ijesztő mitológiáját és nem mehetnénk-e mennybe józan, egyenes, mérsékelt úton, amely emberi természetünknek jobban megfelelne? Ha az emberiség Ádámban valóban vétkezett, következményeit viselnünk kell, de nem lehetne-e e hibát nyugodt és csendes úton-módon a józan emberi ész útmutatása szerint helyrehoznunk?”

Ó, ha mindez így volna, akkor én csak Pazzi Szent Mária Magdolna merész szavaira gondolhatnék: „Jézus, te szeretetből bolondot csináltál magadból”.

Ó, Istennek szegény, elhagyott dicsősége! Árva vagy e földön! Senki sem akar tudni rólad, senki sem vállal rokonságot veled, senki sem akar magához fogadni. A világ hideg, a bűn szüntelenül újabb csapásokkal sújt téged, te ajtainknál sírva fekszel és az emberek még sem törődnek veled. Szegény hontalan dicsőség! A föld egykor éppúgy a te területed volt, mint a menny, de rablók törtek reád és utainkon most nem utazhatol biztosan. De vagyunk még néhányan, akik ragaszkodunk az éghez, s ez órától házainkba fogadunk, mint Szent János evangélista Szűz Máriát. Mostantól a mi birtokunk a te birtokod, és minden, ami a mienk, a tied is.

Negyedik fejezet. A közbenjáró imádság

1. A lélek üdvözítése

Elmélkedjünk most azon, mi szükséges ahhoz, hogy csak egyetlenegy lélek is az Isten végzései szerint üdvözülhessen. Okvetlenül szükséges volt, hogy Isten emberré legyen. Szükséges volt, hogy Jézus szülessék, tanítson, működjék, imádkozzék, érdemeljen, eleget tegyen, szenvedjen, vérét ontsa, meghaljon – e lélek üdvéért. Szükséges volt, hogy a katolikus Egyház, hit, szentek, pápa és szentmiseáldozat legyenek – ezért az egy lélekért. Szükséges volt, hogy egy természetfeletti adomány, az isteni természetben való csodálatos részesedés az úgynevezett megszentelő kegyelem adódjék és azt az isteni akarat szerető tényei és sugallatai a tevékeny és hathatós kegyelem különféle alakjaiban tetézzék, különben az a lélek nem lett volna megmenthető. A vértanúknak meg kellett halniok, az egyházdoktoroknak írniok, pápáknak és zsinatoknak határozniok, a tévedéseket kárhoztatniok, hittérítőket a világba szétküldeniök, papokat szentelniök, hogy ez az egy lélek üdvözülhessen. És miután ezek az előkészületek megtörténtek és az irgalmas Mindenhatóság egy ténye által a lélek semmiből megteremtetett, őrangyalt kellett mellé állítani egész életén keresztül, foglalkoznia kell vele Jézusnak, Máriának, az angyaloknak és a szenteknek pedig folytonosan imádkozniok kell érette, gondoskodniok róla. Az isteni természetben való részesedésnek, a kegyelemnek, minden gondolatára, jámbor szavára és érdemszerző tevékenységére hatnia kell. Láthatatlan rossz szellemeket távol kell tőle tartani, azok támadásait meghiúsítani, folytonos kísértéseinek több-kevesebb nyugtalanságot kell kelteniök mennyei pártfogóiban. Az isteni sajátságoknak mind részt kell venniök üdvözítésében s a lélek hívására éppúgy meg kell szólalniok, mint a zongora billentyűinek a művész ujjai alatt. A drága Vért rendkívüli szentségeknek kell közölniök vele, melyeket mind alakjukra, mind tartalmukra nézve, maga az Úr rendelt. Temérdek tárgyat, vizet, olajat, gyertyát, hamut, rózsafüzért, érmet, skapulárét kell miatta az Egyház áldásai által megmagyarázhatatlan hatalommal ellátni. A megtestesült Ige testének, lelkének, istenségének mindig közölnie kell magát vele, mintha mindez természetes volna, holott mindig minden esetben csodálatosabb csoda, mint maga a világ teremtése. A lélek szólhat a mennyhez, s meghallgatást talál, felhasználhatja Jézus elégtételeit, mintha az övéi volnának, kinyithatja a tisztítótűz zárait s választhat, kit akar megszabadítani. Mindig Isten közelében van s szíve olyan szent és választott hely, hogy csak az Isten közölhet vele kegyelmet, senki más, még az angyalok, sőt az Isten szent anyja sem, ki áldott minden időben.

Mindez egy lélek üdvéért: hogy üdvözüljön, Isten fiának, Isten testvérének kell lennie, és az isteni természetben részesülnie. Mármost lássuk, mit jelent üdvözülése. Tekints egy lélekre, mely éppen most ítéltetett meg. Jézus szavának hangja alig halt el, az ítélet elhangzott, semmi sincs hátra. Rövid volt, de irgalmas, több, mint irgalmas. Nincs szó, mely irgalmasságának nagyságát kifejezze. Egykor, midőn Istennek tetszik, majd meglátjuk. A léleknek igen erősnek kell lennie, hogy azokat az érzelmeket elviselhesse, melyek ekkor áthatják. Az Istennek kell őt támogatnia, különben visszazuhanna a semmibe. Az életnek vége van. Mily rövid volt! A halál is elmúlt. Mily könnyű volt múló fájdalma! Mily kicsinynek látszanak a próbák, mily csekélyeknek a gyötrelmek és mily gyerekségnek a viszontagságok! Most oly boldogság érte, amely örökké tart. Jézus biztosítja róla, nincs kétség benne. S milyen boldogság! Szem nem látta, fül nem hallotta. Látja az Istent. Végtelen örökkévalóság nyílik előtte. Sötétség nem áll útjában. Gyöngesége elhagyta, a nehéz idő eltűnt. Nincs többé tudatlanságban: látja az Istent. Értelme kimondhatatlan gyönyörűségbe

merül, elképzelhetetlen dicsőség teszi erőssé és oly látásban van része, melyhez képest a földi tudomány sötétség és tudatlanság. Akaratát szeretet járja át, boldogság hatja át minden érzelmét. Mint a szivacs vízzel, úgy telik el világossággal, szépséggel, gyönyörűséggel, halhatatlansággal. Mindezek csak gyarló, tollnál könnyebb, víznél lágyabb szavak, melyek még árnyékát is alig vázolják boldogságának. Szem nem látta, fül nem hallotta, szív nem érezte! És ezt az a lélek élvezi, amely egy perc előtt még betegségben nyögött és oly gyönge volt, mint a csecsemő.

De nem csupán ennyi az egész. A legcsekélyebb veszélyben sincs boldogsága. Teljesen biztosan, elidegeníthetetlenül és örökre sajátja. Bűn nem közelítheti meg őt többé, tökéletlenség nem illetheti. Változást nem ismer, bár végtelen változatosság övezi. Egyenlőtlenségről mit sem tud, bár örömei sokfélék és gyönyörei számtalanok. Ő koronás király örökre. És dicsőséges birodalmát mily olcsón vásárolta meg! Mit is jelentenek hozzá képest az élet múló viszontagságai és gondjai, melyeket a kegyelem megkönnyített, a szeretet valódi örömmé változtatott. És most a dicsőségnek világa és az örökkétartó látásnak szépsége az ő jutalma. Csak álomnak látszanék mindez, ha a lélek csodálatos nyugalma új életének hatalmáról és mélységéről nem szólana, ha öntudata nem volna megújultságának és halhatatlanságának bizonysága.

Mindezt magában foglalja egyetlenegy lélek üdvözülése! Mily csodálatos a világ, ha meggondoljuk, hogy lakói közül a nap és az éj minden percében mily sokan meghalnak és hihetőleg egy perc sem múlik el, hogy valamely lélek ne üdvözülne, örvendetes ítéletét meg ne kapná és szeme az Isten kifejezhetetlen szépségének és jóságának szemlélésére meg nem nyílnék. Ó, balgaság és dőreség! Csak ezt mondhatjuk, ha kicsinyes gondjainkra, gyötrő kísértéseinkre, önszeretetünkre, Isten iránt tanúsított nemtelenségünkre, aljasságunkra gondolunk. Az a lélek már eltávozott, megítéltetett és jó dolga van! De mi még mindig itt vagyunk, a legvészesebb út számunkra még hátra van.

Néhány perccel ezelőtt az a lélek még nem volt biztonságban. Kétségbeejtő harc kezdődött, valóságos csata a menny és pokol között, és a menny veszteni látszott. A szenvedő elég türelmes volt arra, hogy minden kiérdemelhetőt kiérdemeljen. Az Isten azonban végső adományát, utolsó kegyelmét, a végső állhatatosságot az érdemtől függetlenítette és így a győzelem már-már az ellenség kezébe került. Rettentő pillanat volt. Minden kockára volt téve. Mindaz, ami az örökkévalóságtól egész addig az óráig e lélek üdvére történt, abban a veszélyben volt, hogy örökre elvész, mintahogy csaknem minden pillanatban, a világ minden részén valóban is elvész. A lélek abban a veszélyben volt, hogy mindazt a jót, ami üdvözülésétől függ, soha el nem éri. Lehet-e ennél nagyobb veszélyt elképzelni? Ott állott Jézus, várva a harc eseményeit. A pillanat csöndjében Szentséges Szívének dobogását lehetett volna hallani. Azt az édes törvényét, melynél fogva érdemeiből mi is érdemeket szerezhetünk, felfüggesztette. Bár Ő érdemelte ki nekünk az állhatatosság kegyelmét és bárki kapja meg azt, csupán Urunk érdemeiből kapja, most mégis az isteni Felség rendelkezése alá látszott azt bocsátani. Csak egy eszköz hatása maradt fenn sértetlenül, mégpedig szándékosan: a közbenjáró imádságé. Légy annak a haldoklónak rokona vagy ellensége, légy papja vagy jótevője, légy szomszédja vagy ezer mérföldre tőle, ha ismered őt, vagy ha soha nem is hallottál róla s nem is álmodtál halálos végtusájáról, mindegy: győzelme rajtad áll, ügye a te kezedben van, lelke a te imáidtól függ. Jézus úgy határozta, hogy ezt a lelket, ha szabad úgy mondanom, nem Neki, hanem neked kell megmentened. Teneked kell feltenned a koronát mindarra, ami üdvözítéséért történt s ami üdvözülésétől függ. Talán soha sem tudod meg vagy legalább is megítéltetésedig nem, hogy a szentek közösségében és Jézussal egyesülve neked kellett e lélek megmentőjévé, e bizonytalan küzdelem győzedelmes hősévé lenned.

2. Az imádság titka

Mi az imádság? Mi az imádság titka? Tudnunk kell, ha az imádság valóban oly fontos dolog s valóban létezik oly parancs, melynél fogva másokért éppúgy tartozunk imádkozni, mint saját magunkért. Sok mindent kell mérlegelnünk, hogy az imádságról helyes fogalmat szerezzünk. Először meg kell fontolnunk, kik vagyunk mi, *akik imádkozunk.* Semmiből teremtve, a bűn szennyével és iszonyú átok terhével jöttünk a világra. Ettől az átoktól örökös bánat sem szabadíthatott volna meg. Ezt az eredeti gyászos állapotunkat a bűn minden nemével öregbítettük. Nincs szó, mely gonoszságunkat eléggé kifejezné, sem leírás, mely jóravaló restségünk egész nagyságával megismertethetne. Minden kicsiny volt bennünk kezdettől fogva és mi még mérhetetlenül kisebbé tettük. Aligha tudnók magunkat rosszabbnak elgondolni, mint amilyenek csakugyan vagyunk.

Azután meg kell fontolnunk, *kihez imádkozunk.* Az Isten dicső fölsége az, amelynél nem lehet jobbat, szentebbet, tisztábbat, fölségesebbet, imádandóbbat képzelni. Isten ő három élő személyben. Mi benne élünk, mozgunk és vagyunk. Tehet velünk, amit akar. Nincs irántunk lekötelezve, csak annyira, amennyire kegyelme és irgalma önmagát lekötötte. Mindent tud, anélkül, hogy megmondanók neki, vagy hozzá folyamodnánk.

Gondoljuk meg továbbá, *hol imádkozunk.* Akár szent hely az, akár nem, mindenesetre magában az Istenben imádkozunk, őbenne vagyunk, mint a hal a vízben. Mérhetetlensége a mi templomunk. Füle ajkainkon van, érinti azokat, bár mi ezt nem érezzük, mert ha éreznők, meghalnánk. Ő mindig figyel ránk. Gondolataink éppen olyan hangosak neki, mint szavaink, szenvedéseink pedig hangosabbak szavainknál is. Füleit sohasem fordítja el tőlünk: álom közben is eléri sóhajunk.

Kérdezzük továbbá, *honnan származik imáink értéke?* Hiszen azok csak tova repülő szavak, múló esedezések. Bennünk semmi nincs, ami jogot adna meghallgatásunkra, csak mérhetetlen méltatlanságunk és szörnyű szükségünk. Magában véve miért is volna imánk az Alkotó fülében több, mint az oroszlán ordítása, a jégmadár panaszos siralma vagy a sebzett vadnak bőgése? Értéke főleg onnan ered, hogy az Isten emberré lett, a hegyen térdreborult, imádságban töltötte az éjét, egyesített minket önmagával, ügyeinket a magáévá tette, érdekeit a mieinkké tette és magához forrasztott. Így, e titokzatos egyesülés által, imáinak érdeme a mieinkre megy át, bősége meggazdagítja a mi szegénységünket s ha imádkozunk, nem mi imádkozunk, hanem Ő az, aki imádkozik. Mi beszélünk ugyan a mennyei Atyának fülébe, de nem a mi szavunk, hanem Jézusnak szava, az Ő Anyjának szava az, melyet Isten meghallgatni méltóztatik. Vagy hasonlattal élve: az Örökkévaló a vak, öreg Izsákhoz hasonlóan cselekszik. Fiatalabb gyermeke térdel le előtte áldásért. „Szava ugyan Jákob szava” és így nem érdemli áldásomat, „de kezei Ézsaunak kezein, a világ megváltásának nehéz munkájától kérges kezek. Ezért Izsákkal mondja: „Fiam, jöjj közelebb hozzám és adj csókot” és mihelyt ruhájának édes illatát érzi – mert az valóban Krisztus ruhája –, azt mondja: „Íme Fiamnak illata, olyan, mint a mező dús illata” és áldásaival betölti őt.

Atyai szeretete találékonyságának még nincs vége. Mert azt is meg kell vizsgálnunk, *kivel imádkozunk.* Sohasem egyedül, erről biztosak lehetünk, ha helyesen imádkozunk. Egy valaki lakik bennünk, aki az Atyától és Fiútól származva velük egyenlő és örökkévaló Isten. Szívünkben Ő alakítja a szavakat és midőn felkiáltunk: „Abba, Atyánk!”, kiáltásainknak ő adja meg zenéjét, ő a mi lépcsőnk az Atyához. Hatalmával ő erősít meg minket. Ő beszéltet minket zsoltárokban, himnuszokban és vallásos énekekben, Ő késztet arra, hogy szívünkben az Úrnak dicséretet zengjünk és az Atyaistennek az Úr Jézus nevében mindenért hálát adjunk. A Szentlélek Ő, kiben imáink és könyörgéseink által mindenkor esedezünk. A Szentlélek Ő, ki gyarlóságainkban felsegít, mert mi nem tudjuk, miért kell imádkoznunk, hanem maga a Szentlélek esedezik érettünk kifejezhetetlen sóhajokkal: és Ő, ki a szíveket vizsgálja, tudja, hogy a lélek mit kíván. Nem látjuk-e ebben az imádság titkának mélységét?

Nézzük továbbá az imádság hihetetlen *könnyűségét.* Minden idő, hely és állás alkalmas reá, mert nincs idő, hely vagy állás, amelyben és amely által az Isten jelenlétét tiszteletteljesen megvallani ne lehetne. Kitűnő tehetségre sincs szükség. Ékesszólás nem kell. A méltóság nem ajánlás. Szükségünk lesz ékesszólásunk, nyomorunk lesz ajánlásunk. A gondolat gyors, mint a villám és ugyanilyen gyorsasággal sokasíthatja imáit. Tetteink imádkozhatnak, szenvedéseink imádkozhatnak. Ceremóniákat nem kell közben követnünk. Az egész egyszerűen csak ez: egy gyermek térdel Atyjának lába előtt, szavai gagyognak, de elmélyülő tekintete jobban beszél, mint alig érthető szava.

Fontoljuk meg továbbá az ima *hatását.* Csak jót kérjünk, azért gyakran és állhatatosan imádkozzunk, higgyük, hogy el fogjuk nyerni, nem kívánságaink botor szegénysége, hanem az Isten gazdagsága, bölcsessége és nagylelkűsége szerint, és akkor csalhatatlan igazság, hogy el is nyerjük. Az Isten rendelkezésünkre készen áll. Csaknem határtalan befolyást enged önmagára, nem csupán egyszer vagy kétszer, nem csupán nagyobb ünnepek vagy események alkalmával, hanem egész életünkön át. Van-e édesebb a kegyelem titkai között, mint ez? A szentek egyikéről olvassuk, hogy imáját oly hathatósnak tartották, hogy a nép özönlött hozzá, kérve őt, hogy szükségeit imáiba ajánlja, ő ugyan meghallgatta azokat, de csakhamar elfelejtette: az isteni fölség szemlélésébe ugyanis annyira elmerült, hogy csak az Istent látta és minden gondolata csak lelkének szerelmesére vonatkozott. Nagyon csodálkozott tehát, midőn látta, hogy csoportosan jönnek az emberek hozzá megköszönni az imái által nyert jótéteményeket. Egyik elragadtatása alkalmával csodálkozását ki is fejezte Jézusnak. „Leányom" felelt Urunk, „akaratod mindig csak az én akaratom teljesítése s én nem akarom, hogy a szeretetben túlszárnyalj engem; ezért az én akaratom is az, hogy a te akaratod megtörténjék, még akkor is, ha elfelejtetted, hogy egykor akartad." Lássátok, hogy milyen a mi Urunk!

Ő megengedi továbbá, hogy ne csak önmagunkért, hanem másokért is imádkozzunk, sőt kifejezetten meghagyja, hogy másokért is esedezzünk. Apostola által határozottan mondja: „Mindenekelőtt kívánom, hogy könyörgés, imádság, közbenjárás és hálaadás végeztessék minden emberért."[21] És a fentebb, a rómaiakhoz írt levél nyolcadik fejezetéből idézett helyen, azt mondja: „Ő, aki a szíveket vizsgálja, tudja, mit kíván a Lélek, mert az a szentekért az Isten szerint esedezik". Így az imádság megbecsülhetetlen kiváltsága és titokzatos ajándéka nemcsak saját szükségleteinkre való, hanem arra is, hogy azt mások testi és lelki javára is használjuk. Mily szigorú számadást kell majd adnunk e nagy kedvezményért és mily gondosaknak kell lennünk, hogy e reánkbízott kinccsel hasznosan éljünk. Más talentumokat talán nem ad meg nekünk az Isten, de ezt az egyet kétségtelenül megadta. Nincs személykülönbség: ifjú és öreg, gazdag és szegény, tanult és tanulatlan, pap és világi, a közbenjáró imádság gyakorlására mindnyájan kötelezve vagyunk. Jaj nekünk, ha elrejtjük talentumunkat, vagy kamat nélkül merészeljük visszaadni a Bírónak. Vizsgálja meg mindenki önmagát és lássa, mennyi időt szentelt eddig erre az ájtatosságra és vajon múltja e tekintetben olyan-e, mint amilyennek kellett volna lennie. Mindig imádkozni nehéz parancsolat, melynek teljesítésére csak idővel, megszokással, s az Isten ajándékának és kegyelmének segítségével juthatunk el. De arra törekednünk kell, hogy minél öregebbek leszünk, annál többet imádkozzunk és minél többet imádkozunk, imáinkban annál több helyet nyerjen a mások lelkéért való közbenjárás.

E földön talán sohasem fogjuk az imádság mennyei hatalmát, kincseinek roppant gazdagságát eléggé felhasználni. Fájdalom, mi ezt oly kevésbe vesszük s nem látjuk be, mennyire tőlünk függ vele az Isten dicsőségének előmozdítása. Mit nem érhetnénk el imáink által? Mit nem vihetnénk véghez a föld legtávolabbi zugában, a purgatórium börtöneiben, a

[21] 1Tim 2,1.

menny csarnokában?! Az idők azonban az imádság ellen vannak, a korszellem ellene van, honfitársaink szokásai ellene vannak. Ó, ha hitünk volna az imádságban, akkor Jézus érdekei az egész világon győzelmet aratnának, az Isten dicsősége elárasztaná a földet, az üdvözültek kórusa megnövekednék s a jó Pásztort szinte elhalmoznák szent szenvedésének gyümölcsei.

Olykor-olykor megnyílik az ég és bepillanthatunk az imádság e hatalmába. Így Szent Gertrúd az Istentől azt hallotta, hogy valahányszor e földön ájtatosan elmondják az angyali üdvözletet, mindannyiszor az Atya és Fiú és Szentlélek kebléből a kegyelem három patakja ered és jut el Szűz Mária szívébe; onnan azután ismét forrásaikhoz térnek vissza és az Isten trónjának zsámolyánál törnek meg. Az Atyától származik a hatalom, a Fiútól a bölcsesség, a Szentlélektől a szeretet; mialatt az angyali üdvözletet elmondják, a kegyelemnek e három patakja a Szent Szűztől ismét visszatér a Szent Szívhez. Így csodálatos gyönyörrel – Szent Gertrúd szavait használom – először forrásaikat keresik fel, azután az öröm és boldogság ragyogó cseppjeit szórják a szentekre és angyalokra, sőt mindazokra, akik ezt az üdvözletet elmondják, s így mindazok a kegyelmek felújulnak bennük, melyeket az Ige megtestesülése által valaha nyertek. Pedig mi könnyebb, egy ájtatos Üdvözlégy elmondásánál! Ha ez áll az Üdvözlégyről, mit mondjak a Miatyánk, Hiszekegy és a szentmise imádságairól? Tudjuk-e, mit teszünk, hol élünk, mi van körülöttünk, meddig ér befolyásunk és hol van felelősségünk határa? Mérlegeltük-e kiváltságainkat, felmértük-e méltóságunk magasságát, megfontoltuk-e a kegyelem mélységét? Csodákat teszünk és nem tudjuk, megmozgatjuk az egeket anélkül, hogy tudnók, míg a földön élünk. E titok ugyan igen nagy nekünk, e rejtély túl nehéz, a természetfölötti túlságosan hatalmas, de az a vigaszunk megvan, hogy mindent jól tehetünk, hatalmunkat használhatjuk, kötelességeinket teljesíthetjük, minden áldást kimeríthetünk, ha tiszta szándékkal és szeretetből szolgáljuk Jézust. Ha földi létünk alatt csak Jézusért élünk, lélekzünk, beszélünk, teszünk és gondolkodunk, örülünk és bánkódunk, fáradunk és pihenünk, más életszabályra nincs szükségünk, ez maga elég. Akkor egy atom sem vész el abból, amik vagyunk, amit kaptunk, vagy amit tehetünk.

3. Az istenes élet három sajátságának megnyilvánulása a közbenjáró imádságban

Most alkalmazzuk a jámbor élet hármas sajátosságát a közbenjáró imádság gyakorlására.

Ha mennyei Atyánkat szeretjük, akkor szelíd erőszakot érzünk *dicsőségének* szomjázására. Az ő dicsőségét a lelkek megmentése növeli, a bűn meggyalázza. Az talán nem áll módunkban, hogy prédikáljunk, könyveket írjunk, vagy mint hittérítők messze földeket bejárjunk vagy pénzünkkel a missziókat támogassuk. Talán igen csekély az, amit önmagunktól vagy tetteinkkel Isten dicsőségére, vagy a lelkek üdvére művelhetünk. De a közbenjáró ima mindenhova elér. Sem idő, sem tér nem köti le. Tudatlanság meg nem akadályozhatja, babona el nem hallgattathatja, bűn vissza nem utasíthatja befolyását. Ahova a kegyelem eljuthat, elér az imádság is, vagyis elér mindenüvé, ahová csak az Isten mindenhatósága kiterjed, azt az egyetlen helyet kivéve, ahonnan száműzve van a remény. Ott is megnyilvánul ugyan az Isten dicsősége, csakhogy ez oly dicsősége, amelyet hallgatva, félelemmel, és szívünk remegésével imádunk, ez nem az a dicsősége, amelynek előmozdítására közreműködni kívánunk. Halljuk pl. valamely országról, hogy Isten dicsősége ott veszélyben van; az államhatalom talán egyenetlenkedik a Szentszékkel, pedig ennél mi sem ellenkezik jobban az Isten dicsőségével, mi sem árt jobban Jézus érdekeinek, a lelkek üdvösségének. Vagy pl. könnyes szemmel és szívvel olvasunk a rabszolgák és bennszülöttek lelki elhagyatottságáról valamelyik országban. Vagy hírek jutnak füleinkbe a katolikus papság üldözéséről nem katolikus országokban, vagy szörnyű erkölcsi romlottságban élő katolikus városokról, vagy az egyházellenes diplomácia aljas cselszövényeiről, vagy a szerzetesrendek elnyomásáról, a pártoskodás szelleméből fakadó, éppen nem épületes

vitákról. El sem lehet mondani, mily nagy fokban sértik az ilyesmik Isten dicsőségét. És mégis: ha leggyöngébbek és legcsekélyebbek vagyunk is az Egyház gyermekei között, közbenjáró imáink által mindezekre hatalmas, üdvös befolyást gyakorolhatunk. Megszakítás nélkül dolgozhatunk értük; mindennapi tetteink rájuk irányulhatnak és többet tehetünk értük, mint amennyit az összes követek valaha is tettek, pedig egy óráig sem kell állásunk kötelességeit elhanyagolnunk. Csak az ítélet napján látjuk majd meg, mennyire növeltük az Isten dicsőségét, költség, fáradság nélkül, sőt anélkül, hogy észrevettük volna, s mégis végtelen és örökkétartó jutalomban lesz ezért részünk.

Közbenjáró imáink által *Jézus érdekeit is előmozdíthatjuk.* Valóban megható az, hogy Urunk – ha szabad azt mondanunk – befejezetlenül hagyta művét, hogy iránta való szeretetünk örömét találja bevégzésében. Szent Pál joggal mondhatta, hogy a kolosszaiak miatt elviselt szenvedéseinek örült, mivel így pótolta a maga testében azt, ami hiányzott Krisztus szenvedéséből az Ő testében, mely az ő Egyháza.[22] Üdvözítőnk találékony szeretete akarta, hogy segítsünk neki annak az aratásnak a begyűjtésében, melyet drága szent vérével öntözött, és igazán hideg szívünknek kell lennie, ha ez meg nem indít. Vegyünk pl. egy gyötrő kísértést. Mily nyomorultan üldöz, mily éber mindig, mennyire hozzátapad minden jótettünkhöz, ájtatosságunkhoz, vezekléseinkhez, imádságunkhoz! Mennyire fáraszt az ellenállásban, sajnos, mily gyakran beleegyezünk és mily sokszor nyugtalanít a gondolat, hogy beleegyeztünk-e vagy nem. De, az ellenállás minden pillanata természetfölötti tény, a kegyelem győzelme, Jézusnak érdeke. Ugyanaz áll minden sóhajunkról, melyet a bukás kelt bennünk, minden röpimáról, melyet nyílként az ég felé röpítünk, Jézus vagy Mária nevének segítségül hívásáról a bűn veszélyében. Gondold meg, hány ezren lehetnek a széles világon, akik talán sokkal kedvezőtlenebb körülmények között harcolnak ugyanezzel a kísértéssel. Lásd, csupán e tekintetben is Jézusnak mily sok érdekét segítheted elő közbenjárásod által. Szándékosan választottam ezt a példát, mely annyira jelentéktelen, Jézusnak más érdekeivel szemben. Tégy legalább ennyit: könyörögj azokért, akik ugyanabban a kísértésben szenvednek, mint te. Az ilyen imádság bezárhat mulatókat, visszavonhat korcsmaengedélyeket, esőt hozhat húsvét és pünkösd hetére, s ezer bűnrevezető alkalmat megszüntethet. Ha ily roppant munkát vihetünk véghez Jézusért, jóformán minden fáradság nélkül, gondolhatjuk-e, hogy szeretjük Őt, ha ezt meg nem tesszük? A test remeghet az ostor csapásaitól, a vezeklőruha szúrásaitól, a fáradt tagok fellázadhatnak a ruhában való alvás ellen: mindez érthető, mindezekkel megférhet Jézus szeretete, mindebben csak Szent Péter álmosságának régi története ismétlődik: a lélek ugyan kész, de a test erőtlen. De, hogy miként szerethetjük Jézust, ha a közbenjáró imádságot nem gyakoroljuk, az valóban érthetetlen. Csodálatos, hogy azok, akik hisznek, miként hanyagolhatják el az imádságot s hogyan tehetnek mást, mint imádkozni.

Ha továbbá *a lelkek üdve* valóban a szívünkön fekszik, hogyan lehetünk a közbenjáró imádságban oly langyosak? E téren is oly sokat lehet tenni, mégpedig nagy könnyűséggel. Mily kevés hitszónok szent, pedig jó hatás nélkül mit érnek beszédei? Nos, ha a világnak, mint Szent Pál mondja, a prédikálás bolondsága által kell Krisztus igája alá vettetnie, mit remélhetünk, ha közbenjáró imáink által buzgóságot nem kérünk a papok számára vagy szavaiknak jó hatását ki nem esdjük a hallgatók számára? Az ékesszólás önmagában véve nem hoz áldást; dicsérik ugyan érte a szónokot, de a hívők csak idejüket veszítik. A fő az Isten áldása. Ismeritek-e annak a szerzetesnek – gondolom jezsuitának – történetét, aki híres hitszónok volt és akinek beszédeire tömegesen tértek meg az emberek? Isten kinyilatkoztatta neki, hogy egyetlen megtérést sem köszönhet képességének vagy ékesszólásának, hanem valamennyit egy tanulatlan fráter imáinak, aki szentbeszédeinek tartama alatt a szószék

[22] Kol 1,24.

lépcsőin az Üdvözlégy-et mondogatta prédikációja sikeréért. Elmondok egy másik történetet is. Igazságáért nem kezeskedem, csupán a benne rejlő bölcs tanulság végett mondom el. Bizonyos szerzetest, aki mint hitszónok nagy hírben állott, rendjének egyik zárdájába várták, ahol még azelőtt nem volt. Délután azonban az ő alakjában egy gonosz lélek érkezett meg, hogy lássa, mi rosszat lehetne művelnie. Történt, hogy e napon egyik szerzetesnek a pokolról kellett volna prédikálnia, de beteg lett. Így az ördögöt kérték fel, hogy a pokolról beszéljen. Meg is tette, s mivel tapasztalásból beszélt, elgondolhatjuk, hogy beszéde bámulatos volt. De az igazi szónok megérkeztekor felfedezték a gonosz lelket és a kereszt jele által kényszerítették önmagának és rossz szándékának leleplezésére. A többi közt azt is megkérdezték tőle, nem volt-e érdeke ellen oly rettentő beszédet tartani a pokolról, hisz ezzel az embereket a bűntől elriaszthatja. „Éppen nem”, felelte, „mert minden jámborság hiányzott belőle és így nem árthatott.”

A prédikáció csak egyike azoknak az utaknak, amelyeken közbenjáró imáink a lelkekre hathatnak. Csak mint példát hoztam fel. Majd egykor, ha Jézus eljön, látni fogjuk, hogy nem egy zárdái portás vagy fráter volt olyan, mint Xavéri Szent Ferenc vagy Kláver atya, vagy Borromei Szent Károly, ki a klérus megjavításán dolgozott, vagy Szent Tamás, ki lélekkel teljes könyveket írt, vagy Paulai Szent Vince, ki Jézus érdekeit a városokban és a falusi nép között szolgálta.

A katolikus vallás isteni eredetének egyik legszebb bizonysága a szentek közössége, mely által minden közös és senkinek sincs saját külön lelki tulajdona. Az Úr Jézus érdemei és elégtételei, Mária örömei és fájdalmai, a vértanúk türelme, a hitvallók kitartása, a szüzek tisztasága, mind közös birtokunk. Valamint a vér a szívből jön és a szívbe tér vissza az egész testben, úgy az Egyházban sincs elválasztásnak vagy elkülönítésnek helye. A menny, a tisztítótűz és a föld mind egy test. Közöljük egymással érdemeinket, imáinkat, megosztjuk örömeinket és fájdalmainkat, felhasználjuk egymás elégtételeit, amint szükségünk van reájuk. Az éggel sokféle kapcsolatban állunk és tudjuk, miként kell e kapcsolatokat fenntartani. A purgatóriumról alapos ismeretünk van és számos gyakorlati módot ismerünk, mellyel vele közlekedhetünk. A földön rokon és barát, szabad és rabszolga, zsidó, görög és scytha mind egy közös családot alkot. Éppen ez az, amit a hitetlenek bennünk oly szörnyűnek látnak. A másvilágról úgy beszélünk, mint valamely jól ismert városról, éppen úgy, mintha Párizsról, Berlinről vagy Brüsszelről volna szó. A halál semmit sem akadályoz minket, a sír semmit sem tart vissza minket, a lehető legnagyobb nyugalommal túlmegyünk rajtuk. Halottjainktól nem vagyunk elválasztva. A szenteket sokkal jobban ismerjük, mintha e földön együtt éltünk volna velük. Úgy beszélünk az angyalok karaival, mintha testvéreink volnának Krisztusban – amint hogy azok is. Mindehhez a rózsafüzért, az érmeket, a feszületeket, a szenteltvizet, a búcsúkat, a szentségeket s az áldozatot éppúgy használjuk, mint a tollat, a tintát, a papírt, a fűrészt és a fejszét, az ásót és a gereblyét földi dolgainkhoz, s biztosak vagyunk az eredményben. Valamennyien egy háztartást alkotunk. Isten a mi atyánk, Jézus, ki felvette természetünket, a fivérünk, Mária anyánk, az angyalok és a szentek legkedvesebb testvéreink.

Hogyan érthetnék meg ezt azok, akik az atyai házon kívül élnek? Nemde, szükségképpen emberi tákolmánynak látják mindezt, amiről a Szentírás nem beszél. Idegenek lévén, hogyan ismerhetnék a szentek polgártársainak és az Isten házanépének szokásait, vonatkozásait, érzelmeit? Olvashatják ugyan a szavakat, de nem érzik bennük a meleget és az életet, az erőt és a világosságot, az üdvöt és a szeretetet, s így fátyol borítja szívüket, ha Szent Pált olvassák, szívüket jobban, mint értelmüket. Mert akik Krisztus testének épületét akarják ismerni, azoknak először „a hit egységében kell mindnyájuknak találkozniok” és e helyes hit annyira szükséges, hogy „szeretetben az igazságot kell gyakorolnunk, hogy mindenképpen Ahhoz növekedjünk, aki a fej, Krisztushoz, aki által az egész test egybefűződik s egybekapcsolódik,

s minden íz közreműködésével, a minden egyes tagra kimért tevékenység által, a szeretetben való épülésre növekszik”.[23] Így a közbenjáró ima, mint rendszer, melyet szinte ösztönszerűleg gyakorolunk és követünk, mindig az igaz Egyház egyik ismertetőjegye volt, sőt ellenségei a farizeusi lélekhalászás egyik megnyilvánulásaként vetették szemére.

A Győzedelmes Nagyasszonyunkról nevezett templom Párizsban olyan dolgot hirdet, amilyet az eretnekség s a szakadárság története mind e mai napig felmutatni nem tudott. Azok, akik nincsenek Krisztus birtokában, az ő Egyházának helytartói hivatalát megérteni nem tudják. Ahol nincs áldozat, ott aligha van sok közbenjáró imádság. Mindez szintén arra indítson minket, hogy a szeretetnek ezt a felbecsülhetetlen kiváltságát szorgalmasan és bensőséges szívvel gyakoroljuk.

Faber Péter atyáról azt mondja Orlandini, hogy szerető szívével az egész emberi nemet kivétel nélkül átölelte s keze mindenkiért tele volt munkával az Isten előtt. Minél inkább bűnökbe süllyedt valaki, annál lángolóbb részvétre gyulladt iránta s a legmélységesebb elmélkedésekkel emelte fel gondolatait, hogy buzgóságot vigyen imáiba. Ha valakiért imádkozott, maga elé képzelte őt, mint Krisztus drága vérével megváltott lelket, mint Krisztus örökösét, országát, s így méltóságának képe által lángra lobbantotta szerető buzgóságát s Jézus Krisztus és a szentek érdemeit a hit és szeretet bensőséges érzelmeivel ajánlotta fel érte az Istennek. Ez egyszerű gyakorlattal annyira vitte, hogy végül is mindenkiről igen magas véleménnyel volt. Sienai Szent Katalin beszéli, hogy az Isten azt mondotta neki: A legnagyobb gonddal mutasd be imádságaidat minden egyes teremtményért, az Anyaszentegyház titokzatos testéért s azokért, akiket reád bíztam, hogy különösen gyengéd szeretettel szeresd őket. Szent Gertrúd hasonló kinyilatkoztatást kapott: Ha valaki egy Miatyánkot, Üdvözlégyet, könyörgést vagy zsoltárt az egyetemes Egyház érdekében és nevében elmond, azt az Isten fia a legmélyebb hálával fogadja, mint isteni embersége szenvedésének gyümölcsét, s miközben megköszöni azt mennyei Atyjának, megáldja az ilyen imádságokat, áldásaival megsokasítja és az egész Egyháznak elosztja, hogy örök üdvösségére szolgáljanak.

De lássuk most, kikért kell különösen közbenjárnunk. A lelki írók többfélét ajánlanak; én a következőkben, mint már többször, a jezsuita Lancisiust követem.

4. Kikért kell imádkoznunk?

1. Azokért kell esedeznünk, *akik halálos bűnben vagy az Egyházon kívül* vannak. Az örökkévaló Atya is ezt mondotta Sienai Szent Katalinnak: Akarom, hogy forrón esedezzél a bűnösök megmentéséért s kérlek, hogy imáiddal s könnyeiddel szinte kényszeríts, hogy eleget tegyek kívánságomnak, mellyel kegyelmet és irgalmasságot óhajtok tanúsítani irántuk. Mikor e szavakat hallotta, az isteni szeretettől oly lángra gyulladt, hogy szinte magánkívül felkiáltott: Ó, isteni irgalmasság, ó, örök jóság. Nem csodálkozom, hogy a megtért bűnösöknek azt mondod: nem akarok megemlékezni ellenem elkövetett sértéseitekről, de az, hogy a keménynyakú, Téged naponta megbántó bűnösökről azt mondod: akarom, hogy forrón esedezzetek a bűnösökért, mert irgalmasságot kívánok tanúsítani irántuk, – az valóban csoda. Egy más alkalommal így szólt hozzá az Isten: Találd örömödet a keresztben; lakj ott jól a lelkekkel, szent nevem dicsőségére, állandóan szomorú szívvel sóhajtozva az emberi nem halála miatt, mely, mint látod, kimondhatatlan nyomorúságba süllyedt. Barátaimnak sóhajai és panaszkodásai arra indítanak majd, hogy irgalmazzak a világnak. Ezt kérem szüntelenül tőled s többi barátaimtól, s ez lesz a jele annak, hogy igazán szeretsz engem, én pedig megígérem, hogy szent óhajaidat sohasem hagyom figyelmen kívül. Más alkalommal

[23] Ef 4.

meg így panaszkodott előtte az Isten: Nézd, leányom, mily bűnökkel bántanak meg engem, különösen az önszeretet mennyi bűnével, pedig abból származik minden rossz. Az önszeretet tette olyanná a világot, mintha mérget ivott volna: a kevélységből ered s minden rosszat magában foglal. Legyetek tehát ti, én hűséges szolgáim, készek arra, hogy könyörgéseitekkel s jámbor kívánságaitokkal esedezzetek irgalmamért, bánkódjatok az ellenem elkövetett sértésekért s a bűnösök elkárhozásáért, hogy így lefegyverezzétek haragomat s enyhítsétek isteni ítéletemet. Itt tehát egy másik ájtatossági gyakorlatot ajánl nekünk az Isten: azt, hogy imádkozzunk az önszeretet ellen, mely minden lélekbe be tud lopódzni. Ha magatok szenvedtek benne, kérjétek, hogy mások megszabaduljanak tőle; ez a lelki életnek olyan fogása, mely sohasem hiúsul meg.

Montefalcoi Szent Klára életében olvassuk, hogy egyszer egy súlyos bűnökkel terhelt személyért imádkozott, ki a megtérést élete végére akarta halasztani. Mikor imádkozni kezdett, kétszer is úgy érezte, mintha valami rejtett hatalom visszataszítaná őt az imádságtól s benső hangot hallott, mely azt mondotta, ne imádkozzék érte, mert meghallgatást nem talál. Mindamellett harmadszor is neki látott az imádságnak, s a következő módon meg is nyerte a bűnös megtérését. Úgy állt Krisztus, a mennyei bíró elé, mintha annak az embernek minden bűne őt terhelné, s kötelezte magát, hogy elégtételt nyújt érte s elviseli mindazokat a büntetéseket, melyeket az isteni igazságosság rendje megkíván, míg az isteni jóság megtérést nem ad annak a léleknek. Ez annyira tetszett Urunknak, hogy a megátalkodott bűnös azonnal megtért s azután jámborul élt.

Szent Terézia azért alapítja zárdáit, hogy az apácák esedezzenek azok megtéréséért, akik Istent oly sokszor megbántják, és kiváltképpen az Egyház védelmezőiért, akik az igazság mellett küzdenek. Életírója, Yepes mondja, hogy egész éjeket töltött imádságban és sírásban a lelkek megtéréséért, különösen azokért, akik tévelybe merültek, és hogy ezer életet is adott volna egy lélek megtéréséért. Az egész negyven év alatt, melyet így imádkozva töltött, semmit sem kért Istentől annyira, mint dicsőségének növekedését s Egyházának terjedését s kész volt bármeddig a tisztítótűzben szenvedni, hogy az emberek jobban megismerjék és szeressék az Istent. Hasonló szellemmel ajánlotta Pazzi Szent Mária Magdolna az ő apácáinak, hogy buzgón imádkozzanak a lelkek üdvösségéért és a bűnösök megtéréséért, mert, miként mondotta, ez az ájtatossági gyakorlat Isten előtt igen kedves, lelkük üdvösségére pedig felette hasznos. Mikor Szent Ignác a Boldogságos Szűz megbízásából Mária Magdolnát az alázatosság gyakorlására tanította, e szavakkal fejezte be oktatását: Miként a megtestesült Ige meghagyta, hogy apostolai az emberek halászaivá legyenek, éppúgy rendelte jegyeseinek, vagyis az apácáknak is, hogy a lelkek halászai legyenek. Mancinelli jezsuita páter példája is mutatja, hogy ezen a téren az Isten semmiféle szűkkeblűséget sem szeret, mert nem elégedett meg azzal, hogy a pogányok és eretnekek megtéréséért sokat imádkozott, hanem angyali látomás útján azt is közölte vele, hogy kívánja, hogy a zsidók megtéréséért is imádkozzék.

2. Imádkozzunk azokért is, akik *langyosak és hidegek,* mert ezek, bár még a kegyelem állapotában lehetnek, nagy bűnök örvényének szélén állhatnak. Nagy szükségben vannak, igényük van tehát imádkozó szeretetünkre. Visszatérésük a kegyelemhez, ha elestek, igen nehéz, nehezebb mint a bűnösök megtérése s így imádságunk az Istennek nagy dicsőségére válik. Jézus adta nekik az első kegyelmet, Ő térítette meg őket, s most ott áll, hogy elveszíti őket. Mivel Isten kijelentette, hogy a langyosakat különösen utálja, bizonyára igen kedves volna előtte, ha a langyosakért imáinkat és vezekléseinket minél többször felajánlanók neki. Én ezt az ájtatossági gyakorlatot a langyosak lelki megújulásáért közvetlenül a tisztítótűzben szenvedő lelkekért való ájtatossági gyakorlatok után helyezném. Hiszen miattuk is mennyit szenved a mi Urunk. Ha elvesznek, mennyi kegyelem hiúsul meg, mennyi szentség vész kárba, milyen diadalt aratnak az Úr ellenségei. Kérlek titeket, gondoljatok erre, s ha gondoltok reá, gondoljatok reám is. Ez az ájtatossági gyakorlat tele van szeretettel, sok kegyelmet szerez, – s mégis eddig talán soha sem gondoltatok reá.

3. Imádkozzunk a *szentek* számának növekedéséért, a szentek végső állhatatosságáért. Az Isten dicsőségét, a lelkek üdvét, Jézus érdekeit ez magában foglalja. Egyetlen szent többet ér millió közönséges katolikusnál. Sőt a mi Urunk Szent Teréziának ennél is többet mondott: egyetlen egy nem is szent, hanem csak a tökéletességre törekvő lélek drágább Előtte ezer, langyos életet élő léleknél. Csodálatos, mily kevéssé tudunk mi még ájtatosságainkban is a természet fölé emelkedni: még lelki dolgokban is, az Isten ügyeinek végzésében is a természet elvei szerint járunk. Egy jámbor szerzetes beszélte nekem néhány évvel ezelőtt, hogy Kelet-Anglia egyik városában társaival együtt kiszemelt néhány előkelő protestáns embert s megtérésükért a legbuzgóbban imádkozott. Ez természetesen egészen jó volt, de imájuk mégsem nyert meghallgattatást. Végre az jutott eszébe, hogy vajon ez nem korlátozása-e az isteni akaratnak az ember részéről, s azért elhatározta, hogy ezentúl azokért imádkoznak, akiket az Isten a kegyelemre a legalkalmasabbaknak tart, s legott érezhetővé vált a városban imádságuk áldásos hatása. Az volt ugyanis Urunk akarata, hogy ebben a városban, ahol ezt a legkevésbé lehetett várni, a hívek száma a misszióban feltűnően gyarapodjék. Ki kételkedhetnék abban, hogy az Anglia iránt egyesek szívében élő bensőséges szánalom az Istentől jön? De, ha kérésük tárgyának nagy volta, a tévely, az erkölcstelenség és a babona utálatos tömegének látása szerető imádságuk abbahagyására kísértik őket, miért ne kérnők mi az Istent, hogy Angliának s Írországnak egy igazi szentet küldjön? Ezzel a csatát félig már meg is nyernők. Azt akarom ezzel mondani, hogy az imádság akkor nyer leghamarabb meghallgatást, ha természetfeletti indítóok hatja át. Úgy látszik, hogy az Isten a keresztény szeretet e cselekedetei számára néha különös kegyelmeket tartogat.

4. Imádkozzunk azokért, akik a világban különféle, akár lelki, akár testi bajokkal s szükségekkel *küzdenek.* Halljátok csak, hogy Orlandini mit mond Faber Péter atyáról, kit Xavéri Szent Ferenc a mindenszentek litániájában szokott említeni, Szalézi Szent Ferenc pedig úgy tisztelt, mintha szentté lett volna avatva. Ennek a gyöngéden érző embernek igen sok bánatot és szomorúságot okozott, hogy a legtöbb ember nem tudja, miként kell ügyét-baját az Istenre bízni, hanem emberi segítségben bizakodik, az istenit pedig elhanyagolja. Ez annyira felkeltette részvétét, hogy maga terjesztette az Isten elé az emberek gondjait s bajait, s minden küzdelmükben, nyomorúságukban s szükségükben közbenjárójuk lett; végül már azt szerette volna, hogyha mint második Mózes, állandóan az ég felé emelhette volna karjait, hogy segítséget s vigasztalást szerezzen azoknak, akiknek akár itt az életben, akár a halál után szenvedéssel s fájdalommal kell küzdeniök. Maga elé képzelte azt a sok mindenféle gyötrelmet, bajt, betegséget, fájdalmat, éhséget, kétségbeesést, szükséget s számtalan rosszat, melynek az emberek alá vannak vetve, s – Aranyszájú Szent János egyik hasonlatával élve – mint jó és buzgó pap minden ügyüket az Isten elé terjesztette, mintha az egész világ közös atyja lett volna. Szinte hihetetlen, mily buzgóságtól égett, hogy a Megváltó szolgája legyen, s Általa mindenki baján segítsen, sőt ha szabad mondani, alázatossága ellenére azt szerette volna, hogy csodákat tehessen s így segítsen azokon a bajokon, amelyeknek orvoslása a természet erőit meghaladja.

5. Imádkoznunk kell *jótevőink* szükségeiért is. Ezek közé kell számítanunk azonban ellenségeinket is, mert sok alkalmat adnak nekünk az érdemszerzésre s így előbbre segítenek a mennybe vezető úton. Szent Ágnes mondotta Szent Brigittának: Semmi sem kedvesebb az Isten előtt, mintha azokat szeretjük, akik bántanak minket s üldözőinkért imádkozunk. Aranyszájú Szent János Saulról és Dávidról beszélve azt mondja, hogy vértanúságnak tudja majd be nekünk az Isten, ha ellenségeinket jótevőinknek tekintjük s értük szüntelenül imádkozunk. Mancinelli Gyula atya, aki a másokért való imádságot különösen gyakorolta, azt a kinyilatkoztatást nyerte, hogy ő a küzdő Egyházban annak a hét igaznak egyike, akik akkor (1603 körül) az emberekért való közbenjáró imádság által Isten előtt különösen kitüntették magukat. Egyszer látomásában Szent Lőrinc vértanú dicsőségének lehetett tanúja, s többek között ezt a felvilágosítást nyerte: Buzgón kell imádkoznunk jótevőinkért, még pedig

nemcsak a nekünk adott földi ajándékok és javak miatt, hanem ama szeretettel teljes gondolkodásmód miatt is, mellyel azokat kapjuk, s amely az ajándékoknál nagyobb értékű. Mindkettőt vissza kell fizetnünk: az ajándékokat kitartó imádsággal, a szeretettel teljes gondolkodásmódot azzal, hogy szeretjük jótevőinket s kegyelmeket esdünk ki számukra. Hálánkban az Isten dicsőségére irányuló jámbor szándékukat is szem előtt kell tartanunk, hiszen javaikat Istenre való tekintettel adták nekünk; ezért a jótékonyságban Isten iránt nyilvánított tiszteletük, szeretetük s gyengédségük visszafizetéséül jót kell nekik kívánnunk s Istent kérnünk, tegye lehetővé, hogy a szeretet cselekedetei által Neki mindig jobban szolgálhassanak.

6. Imádkoznunk kell mindazokért, akik komolyan *törekszenek a keresztény tökéletességre,* s mindazért, amit ők e célra kívánnak, mégha fájdalom és szenvedés is az. Mert ezeket a szentek általában kívánják, s megengedett dolog, hogy számukra ezeket kívánjuk, ha ők maguk is ezekért megfelelően imádkoznak, mert ez az Isten dicsőségére, Jézus érdekeinek javára s sok lélek megtérésére szolgál. Xavéri Szent Ferenc, midőn Szent Jeromos Bolognában egy látomás alkalmával megmutatta neki, mit kell szenvednie, így kiáltott fel: Még többet Uram, még többet! Szent Terézia azt mondotta: Szenvedni vagy meghalni. Pazzi Szent Mária Magdolna pedig: Nem úgy szenvedni, ahogy én szenvedek, sem meg nem halni, hanem többet szenvedni! Dávid így kiáltott fel: Vizsgálj meg Uram, s tégy próbára engem, vizsgáld meg tűzzel vesémet s szívemet. Jeremiás[24] természetes félelemmel, de természetfeletti bizalommal kéri: Uram, kímélettel fenyíts meg engem, nem pedig[25] haragodban, hogy meg ne semmisíts engem. Szent Pál mondja: Gyönyörködöm gyengeségeimben, a gyalázatban, szükségben, üldözésben s nyomorúságban Krisztusért, – s mily páratlanul szépen mondja Jób:[26] Meg lehet-e a sótlan ételt enni, vagy megízlelheti-e az ember azt, aminek ízlelése halált okoz? Amit azelőtt érinteni undorodtam, most az lett szomorúságomban eledelem. Vajha teljesednék kérésem, s az Isten megadná nekem azt, amit várok, ő, aki ezt kezdte, zúzzon szét engem, nyújtsa ki kezét s sújtson le engem. Az legyen a vigasztalásom, hogy ő sújt engem kíméletlenül fájdalommal s én nem mondok ellen a Szent szavainak. De mi az én erőm a kitartásra? Mi az én végem, hogy nyugodtan legyek? Erőm nem a szikla ereje s húsom nincsen ércből.

7. Megemlítjük azt is, hogy egyes írók azt ajánlják, imádkozzunk *a mennyei szentek dicsőségének növekedéséért.* Ha pl. egy szerzetes azért imádkozik, hogy rendjének tagjai szentül éljenek, vagy hogy közülük egyesek szentté avattassanak, akkor a rend alapítója, kivel ezt az Isten közli, dicsőségében növekszik. Ebben az értelemben mondják a papok is a szentmisében, hogy az áldozat a szentek dicsőségére váljék. III. Ince is azt mondja, hogy sokan, sőt a legtöbben valószínűnek tartják, hogy a szentek dicsősége az ítélet napjáig növekedhetik, s ezért az Egyház joggal imádkozhatik dicsőségük növekedéséért. Bellarmin, Suarez, Vasquez, Sanchez János ugyanezt tanítják. Scotus példaképpen az angyaloknak azt az örömét említi, melyet ők a megtérő bűnösön éreznek. Mondják, hogy a Boldogságos Szűz Canterbury Szent Tamásnak kijelentette, hogy az ő dicsősége szüntelenül növekszik a mennyben szolgáinak jócselekedetei által. Így imádkozhatunk az egyes szentek tiszteletének növekedéséért is; Szent Gertrúd azt a kinyilatkoztatást kapta, hogy a szentek tisztelete minden szentáldozás alkalmával növekszik. Mindezt csak azért említem, hogy lássuk, mily messzire terjed a közbenjáró imádság hatalma.

Van a közbenjáró imádság gyakorlásának egy másik módja is, mely oly szép, hogy puszta említése már ajánlása is. Martignati Mária Dionízia életében olvasunk róla, aki a Boldogságos Szűz látogatásáról nevezett első apácák egyike volt. Csaknem ötven évet töltött

[24] Jer 10,24.
[25] 2Kor 12,10.
[26] Jób 6,6.

a francia és savoyai királyi udvarban, de a világ szelleme éppoly kevéssé érintette szívét, mint a láng a három ifjú ruháját a tüzes kemencében. A mód, mellyel a világ szellemét magától távol tartotta, a következő volt: A hét minden napjára kiválasztott egy-egy szentírási mondatot, hogy elméje szüntelenül az igazság szavaival foglalkozzék. A mondat megválasztása érdekes volt. Vasárnap ezt a mondatot választotta: Azért jöttem a világra, hogy világosságot hozzak, hogy aki bennem hisz, sötétségben ne legyen. Hétfőre: Ő a világban volt, s a világ Általa teremtetett, de nem ismerte el Őt. Keddre: Éppoly nehéz a gazdagnak a mennyek országába bejutni, mint a tevének átmenni a tű fokán; de Istennél semmi sem lehetetlen. Szerdára: Az én országom nem e világról való, s Jézus az ördögöt e világ fejedelmének nevezi. Csütörtökre: Nem a világért imádkozom, hanem azokért, akiket nekem adtál. Péntekre: Most van a világ ítélete, s ha felmagasztaltatom, mindeneket magamhoz vonzok. Szombatra: Ha szerettek engem, Atyám más vigasztalót küld nektek, hogy örökre nálatok maradjon, az igazság Lelkét, kit a világ meg nem kaphat, mert nem látja és nem ismeri. Lelke az igazságnak e hét forrásából oly világosan látta a világ nyomorúságát, dicsőségének s örömének elégtelenségét, hogy állandóan Salamon szavait hordotta ajkain: Hiúságok hiúsága, a nap alatt minden hiúság. Azt szokta mondani, hogyha ezt valamely remete mondotta volna, a szemlélődő ember túlzásának tartaná; de mivel az Isten azt egy nagy, gazdag s békés király szájába adta, ez oly nagy részvétre gerjeszti a nagyok iránt lelkiüdvük veszedelmei miatt, hogy a gazdagokat, előkelőket s szerencséseket külön imáiba foglalja s ezt mindenkinek igen ajánlja. „Ó, – kiáltott fel, – nem közönséges nyomorúság veszi őket körül, s anélkül, hogy gondolnák, a pokolba juthatnak, mert arany és bíbor lépcső vezeti őket oda. A világ nagyjai nem fordítanak időt annak meggondolására, hogy csakhamar igen kicsinyek lesznek, s az, hogy másoknak parancsolnak, akkora önbizalommal tölti el őket, hogy úgy élnek, mintha az Isten, a menny és az angyalok is alattvalóik volnának, mint az emberek. Mily csalódás vár reájuk, ha egyszer csak észreveszik, hogy az ördög rabszolgái voltak s mindig azok lesznek, vagy pedig, ha az Isten irgalmasságot tanúsít irántuk, mily nagy lesz csodálkozásuk, ha a mennyben sokkal alantabb látják magukat azoknál a szegényeknél s kicsinyeknél, akiket a földön közelükbe sem bocsátottak”.

Ezt a részvétet a gazdagok iránt egész életén át megőrizte s értük sokat imádkozott. Nagyobb jótékonyság – mondotta – őérettük imádkozni, mint a kórházak s börtönök szenvedőiért. A szent királyok, királynék, hercegek, hercegnők ünnepeit különös tisztelettel s rendkívüli áhítattal ünnepelte meg, s kijelentette, hogy a keresztényeket semmi sem alázza meg és bátorítja fel egyszerre annyira, mint valamely nagy úr hősies életszentsége, ki a földi dicsőség közepette alázatos tudott maradni s annak veszedelmeitől távol tudta magát tartani. Ez ünnepek előestéjén böjtölni szokott s minden imádságát e nagyok lelkiüdvéért ajánlotta fel. Nem tudom, mások hogy gondolkodnak mindezekről, de én ebben valami rendkívül megindító, valóban vallásos és mennyei dolgot látok.

Ez ájtatossági gyakorlatával megegyezően történt az, amit róla olvasunk. Élete vége felé főnöknője egyszer megkérdezte tőle, kérhet-e egy magasállású egyéntől bizonyos kegyet, ő azt felelte: Igen, kedves anyám, biztosítom önt, hogy igen nagy szeretetszolgálat a világ fejedelmei s nagyjai iránt, ha alkalmat adunk nekik jócselekedetek végzésére. A világ, vagyis a test és az ördög, oly sok rossz cselekedetet műveltet velük, hogy egykor hálásabbak lesznek irántunk azért, hogy alkalmat adunk nekik a jóra, mint mi irántuk azért, hogy jót tettek velünk. Egy más alkalommal, mikor főnöknője egy hercegnőnek írt, így szólt: Kedves anyám, ha a nagyoknak ír, mindig írjon valamit leveleiben az Isten iránti szent félelemről, az isteni felség mindenhatóságáról, az örökkévalóság nagyságáról, az élet rövidségéről. Hiszen oly sok hízelgő veszi ezeket a szegény hatalmasokat körül, hogy egykor majd óhajtják, vajha másként lett volna. Mikor XIII. Lajos haláláról értesült, így kiáltott fel: Ó, én láttam ezt a királyt születni, megkereszteltetni, megkoronáztatni, házasságot kötni, uralkodni s most nincs többé. Mikor valaki megkérdezte, imádkozik-e majd érte, azt mondotta: Igen, többet mint

hinnék, mert bár jámborul élt és jól halt meg, hátha mégis elégtétellel tartozik a királyok királya végtelen igazságosságának. Olyan királyságba távozott, amelyet csak az alázatos szívűek hódíthatnak meg. Jogarral oda senki be nem léphet. Minden hétfőn elmondotta a halottak zsolozsmáját a meghalt fejedelmek s fejedelemnők lelkéért, minden pénteken a máltai lovagokért s azokért, akik az Egyházért küzdve haltak meg; sokszor elmondotta a lépcső-zsoltárokat is a hadsereg tagjaiért, hogy vétkes szokásokat el ne sajátítsanak abban az iskolában, mely a szent életre nem a legalkalmasabb, noha szenteket is felmutathat.

5. A közbenjáró imádság örömei

Szóljunk valamit a közbenjáró imádság idejéről, helyéről és módjáról is. Ezeket mindenkinek szabad választására kell bíznunk; a következőkben csupán néhány tanácsot adok. I. Nagyon jó, ha a hét minden egyes napjára külön tárgyat választunk magunknak; így imádkozhatunk például vasárnap a pápáért; hétfőn a papságért és szerzetesrendekért; kedden a halálos bűnben levőkért; szerdán a haldoklókért; csütörtökön a lanyhákért; pénteken a szenvedőkért; szombaton azokért, akikért Isten akarata szerint különösen imádkoznunk kell. II. Hasonlóképpen programot készíthetünk a hónap 30 napjára is. III. Tárgyainkat jegyezzük fel és tegyük imakönyvünkbe vagy térdeplőnkre; ha azután az Oltáriszentséget meglátogatjuk, menjünk végig e jegyzéken és gerjesszünk szívünkben az Isten dicsősége és Jézus érdekei iránt buzgalmat. IV. Kiválaszthatunk egy mondatot vagy rövid imát is mindazokért, akikért imádkozni akarunk, és szentmise, szentáldozás, hálaadás, elmélkedés előtt és után, szentolvasó, lelkiismeretvizsgálás és hasonlók alkalmával mondjuk azt el. V. Ha éjjel álmatlanok vagyunk, vagy napi foglalkozásainkban váratlanul szabad percünk akad, használjuk fel a közbenjáró imádságra. – Ezek az ájtatossági gyakorlatok még igen sokfélék lehetnek. A legjobbak azok, amelyek a legegyszerűbbek és rendes áhítatgyakorlatainkból természetszerűleg folynak; csak nem szabad elfelejtenünk, hogy életünk egyik főcélja a másokért való imádkozás.

Ó, mily kikutathatatlan édesség az imádság titka!

Mégegyszer mondom: életünk egyik főcélja, amiért a világra jöttünk, a közbenjáró imádság, s az egyik főcél, amelyért isteni Üdvözítőnk drága vérét ontotta, az volt, hogy közbenjáró imáinkat Isten előtt kedvessé s hathatóssá tegye, az egyik dolog, amelyet az Isten tőlünk itt vár, a közbenjáró imádság. Mégis, általában mily kevés időt fordítunk e drága kiváltságunk gyakorlására. Mily sokat fecsegünk mi pápákról és bíborosokról, püspökökről s szerzetesrendekről, egyházi ájtatosságokról. Mindegyiknek tudnánk mindenben tanácsot adni, helyes utat mutatni. Mi olcsón szerezzük meg a jámborság hírét: sokszor és sokat beszélünk az Istenről, s az Egyház terveiről, a katolicizmus érdekeiről tartott előadásainkkal agyonuntatunk másokat, de az üres szavaknál megállunk, s ha tettre kerül a sor, meghátrálunk. A korinthusiak tudásunk sokfélesége s természetfeletti adományaink bősége tekintetében meg sem közelíthetnének minket, mi túlszárnyalnók őket, sőt magát Szent Pált is ámulatba ejthetnők, oly orákulumszerűleg tudunk pápáról s Egyházról beszélni. De vajon mennyit imádkozunk, milyen arányban áll a mi rejtett közbenjáró imádságunk nyilvános gáncsoskodásunkkal? Félek, hogy nagyon keveset imádkozunk, s nem hiszem, hogy ha többet imádkoznánk, nem éreznők, mily keveset imádkozunk, oly keveset, hogy szégyellnénk is róla beszélni. Az a meggyőződésem, hogy azok, akik imádkoznak, azok között rejtőznek, akik nem mondják nekünk szüntelenül, hogy mennyire érdeklődnek ők az Egyház ügyei iránt. Vajon az imádság jele-e az a szem, mely oly hamar látja a hibát, az a fül, mely oly örömmel hallgatja a gáncsoskodást, s az a nyelv, mely oly sokat fecseg? Majd ha a szivárvány a kétségbeesés jelvénye lesz, de addig nem.

Ha a közbenjáró imádságot rendesen végezzük, olykor olyan kinyilatkoztatásokat is nyerhetünk, melyek lelkünkre igen hasznosak. Lelki életünk akkor nyugodtan és biztosan

halad. Nem képzeljük azt, hogy szentek vagyunk, de érezzük, hogy törekszünk arra, s meg tudjuk magunkat őrizni a kegyelem állapotában. Lehet, hogy áldozatokat hoztunk az Istennek, amikor pl. megtértünk, vagy szerzetessé vagy pappá lettünk, s bár nem hagyatkozunk ez áldozatok érdemeire, mintha általuk örök üdvünket már biztosítottuk volna, de nem is felejtjük el őket s a reájuk való gondolás állandó vigasz nekünk. Ez pedig nagy rossznak a kezdete. De az Úr segítségünkre siet s látszólag ok nélkül, természetfeletti világosságot vetít lelkünkbe, mely minden zugot s redőt megvilágít s egyszerre megmutatja nekünk, hogy tulajdonképpen mily keveset tettünk az Istenért. Hasonlít ez a külön ítélet világosságához, mely egy pillanat alatt egész életünket, minden tettünket s indító okunkat világosan a szemünk elé állítja, úgy hogy Isten igazságosnak bizonyul, mi pedig helyesen ítélünk önmagunk felett. Ó, mily becsesek ezek a kis kinyilatkoztatások, mert belőlük származik az alázatosság, a lelki frissesség és erő, a Jézusban való öröm s önmagunk átadása az Istennek. Nem is hinnők, mily keveset tettünk az Istenért, ha ez a kegyelemmel teljes világosság nem hatna oly erősen reánk, hogy lehetetlen meg nem látnunk s kétségbe vonnunk, hogy láttuk. Gondoljatok a közbenjáró imával, s meglátjátok, hogy több ily édes kinyilatkoztatásban lesz részetek.

Urunkat bőkezűségében és szeretetében nehéz legyőzni. A Szentlélek összes ajándékai közül egy sem kívánatosabb, mint az öröm, mert ez legkevésbé földi s leginkább mennyei. Már pedig éppen ez az ajándék az, amelyet Jézus azoknak ád, akik magukat a másokért való esedezésre szentelik. Ezt könnyen észrevehetjük. Az ilyen emberekben bizonyos derültség és jókedv lakik, mely közönséges okokból meg nem magyarázható s ahhoz az édes nyugalomhoz hasonlítható, amelyet valamely jóságos és önzetlen tett után mindnyájan érzünk. De ez csak egyik oka örömüknek; van azonban egy másik oka is. Mi közbenjárásunk gyümölcsét, sikerét nem látjuk; az imádság szelleme az egész földre kiterjed, és miként az Isten, mindenütt jelen van, anélkül, hogy észrevennők. Jóformán nem is emlékszünk imáinkra: ki is tudná megszámlálni azokat a fohászokat, amelyeket az ég felé küldött, vagy azokat a szavakba nem foglalt kívánságokat, melyeket szívünk nyelve az Úr fülébe súgott? Ezért, mivel gyümölcsei rejtettek, a hiú dicsőségvágy ehhez az ájtatossághoz a legkevésbé férhet hozzá. Különben bármint legyen is, kétségtelen, hogy az alázatosan kért vigasztalás nagy segítség az életszentségre, de aki Istenben akar örvendezni, bőséges vigasztalásban kíván részesülni, Jézusnak készséggel és vígan akar szolgálni, az életben békésen akar tűrni és minden eshetősége iránt közömbös akar lenni: hagyjon fel magával, szentelje magát Jézus és a lelkek érdekeinek, lásson a közbenjáró imához, mintha az volna a feladata, mintha annyi dolga volna vele, mint őrangyalának ővele. Valóban, az öröm a jutalma a közbenjáró imádságnak, s ez az öröm egy része Jézus örömének, ki az ő szenvedéseinek gyümölcsein örvendezik, így az, ami a mi lelkünket átjárja, Jézustól jön. Először őbenne volt, mielőtt belénk jött volna; már pedig egy angyal jelenléte is kevésbé kívánatos, mint Urunk örömének e kis ízelítője.

Ötödik fejezet. Szegénységünk kincsei

1. Isten segít az Ő szeretetére

Ha komolyan gondolunk lelkünk üdvösségére, ha kötelességeinket s ájtatosságainkat, melyeket az engedelmesség parancsol, hűségesen végezzük, Isten iránti szeretetünk, anélkül, hogy tudnók, vagy éreznők, folyton növekszik. Csak olykor, nagyobb kísértések, ünnepek alkalmával láttatja velünk az Isten, hogy valóban haladtunk, többet gondolunk Vele és kevesebbet mással, mint azelőtt. Szeretetünk e növekedésének egyik jele saját méltatlanságunknak és tetteink végtelen csekélységének egyre fokozódó érzése. Fájni fog nekünk, hogy oly keveset áldozunk Istenért és hogy szolgálatunk oly nyomorult. Minél jobban megismerjük őt, minél jobban közeledünk gondolatainkkal isteni felségéhez, annál fájóbb, sőt kínzóbb lesz bennünk ez az érzés. Ez a szívfájdalom az, ami a szentekkel a szenvedéseket megkívántatja és őket keresztek kérésére ösztönzi. Nekik az élet mindennapi gondjai és terhei nem elegendők, mert nem nyújtanak elég teret a hősi szeretet gyakorlására, ők arra törekszenek, – bár ez a törekvésük hiábavaló, hogy Jézus nagylelkűségével lépést tartsanak. Miért is tennének keveset Érte? Miért is engednék, hogy mindannak az értéktelensége, ami körülveszi őket, megakadályozza őket ebben? Ha egykor a bűnt tekintették nyomorúságuknak, most tehetetlenségüket, amely nem engedi, hogy az Istent valóban királyi módon szeressék, magukat neki szenteljék és dicső áldozatokban bemutassák. Mint Areuna, ők is királyi és pazar kézzel szeretnének ajándékot adni királyuknak. Ha az Isten békés időket ád nekik, s örömeiket és békéjüket megsokasítja, szinte Ellene fordulnak és szomorodott szívvel panaszkodnak: „Ó nem! én meg akarom azt vásárolni Tőled, mert nem akarok az Úrnak, Istenemnek ingyen áldozatot bemutatni”.[27] Néha nagyon rendkívüli dolgokat is mondanak, hogy például még a pokol kínjait is elviselnék az egész örökkévalóságon keresztül, ha ezáltal Isten dicsőségét csak egy kevéssé is előmozdíthatnák.

Az ily gondolatok nem nekünk valók, bennünk nem volnának igazak, bár mi is érezzük ezt a fájdalmat a mi világunkban. Mi is többet szeretnénk tenni Jézusért és gyávaságunk e tekintetben számunkra gyötrő fájdalom, és nyomasztó szégyen. „Bőséges megváltás van az Istenben”, mondja a zsoltáros, és éppen megváltásunknak ez a bősége az, mely szeretetünket felgyújtja s egyszersmind önmagával elégedetlenné teszi. Mindaz, mit Jézus érettünk tett, oly bőséggel, az irgalom és részvét oly természetfölötti kiáradásával történt, hogy megtestesülésének minden titkával nyilvánvalóan nem csak üdvünket, hanem szeretetünket is kereste, ő nemcsak megbocsát nekünk, de egyszersmind fiainak is fogad. Nem tisztít meg bűneinktől anélkül, hogy a mennyország örököseivé is ne tegyen. Nem oldoz fel a múlttól anélkül, hogy kegyelmekkel is el ne halmozzon a jövőre. Minden adománya kétszeres, háromszoros vagy százszoros. Vérének egy cseppje elég lett volna, de ő kiontotta mindet. Nem elégedett meg azzal, hogy kegyelmet adjon, hanem önmagát, testét, lelkét és istenségét adta. Az Oltáriszentség az irgalom túláradása, a szeretet pazarlása: ennyi szeretetet csak azért tanúsított, hogy érte a legnagyobb viszontszeretetet nyerje. Ez az ő eljárási módja, és minél jobban megismerjük, minél jobban megszeretjük Őt, annál inkább vágyódunk arra, hogy ezt a módot mi is elsajátítsuk, és azt a keveset, amit érette tehetünk, oly kevésnek, oly nagyon kevésnek látjuk.

[27] 2Sám 24,24.

Amennyire az Istent ismerjük, biztosak lehetünk, hogy nem hagy minket e szomorú helyzetben. Mit sem kíván jobban szeretetünknél, s ezért nem hagy minket anélkül, hogy szeretetére eszközöket ne nyújtana. Ha egy földi atya tudná, hogy gyermeke valami ajándékkal szeretné őt meglepni, de nincs módja hozzá, mily készséggel és áradó szívvel segítené őt és látná el a szükséges eszközökkel. Vajon Jézus kevesebbet tesz-e? Ő legalább is nem szokott így tenni. Gondoljátok csak meg, mit tett édesanyjáért, amikor a templomban bemutatta. Egyetlen teremtmény, sőt valamennyi teremtmény sem szerette az Istent soha úgy, mint a Szűzanya ebben az órában. Még soha sem imádták az isteni fölséget úgy, mint akkor. Az angyalok kilenc kara, minden erejükkel s tehetségükkel, lángoló szeretettel s dicsőítő énekekkel évezredek óta az Úr trónusa elé hordották ajándékaikat, s az isteni irgalom el is fogadta őket. Szűz Mária, a tiszta és az alázatos, maga is az imádás tényét jelentette számukra a fölséges Isten előtt, a mennyei seregek minden dicsérő éneke pedig csak egy kis részével ért fel annak a szeplőtelen szívnek, melyet ő ekkor az Istennek bemutatott. S mégis ekkor ő is szegény volt a szeretetben, Ő, az édesanya! Ő is jól tudta azt, jobban, mint bárki más. De Jézus segítségül jött szeretetének, karjaiba feküdt s így szólt: „Ajánlj fel engem, ki az Atyával egy vagyok; én nem csak hozzá méltó ajándék vagyok, hanem ugyanolyan értékű vagyok, mint Ő”. Ekkor részesült a Szentháromság először hozzá méltó, neki megfelelő imádságban. Minden tulajdonságát dicsőítette, minden tökéletességét a szeretet és imádás koronájával koronázta, minden irgalmasságát meghálálta, minden teremtmény adósságát lerótta, sőt minden teremtmény szeretetét és imádását mindörökre meghaladta ez az egyetlen felajánlás. Ó, mily öröm, mily túláradó öröm ez mindazok számára, akik az Istent igazán szeretik. Az ég elnémult s az angyalok szeretettől égő szívvel s imádással néztek le a földre, Sion templomára. Szűz Mária a karjaira vette a gyermeket, felemelte s önmaga feláldozásának minden erejével nyújtotta oda az örök Atyának. Így mutatta be ő elsőnek az összes teremtmények közül az Istennek az őt megillető imádást és hódolatot. S ki ne csodálná a szeretetnek azt a titkát, mellyel Urunk mindig közöttünk tartózkodik? Nem múlik el sem a nappalnak, sem az éjszakának egyetlen pillanata sem, melyben ugyanezt a Gyermeket halandó kezek mint élő áldozatot ég és föld közé ne emelnék.

Ugyanígy jön ő segítségére a mi szeretetünknek is, mégpedig két módon. Először is egyesíti csekély tetteinket a saját tetteivel s így roppant értéket kölcsönöz nekik. Erről majd később beszélünk. Másodszor egészen nekünk adja önmagát úgy, hogy mindazzal, ami az övé, kényünk-kedvünk szerint rendelkezhetünk: felajánlhatjuk az Istennek, amint nekünk tetszik. Ez a mi *szegénységünk kincse,* amelyről nektek most beszélni akarok.

Valóban nehéz elhinni Krisztusban gyökerező nagyságunkat és nemességünket. Kiváltságaink felsorolása mindig csak jámbor túlzásnak látszik. Nézzétek csak magatokat az élet minden vonatkozásában, s láthatjátok, mily nehéz, nemcsak remélni, hanem hinni is, hogy egykor valóban üdvözültök s örök mennyei koronát kaptok. Ti ugyan nem féltek ennek az ellenkezőjétől, de a jutalom nagysága, a boldogság végtelensége s a ti jelenlegi nyomorúságtokkal s csekélységtekkel való ellentéte sokkal nagyobb, mint gondolhatnátok. Ti felnéztek az égre s azt gondoljátok: vajon valóban eljön-e az óra, amikor én, míg az emberek a földön dolgaik után járnak, e javaknak biztos birtokosa és élvezője leszek? És mosolyogtok, nem éppen hitetlenségből, hanem mint Sára, midőn az angyal szavát hallotta, hogy fia fog születni. Így van ez a maga módján azzal az örökséggel is, melyhez Krisztusban már e földön jutottunk. Igen nagynak látszik, de Szent Pál írja a korinthusiaknak[28]: „Minden a tietek, legyen az a világ vagy az élet, a halál vagy a jelen dolgok, még a jövő is, mert minden a tietek és ti Krisztuséi, Krisztus pedig az Istené”. A zsidókhoz írt levélben[29] pedig azt mondja,

[28] 1Kor 3,21–23.
[29] Zsid 12,22.

hogy ti nem járulni fogtok, hanem már oda is járultatok Sion hegyéhez, az élő Isten városához, a mennyei Jeruzsálemhez, a sok ezernyi angyalok seregéhez, az elsőszülöttek egyházához, kik össze vannak írva a mennyben, és mindenek Bírájához, az Istenhez, és a tökéletes igazak lelkéihez, és az újszövetség közvetítőjéhez, Jézushoz és a meghintés véréhez, mely jobban szól, mint Ábelé. – Ha Szűz Mária az ő mindig meghallgatott imáival uralkodik Jézus szentséges Szívén, akkor az ország, melynek ő királynője, a mienk. Mindaz, ami ez az imádandó szív, s mindaz, amit az magában foglal, a miénk, mert minden a miénk, mi pedig Krisztuséi vagyunk s Krisztus az Istené. Ezek azok a kincsek, melyeket Ő nekünk adott, amikor szent vérével minket megváltott: az Ő szent embersége, teste, lelke, bölcsessége, rejtett élete, tanítása, szenvedése, legszentebb szentsége, dicsősége, mellyel az Atya jobbján ül, édesanyja, mindazzal ami s amivel bír, megszámlálhatatlan angyalai, szépségükkel s erejükkel együtt, minden jócselekedet s vezeklés a földön, minden szentmise, amelyet mondanak, a tisztítótűzben szenvedő lelkek rettenetes szenvedései, az elkárhozottak kegyelmei, melyeket ők fel nem használtak, a szentek, Szent József, Keresztelő Szent János, az apostolok s a többiek életszentsége, a dicsérő énekek, melyeket a madarak, az állatok, az elemek a maguk nyelvén az Isten dicsőségére zengenek, az Isten minden irgalmassága, melyet valaha is tanúsított, a Szentháromság három személyének egymás iránti szeretete s az a szeretet, mellyel az Isten önmagát mindörökre szereti.

Ezek azok a kincsek, melyek Jézus Krisztusban a mieink. Valóban szép és becses vagyon. Ezeket a kincseket helyezi kezünkbe, éppúgy, mint ahogy a bemutatás napján magát a Szűzanya karjaira helyezte, hogy szeretetünk használja őket. Milyen áldásos foglalkozás ez számunkra! Mint kezdődik ezzel a menny már itt a földön! Mindezek a mieink. Rendelkezésünkre állanak. Szabadon, kényünk, kedvünk szerint használhatjuk őket érdemszerzésre, a szeretet, a hálaadás indulatainak felgerjesztésére, a másokért való közbenjárásra. Ez utóbbi az, amiről jelenleg szólanunk kell.

Ha a fenti gondolatokat megszívleljük, a közbenjárás áldott gyakorlásához akkora vonzódást érzünk, hogy a közbenjárásnak azokkal az eszközeivel, amelyeket önmagunkban találunk, csakhamar elégedetlenek leszünk. Érezni fogjuk, hogy száraz és szegényes kérelmeink, hideg szavaink, szórakozottságunkkal és szívünk hidegségével átjárt ájtatosságaink nem elégítik ki szerető vágyainkat, melyekkel az Isten dicsőségét, Jézus érdekeit és a lelkek javát előmozdítani szeretnők. Ezért Jézus mindezeket a kincseket kezedbe rakja, mint a közbenjárás fegyvereit és eszközeit. Szent Szívének eltalálására tegzünket e hathatós balzsamba mártott nyílvesszőkkel tölti meg. Ha jámbor szándékkal célzunk, el kell találnunk, hiszen ő maga tárja elénk szívét. Valamint irántunk égő szeretete határtalan, úgy szeretetünk eszközeinek sem kíván határt szabni.

Szeretetünk nem volna szeretet, ha e rendelkezésére álló kincseket fel nem használná. Ha tehát valamit, ami Isten nagyobb dicsőségére szolgál, közbenjáró imádságunkkal elérni kívánunk, ajánljuk fel neki ezeket, hogy haragját megengeszteljük s részvétét irántunk felkeltsük. Puszta felajánlásuk is – ha tiszta szándékkal történik – már nagy valami és igen sokat használ, éppúgy, mint ahogy Jézus öt szentséges sebe, melyeket Urunk feltámadása után is megtartani méltóztatott – ámbár Jézus már nem imádkozik érettünk úgy, mint e földön – a mennyországban folyton esedezik az Atyánál érettünk. De nem szabad csak a tetteknél megállnunk. Ugyanazt a szándékot kell szívünkben felkeltenünk, mellyel Jézus, Mária, az angyalok vagy a szentek az illető cselekedeteket tették. Közbenjárásunkat ez még sikeresebbé és érdemteljesebbé teszi. Ha akarjuk, azt is kívánhatjuk, vajha e cselekedetek ezerszeresen megsokszorozódnának, hogy így az Isten dicsősége egyre növekedjék. Nem is gondoljuk, mily sok bűnös tér meg, mily sok botrány szűnik meg, mint változik át a kegyelem harmata sűrű esővé, hogy gyümölcsöket teremjen az Egyházban, ha ezt az eljárást gyakoroljuk, s mi magunk sem leszünk hasonlók Gedeon gyapjához, mely száraz maradt, míg körülötte mindent a harmat áztatott.

2. Jézus szent embersége

1. Vegyük Urunknak szent megtestesülését. Felajánlhatjuk Istennek Jézus emberi lelkének tökéletességeit, kegyelmeit, tudományát, dicsőségét, szeretetét, mellyel Istent e pillanatban szereti és mindazt a szeretetet, mellyel őt az egész örökkévalóságon keresztül szeretni fogja. Kérhetjük valamely bűnös lélek megtérését Jézus szent lelkének szépsége és fénye által, mely most oly fényesen ragyog a mennyei Jeruzsálemre, hogy „nincs szükség sem a nap, sem a hold világára, mert ott a Bárány a világosság". A hithirdetők számára erőt kérhetünk Urunk megdicsőült testének minden tökéletessége által. Vagy ha a mennyet elhagyjuk s a földre szállunk, mindazt a kimondhatatlan imádást, melyet Jézus misztikus élete az Oltáriszentségben ezer meg ezer szentélyből felajánl – szegénységét, megaláztatásait, engedelmességét, a lelkekért lángoló buzgalmát, érzékeinek megfékezését, béketűrő szeretetét, e titokzatos életének csodálatos megnyilvánulásait – mind felajánlhatjuk a mennyei Atyának. Sőt a múlt is a miénk. Ott van szeretetének indulata a megtestesülés pillanatában, ott van kilenchavi fogsága Mária méhében, ott van születése, első tizenkét évének sok titka, Betlehem, Egyiptom, Názáret és Jeruzsálem, a megtestesült Igének számtalan megalázkodása, Szűz Mária és az emberek iránt tanúsított kifejezhetetlen szeretete. Ott van názáreti rejtett élete, a mindenütt jelenlévőnek elrejtőzése, a mindenhatónak engedelmessége, a leggazdagabbnak szegénysége, Szent József iránti szeretete, a Szűzanya megszentelése, a sok érdem, elégtétel, az angyalok, Szűz Mária s az Isten gyönyörködése e tizennyolc év csodáin és erényein. Ott van háromévi tanítása, megkeresztelése Szent János által, böjtölése a pusztában, eljárása tanítványaival s a bűnösökkel, az elszenvedett ellentmondások, az elmondott beszédek, a véghezvitt csodák, az elviselt nehézségek. Felajánlhatjuk továbbá szeretetének határtalan tengerét: kínszenvedését, keresztútját, hét szavát a keresztfán, továbbá feltámadását, különféle megjelenéseit, főként az elsőt, mellyel édesanyjának jelent meg, a negyven napot, mely alatt a szentségeket rendelte Egyházának, e napok minden szépségét, szeretetét, szavait, csodáit és végül mennybemenetelének csodálatos pompáját. Mikor fog e forrás kiszáradni? Mikor meríthetnők ki e csodálatos tények örvényeit, melyek nem ugyan önmaguktól, hanem Isten személyével való egyesülésük folytán végtelenek? Mindezeket felhasználhatjuk közbenjáró imáinknál, még pedig különösen jó eredménnyel, ha az egyházi év időszakainak megfelelően alkalmazzuk őket. Magát az Úr Jézus életét azonban bármikor felajánlhatjuk.

3. Jézus szent kínszenvedése

2. Szóljunk most arról, miként használjuk fel Urunk szenvedését közbenjáró imádságainknál. Mivel megváltásunk főleg Urunk szenvedésének titkai által teljesült, természetesnek kell találnunk azt az akaratát, hogy e titkokra gyakran emlékezzünk és hogy ezek szent Szívére különösen nagyon hatnak, midőn a szeretet, a hálaadás vagy közbenjárás szellemében ezeket neki felajánljuk. Szent Bernát mondja, hogy Urunk szenvedésének gondolata maga felér egy lelki áldozással. Alvarez Boldizsár atya nemcsak mindennapi elmélkedése tárgyául választotta azt, hanem újoncainak is azt mondotta: „Nem szabad azt hinnünk, hogy tettünk valamit, míg addig a pontig el nem jutottunk, hogy szívünkben sohasem felejtjük el a megfeszített Krisztust". Canfieldi Benedek atya azt mondta, hogy a lelkek még az Istennel való misztikus egyesülés után is hűek maradnak a kínszenvedés fölötti elmélkedésekhez, bár Baker atya és mások tagadják ezt. Urunk maga mondta Pazzi Szent Mária Magdolnának: „Ha halálom órájára minden pénteken gondolsz, különös kegyelmeket nyersz tőlem, és még ha nem is érzed e kegyelmeket, mégis részed lesz bennük". Erre a szent visszaemlékezésre hívja fel a dóm nagy harangja még most is Florenc jámborait.

Montefalcoi Boldog Klára Urunk szenvedését annyira elméjében tartotta, hogy bármit látott, azonnal Urunk szenvedésével hozta kapcsolatba. Boldog Veronika ágostonrendi apácának azt mondotta Jézus: „Szeretném, ha az emberek szenvedésem iránt tehetségük szerint tiszteletet és részvétet mutatnának. Ha csak egy könnyet hullatnak is érte, legyenek meggyőződve, hogy nagyot tettek, mert emberi nyelv ki nem fejezheti az örömet és elégtételt, melyet nekem egy ilyen könny szerez". Keresztről nevezett Boldog Jánosnak angyalok jelentették ki, hogy Krisztus kínjai iránti részvéte annyira tetszett az isteni fölségnek és fájdalma oly kedves áldozat volt, hogy vérének kiontásával vagy nagy fájdalmak elviselésével egyenlőnek tekintette. Studita Szent Tódor arra int, hogy a húsvét után se engedjük a szenvedés emlékét szívünkben elhervadni, hanem tartsuk folyton szemünk előtt az életadó sebeket, keresztet és sírt. Orlandini szerint Faber Péter atya azt szokta mondani, hogy valamint a kínszenvedés volt Krisztusnak útja a dicsőségre, úgy minket a szenvedése iránt tanúsított részvét vezet oda.

Urunk mondta Szent Gertrúdnak: „Mindenki, ha még oly súlyos vétek nyomja is lelkét, biztosan fellélegezhet a bocsánat reményében, ha ártatlan szenvedésemet és halálomat az Atyaistennek felajánlja. Igen, biztos lehet, hogy ezáltal a bűnbocsánat üdvös gyümölcsét elnyerheti, mert e földön nincs hathatósabb gyógyszer a bűn ellen, mint a szenvedésemen való, őszinte bánattal és igaz hittel párosult ájtatos elmélkedés". Nagy Szent Albert szokta mondani, hogy egyetlen könnycsepp, melyet Urunk szenvedése fölött hullatunk, kedvesebb az Istennek, mint egy évi böjt kenyéren és vizén, virrasztással és ostorozással. Szent Mária Magdolna közölte egy dominikánussal, hogy midőn Krisztus mennybemenetele után visszavonult a pusztába bűnbánatot tartani, s tudni akarta, mivel foglalkozzék, az Úr Jézus egy csodálatosan szép keresztet küldött neki Szent Mihállyal, hogy azt tegye cellájának ajtajára s életét szüntelenül az Úr szenvedésén való elmélkedéssel töltse. Egykor, midőn Szent Gertrúd a kínszenvedés fölött elmélkedett, mennyei megvilágítás által megértette, hogy az Úr Jézus kínjain való elmélkedés minden más gyakorlatnál végtelenül többet ér. Végül Szent Ágoston azt mondja:[30] „Mi más gerjeszt, sürget, lelkesít és ösztönöz arra, hogy Téged mindennél jobban szeresselek, mint gyalázatos és keserű halálod, melyet Te, ó jó Jézus, megváltásunkért eltűrtél. Már ez maga egész életemet, minden dolgomat, minden áhítatomat és egész szeretetemet igényli."

Hogy Urunk a szeretet mily találékonyságával jutalmazhatja ezt az ájtatosságot, igen szépen látszik Szent Gertrúd életében. Egy pénteken estefelé, szemeit a Felfeszítettre vetve, felkiáltott: „Ó legédesebb Megváltóm, kedvesem; mily sokat tűrtél el üdvömért e napon, és én, ó hűtelen, nem is gondoltam azokra, s a nap elmúlt, mialatt mással foglalkoztam. Ó, én nem fontoltam meg, hogy Te, az élet forrása, irántam való szeretetből haltál meg!" A Megfeszített felelé: „Amit elmulasztottál, pótoltam helyetted; mert folyton szívembe gyűjtöttem azt, amit neked kellett volna szívedbe gyűjtened s nagy vágyakozással vártam erre az órára, hogy azt, amit most mondtál, kimondjad. E most kijelentett szándékoddal ajánlom fel Istennek, Atyámnak mindazt, amit helyetted pótoltam, mert az a te saját megnyilatkozásod nélkül nem lett volna ily üdvös számodra". Ebből megtanulhatjuk – mondja Szent Gertrúd – Jézusnak irántunk való roppant szeretetét, mely már szándékainkat is betudja és mulasztásainkat ezekkel pótolja.

Egy másik alkalommal, amikor a feszületet a kezében tartotta, természetfeletti megvilágítás által megértette, hogy ha valaki a feszületet ájtatosan szemléli, arra az Isten olyan kegyelemmel tekint, hogy lelke, mint valami fényes tükör, a szentek nagy örömére az isteni szeretet képével telik meg s e kegyelem a reá váró mennyei dicsőséget növeli.

[30] Conf. II. 16.

Ez azonban nem pusztán érzelmi ájtatosság. „Ó, – mondá egykor Szent Gertrúd – ó egyedüli reményem és lelkemnek üdve, mondd meg, hogyan tehetnék valami jót a neked oly keserű és nekem oly üdvös kínszenvedésedért.” Urunk felelete a következő volt: „Ha valaki a saját érdekeinek háttérbeszorításával mások érdekeit segíti elő, az fogságomért fizet meg nekem, melyben ama reggelen az emberek üdvéért oly sokat szenvedtem és kínlódtam. Ha valaki alázatosan elismeri, hogy hibázott valamiben, azért az ítéletért jutalmaz, melyet a hamis tanúságok után az első órában mondottak ki fölöttem. Ha érzékeit megfékezi, azért az ostorozásért fizet meg nekem, melyet a harmadik órában állottam ki. Midőn valamely rossz természetű elöljárónak engedelmeskedik, a töviskorona kínjait enyhíti. Ha mint sértett fél, először kér bocsánatot, a kereszt hurcolásáért jutalmaz meg. Ha szinte erején túl tesz jót másokkal, a kereszten hat órakor szenvedett megfeszítésemért fizet meg. Ha valamely halálos bűn megakadályozása miatt szemrehányást tűr el, halálomért fizet meg, melyet a világ üdvéért kilenc órakor szenvedtem. Ha valami szemrehányás éri és alázatosan felel, majdnem annyi, mintha a keresztről venne le. Midőn felebarátját önmagánál többre becsüli, és a tiszteletre vagy más jóra önmagánál méltóbbnak tartja, temetésemért fizet meg.”

Szentünk más alkalommal is hasonló kijelentést kapott. Így szólt Urunkhoz: „Ó Uram, mondd meg nekem, miként lehetne szenvedésedet méltóan tisztelnem”. Az Úr azt felelte: „Annak a halálos aggodalomnak gyakori meggondolása által, mellyel én, Teremtőd és Urad, halálos órámban esedeztem, és aggódásom, vágyakozásom és szeretetem heve folytán véres verejtékkel áztattam a földet. Fel kell továbbá ajánlanod mindazt, amit teszel, vagy ami veled történik, azzal a megadással egyesülve, mellyel Atyámnak mondottam: „Ne az én, hanem a te akaratod legyen”. Ugyanazzal a szeretettel kell fogadnod a jó- vagy balsorsot, amilyennel azt neked üdvödért küldöm. A szerencsét hálával és azzal a szeretettel kell fogadnod, amellyel én szeretlek téged, mert én gyarlóságodhoz leereszkedve azért szerzem meg azt neked, hogy általa megtanuld remélni az örök boldogságot. A szerencsétlenséget pedig azzal a szeretettél kell fogadnod, mellyel neked küldöm, hogy általa örökkétartó jókat szerezz.”

Urunk azt mondta Szent Brigittának: „Tanácsolom, hogy folyton két gondolat legyen szívedben. Az első a megemlékezés arról, amit kínszenvedésem és halálom alkalmával éretted tettem; e gondolat Isten iránti szeretetre fog gerjeszteni. A második: igazságosságomnak és az utolsó ítéletnek meggondolása; ez majd félelmet önt lelkedbe”. Midőn pedig a jó keresztények dicséretéről beszélt vele, különösen azt emelte ki, hogy minden gondolatuk kínszenvedésére irányul. Ez volt a Boldogságos Szűz legkedveltebb ájtatossága is, mint Szent Brigittának kijelentette: „Gondolataim és szívem mindig Fiam sírjában voltak”. Szent Brigitta az ő leányának, Katalinnak szívébe oly mélyen beoltotta ezt az ájtatosságot, hogy Katalin, mint életrajzában olvassuk, naponként lefekvés előtt négy egész órát töltött térdhajtások, könnyhullatásos mellverés között Krisztus szenvedésének elmélkedésében, mialatt magát folyton áldozatul ajánlotta fel Istennek. Mikor Folignói Boldog Angéla kérdezte az Istent, mit tegyen, hogy jobban tessék Neki, Jézus többször megjelent neki, de mindig keresztre feszítve, és figyelmeztette őt, hogy a szent sebekre tekintsen és csodálatos módon láttatta vele, hogy mindezt érte szenvedte s megkérdezte: Miként tudsz te ezért valaha is eleget tenni? Máskor, mint a bollandisták írják, megjelenvén neki, azt mondta: „Aki kegyelmet akar találni, sohase vegye le szemét a keresztről, akár bánattal, akár örömmel látogatom meg őt”.

Nem csoda tehát, ha ugyanerről az Angéláról azt mondják, hogy Urunktól hallotta, hogy azokat, akik szenvedéseit tisztelik, utánozzák vagy részvéttel kísérik, áldásokkal halmozza el: „Megáld titeket az én Atyám, ha részt vesztek fájdalmamban, ha velem bánkódtok, ha utaimon járva kiérdemlitek, hogy ruháitokat véremben moshassátok. Áldottak vagytok ti, akik sírtok miattam, aki érettetek megfeszíttettem és roppant fájdalmakat szenvedtem, csakhogy eleget tehessek helyettetek és az iszonyú, örökös kínoktól megválthassalak titeket, mert azáltal, hogy részvétet tanúsítottatok szegénységem, fájdalmaim s megaláztatásaim

iránt, megigazultok. Áldottak vagytok, akik kínjaimban szívből szántok engem, mert e szenvedés minden idők csodája, az elveszettek visszaszerzése és életrehozása, a bűnösök egyedüli menedéke, mert így királyságom, dicsőségem és feltámadásom részesei és társörököseim lesztek. Atyám és a Szentlélek megáld titeket azzal az áldással, melyet nektek az utolsó ítéleten azért fogok adni, mivel midőn sajátomba jöttem, nem űztetek el, mint ellenségeim tették, hanem mint hontalan idegent, megszánva szívetek lakába fogadtatok. Megszántatok engem, ki a kereszten éhen, szomján, mezítelenül átszegezve függtem és meghaltam. Szenvedésem társai kívántatok lenni és így hűségesen betöltöttetek az irgalmasság cselekedeteit. Ezért ama rettenetes órában hallani fogjátok: Jöjjetek Atyámnak áldottai, bírjátok a világ teremtésétől nektek készített országot. Mert éheztem a kereszten és legalább részvétetek által ennem adtatok. Ó, boldogok, valóban boldogok és áldottak vagytok! Ha a kereszten Atyámnak sírva esedeztem hóhéraimért és őket mentegetve azt mondtam: Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekesznek, mit mondok majd érettetek, akik ájtatos lélekkel megszántatok, akkor, midőn nem a kereszten, hanem dicsőségem teljében eljövök a világot ítélni?”

Mi mást mutatnak e példák, mint azt, hogy Urunk az ő szenvedését egészen nekünk adta, hogy tegyünk vele, amit akarunk, úgy, mintha a mi saját szenvedéseinknél, gyötrelmeinknél is jobban a mienk volna. Hogy pedig az Úr kínszenvedése a közbenjáró imádság nézőpontjából mit jelent, Lancisius mondja meg: „Ha Krisztus vérét vagy kínszenvedését és halálát a mennyei Atyának vagy magának Krisztusnak felajánljuk, hogy a világ bűneiért megengeszteljük, annak végtelen hatása van”. Pazzi Szent Mária Magdolnát maga az Isten tanította ennek gyakorlására, midőn panaszkodott neki, hogy oly kevesen vannak a világon, akik a bűnösök elleni haragját kiengesztelni törekednek. Ennek következtében szentünk Krisztus vérét naponta felajánlotta minden rendű és állású bűnösért, és mindennapi rendes ájtatossága lett azt az élőkért és holtakért naponta ötvenszer felajánlani. Ezt oly nagy buzgalommal tette, hogy az Isten ismételten megmutatta neki a lelkeket, akiknek megtérését vagy a tisztítótűzből való kiszabadulását megnyerte. Egyszer elragadtatásában felkiáltott: Valahányszor a teremtmény e vért, melynek megváltását köszönheti, felajánlja, oly ajándékot mutat be, melynek ára megfizethetetlen.

„Ez az ájtatosság – mondja Lancisius – a legnemesebb és legkitűnőbb áldozat felajánlásával dicsőíti az Istent. Megszerzi elkövetett bűneink bocsánatát, megóv a bűnbeeséstől, megtéríti a bűnösöket és tévedőket, megszabadít a bűnök ideiglenes büntetéseitől, hálát ad a közös és az egyéni kegyelmekért, az isteni segítség elnyeréséért és az elevenek és holtak számtalan szükségében nyújtott vigaszért.”

4. A Boldogságos Szűz tisztelete

3. Sokan szeretnék tudni, mennyire terjedhet a Boldogságos Szűz iránt tiszteletük, és szeretetük hol állapodjék meg. Nem elégíti ki őket, ha azt mondják nekik, hogy az iránta való tisztelet sohasem lehet elégséges, s szeretetüknek nem lehet határa. Bizonyára alig tehetnének azonban ellenvetést, ha azt mondanák nekik: Annyira szeressétek Máriát, mint Jézus szerette őt, oly nagy tisztelettel legyetek iránta, mint Jézus kívánja, és minden lelki szorongás nélkül kérjétek Jézust, hogy ezt a tiszteletet akarata szerint adja meg nektek. Lehetetlen Jézust ismerni, vagy Őt szeretni az Ő boldogságos Anyja iránt tanúsított tisztelet nélkül. Nem képzelhetünk ájtatosságot, amely Jézus Szívét biztosabban megindítaná és közbenjáró imáink meghallgatására hajlandóbbá tenné, mint a szent Anyja iránti tisztelet, amikor azokat a kegyelmeket ajánljuk fel Jézusnak, amelyekkel őt elárasztotta, a szeretetnek azokat a megnyilvánulásait, amelyekkel őt a Szentháromság három isteni személye felékesítette, hogy irgalmasságának élő győzelmi jelévé tegye és azokat a titkokat, melyekben ő az isteni kegyelmeknek megfelelt és oly kimondhatatlan sok érdemet szerzett. Mária annyira

összeforrt az Isten dicsőségével, hogy minden iránta tanúsított hódolat az Isten iránt való szeretetnek is egy-egy megnyilatkozása. Ő Jézus érdekeinek annyira kiválasztott tárgya, hogy Számára nincs e földön kedvesebb, mint Anyja tiszteletének védelme és terjesztése. Mert bár Szent Szívének irgalma a lelkek üdvét kívánja, a bűnösök menedékének és a lelkek szószólójának Máriát választotta. Ha az Isten minden művei dicsérik őt, s a Teremtő az általa teremtett földre tekintvén jónak találta azt és megáldotta, miközben az ég csillagai valamennyien zengedeztek s az angyalok örvendezve ujjongtak, mennyivel jobban dicsőítik őt azok a művei, amelyeket Máriában vitt teljesülésre s azok az adományok, melyekkel őt elárasztotta, s amelyekben az angyalok és az emberek az öröm elapadhatatlan forrására találtak. Jézus miatt kell törekednünk arra, hogy Mária szeretetét magunkban mindjobban növeljük. Tisztelete mint a kegyelem gyarapodjék bennünk, mint az erényes szokás erősödjék és mindig bensőségesebbé és gyengédebbé váljék addig az óráig, melyben Mária majd eljön és segít, hogy jámborul halhassunk meg és a félelmetes ítéletet félelem nélkül megállhassuk.

Ne gondoljuk, hogy a Boldogságos Szűz iránti tisztelet olyan valami, mint egy könyvnek vagy rózsafüzérnek birtoklása s azt egyszerre, egy és mindenkorra kialakíthatjuk magunkban. Amint igen téves volna azt állítani, hogy az Istentől nyert alázatosság kegyelmét csak egyszerűen őriznünk kell és növelésével nem kell törődnünk, éppoly tévedés volna azt mondani, hogy a Mária iránti tiszteletet nem lehet növelni. Ismétlem, ennek a tiszteletnek nőnie kell, mint az erénynek, s erősödnie, mint a szokásnak, különben mit sem ér. Ezt, ha kissé gondolkozunk, könnyen beláthatjuk.

Mária szeretete ugyanis csak más alakba öntött és istenileg jóváhagyott szeretet Jézus iránt. Ha tehát ennek a szeretetnek nőnie kell, a Mária iránti szeretetnek is növekednie kell. Ha valaki azt mondaná: „Vigyázz. hogy Jézushoz intézett imáidba ne keverd Máriához intézett imádat”, csak azt mutatná, hogy a Mária tiszteletről nincs helyes fogalma, sőt hogy veszélyes tévedés szélén áll. Mégis az emberek sokszor meggondolatlanul úgy beszélnek, mintha a Szűzanya iránti ájtatosság egészen más volna, mint a Fiú iránti ájtatosság, s mintha az áhítatot méltóságuknak megfelelően meg kellene osztani közöttük, mondjuk Jézusnak juttatni belőle egy fontot, Szűz Máriának egy ötödöt. Ha az ily emberek valóban értenék azt, amit mondanak, hamar rájönnének, hogy istentelenül beszélnek. Mert Mária szeretete Jézus szeretetének lényeges része és aki azt képzeli, hogy érdekeik ellenkezhetnek, csak azt árulja el, hogy nem érti Jézust, sem tiszteletét. Ha a Mária iránti tisztelet nem Jézusnak tisztelete, akkor őt tisztelve Jézust fosztjuk meg, mégpedig öntudatosan s így az Istent raboljuk meg. Mikor tehát egyesek arra intenek, hogy Mária iránti ájtatosságunkat korlátozzuk és mérsékeljük, akkor ők nem biztosítják, amint képzelik, Jézus helyes tiszteletét, hanem azt az iszonyú vallomást teszik, hogy ők valamit elvonnak Jézustól, hogy azt Máriának adják s csak arra vigyáznak, hogy túl sokat ne adjanak neki. Az ember tévedhet a Szűz Mária iránti tisztelet módjában, de sohasem tévedhet annak a hódolatnak a fokozatában, amelyet Szűz Mária megérdemel.

Most pedig lássuk, mit találunk a Boldogságos Szűz életében, amit Istennek felajánlhatnánk. Van-e az Isten szeretetének olyan megnyilvánulása bármely teremtmény vagy az egész világ iránt, mely a szeplőtlen fogantatás, vagy az isteni anyaságra való kiválasztás kegyelméhez hasonlítható? Ha végigtekintjük életét a hatvanhárom titokban, amelyből áll, vagy három megszentelésében – szeplőtelen fogantatásában, a megtestesülés pillanatában és a Szentlélek pünkösdi eljövetelében – számtalan olyan vonást találunk benne, mely Jézus Szívének felette drága. Minden ténye Jézus kegyelmével és az ő önfeláldozó szeretetével van telve s bármelyik kedvesebb Istennek, mint a szentek minden hősiessége, és a nagy szeretet miatt, mely lelkében élt, Isten dicsősége bármelyikből több dicsőséget nyer, mint a mennyei karok minden hódolatából.

A Mária fájdalmai és örömei iránt való két ájtatosság ezt jól megvilágítja. A fájdalmai iránt való ájtatosságról most nem beszélek, mert ez eléggé ismeretes, csak az örömei iránti ájtatosságról szólok, melyet Szent Ferenc ájtatosságának is nevezhetnénk.

Canterbury-i Szent Tamás naponként hétszer szokta elmondani az Üdvözlégyet a Boldogságos Szűz hét földi örömének tiszteletére: az angyali köszöntés, a Szent Erzsébetnél tett látogatás, az Új Jézus születése, a napkeleti bölcsek megjelenése, az Úr Jézusnak a templomban való megtalálása, a feltámadás és a mennybemenetel emlékezetére. Egy napon megjelent neki a Boldogságos Szűz és azt mondotta neki: Tamás, ájtatosságod igen kedves előttem, de miért gondolsz csak földi örömeimre? Ezentúl emlékezzél meg mennyei örömeimről is; aki mindkettőt tiszteli, azt megvigasztalom, felvidítom s halála óráján Fiamnak bemutatom. Szent Tamás ekkor rendkívüli örömmel telt el s így kiáltott fel: De édes Anyám, miként tegyem ezt, ha nem tudom, melyek mennyei örömeid? A Boldogságos Szűz azt válaszolta, hogy tisztelje hét Üdvözlégy-gyel azt, hogy 1. a legszentebb Szentháromság őt minden teremtménynél jobban tiszteli, 2. szüzessége őt az összes angyalok és szentek fölé emelte, 3. dicsőségének nagy fénye beragyogja az eget, 4. hogy az üdvözültek őt Isten anyjaként tisztelik, 5. hogy Fia mindent teljesít, amit ő kér, 6. hogy a földön sok kegyelmet nyert s szolgáira a mennyben nagy dicsőség vár, 7. hogy dicsősége az ítélet napjáig szüntelenül növekszik. Szent Tamás ezekről az örömökről egy éneket írt „Gaude flore virginali” címmel, melyet több templomban énekeltek és a „Parnassus Marianus”-ban is közzé tettek.[31] Bolognai Szent Katalin életében olvassuk, hogy ő Szent Tamást különösképpen tisztelte ezért az ájtatosságért.

Boldog Hermann József premontrei szerzetesnek tett kijelentés is mutatja, mily kedves a Boldogságos Szűznek, ha örömeiről megemlékezünk. Abban az időben nagyon gyakori volt a templomok kirablása és az őrállás gyakran Józsefre került. E miatt néhányszor elmulasztotta rendes ájtatosságát, amely Mária örömeinek tiszteletére elmondott több „Üdvözlégy”-ből állott. A Szent Szűz megjelent neki, de nem mint rendesen, fiatalon és szépségtől ragyogva, hanem öregesen és ráncos arccal. József elég bátor volt, hogy e változás okát megkérdezze, mire a Szűz ezt felelte: „Miattad vénültem meg: hol van most örömeimnek emlékezete, hol vannak az Ave Mariák, hol az áhítat ama gyakorlatai? A kolostor őrzésének ürügye alatt ne mulaszd el szolgálatomat, mert én vagyok legjobb őrzője”. Ettől fogva József hű maradt rendes ájtatosságához és sok vigaszt talált benne, mert látta, hogy az Isten Anyja előtt kedves az ő örömeinek tisztelete. Szent Demjén hasonló esetet említ leveleiben. Egy szerzetes, mindennap, midőn a Szűzanya oltára előtt elhaladt, a következő antiphonával üdvözölte őt: „Örülj, Isten Anyja, szeplőtelen szűz, örvendezz annak az örömhírnek, melyet az angyaltól kaptál. Örülj, hogy az örök világosság fényét e világra hoztad, örülj, te Szűz, Istennek Anyja, minden teremtmény dicsőít téged; világosság Anyja, könyörögj érettünk”. Mikor egyszer a templomon keresztül ment, az oltárról e szavakat hallotta: „Örömet hirdettél nekem: öröm száll majd reád”.

Mária fájdalmait, örömeit, adományait és kegyelmeit azonban nemcsak az Úrnak ajánlhatjuk fel, hanem magának Máriának is. Midőn egyszer Szent Gertrúd a „Salve Regina” e szavaival üdvözölte őt a templomban: advocata nostra (szószólónk!), úgy látta, mintha a Szűzanyát kötelek kényszerítenek hogy feléje hajoljon. Ebből azt következtette, hogy valahányszor Máriát szószólónknak nevezzük, anyai gyöngédsége annyira megindul, hogy kérésünket meg nem tagadhatja. E szavakra pedig: „irgalmas szemeidet” a Szent Szűz szelíden megérintette Fiát, hogy tekintsen a földre s azt mondta Gertrúdnak: Ezek (ti. Jézus szemei) az én irgalmas szemeim, ezeket fordíthatom én mindazok üdve felé, akik engem segítségül hívnak, s ezekből nyerik meg ők az örök üdvösség gazdag gyümölcseit. Másszor

[31] P. 207. ap. Lancis. II. 51.

Urunktól magától tanulta meg, hogy a legjobb Anyát legalább naponta egyszer e szavakkal kell kérnie: „Eja ergo, advocata nostra, illos tuos misericordes oculos ad nos converte”[32] és azt az ígéretet nyerte, hogy ezért halála óráján nem kis vigasztalásban lesz része.

Szent Bernát tanácsolja, hogy minden áldozatunkat Mária kezei által ajánljuk fel az Istennek és habár szavai nagyon ismertek, itt mégsem hagyhatom őket említetlenül.[33] „Akármit áldozol, ajánld azt előbb Máriának, hogy a kegyelem ugyanazon a csatornán térhessen vissza a kegyelem Adójához, amelyen hozzád jött. Az Isten közvetítő nélkül is adhatott volna neked kegyelmet, de Ő csatornáról is gondoskodott. Kezeid talán vérrel vannak fertőzve s nem egészen tiszták, azért ha áldozatot akarsz hozni, hogy vissza ne utasítással, ajánld Máriának, hogy legméltóbb és legkedvesebb kezeivel mutassa be. Mert az ő kezei olyanok, mint a legfehérebb liliom és a liliomok kedvelője sohasem utasítja vissza azt, ami Mária kezeiben van.” Lancisius azt mondja, hogy ezt két okból kell tennünk: először, mert Isten akarata, hogy amint adományait Mária által kapjuk, úgy ajándékainkat általa ajánljuk fel, és másodszor, mivel az általa való felajánlás kifejezi azt a megbecsülést, melyet az Isten iránta tanúsít s mely egyszersmind a mi belső és külső tiszteletünk forrása.

5. A szent angyalok

Az angyaloknak, Isten ez elsőszülötteinek élete is bőséges anyagot nyújthat közbenjáró imádságainkhoz. Maga Üdvözítőnk is erre utalhatott, midőn meghagyta, hogy így imádkozzunk: „Legyen meg a te akaratod, *miképpen mennyben,* azonképpen a földön is”. A Szentírás sokat beszél az angyalokról, imádásukról, a teremtmények iránti szolgálatukról, sajátos jellegükről, pl. Mihály, Gábor és Rafael főangyalokról, továbbá nagy sokaságukról és kilenc karukról. Egyes hittudósok azt tanították, hogy minden egyes angyal külön fajt alkot. Mások több valószínűséggel huszonhét fajt különböztetnek meg, harmat-hármat mind a kilenc karban, amint minden hierarchiában három kar van; már ezzel a feltevéssel is csodálatos fogalmat alkothatunk magunknak a mennyek országáról, különösen ha meggondoljuk, mily nehéz nekünk az értelmes lények között más megkülönböztetést tennünk, mint azt, hogy némelyek testtel bírnak, mások pedig tiszta szellemek. Más teológusok anélkül, hogy a fajták kérdéseibe bocsátkoznának, azt állítják, hogy minden egyes angyal kegyelme különbözik társainak kegyelmétől szépségben és kiválóságban. Ha e gondolatot tovább fűzzük, örömmel gondolhatunk annak az imádásnak minden tökéletességére, mellyel Istent az égben dicsőítik, mialatt mi oly szegényesen szolgáljuk őt e földön. Így pl. Minima nővér, aki az olaszországi francia invázió idején vetrallai karmelita volt s egész életét a közbenjáró imádságnak szentelte, a szeráfok első karának szeretetét szokta felajánlani az isteni fölségnek elégtételül az Isten földi megbántásaiért. Ugyanígy gondolhatunk közbenjáró imádságainknál az imádásnak azokra a különböző fajtáira is, melyeket a szentek különböző osztályai az Istennek a mennyben minden órában felajánlanak; ez az imádás szüntelenül növekszik, amint a lelkek a földről vagy a tisztítótűzből a mennyei boldogságba jutnak. Mindezzel táplálhatjuk szeretetünket, Jézus szentséges Szívét pedig hathatósan kérhetjük imáink meghallgatására.

6. A földi teremtmények

Ha most megint a földre szállunk, itt is sokat találunk abból az illatozó tömjénből, mellyel az Isten igazságos haragját megengesztelhetjük és imáink meghallgatását megnyerhetjük.

---

[32] „Fordítsd reánk irgalmas szemeidet” – a Salve Regina egyik mondata.
[33] De Aquaeductu.

Mindazt, amit a szentek az elmúlt századokban tettek, Szent József rejtett szentségének csodáit, keresztelő Szent János önsanyargatásait a pusztában, minden fáradságos lépést, melyet az apostolok a római utakon tettek, a vértanúk minden kínját; vagy, hogy visszamenjünk az Ószövetségbe, a próféták elragadtatásait, a Makkabeusok hűségét, Józsue harcait, Mózes szelídségét, József tisztaságát, Jákob egyszerűségét, Ábrahám hitét, Melchisedek papságát, Ábel vérét, Ádám kilencszázados vezeklésének hosszú éjeit és fáradságos napjait, mindezt, ha alázatosan és bizalommal felajánljuk, oly szívesen fogadja az Isten, mintha csak a tegnapi nap kelleme és frissessége volna rajtuk. Nem lehet az Egyház szellemével egybehangzóbb imádkozási módot találnunk ennél, hiszen az Egyház imái általában arra való hivatkozással kérnek kegyelmeket az Istentől, hogy szenteinek és népének kegyelmeket adott.

De nemcsak a múlt, hanem a jelen is rendelkezésünkre áll. A föld az Isten dicsősége számára minden órában örvendetes aratást nyújt. A föld hegyein, síkjain és völgyeiben, a zárdákban és a világ fiai között, a pápa palotájától kezdve egészen az igaz hitre tért indián viskójáig, mily sok természetfölötti aktus emelkedik fel az Istenhez. A hitnek mily sok indulata, a remény, a szeretet és a szent bánat mennyi sóhaja, mily sok vezeklés, és a fájdalmak közepette mennyi megnyugvás az ő legszentebb akaratában! Mennyi szentmisét mondanak naponkint, mennyi szentáldozást végeznek, mennyi feloldozást és utolsó kenetet szolgáltatnak ki és a keresztség minden órában mily sok győzelmet vív ki csendben az Isten dicsőségére! Mindez a miénk, mindezt akaratunk szerint összegyűjthetjük és szívünk tömjénezőjében ájtatosságunk égő parazsára rakosgathatjuk és a Legmagasabbnak illatos tömjénfüstként bemutathatjuk. Sőt az alsóbb teremtmények is mindnyájan dicsérik az Istent, midőn a teremtés céljának megfelelnek. A mezők vadjait, a lég madarait és a tenger halait, az erdőket és a virágokat, a szelet és a harmatot mind hálás szeretettel felajánlhatjuk az isteni felségnek.

Az Isten minden ténye is rendelkezésünkre áll a világ teremtésétől gondviselésének jelen percéig: türelme a vétkes iránt és a bűn elítélése, szavai, megjelenései és kijelentései, bárkájának látható védelme hajdan és a Szentszéknek mostanában. Mindezek által kész meghallgatni minket, mindezt imádságunk fegyveréül nyújtja nekünk. A szentek és jámborok találékony szeretete még ennél is tovább ment. Szívük buzgalmában mindazt a hódolatot bemutatták az Istennek, amelyet minden lehetséges teremtmény felajánlhatna neki, hogy így annál közelebb juthassanak az Ő végtelenségéhez. Sőt még tovább mentek: feltételezték, hogy az Atya hatalmának, a Fiú bölcsességének és a Szentlélek szeretetének hármas mélysége mindig új világokat teremt s ők e világrendszereket mint a szeretet egy-egy tényét és a közbenjárás zálogát ajánlották fel Neki.

7. Az isteni tulajdonságok

A szentek még mindennél is tovább mentek. „Minden Krisztusé, Krisztus pedig az Istené.” Megérezték, hogy mily csekélyek a teremtmények dicséretei az Isten felségéhez képest, és azért, ha a közönséges kegyelmeknél nagyobbakat kértek az Istentől, végtelen tökéletességeit és az ezekből reáháramló dicsőséget ajánlották fel Neki. Felajánlották az Istennek azt az ismeretet és szeretetet, mellyel önmagát ismeri és szereti, valamint a három isteni személy gyönyörködését egymásban, és azt tapasztalták, hogy nemcsak imáikra kaptak meghallgattatást, hanem szívükben az isteni szeretet is szinte elképzelhetetlen mértékben növekedett. Tapasztalták, hogy a hitigazságok és hittételek műszavai nem üres hangok, hanem valóban mennyei lángok.

Nehéz tárgyunknál, vagyis a közbenjáró imádságnál maradni, midőn oly dolgokról beszélünk, amelyek magukkal ragadnak és a szeretetről késztetnek beszélni. De szemléljük csak meg szegénységünk minden kincsét, mindazt a vagyont, amellyel Krisztusban bírunk, és

lássuk, nem bővelkedünk-e valósággal a felajánlható dolgokban, melyekkel folytonos és buzgó közbenjárás által Istenhez közeledhetünk. Mily élvezetes elmélkedések mezejére vezetnek ezek minket! Mily szellemi szabadsághoz juttatnak! Mily könnyű így a szeretet szolgálata, hisz minden annyi szeretetet lehel, hogy csaknem elfelejtjük közbenjárásunkat!

Vegyük például azokat, akiket nem annyira valamely komoly betegség fájdalmai gyötörnek, mint inkább ingatag egészségük folytonos nyomása alatt szenvednek, ők is szeretnék magukat Isten dicsőségének, Jézus érdekeinek és a lelkek üdvének szentelni. Mégis, legalábbis ami a külső tevékenységet illeti, mit sem tehetnek s talán alamizsnát sem adhatnak. A közvetlen közbenjárás, Istennek közvetlen megkérése, hogy ennek vagy annak a léleknek kegyelmeket adjon, csakhamar kimerül. Nincs benne semmi, ami a gyengülő egészség fáradalmai között a szellemet felvidíthatná. De e szent felajánlások különféle és szépséges kincstárán keresztül vándorolni kedves foglalkozás a léleknek. Felüdíti a lankadó áhítatot, lehetővé teszi, hogy Istennel szüntelenül szeretettel teljes kapcsolatot tartsunk fenn s közben nagy munkát végezhessünk az ő dicsőségére és egyházának javára. De nem csak a gyengélkedők, hanem minden ember könnyűnek találja az Isten jelenlétének tudatába való helyezkedést, mivel éppen úgy érdekli kedélyünket, mint szellemünket. Minél többet gondolkozunk s elmélkedünk azokról a dolgokról, amelyek Reá vonatkoznak, annál jobban eltelik Vele elménk és szívünk és így naponta könnyebb lesz az ő érezhető jelenlétében élni. S vajon félig már nem életszentség-e az Isten jelenlétének ez a tudata?

Annak említését sem mulaszthatjuk el, hogy a közbenjárás e módja csökkenti bennünk a világias szellemet. A világ fősajátsága a sokféleség. Tárgyai érdekesek, nagyok, számosak, természetünkre sok oldalról hatnak, a legkülönfélébb úton-módon kötnek le minket. A vallás ellenben sok ember előtt értelmileg érdekesség nélkülinek, száraznak, terméketlennek, egyformának és egyhangúnak tetszik. Nagyon keveset tudnak felőle, mindig egy dologgal nem tudnak foglalkozni s ezért unalmas nekik a lelki élet. Igaz, hogy a szemlélődő életben valóban fenséges és magasztos állapotban van a lélek, midőn az Isten puszta gondolata az ő tökéletessége. De az nem nekünk való. Olyanoknak, mint mi, nagy szükségünk van arra az érdekességre, amelyet a változatosság és szépség nyújthat az ájtatosságnak, sőt még így is könnyen ellankadhatunk. Minél érdekesebbek és különfélébbek tehát vallásos ismereteink, annál könnyebben űzhetjük ki lelkünkből a világ nyomorult szellemét és tölthetjük meg szívünket Jézus érdekeiért való buzgósággal.

Mily vigaszt meríthetünk továbbá szegénységünk e kincseiből, ha lelkünk lankad, a bűnnek leverő érzete, az emberek üldözései, jócselekedeteink sikertelensége, a világ és élet undora nyomasztólag hat reánk! Így, ha levertek vagyunk is, akkor sem kívánunk semmit sem oly nagyon, minthogy Istent szeressék és Jézus megkapja azt, ami az övé. Így, midőn a munkától lankadtan vagy csalódásaink által leverve ránk jön a sötét éj, mely beteg lelkünkben a börtön érzését kelti, és szabadság után áhítunk, ott van lelkünk számára az a fejedelmi szabadság, hogy az Isten és Jézus e határtalan birodalmában az angyalokkal és a szentekkel járhat-kelhet s a dicséretnek abban a szüntelen áldozatában gyönyörködhetik, amely a teremtés minden zugából Annak a felségéhez emelkedik, akit mint Istenünket és Atyánkat szeretünk.

Hatodik fejezet. Az Isten mindennek középpontja

1. A világi bölcsesség tehetetlensége

Az Isten mindennek központja. Mindennek csak általa van értéke. Minden tőle származik, minden hozzá tér vissza. Még a lázadó teremtmény is, amely szeretetének ölében nyugodni nem akar, igazságosságának kezeibe kerül. Semminek sincs értéke, csak annyiban, amennyiben az Istennel kapcsolatban van. A megvilágosult elme vagy szerető szív mindent csak a mindenható Istenhez való igazi vagy feltételezett viszonya szerint becsülhet. Csak egy igazi nézőpontja van minden dolognak: az Isten nézőpontja. Azt hihetnők, hogy nem érdemes és nem szükséges ily kétségtelen dolgokat elmondani. Pedig egyik legnagyobb nyomorúságunk, hogy még katolikusok is nehéznek találják ezeknek az igazságoknak elismerését, s még inkább megvalósítását. Sokan megriadnak, ha látják, hogy egyes országokban, hol a tévhit uralkodik, menynyire megfeledkeznek az Istenről, de ők maguk a saját ügyeikben sem adják meg az Istennek, ami neki jár. Tekintsd csak a katolikusokat, mit tesznek, mint valamely politikai pártnak vagy valamely tudományos egyesületnek tagjai? Viseletük – legalább burkoltan – azt mutatja, hogy elismerik ugyan azt, hogy az Istennek meg kell adni a magáét, de hangoztatják, hogy mindennek van határa és Őt, meg a vallásos eszméket bizonyos kérdésekbe vagy érdekekbe belekeverni tapintatlanságra, vagy legalább is szűk látókörűségre mutat. Sok jó ember – a legjobb indító okokból – esik e hibába és azt gondolja, hogy az Istennek dicsőséget szerez, az Egyháznak pedig jót tesz, ha a világgal és elveivel szemben udvariaskodik. Pedig egykor majd felébrednek és tapasztalják, hogy míg áhítatuk lankadt, imáik szórakozottabbakká váltak, jámborságuk csupa külsőség lett és elveik környezetükhöz alkalmazkodtak, egyetlen egy lelket sem vontak az Istenhez, a világ egyetlen zugában sem növelték Urunk szeretetét. Mily sokkal történik ez, akiket az Egyház oszlopainak és támaszainak tartanak, nem mintha természetfölötti emberek vagy az Isten titkaiba beavatottak volnának, hanem mivel a világ tiszteletét élvezik és befolyásos osztályait képviselik! Arat-e okosságuk sikert és milyen az a siker? Gerjesztenek-e hőbb szeretetet Jézus iránt? Üdvözítenek-e egy lelket is? Vizsgáljuk meg jól okosságunkat: csak akkor jó az, ha természetfölötti. Hazánkban és napjainkban az Istenről egészen tiszta fogalmakkal kell rendelkeznünk, különben száz és száz esetben nem adjuk meg neki azt, ami őt megilleti.

Sokszor halljuk, hogy ha az Isten óhaját mindig tudnók, ez nagyon segítene szolgálatában s bizonyára nem kelnénk fel Isten nyílt akarata ellen. Gyakorlatilag tetteink legnagyobb részében valóban tudjuk is, mit kíván tőlünk, amelyekben pedig nem tudjuk, azokban ismerjük legalább az indítóokot, melyből cselekedeteinket végeznünk kell. „Bármit tesztek, akár esztek, akár isztok, vagy akármit tegyetek, az Isten dicsőségére tegyétek.” Szent János mondja, hogy „szeretet az Isten”. Szóval, e csaknem végtelen és bonyolult rendszerben, melyben élünk, Isten mindent csodálatosan e két célra – még jobban egynek mondhatnók – rendelt: először, hogy Őt szeressük, és másodszor, hogy minket képesekké tegyen arra, hogy Őt szeressük. Ha szabad a Mindenhatóról így beszélnünk, úgy látszik, hogy a mindenséggel nem is volt más célja, és hogy mindenható erejével mindent úgy intéz, hogy e célt elérje. Ez az a szabály, mely minden cselekedetét meghatározza. Teremtményeinek szívei az egyedüli kincsek, melyeket saját teremtésétől elfogad.

Ha meggondoljuk, feltűnőnek kell találnunk, hogy sem az angyalok, sem az emberek nem teremtettek a természet, hanem a kegyelem állapotában és így képesek voltak az Istent szeretni, s egyszersmind az örök életet megérdemelni, amely semmi más, mint az Isten örökös társasága. Az Isten szeretetére alkalmasabb állapot volt a kegyelemé, mint a

természeté: a kegyelem által természetfölötti módon közölhette magát velünk, több szeretetet adhatott s képesebbekké tett minket arra, hogy Őt szeressük. Azután a megváltás következett, melynek ugyanez volt a célja. Megtestesülés nélkül is megbocsáthatta volna bűneinket, de szeretete őt erre késztette, minket pedig ez késztetett legalkalmasabban az Ő szeretetére. Mikor a világra jött, egy könnycsepp is elég lett volna, hogy számtalan világot megváltson, de vérontása a szeretetnek nagyobb bizonyítéka volt. Egy csepp vér is elég lett volna, de Ő több helyen: az olajfák kertjében, az oszlopnál, a keresztúton és a Kálvária-hegyen sokféle módon mind kiontotta, mert ez jobban mutatta szeretetét s több viszontszeretetet kívánt tőlünk. Miután Jézus az Atyához visszatért, a megváltás nagy munkájának fenntartására a közönséges kegyelem is elég lett volna, de Ő az Oltáriszentség csodájában láthatatlanul visszatért hozzánk, mert ezzel több szeretetet mutatott s több viszontszeretetre késztetett minket. Bűntelen halhatatlanságban is boldogok lehettünk volna egy örökké szép természet világában: de neki gyönyörűség, hogy az emberek fiaival legyen, hogy azok örökké vele legyenek, hogy élvezetük tárgya ne legyen kisebb, mint az ő imádásra méltó lénye. Látjátok, hogy mennyei Atyánk mindent szeretetből tesz. Szeretetünkért eped, úgy teremtett minket, hogy csak Őt szeretve lehetünk boldogok és részvéttel látva bensőséges epedésünket az Ő szeretete után, mindent megtesz, amit mi megengedünk neki, hogy Őt mindig méltóbban s buzgóbban szerethessük. Az elsőtől az utolsóig minden csak szeretet: nincs más mértéke, nincs más indítóoka az Isten tetteinek.

Ó, ha szívünk olyan lenne, hogy mindezt és következményeit befogadhatná! Ha mértéket akarunk alkalmazni az isteni jósággal szemben, irántunk való szeretetét tegyük Iránta való szeretetünk mértékévé s e mérték után áhítani soha meg ne szűnjünk, bár azt soha el nem érhetjük. Ha az Isten puszta nevére és gondolatára szívünket meghatva nem érezzük, legalább annak a megfontolása győzzön meg minket, hogy az egész vallás a szeretet ügye és hogy szeretet nélkül sohasem láthatjuk az Istent. Az Isten a saját világában mindenütt az alsóbb helyet választja: leereszkedik hozzánk s kér, hol parancsát várhatnók, Ő, aki minket semmiből teremtett, kitől minden jó származik, kötelezettséget vállal magára irántunk, sőt szinte enyelegve keresi lelkünket, s semmiféle hidegségünk sem utasíthatja vissza. A megtestesülés a képe a Teremtő egész magatartásának méltatlan teremtményei iránt. Az Oltáriszentség titka teljes összhangzásban van a Mindenhatónak a világban tanúsított magatartásával. És ó, mindez nem hat ránk, oly kemények, oly szárazak, oly aljasak vagyunk; mintha valami nagy becsületünkre válnék szabad akaratunk hatalmát hánytorgatni, s míg Isten mindenképpen csak szeretetünket kívánja, Neki ellenállani. Míg szívünket nem ismerjük, a pokol rendkívüli szigorú büntetésnek látszik, de kis önismeret mutatja, hogy a pokol az isteni irgalmasság egyik legfőbb – mert nélkülözhetetlen – jele.

Jogosan kiálthatta Assisi Szent Ferenc, midőn a spoletói völgy erdeiben járt: „Ó, nem ismert, nem szeretett Isten!” Szent Bruno méltán tölthette be a magányos hegycsúcsokat kiáltásával: „Ó, jóság, jóság, jóság!” Midőn egykor az Üdvözítő Szent Gertrúdnak sápadtan, fáradtan, vérrel és szennyel borítva megjelent, méltán mondhatta: „Leányom, nyisd ki szívedet, mert be kell mennem és lenyugodnom, mert fáradt vagyok a világ bűneitől!”

2. A jószándék

Amennyire Isten ismeretében előbbre haladunk, annyira növekedünk szeretetében is. Végül is bántani és gyötörni fog az, hogy édes Istenünket nem szeretjük még jobban, és hogy mások sem szeretik Őt. E téren is örömmel segít rajtunk. Nemcsak úgy intéz mindent, hogy Iránta való szeretetünk növekedjék, hanem megadja az eszközöket is arra, hogy Őt természetfölötti módon szerethessük. Az előbbi fejezetben mondtuk, hogy ezt különösen két úton eszközli: 1. mindent nekünk ad, ami az övé, azután megengedi, hogy mindent neki ajánljunk fel, mintha csak egészen a miénk lenne; ezek szegénységünk kincsei, melyekről

fentebb szólottunk; 2. szegényes cselekedeteinket felmagasztalja, a saját tetteivel egyesíti s így mérhetetlen értéket kölcsönöz nekik s képesít minket, hogy természetfölötti indokokból és Vele egyesülten cselekedjünk. Ez utóbbit kívánjuk most megfontolni; közönséges tetteink kincseiről és arról a katolikus ájtatosságról kívánunk elmélkedni, amely a jócselekedeteket folyton Jézuséival egyesítve ajánlja fel az Istennek. Ez az a második mód, amellyel Isten gyengeségünknek és méltatlanságunknak segítségére siet. Mindennapi tetteink között egyetlen egy sincs, melyet nem lehetne az Isten dicsőségének, Jézus érdekeinek és a lelkek üdvének javára fordítani. Nem tesz semmit, bármennyire magán viseli is a világ pecsétjét, vagy bármennyire földi ügynek látszik, vagy csupán az emberi élet nyomorúságára vonatkozik: ha mennyei inditóok hatja át, abban a pillanatban az egész az Istennel telik el és csaknem végtelen értékű drágakővé válik, melyben az isteni felség gyönyörűségét találja. Az órák múlnak, egyik fut a másik után. Mindegyikben teszünk, dolgozunk állásunk szerint. írunk vagy olvasunk, számolunk, veszünk vagy eladunk, beszélünk, gondolkodunk, vagy szenvedünk. És mindez idő alatt, ha akarjuk, *mennyei pénzt verhetünk* magunknak, melyen az örök életet vehetjük meg. Ahhoz, hogy minden egyes cselekedetünk ily végtelenül értékessé legyen, csak annak a felajánlásnak ténye vagy szándéka szükséges, amely által tetteink az Istenember tetteivel egyesülnek.

Ez az ájtatosság, vagyis *mindennapi cselekedeteinknek felajánlása,* kiválóan katolikus. Hiszem, hogy a megtérteknek ez legalább annyira feltűnik, mint az Egyháznak bármely más ájtatossága, s bizonnyal egyik legmeghatóbb példája annak, hogy az Isten mindent úgy intéz, hogy szeretetére ösztönözzön minket. Jámbor emberek sokszor panaszkodnak a világi foglalkozások szórakozottságot keltő volta miatt és azt hiszik, hogy Isten szakadatlan imádása a mennyország dolga; panaszkodnak tehát, hogy e föld nem mennyország. Pedig legalább is e tekintetben hasonlóvá lehetne hozzá! Ha szeretetből szolgálunk, akkor minden úgynevezett szórakozottságunk becses áldozati ajándékká válhatik, ha akarjuk. Ha tehát az Isten dicsősége, Jézus érdeke és a lelkek üdve igazán szívünkön fekszik, ha mindig ezekért kívánunk dolgozni, akkor mindennapi tetteink e kincseinek felhasználását elmulasztanunk nem szabad.

A felajánlás szelleme, mint mondtam, lényegesen katolikus. A szentmise tanításából származik, amely minden igazi áhítatnak központja és forrása, s hozzátartozik az áldozat vallásához, melyet az evangélium hirdet. Édes Üdvözítőnk önmagának felajánlása és feláldozása által váltott meg minket s azért vallásunk minden részét áthatja a felajánlás és áldozat. Nem csoda tehát, hogy ezek kölcsönöznek a katolikus áhítatnak alakot és formát, jelleget és szellemet. Ez oly világos, hogy ennél nem kell tovább időznünk. De amit szeretnék, hogy megjegyezzetek, az az, hogy ebben is a szeretetnek ugyanaz a vágya, ugyanaz az édesatyai szellem nyilvánul meg, melyet Isten irántunk mindenütt mutat. Úgy látszhatnék, mintha az imádság oly kiváltság volna, melyet még a végtelen részvét sem szárnyalhatna túl és a teremtménynek nem lehetne értékesebb joga, mint az, hogy saját szükségeit önmaga tudathatja irgalmas Teremtőjével. A felajánlás azonban túlszárnyalja az imádságot. Az imádságban mi kapunk az Istentől: a felajánlásban ő méltóztatik tőlünk elfogadni és megengedni nekünk, hogy adhassunk. Az ajándékozás nem csupán a szeretetnek jele, hanem az egyenlőség egy neméé is s ezért a felajánlásból bensőbb és gyöngédebb bizalmasság keletkezik az Isten iránt, mint amilyen csupán az imádságból eredne. A szentek gyermekies szabadsága nagyrészt a felajánlás e szelleméből származott.

3. A szentek példái

Lássuk, milyen volt a szentek gyakorlata mindennapi tetteik felajánlását illetőleg? Közben azonban ne tévesszük szem elől saját helyzetünket. Mi epedünk az Isten dicsősége, Jézus érdekei és a lelkek üdve után. Látjuk, mily sok a tennivaló, mily kevés rá az idő és mily

csekély eszközök állanak rendelkezésünkre. Takarékosaknak kell lennünk mindazzal, amink van, takarékoskodnunk kell a kegyelemmel és mindazzal, amit a kegyelem tartalmaz. Édes Üdvözítőnkért dolgozunk; keményen és szorgalmasan kell tehát a munkához látnunk. Ha valami teendőnk van s megtesszük, a dolgot befejeztük; de ha ugyanazt ájtatos szándékkal tesszük, felajánlva Jézusnak valamely hasonló tettével egyesítve, melyet e földön cselekedett, akkor az az Isten előtt mérhetetlen értékű, kedves áldozattá válik. Melyik fösvény nem verne egész nap pénzt, ha tehetné? Mi, ha így teszünk, pénzt verünk, mégpedig a megtestesülés fenséges titka által igazi, valódi pénzt, mellyel az örök életet vehetjük meg.

Szent Tamás azt tanítja, hogy az igazak jócselekedetei annál érdemszerzőbbek, mennél kiválóbbak a cselekedet természetfölötti indítóokai, és mivel a jóakaró szeretet minden másnál kitűnőbb, az általa végzett jócselekedetek is érdemszerzőbbek a többieknél. Azt tanítja továbbá, hogy az Istenért, mint Atyánkért tett jócselekedetek érdemszerzőbbek azoknál, melyeket érette, mint Teremtőnkért végzünk, mivel indítóokuk nemesebb. Rodriguez mondja, hogy az Isten szent Mechtildisnek kijelentette, hogy igen tetszik neki, ha tetteinket Krisztuséival egyesítve ajánljuk fel. Szent Gertrúdot és Pazzi Szent Mária Magdolnát maga Urunk tanította erre. Hasonlóképpen mondja Szent Tamás, hogy Krisztus az égő áldozat és az illatáldozat oltárát jelenti, mivel erényes cselekedeteinket, melyekkel testünket sanyargatjuk, általa kell felajánlanunk, és ezeket az égő áldozat oltárán mutatjuk be, s mindazt neki kell ajánlanunk, amit lelkünk nagyobb tökéletességének kívánságával teszünk, ezeket pedig az illatáldozat oltárán mutatjuk be. Szabályaiban Szent Ignác azt kívánja, hogy minden gyermekének jó szándéka legyen, még pedig nem csupán életpályájára, hanem minden kicsinységre vonatkozóan, s így minden tettükben csak az isteni Jóságnak kívánjanak tetszeni. Szent Terézia mondja: „Mindenki sikeresebben eléri imádságának óhajtott célját, ha tetteit az Úr Jézus érdemeivel egyesítve ajánlja fel a mennyei Atyának”. Orlandini beszéli Faber Péter atyáról, hogy ő különösen az elhunytakat vette védelmébe s ezért azt óhajtotta, hogy ha testvértársait a sok gond és munka megakadályozza az értük való szóbeli imádságban, legalább cselekedeteiket ajánlják fel, hogy azok mint hallgatag közbenjáró imák szálljanak az ég felé a szegény lelkekért. A fáradtság és megerőltetés elkerülése végett azt ajánlja Lancisius, hogy e felajánlás pár szó által történjék, mint pl.: „Éretted akarom, ajánlom fel, teszem, vagy mondom ezt, mennyei Atyám!” E szavakhoz ragaszkodhatunk, vagy azokon változtathatunk, amint áhítatunk kívánja. A felajánlásnak ez az imája szerinte kitűnőbb és érdemszerzőbb a csendes ima szemlélődésénél még pedig azért, mert, noha a főcél mindkettőben ti. a felajánlásban és a szemlélődésben ugyanaz, vagyis az önmagáért szeretett Isten, de a felajánlásnál az imához még valami más is járul: az Istenért végzett tett vagy kiejtett szó. Azért tanítják a hittudósok, hogy a vegyes élet tökéletesebb a tisztán szemlélődénél.

Ugyanez a lelki író ajánlja azt is, hogy ne csupán tetteinket, de azok különös körülményeit is ajánljuk fel az Istennek. Például reggel felkeléskor ezt mondhatnók: „Ó, legszentebb és legkedvesebb Atyám, éretted és szeretett Üdvözítőnk tetteivel és érdemeivel egyesülve akarok halogatás nélkül felkelni, hogy a szent engedelmesség hívásának mielőbb megfeleljek, s szerényen, meg amennyire lehet, gyorsan felöltözni, hogy dolgaimhoz dicsőségedért minél előbb hozzálássak”. Állítja, hogy tetteink külső körülményeinek változatossága növeli a felajánlás érdemét és akadályozza a lélek fáradságát és kimerülését. Természetesen, e gyakorlat különböző személyekre, vagy ugyanazokra a személyekre más időben, másképpen hathat.

Mint nagyobb szeretetet gerjesztő és érdemszerzőbb tényt ajánlja azt is, hogy tetteinket egyes természetfölötti, de az Istennek alárendelt célra ajánljuk fel és példákat is közöl velünk, nem azért, hogy cselekedeteinkben azok mindegyikére gondoljunk, hanem, hogy ízlésünk és ájtatossági hajlamaink szerint válasszunk belőlük. Felajánlhatjuk például cselekedeteinket: 1. a természetfölötti jóságért, mely az erény tényében van; 2. hogy az Isten vagy az Egyház

parancsait teljesítsük; 3. hogy elöljáróinknak engedelmeskedjünk; 4. hogy legyőzzük és megtagadjuk önmagunkat; 5. hogy ennek vagy annak bűneiért eleget tegyünk; saját bűneink elégtételére ugyanis nem szükséges tetteinket külön felajánlanunk, mivel az igaznak minden természetfölötti cselekedete önmagától eleget tesz bűneiért, ha mások javára nem ajánlja fel; 6. hogy e tettünk által imádjuk, dicsőítsük az Istent és a legnagyobb mértékben tetszhessünk neki; 7. hogy megháláljuk adományait, melyeket nekünk és másoknak, Urunk szent emberségének, a Szent Szűznek, az angyaloknak, a szenteknek, sőt még a szerencsétlen kárhozottaknak is ajándékozott; 8. hogy jó példát adjunk; 9. hogy e tett vagy szó növelje bennünk az erényességet, mely által tetszhetünk az Istennek; 10. hogy Istenhez minél hasonlóbbakká legyünk; 11. hogy lelkünket feldíszítsük, a Szentlélek alkalmasabb templomává és Jézus Krisztus tisztább tagjává tegyük; 12. hogy a természetfölötti tényeknek önmagunkban való sokasítása által Krisztus dicsőségét és a drágalátos Vér hatását tovább terjesszük; 13. hogy a győzedelmes Egyházat megörvendeztessük; 14. a küzdő Egyházat ékesítsük; 15. a gonosz lelkeket megszégyenítsük; 16. hogy Krisztus titokzatos testének több kegyelmet nyerjünk; 17. hogy az emberek, az angyalok és a gonosz lelkek előtt az Eucharisztia hatását megmutassuk; 18. hogy fogadalmainkat, kívánságainkat s elhatározásainkat teljesítsük; 19. hogy az isteni sugallatoknak megfeleljünk; 20. hogy Krisztust és a szenteket utánozzuk; 21. hogy a Szent Szüzet, őrangyalunkat, vagy védőszentünket tiszteljük. Mindezeket a szándékokat éppen úgy alkalmazhatjuk a rossz elszenvedésére, mint a jó megtételére.

Így mindennapi tetteink salakja a jó szándék titokzatos műhelyében naponta finom arannyá változik és az Úr egyik kijelentéséből, melyet Szent Gertrúdnak tett, nagy vigasztalásunkra megtanulhatjuk, hogy Urunk szemében mily becsesekké válnak tetteink. „Valamint a fukar uzsorás – mondja Jézus – nem szívesen mulaszt el egyetlen alkalmat sem, hogy akárcsak egy fillért is szerezzen magának, úgy én sem akarom, hogy egyetlen gondolat, vagy kisujjadnak egyetlen mozdulata, melyet értem tettél, elvesszen anélkül, hogy azt az én dicsőségemre és a te örök üdvödre fel ne használjam.” Máskor, mikor egy éjjel betegen feküdt, néhány szőlőszemet evett azzal a szándékkal, hogy vele Urunkat üdítse fel. Az Úr királyi adományként fogadta ezt és így szólt Szent Gertrúdhoz: „Ezzel azért a keserű italért fizettél nekem, melyet éretted vettem magamhoz a keresztfán; mert most kimondhatlan édességet szívtam a te szívedből. Mert minél tisztább szándékkal üdítetted testedet az én dicsőségemre, annál nagyobb édességgel üdítettél fel engem lelkedben”. Más alkalommal pedig ezt mondta neki: „Gyöngédségem minden lépést, minden szalmaszál felemelését a földről, minden üdvözlést, minden mementót a megholtakért, minden közbenjáró szót a bűnösökért örömest elfogad, csak jó szándék kísérje.”

4. A lelki írók

Vigasztaló és minden nézőpontból megfontolva nem is meglepő az, hogy a szentek lelki írásai szegényes tehetségeinkhez és gyönge szívünkhöz sokkal inkább leereszkednek, mint azoknak a jámbor íróknak írásai, akik nem szentek. Hány szegény, félénk, de mégis magasabbra törekvő lelket lankaszt el vagy utasít vissza némely lelki könyvnek kemény, száraz elméleti rendszere! Mennyire tömve vannak ezek olyan magas dolgokkal, amelyeket az angyalok is alig tudnának elérni! A teremtményektől való csaknem lehetetlen elszakadást, az elme folytonos erőlködését, minden természetes tevékenység teljes halálát kívánják tőlünk, vagy különben azt mondják, hogy nem jó úton járunk és nemcsak hogy távol vagyunk a tökéletesség csúcspontjától, hanem még az odavezető utat is eltévesztettük. Csaknem kétségbeejtenek, midőn mindenütt csak csalódást mutatnak, úgy, hogy végre felhagyunk a tökéletességnek, mint oly állapotnak keresésével, melyben csak akadályoknak nézünk elébe.

Mennyire különböznek ezektől a szentek írásai! Még Keresztes Szent János is mily kedves, bátorító és szelíd a leggyengébbek iránt is, s mily lassan halad tanításában mindig előbbre. Szent Fülöpről még életében tréfásan azt szokták mondani, hogy az embereket négylovas hintón viszi a mennyországba. Bölcsen mondta Szent Ignác is, hogy ha a szerzeteseknek nincs jó eledelük, nem imádkozhatnak jól, és a jó elöljáróról írt munkájában a „pater minister”-t mindig ösztönzi, hogy jó és tápláló eledelt adjon nekik. Szalézi Szent Ferenc szemére vetette a belley-i püspöknek, hogy rossz ebédet adott, pedig ő a tiszta szeretet szentje volt. Lehetett volna-e Szent Alfonz, ez a tiszta lélek, csak félig is oly elnéző, ha csak félig oly szent lett volna? Némely lelki könyv azt mondja, hogyha például jó illatot szagolunk, roppant bűnt követünk el az önmegtagadás ellen, pedig Pazzi Szent Mária Magdolna a kertben virágokat tépett és azok illatát élvezve felkiáltott: „Ó, jóságos Isten, ki nekem bűnösnek szántad öröktől fogva e virágot, ezt az élvezetet”. Nem tudom, vajon Szent Gertrúd és szőlőszemei kegyelmet találtak volna-e e lelki íróknál; bizonyára azt mondották volna neki, hogy emlékezzék Urunk szomjára a keresztfán és ne ízlelje meg őket, ha csak azt nem érzi, hogy nem bír elég kegyelemmel a tökéletesség magasabb fokára. Mindez igaz és sokaknak helyes tanács és utasítás lett volna, de a szenteknek adott kijelentések azt tanítják, hogy e szabály nem általános. Így Szent Terézia is Alonzo Velasquez ozmai püspöknek írt levelében, önmagáról harmadik személyben beszélve, azt mondja: „Azonkívül, amit említettem, azt vélem, hogy testére és egészségére több gondot fordít, kevésbé sanyargatja magát az ételben, és nem kívánja a vezekléseket oly nagyon, mint azelőtt, de minden gondja arra irányul, hogy az Istennek más dolgokban annál inkább szolgálhasson, mert testének ezt az ápolását mint kedves áldozatot ajánlja fel Neki”.

Nem akarom ezzel azt mondani, hogy könnyű szentnek lenni, csak azt, hogy a szentek gyöngédebben bánnak azokkal, akik életszentségre törekszenek, mint a szentté nem avatott írók. A szentek a legengedékenyebb mesterek. Bizonyára azért, mivel hasonlóbbak Jézushoz, mint a többi emberek, és mások jellemébe, körülményeibe, nézeteibe és érzelmeibe könnyebben belehelyezkednek. Aki keresztény tökéletességre akar törekedni, kövesse Szent Fülöpöt, s a lelki írók közül főleg azokat kedvelje, akiknek neve sz-szel kezdődik, azaz szentek.

De ne értsük félre egymást. Nem mondom, hogy a szentté nem avatott írók rossz kalauzok, vagy hogy műveik nem becsesek, hiszen sokat az Egyház tetszéssel fogadott. Csak azt mondom, hogy általában nagy különbség van azoknak az íróknak hangja között, akik szentek, és azoké között, akik nem szentek, és hogy e különbség onnan származik, hogy a szent írók leereszkedőbben, engedékenyebben beszélnek és továbbá, mindig általában beszélve, hogy azok, akik csak egy könyvre bízzák magukat, (akiknek száma nem csekély) ezt legbiztosabban akkor tehetik, ha könyvük szerzője szent. Nem felejtem el, hogy Kempis Tamás nem szent és hogy Szalézi Szent Ferenc oly könyv után haladt, melynek szerzője, Scupoli theatinus-szerzetes, szentté nem avatott író. Szavaimat csak a maga határai között és mint általános tételt fogadjátok el. Tény az, hogy a lelki írások félelmetes hatalommal bírnak, és éppúgy árthatnak, mint segíthetnek, s ha ártanak, mint a robbanó gőz, iszonyú rombolást visznek véghez.

Urunk Szent Gertrúdtól nem csupán azért fogadta oly szívesen mindennapi cselekedeteinek felajánlását, mivel szent volt. Egyszer, midőn Urunk megtestesülése iránt való tiszteletből, e szavakra: És az Ige testté lőn, az egész testület térdet hajtott, ő ezt hallotta Jézustól: „Valahányszor valaki e szavakra ájtatos lélekkel meghajtja magát és megköszöni szeretetemet, mellyel emberré lettem, mindannyiszor szeretetből, kegyelemmel teljesen én is meghajlok feléje és örök boldogságának növelésére szívem benső szeretetével szent emberségem gyümölcseiből kétszeres áldozatot mutatok be a mennyei Atyának”. Lásd csak, miképpen szól az élet élvezeteiről: „Aki – monda Szent Gertrúdnak – az evés-ivás-alvás és más ilyenek örömeit ezzel a szándékkal élvezi: Uram, ezt az étket stb. azzal a szeretettel

egyesülve veszem magamhoz, mellyel önmagadat megszentelted, midőn legszentebb emberségedben ezekkel a mennyei Atya dicsőségére és az egész emberi nem üdvére éltél, hogy isteni szereteteddel egyesülve növelje a lelkeknek a vigaszát a mennyben, a földön és a purgatóriumban; – aki ezt teszi, azt mindannyiszor erős pajzsomnak tekintem azoknak a gyötrelmeknek ellenében, amelyekkel a világ fiai üldöznek, s védelmezőmnek és oltalmazómnak tartom". Egyszer, a böjt előtti csütörtökön, a reggeli zsolozsma után néhány szolga lármáját hallotta Szent Gertrúd a szomszéd konyhából, hol reggelijüket készítették. „Ó, Uram – mondta sóhajtva –, mily korán felkelnek az emberek, hogy lakmározásaikkal üldözzenek téged!" De Urunk mosolyogva felelte: „Kedves leányom! Nincs okod sóhajtani. Mert e lármázok nem azok közül valók, kik torkosságukkal vétenek ellenem, mert ezek reggelijük által csak erőt szereznek a munkára. Gyönyörködöm eledelükben, amint az ember is örül, ha állata jól eszik, mivel azután annál jobban szolgál neki".

Ó édes Üdvözítőnk! Miért nem olvad el szívünk jégpáncélja, midőn ilyeneket olvasunk rólad? Nem kényúrral van dolgunk. Mily keveset kell tennünk, hogy nagy jutalomban részesüljünk! Ha a kutya szereti urát, és megmutatja, mennyire tudja jóságát becsülni, mennyivel hívebben kell nekünk szolgálnunk kedves és szeretetreméltó Urunkat. De, sajnos, Istenünket illetőleg oly helytelen fogalmakhoz ragaszkodunk. Azt a szolgát követjük, aki urának szigorúságától félve a talentumot a földbe rejtette, és Istenünket nem akarjuk elismerni annak, ami, ti. jóságos, engedékeny atyánknak. Mily mélyen érzi ő e durva makacsságot. „Halljátok egek és ide vigyázz, föld. Gyermekeket neveltem és felmagasztaltam őket, de ők lenéztek engem. Az ökör ismeri urát és a szamár urának jászolát; de Izrael nem ismert meg, és népem nem értett meg engem".[34] Míg mi az állatok hálájával sem viseltetünk iránta, Ő szívesebb akar lenni hozzánk, mint az anya gyermeke iránt. Mikor Sion azt mondta: „Az Úr elhagyott és az Úr elfelejtett engem", Ő azt válaszolta: „Elfelejtheti-e gyermekét az asszony, vagy nem szánja-e meg méhének gyümölcsét? Még ha el is felejthetné, én nem foglak elfelejteni téged".[35]

Mi szükségesebb az igaz imádáshoz, mint a mély és csendes tisztelet? Igen, mi édesebb a lángoló szeretetnek, mint az Isten ragyogó tökéletességeinek szent félelemmel teljes, tisztelő csodálata? A vallásban a bizalmasság tisztelet nélkül arcátlanság volna. Melyik viszony bizalmasabb az atya és fiú közöttinél és mégis melyik szeretet tisztelettel teljesebb a gyermeki szeretetnél? Nem igazi tisztelet ösztönözte Pétert, hogy Urát távozásra szólítsa fel, mivel ő csak nyomorult bűnös, s a gerazenusok sem tiszteletből szólították fel Jézust, hogy hagyja el földjüket. De igazi tisztelet volt az, mellyel Mária Magdolna a feltámadt Jézus lábait átkarolta, ámbár Urunk meg nem engedte. Ó, a hidegséget gyakran tiszteletnek tekintjük. Mily szelíden utasítja vissza Jézus ezt a szellemet, mikor Szent Gertrúd panaszkodott Neki egyik apácájára, aki képzelt tiszteletből a testület közös szentáldozásától távol maradt: „Mit tegyek – mondá Urunk –, e jó emberek saját méltatlanságuk szalagját oly szorosan kötik a szemükre, hogy atyai szívemnek gyöngédségét nem láthatják".[36]

5. Szent Gertrúd szelleme

Szent Gertrúd szelleme oly nagy mértékben a felajánlás és bizalmasság szelleme volt, hogy Lancisius az Isten jelenlétéről szóló értekezésében egész fejezetet szentelt azoknak a módoknak, amelyeket szentünk mindennapi tetteinek felajánlásában követett. Amort Özséb Szent Gertrúd kijelentéseit vizsgálva azt mondja, hogy e módok némelyikének nyelve

[34] Iz 1,3.
[35] Iz 49,14.
[36] Rev. 3,10. sub fine.

egészen új az Egyházban és az iskolák nyelvével nem egyezik meg, bár más komoly írók helyesléssel szólottak róla. Erről azonban most nem beszélek, hanem csak néhány gyakorlatát kívánom említeni.

Szentünk napi cselekedeteit olykor az imádandó Szentháromság három isteni személyének egymásiránti kölcsönös szeretetével egyesítve ajánlotta fel, máskor pedig dolgainak hanyag végzéséért Jézus kínjait és könnyeit mutatta be. Bűneinek elégtételéül és mulasztásainak pótlásaiért Jézus hathatós imájával egyesülve és a Szentlélek erejében végezte felajánlását. Felajánlotta az Úr Jézus szenvedését is, attól az órától kezdve, melyben a jászol szalmáján feküdt, halála órájáig, mikor szent fejét meghajtva a keresztfán hangos kiáltással kiadta lelkét. Ezt bűneiért tette. Hanyagságainak helyrehozására Jézus legszentebb életét ajánlotta fel, amely a világba küldésének pillanatától kezdve egészen addig, míg diadalmas testének dicsőségét mennyei Atyjának bemutatta, minden gondolatában, szavában és tettében hibátlanul tökéletes volt. Hálaadásával egyetemben felajánlotta az Istennek mindazt, amit Tőle nyert és a mennyei, a földi és a földalatti teremtmények nevében zengte az Isten dicséretét. Más alkalommal az isteni tökéletességekkel egyesülve végezte felajánlásait, arra pedig maga az Úr Jézus tanította őt, hogy némely cselekedeteit azzal a szeretettel egyesülve ajánlja fel neki, amelytől indíttatva emberré lett. Egyszer, midőn éppen az Egyszülöttnek szent életét ajánlotta fel a mennyei Atyának, úgy tűnt neki, hogy az Úr Jézus ruháját díszítő gyémántok megmozdultak és az örök Atya dicsőítésére a legelragadóbb dallamot zengték, s ebből megtanulta, hogy e felajánlási módja mily kedves volt az Isten előtt.

Máskor következőképpen végezte felajánlását: „Uram! E dolgomat szent Fiad által, a Szentlélek erejében ajánlom fel Neked, örök dicséretedre”. Ekkor szerencsés volt láthatni, hogy e szándék által mennyire megnemesültek tettei, mert valamint a zöld üvegen át nézett tárgy zöldnek, a vörös üvegen át nézett tárgy vörösnek látszik, úgy az Atyaisten szemében nagyon kedvessé és tetszővé válik mindaz, amit Egyszülött Fia által ajánlunk fel. Olykor arra kérte édes Üdvözítőnket, ajánlja fel érte mindazt a tökéletességet, mellyel feltámadása napján bírt. Néha szívét ajánlotta fel Istennek örök dicséretére, hogy mind testében, mind lelkében teljesítse az Isten kedvét. E felajánlás annyira meghatotta Jézust, hogy nagy örömmel lehajolt a keresztről és őt megölelve gyengéden oldalsebéhez szorította és ezt mondta: „Édes leányom, te vagy sebeimnek enyhítő balzsama, kínjaimnak édes könnyebbítése”. Arra is Urunk tanította, hogy az Alleluja mondása által dicsérje az Istent a menny lakóival egyesülve, akik szüntelenül e szóval dicsérik Őt az égben. Néha felajánlotta az Istennek az Úr Jézus szentséges életét, kárpótlásul azokért a hibákért, melyeket keresztsége óta elkövetett, s azért, hogy e magas vendégnek nem készített lelkében megfelelő lakóhelyet; ugyanezt a felajánlást tette a Szent Ostya felmutatásakor is azért, hogy a Szentlélek sugallatainak nem felelt meg mindig. Vagy az Úr Jézus ártatlan tagjaival egyesülve, saját tagjait és azok minden mozdulatát ajánlotta fel az Üdvözítőnek, hogy mindig csak az Ő szeretetéért, az Ő dicséretére és dicsőségére mozogjanak. Amikor ezt tette, azt látta, hogy az Isten szívéből egy aranyos öv jött ki, mely őt a szeretet felbonthatatlan kötelékével egyesítette az Úrral.

Közöltünk néhány példát Szent Gertrúd módszeréből és szelleméből, azért, hogy minket is hasonlókra buzdítsanak, de nem azért, mintha mindenkinek mindegyiket ajánlanók. Ha ilyenféleképpen járnánk el, csakhamar egészen más fogalmunk lenne szeretetreméltó Üdvözítőnkről! Minden gondolatunkat, szeretetünket és kívánságunkat csakhamar lábai elé helyeznők! Nemde e példák azt mutatják nekünk, hogy a legszárazabb és legvilágiasabb foglalkozás is könnyen válhatik az isteni szeretet folytonos szolgálatává?

6. Szórakozásaink és üdülésünk felajánlása

Állásunkból folyó mindennapi cselekedeteinken kívül még *szórakozásunkat és szabadidőnket* is érdemszerzőkké tehetjük, s így Jézus folytonosan dicsőséget, és szeretetet

arathat szívünkben. Ó, mily sok szerzetes vesztette el üdülése idején mindazt, amit a szabályok betartásával és imájával szerzett, minthogy a zárdában az önmegtagadás könnyebb, mint az üdülés. Mariano Sozzini, a római oratórium tagja a korabeli atyák egyikéről említi, hogy az midőn az étteremből a társalgási terembe ment, a Szentlélek első négy ajándékáért, a szeretetért, örömért, békéért és türelemért esedezett, mivel, hogy a szórakozás általános és hasznos is legyen egyszersmind, e négy ajándék okvetlenül szükséges. Némelyek az Isten jelenlétének oly tudatára jutottak el, hogy séta és társalgás közben folyton azt mondogatták magukban: „Éretted, Éretted, propter te, propter te"; ugyanezt tették az asztalnál is csaknem minden mozdulatuknál. Pazzi Szent Mária Magdolna azt ajánlotta újoncainak, hogy ha lehet, szemük pillantásait és tagjaik legcsekélyebb mozdulatát is ajánlják fel az Isten dicsőségére, és megígérte nekik, hogy ha ezt teszik, a purgatórium kínjai nélkül juthatnak a mennyországba. Hogy ez a gyakorlat minél jobban meggyökerezzék bennük, gyakran egész váratlanul megkérdezte egyiket vagy másikat, hogy amit tett, mily szándékkal tette. Ha valamelyik késett a felelettel, azt következtette, hogy előzetes jó szándék nélkül látott hozzá munkájához, s megrótta őt, hogy az érdemszerzés alkalmát elmulasztotta s Istent a gyönyörűségtől megfosztotta. Lopez Gergelyről életrajza, természetesen mint csodát, említi, hogy minden lélegzés alkalmával szívében három egész esztendeig azt ismételgette: „Legyen meg a te akaratod, miképpen a mennyben, azonképpen a földön is" és ez oly szokássá vált nála, hogy ha éjjel felébredt, azonnal nekifogott. Természetes, hogy mi ezt nem tehetjük, de fokozza Isten iránti szeretetünket, ha tudjuk, hogy Isten oly embereket is alkotott, akik azt megtehették. Áldott legyen a Szentháromság mindazért a kegyelemért, amellyel az angyalok lelkét és az emberek szívét eltöltötte!

Vannak, akik teljesen az Istennek kívánják magukat szentelni és oly testi sanyargatásokat is szeretnének gyakorolni, amilyeneket a szentek életében olvastak. De vagy egészségük gyenge és ingatag, vagy a vezeklésre nincs elég bátorságuk, vagy pedig ami a leggyakoribb: mind az egészségük, mind a bátorságuk hiányzik. Útmutatás az ilyen beteges emberek tökéletes életére nem igen van, pedig az ilyenek kisebb-nagyobb mértékben többet tehetnek az Isten dicsőségére, mint azok, akiket valamely súlyos betegség az ágyhoz szegez. A lelki élet könyvei általában hallgatnak ezekről, bár Baker atya mond róluk egyet-mást a Sancta Sophia harmadik fejezetében. Szent Bernát állítólag szándékosan egészségtelen helyeket választott ki kolostorai számára, mert a gyönge egészséget az elmélkedésre és a belső gyakorlatokra hasznos segítőeszköznek tekintette. Manapság a gyenge idegek, a reuma, az elpuhult nevelés e tekintetben bőségesen pótolja a mocsaras erdők egészségtelen levegőjét. A kérdés tehát az, lehetnek-e a beteges emberek szentek, s gyakorolhatnak-e hősi erényeket?

Igen! De teljesítsék kötelességeiket önmaguk iránt és ezért olyan vezeklési módokat válasszanak, amelyek elviselhetetlen testi fájdalmat nem okoznak, s nincsenek káros hatással egészségükre. Világos, hogy időnk lelkiismeretes felhasználása is már ilyen vezeklés. Megígérhetjük az Istennek, hogy készakarva sohasem pazaroljuk időnket oly foglalkozásokra, melyek által érdemeket nem szerezhetünk. Ezt az elhatározást napjainkban nem könnyű megtartani és gyakran természetes szabadságunk lenyűgözésének érezzük. Ha mégis megtartjuk, valóban vezekelünk, egyszersmind bő aratást biztosítunk az Isten dicsősége, Jézus érdekei és a lelkek javára. Szórakozásainkat persze ez nem teszi tilossá. Mindenki ismeri Borromei Szent Károly sakkjátékának történetét. Midőn társaságának tagjai arról tanakodtak, hogy mit tennének, ha megtudnák, hogy egy óra múlva meg kell halniok, a szent azt felelte, hogy ő sakkját fejezné be, mert csak az Isten dicsőségére kezdte meg és semmit sem óhajt inkább, mint az Isten dicsőségére kezdett cselekvés közepette meghalni. Játék közben könnyű érdemeket szerezni s csaknem minden szórakozás sok alkalmat nyújt az erények gyakorlására. Még egy értéktelen regény olvasása által is lehet érdemeket szerezni, feltéve, hogy haszontalansága az egyedüli s legnagyobb hibája, mert egyfelől bizonyos mértékig kötelességünk szórakozni is, ami pedig csak érdekes foglalkozás által érhető el,

másfelől pedig az ilyen elbeszélés költészete s a hit komoly igazságai között fennálló ellentét nem egyszer indíthat minket arra, hogy a hit és a kegyelem ajándékáért szeretetet s hálát gerjesszünk magunkban. De ha a drága időt haszontalanul elfecséreljük, ha céltalanul ide-oda futkosunk, ha mindenféle könnyelmű, szeretetlen beszélgetést folytatunk, nem könnyű valami érdemet szerezni. Sokszor jámbor emberek sem eléggé gondosak az idő kellő felhasználásában. Pedig ha igaz, hogy Szent Károly sakkjátéka által magasabbra jutott az égben, valóban fájlalnunk kell annak a sok alkalomnak elhanyagolását, amelyekkel érdemeket szerezhettünk és Jézus érdekeit előmozdíthattuk volna. Időnk pontos felhasználása valóban szeretetünk hidegségének vagy hevének hőmérőjéül szolgálhat. Ha egy erős és tevékeny munkás embernek megengednék, hogy néhány óráig egy gazdag aranybányában ásson, ahonnan már a kőtömegeket eltisztították és csak a tiszta aranyat kell kiszedegetni, nemde ő bolondnak tartaná azt, aki neki a munka abbahagyását tanácsolná, hacsak a fáradtság erre nem kényszerítené. Pedig éltünk mindennapi teendőivel, sőt még szórakozásaival is ugyanez az eset. A főmunkát Urunk már elvégezte. A kő és agyag az ő része volt, nekünk, ha akarjuk, csupán a drága arany jut; de az aranyásásra engedett óráink meg vannak számlálva, és nem tudjuk mily hamar lesz végük. Ó, mi nem ismerjük az idő értékét, míg el nem röppen felettünk és örökre el nem hagy minket.

Egykor Szent Gertrúd azt a kívánságát fejezte ki Urunknak, hogy egy lelki bárkát szeretne építeni Neki, és azt kérdezte, miként tegye ezt. Urunk a következőket felelte: „Általában azt tartjátok, hogy Noe bárkájának három kamrája volt, a felső a madarak, a középső az emberek, és az alsó az állatok számára. Ezt vedd mintául és napjaidat e szerint oszd be. Kora reggeltől délig ajánlj fel nekem dicséretet és hálát mindazokért a jótéteményekért, melyekkel a teremtés óta elhalmoztam az embereket, főleg azért az imádandó részvétért, amely arra bírt, hogy a szentmisében az oltáron reggeltől délig naponkint feláldoztassam magamat a mennyei Atyának az emberek üdvére. Míg sok ember ezt fel sem veszi és mulatva s szórakozva hálátlanul elfelejt engem, addig te folytonos dicséretet ajánlj fel nekem; így megfoghatod a repülő madarakat és a bárka felsőbb kamrájába zárhatod. Déltől estig jócselekedetek után láss s naponkint gyakorold bennük magadat azzal a legszentebb szándékkal, mellyel szent emberségem minden tényét tettem, hogy így eleget tégy a világ fiainak hanyagságaiért; így embereket gyűjtesz bárkádnak középső kamrájába. Estétől hajnalig szíved keserűségében folyton tiltakozzál az emberek istentelensége ellen, mellyel nemcsak a köteles hálát vonják meg tőlem, hanem sokféle bűneikkel szüntelen bántanak is. Töredelmükért ajánld fel ártatlan halálom kínjait és keserűségét és így bárkád alsó rétegébe állatokat gyűjtesz”. Természetesen midőn édes Üdvözítőnk Szent Gertrúdnak ezt a tervet előadta, mely szerint napjait töltse, jól ismerte mindennapi teendőit és azt a szabályt, mely megparancsolja, hogy lelki leányaival naponkint bizonyos időt szórakozásra fordítson és főnöknői teendőit ellássa.

Igen hasznos gyakorlat, ha *magányunkat* is éppen úgy felajánljuk, mint foglalkozásainkat. Ha egyedül vagy, vagy ha éjjel felébredsz, ajánld fel magányodat egyesítve Jézuséval, mely őt egykor a sírban, most pedig a tabernákulumban körülveszi. Gyakorold ezt, hogy magad és mások számára a jó halál kegyelmét elnyerhesd: 1. hogy az Isten kegyelmében halhass meg; 2. mégpedig nagy érdemmel, hogy így a mennyországban jobban dicsőíthesd az Istent; 3. és miután sokat tettél a lelkek üdvösségére, kikért Jézus meghalt és eltemettetett; 4. hogy hírnév és dicsőség nélkül halhass meg, mint Jézus két lator között a keresztfán; 5. hogy ne kelljen a tisztítótűzön, átmenned; 6. bő elégtételt hagyhass hátra magad után az Egyház kincstára számára, ahonnan a búcsúk származnak és 7. hogy e földön még halálod után is dicsőíthesd az Istent jócselekedeteid emlékezete, üdvös tanácsaid, vagy jó szellemben írt könyveid, vagy imáidnak gyümölcse által.

A felajánlás gyakorlatával *legközönségesebb dolgaink* által is érdemeket szerezhetünk, ha a kegyelem állapotában vagyunk. Minden érdemünk az Isten dicsőségének növelése, Jézus érdekeinek előmozdítása, az emberek lelke számára pedig a szentek közössége révén a

legkülönbözőbb kegyelmek forrása. Érdemeket szerezhetünk legközönségesebb teendőink által akkor is, ha a teremtmények által Istenhez emelkedünk. Mint tudjátok, ez volt a szentek legáltalánosabb és legbuzgóbb gyakorlatainak egyike. Lancisius mondja: „Ha házadból kilépve embereket látsz egymással beszélgetni, imádkozzál, hogy ne haszontalanul fecsegjenek. Ha a szél sivít, imádkozzál azokért, akik a tengeren vannak. Ha korcsma mellett haladsz el és a bentlévők lármáját hallod, imádkozzál, hogy ne bántsák meg az Istent, és ha megtették, minél előbb gyónjanak meg". Amikor Szent Athanáz Szent Pamboért küldött, hogy hagyja el magányát és jöjjön Alexandriába, a szent apát egy illetlenül öltözött színésznővel találkozván az utcán, sírva fakadt. Mikor megkérdezték, miért sír, így felelt: Két dolog indít reá: 1. ennek az asszonynak elkárhozása, 2. az, hogy én nem igyekszem annyira tetszeni az Istennek, mint ez az asszony a rossz embereknek. Láthatjátok tehát, hogy bűnös dolgok szolgáltak e szentnek lépcsőül az Istenhez.

Ha az eső csöpögését hallod, adj hálát az Istennek és a hit, remény, szeretet, bánat, hála, alázatosság és imádás oly sok tényét kívánd Neki felajánlani, mint ahány csepp a záporban van; könyörögj, hogy a kegyelem folytonosan áradjon szívedbe s vele te és mások mindig a legtökéletesebben cselekedhessetek, s az Istent a lehető legnagyobb mértékben dicsőíthessétek.

Ha sétálsz vagy utazol, vagy valamely tanyán, helységen, vagy városon mégy keresztül, 1. kérd az Istent, hogy azok érdemeinél fogva, kik ott laknak, kegyelmezzen neked; 2. adj hálát neki mindazokért a kegyelmekért, amelyeket a múltban, a jelenben és a jövőben a lakosoknak adott, ad és adni fog; 3. ajánld Neki szükségeiket és kérd, hogy hallgassa meg imáikat; 4. bánkódjál bűneikért; 5. esedezzél bűneik megbocsátásáért; 6. halottaik lelkét ajánld az Istennek. Surius mondja Szent Fulgencius életrajzában, hogy midőn e szent Rómába jött és a nemesség palotáit látta, felkiáltott: „Mily szépnek kell a mennyei Jeruzsálemnek lennie, ha már a földi Róma is így fénylik! Ha ily méltóság adatott e világban azoknak, akik a hiúságot szeretik, mily nagynak kell lennie a szentek dicsőségének, akik az Igazságot szemlélik." Toursi Szent Mártonról olvassuk, hogy egykor megyéjének látogatása alkalmával a halászmadarak látása mélyen elszomorította őt, mivel az ördög hálói és cselei jutottak eszébe. Szent Bonaventura mondja Assisi Szent Ferencről, hogy e jámbor szokást igen sűrűn gyakorolta. Ribadeneyra pedig Szent Ignácról írja: „Sokszor láttuk, hogy a legcsekélyebb dolgok által emelkedett az Istenhez, aki a legkisebb tárgyakban is hatalmas. Egy kis növény, egyetlen falevél, gyümölcs, féreg vagy bogár látása pillanat alatt a mennyekbe emelte őt".

Strambi mondja Keresztről nevezett Boldog Pálról, a passionisták alapítójáról, hogy szent szándékait és kívánságait nagy lelki vigasztalásokkal jutalmazta az Úr, s utazásai alkalmával lelkének összeszedettsége volt lelkének legédesebb tápláléka. Midőn egykor St. Euticióba ment, társához fordulva azt kérdezte: „Kié ez a föld?" Társa azt felelte: „Gallesé." De Pál hangosabban ismételte: „Kié ez a föld?" Minthogy az nem értette meg e kérdés jelentőségét, néhány lépés után a szent atya napként fénylő arccal ismét feléje fordult és azt mondta: „Te nem értesz engem, hisz ez az Istené!" És szeretetének heve rögtön a levegőbe emelte őt és az úton egy darabig vitte. Máskor meg Terracinából Ceccanóba ment a fossanovai erdőn keresztül és miután azt a zárdát, melyben Aquinói Szent Tamás meghalt, meglátogatta, az erdőben társainak azt kiáltotta oda: „Nem halljátok, mint kiáltják e fák és levelek: Szeressétek az Istent, szeressétek az Istent!" Aztán az Isten szeretetétől lángragyúlva, arca fényes sugarakat vetett és felkiáltott: „Ó miként lehet az, hogy ti nem szeretitek az Istent?" Mikor Rómába visszatért, minden szembejövőhöz így szólt: „Barátom, szeresd az Istent, nagyon megérdemli! Nem hallod a fák leveleit, miként kiáltják neked, hogy szeresd az Istent?" Mindezt oly áhítattal mondotta, hogy az utasok könnyekben törtek ki. Máshelyütt azt olvassuk róla, hogy minden csak az Istenre emlékeztette és azt képzelte, hogy minden teremtmény azt kiáltja az embernek, hogy szeresse azt, aki őt alkotta. Sokszor látták, hogy a mezőn sétálva – különösen tavaszkor – a virágokat elmerengve szemlélgette és botjával

megérintve őket, azt mondotta: „Hallgassatok, hallgassatok!” Szerzeteseinek azt mondotta, hogy a virágok mennyei Teremtőjük iránti szeretetre és imádásra indítsák szívüket.

Minthogy az ízlés még az imádságban is nagyon különféle, kedves olvasóim bizonyára megengedik, hogy Faber Péternek, Szent Ignác társának életrajzából hosszabb kivonatot közöljek. Ez a páter főleg azáltal az adomány által tűnt ki, hogy mindent imádságra tudott változtatni. Midőn valamely városhoz vagy helységhez közeledett, a lakosokért szokott imádkozni és kérte az Istent, hogy a helység angyala és az őrangyalok különös oltalommal őrködhessenek felettük. A hely védőszenteit is segítségül hívta és kérte őket, hogy adjanak hálát, vagy esdjenek bocsánatot, vagy nyerjenek kegyelmet a lakosok számára és pótolják hanyagságaikat és mulasztásaikat, hogy semmi dicsőségtől se fosztassék meg az Isten. Ha lakását változtatta, vagy újat bérelt, az volt a szokása, hogy midőn először belépett, minden szobában letérdelt és kérte az Istent, hogy a gonosz lelkeket és a veszedelmeket távolítsa el onnan, s imájában mindazokról megemlékezett, akik valaha ott éltek vagy élni fognak és forrón könyörgött, hogy semmi szerencsétlenség se érje lelküket. Oly szorgalmasan keresett mindenben anyagot az imádságra, hogy midőn egykor bizonyos herceg palotájába szándékozott menni, hogy a házi kápolnában egy szentbeszédet meghallgasson, de a portás, nem ismerve őt, visszautasította, e durvaságban sem talált mást, csak okot az imádságra. Mikor Louvainban betegen feküdt s aludni nem tudott, kínos virrasztását imádságra fordította. Mikor fejfájását már alig bírta ki, Urunk töviskoronáját foglalta imáiba, míg végül is olyan szeretetre gyulladt, hogy könnyekben tört ki. Imádságának folytonosságát az ájtatosságban való változatossággal tartotta fenn. Krisztus élete volt mindennapi szemlélődésének eledele; hol is találhatna a lélek nagyobb bőséget s kedvesebb édességet? Áhítatának ápolására sokféle módszert talált fel, részint szent olvasmányok hatása alatt, részint a Szentlélek sugallatára. Főleg három volt, melyeket oly hasznosaknak, kellemeseknek és könnyűeknek talált, hogy a gyóntatóatyáknak ajánlotta, tanítsák meg a bűnbánókat is reájuk.

Az első az volt, hogy a litániákat nagy bizalommal végezte és minden alkalomra alkalmazta. Nem csupán kegyelmek kérésére használta azokat, mint szokás, hanem dicséretre, hálaadásra és más vallásos erénygyakorlatokra is. Egyik gyakorlata ez volt: bement a menny országába és a Szentháromság trónja előtt kérte az Atyát, hogy gyönyörködjék a Fiúban és a Szentlélekben, azután a Fiút, hogy gyönyörködjék az Atyában és a Szentlélekben és végre a Szentlelket, hogy gyönyörködjék az Atyában és a Fiúban. Ezzel azt a boldogságot akarta kifejezni, amelyet a három isteni személy egymásban talál s amelyet a hittudósok „complacentia”-nak neveznek. Azután a Mennyek Királynéját kereste fel, hogy az ő vagy valamely élő vagy meghalt személy nevében imádja a Szentháromságot. A Szentháromsághoz pedig azért esedezett, hogy áldja meg a Boldogságos Szüzet mindazokért az adományokért, melyek általa szállnak e földre. Azután az angyalok karaihoz és a szentekhez fordult s buzgón kérte őket, hogy érette vagy másokért dicséretet és hálát ajánljanak fel az Istennek, a Szent Szűznek, vagy valamelyik angyalnak vagy szentnek.

Második imádkozási módja az volt, hogy Urunk életének és halálának minden titkán keresztül ment, ügyesen alkalmazta azokat az időhöz és a helyzethez és azután mindegyik által segítségül hívta a Szentháromság személyeit és a menny lakosait.

A harmadik pedig ez volt: az Isten és Egyház parancsait, a hit tanításait, a hét főbűnt, az ezekkel ellenkező erényeket, az irgalmasság cselekedeteit, az ember öt érzékét és a lélek három tehetségét sorban átelmélkedte. Ezeknek különfélesége különféle érzelmeket ébresztett lelkében, majd a bocsánat, majd a kegyelem kérését, olykor hálaadást, nem csupán önmagáért vagy más élőkért, hanem a holtakért is, forrón kérve az Istent, hogy engedje el nekik mindazt, amit az első vagy a második vagy a többi parancs megszegésével, a többi bűnökkel, vagy az irgalmasság cselekedeteinek elmulasztásával, vagy az érzékek és a lélek tehetségei által vétkeztek.

7. Változatosság az ájtatosságban

E három imádkozási módban igen otthonos volt. Ebben igen segítette a kereszténység tanításának ismerete. Szent Gertrúd könyve is kezébe jutott s abból, mint maga megvallja, imáihoz bő anyagot merített a saját nagy hasznára. Az egyházi idők változatossága is sokféle ájtatosságra adott neki alkalmat. E változatosság tartotta fenn és táplálta benne az imádság iránti szeretetet, úgy, hogy csupán szokásból vagy parancsból sohasem fogott valamely vallásos tényhez, például elmélkedéshez, vagy szentmiséhez éppúgy, mint Keresztről nevezett Boldog Pál, aki azt mondotta, hogy nem emlékszik, hogy csak egyszer is csupa megszokásból mondott volna szentmisét, amit bizony kevés öreg pap mondhat el magáról.

Vannak viszont mások, akiknek buzgóságára e változatosság károsnak látszik; különböző módokon édesgeti az Isten magához a lelkeket, de mindezek a módok jók és helyesek, mivel övéi.

Bizonyára kevesen vannak olyanok, mint a Boldogságos Szűz látogatásáról nevezett rendből való Mária Dionízia, kit az Isten az ájtatosságok változatossága által vezetett magához. Mikor egyszer egyik nővértársa látta könyvét, melyben sokféle ájtatosságát s jószándékát feljegyezte, megkérdezte tőle: Kedves Mária nővér, miért mondasz oly sokféle imádságot? Ő azt felelte: Mert az Isten közölte velem, hogy engem ő erre teremtett.

Nagy különbség van az elmélkedő imák változatossága és a szóbeli imák túlságos száma között és amit a lelki írók az egyikről állítanak, nem mindig alkalmazható ugyanúgy a másikra. Pedig nincs mindennapibb tévedés e kettő összezavarásánál. Ha magunkat számtalan szóbeli imával megterheljük, ez nem ugyan mindig, de csaknem mindig káros. Mily sokan vannak, akik jól kezdenek repülni, de szárnyaik csakhamar gyöngék, fáradtak lesznek és végre a sok litániával, imádsággal, szentolvasóval, társulati kötelezettséggel túlterhelve a földre hullanak! Ezek éppen ájtatosságaikban találták romlásukat, melyeket – tízet merek egyre tenni – mások tudta vagy engedelme nélkül vállaltak.

Igaz, az elmélkedő imák nagy változatossága is gyakran rossz hatású lehet: de ez az előbbitől mégis nagyon különbözik és az a méltánytalan gáncs, mellyel némely szigorú szerzők minden ily változatosságot illetnek, bizonyára nem egyezik meg a szentek gyakorlatával, vagy műveik szelíd tanításaival. Semmit sem szokik meg oly hamar az ember, mint a lelki vezetés valamely rendszerét, úgy, hogy csak a maga útját tartja az üdvösségre vezető biztos útnak, s nem is hiszi, hogy az Isten milyen különböző utakon vezetheti magához övéinek szívét. Jól tudjuk, hogy az igaz önmegtagadás és a kitartó önsanyargatás a valódi útjai a magasabb életszentségnek; de szabad-e sírva kiállani az útból, mivel csak közönséges tehetségünk van és hiányzik a bátorságunk a meredek magasságok megmászására? Vagy nincs-e a szeretetnek olyan útja, mely magasabb a síkoknál, habár jóval alacsonyabb ama büszke bérceknél? Ó mily sokan estek alá, mivel oktalanul erőltették őket felfelé! „A jó elöljárónak – mondja Chantal Szent Johanna Franciska – meg kell tanulnia alant is, fönt is repülni, és az első nehezebb feladat, mint az utóbbi, mert jól jegyezd meg szavait, nem alant lenni vagy alant maradni kell, hanem alant repülni. Nagyon igaz lehet az, hogy a magasabb életszentségre a legrövidebb és legegyenesebb úton akkor haladunk, ha egy elmélkedési tárgyhoz, egy lelkiismeretvizsgálási módhoz, egy ájtatossági gyakorlathoz ragaszkodunk és ha e terhes állandóságot több évig változatlanul megtartjuk, mint egy ünnepelt író ajánlja. De ki bírja ki ezt? Az oly ember, aki a világban él, hol a szerzetesházak előnyei hiányzanak, ahol nincs noviciátus, nincs szabályokkal megállapított vezeklés, de van ezer szórakoztató veszedelem és társadalmi kötelezettség, miként valósíthatja meg ezt? Pedig ezeknek is hivatásuk az Istent szeretni és ők sem szeretnének visszamaradni. Vagy ki kell tehát lelküket szárítanunk, vagy módot kell találnunk, amely lelküket mennyei harmattal áthassa. Innen van, hogy oly sok lelki rendellenességgel találkozunk azoknál, akiknek élete a zárdái gyakorlatok és a világ örömei között megoszlik. Mi a következménye az ily

keveredésnek? Boldogtalanság és kedvetlenség, vagy visszatérés a világi gyönyörökbe, mintegy kárpótlásul az előbbi szigorúságért és azután a keresztény életnek teljes megbénulása. Minden származik az ily kísérletezésekből, csak magasabb vagy alsóbbrendű életszentség nem: az eredmény egyáltalában nem életszentség.

Nem kevesen gondolják azt, hogy az igazi ájtatosságnak száraznak, szigorúnak kell lennie. De mi az ily szigorú rendszer eredménye? Sokszor elítélik azokat az ún. jámborokat, akik az egyházi szertartásokban és áldásokban, az ájtatosságokban és ünnepekben örömüket lelik. Dehát következik-e abból, hogy mivel e jámbor lelkek az ily külsőségeket szeretik, semmi érték sincs ájtatosságukban? Mivel a jó katolikusok egyik jellemző tulajdonsága megvan bennük, hiányzik-e belőlük a többi? Mivel szeretik a virágot, eldobják-e a gyümölcsöt? De, azt mondják, az önmegtagadás és állapotbeli kötelességeink lelkiismeretes teljesítése a legfőbb! Valóban igaz: de kérlek, mily önmegtagadásokat gyakoroltok ti, a száraz ájtatosságnak becsületes tanítványai? Külsők-e azok, például szőrruha és vezeklőöv, vagy bensők? Szeretitek-e, ha rágalmaznak vagy kevésre becsülnek titeket? Kötelességeiteket hogyan teljesítitek? Egyik kötelességtek például az alamizsna, magatokat a világtól szeplőtlenül megőrizni, a másik. Hogyan álltok ezekben? Legyetek őszintébbek önmagatok, de kivált az Isten iránt!

Másrészről nem ritkán előfordul, hogy a lelkeknek e száraz kötelességteljesítésén kívül más valamire is van szükségük. Ha vallásos buzgóságuknak mindjárt kezdetben több teret engedünk, hogy többféle ájtatosságot gyakorolhassanak s változatosságot kereshessenek, végül is nagyobb dolgokra törekszenek s férfiasabb bátorsággal kúsznak a szentség töretlen és meredek útjain felfelé. Lásd, az Isten gyöngéden és a legmegnyerőbb úton-módon hívja és vezeti a lelkeket, ha hivatásuk nem szab eléjük kemény és nehéz utakat. Mily sokan elvesztek, mert nagyon magasra erőltették őket és még többen, mivel azt mondották nekik, óvakodjanak az érezhető áhítattól, és a szárazságot tartsák áhítatnak. Ó, forrón kérlek titeket, ne öntsetek közömbösséget az emberekbe a jóságos, irgalmas Isten iránt! Inkább édesgessétek őket Hozzá, amennyire tehetitek. Az idő, a hely, a személy vagy állás figyelembevétele nélkül sokan arra intik a lelkeket, hogy kerüljék az édes érzelmeket és áradozó buzgóságot az ájtatosságban, holott a világhoz való ragaszkodás, a fogatok s a finom bútorok, parkok és operák szeretete jelent számukra veszedelmet. Ha az ilyen szegény gazdag emberek örömet találnak például valamely szentképben, azt az isteni kegyelem csodájának kell tartanunk, ha meggondoljuk, hogy őket minden távol tartja az Istentől, s olyan világban élnek, mely szinte kívül esik az Isten jelenlétén. Nem! Szent Terézia tanácsai és figyelmeztetései a sarútlan karmelitákhoz, nem az ilyenek számára valók. Ó, sokkal jobb molyként keringeni ünnepélyes áldásra gyújtott gyertyák körül, mint szeretet nélkül a földi kényelem s a világi élvezetek kötelékeiben élni, ami bűntelennek látszik, de a valóságban talán nem az.

8. A röpimák

Az Isten csekély és közönséges dolgok által való dicsőítésének másik módja *a röpimák gyakorlata.* E tárgyról hosszasan beszélni itt nincs helyén, bár kapcsolata azzal, amiről szólunk, világos. A puszták atyáinak főgyakorlatuk volt ez, s vele a szentség nagy magasságára emelkedtek. Szalézi Szent Ferenc azt mondja, hogy az áhítat egész épülete ezen a gyakorlaton nyugszik, ez pótolhatja a többi imák hibáit, de ezéit a többi nem. Cassianus szerint Izsák apát erről az egyetlen fohászról „Deus in adjutorium stb.” csodálatos dolgokat beszél. Midőn Brandano atya Portugáliába ment és Szent Ignácot megkérdezte, mily ájtatosságokat gyakoroljanak a társaság újoncai, a szent azt felelte: „A szokásos ájtatosságokon felül beszédben, séta közben, hallgatásban, gondolkodásban, szóval mindenben az Isten jelenlétének tudatában gyakorolják magukat, mert bizonyos, hogy az

isteni Felség mindenütt jelen van legalább három módon: ti. lényege, jelenléte és hatalma által". Ő mondta, hogy az Istent mindenütt megtalálni könnyebb, mint elvont kérdések fölött elmélkedni, és hogy egy-egy rövid fohász többször már az Isten csodálatos látogatását érdemelte ki. Így, akárhol vagyunk, könnyen felfohászkodhatunk az Isten dicsőségéért, akármilyen városka utcáin felküldhetünk egy-egy nyílszerű szót az égbe Jézus érdekeiért, vagy egy kis imát a szegény lelkekért. Napközben minden megerőltetés nélkül sok ilyen imát végezhetünk, s mindegyik kedvesebb az Istennek, mint bármely megnyert csata, vagy tudományos felfedezés, vagy miniszterváltozás, vagy politikai forradalom. Sok ilyen röpima búcsúval is el van látva, s így ugyanazzal a kis mondatocskával 1. érdemeket szerezhetünk, 2. kegyelmet nyerhetünk, 3. bűneinkért eleget tehetünk, 4. az Istent dicsőíthetjük; 5. Jézust és Szent Anyját tisztelhetjük; 6. bűnösöket téríthetünk meg; 7. a purgatóriumi lelkek szenvedését búcsúinkkal enyhíthetjük. Nem tehetnénk-e e tekintetben többet Jézusért, mint amennyit eddig tettünk? Ó szeretet, szeretet! Neked kell minket tanítanod, buzdítanod és feledékenységünkben figyelmeztetned.

De hogy mindezeket a céljainkat elérjük, nem elég szóbeli röpimáinkat hanyagul vagy benső figyelem nélkül végezni. Divattá vált napjainkban a szóbeli imáról becsmérelve beszélni. Nem szabad azonban elfelejtenünk, hogy a puszták atyáit a szóbeli ima segítette a szentségre, és Baker atya szerint Isten most is sokszor a szóbeli imádság által vezeti a lelkeket a szemlélődés magasságaira. Hogy reánk más eredménnyel hat, mint a régiekre, annak szerinte több oka van. Az egyik ok: hasonlíthatatlanul elvonultabb életük, szigorúbb magányuk és csaknem örökös hallgatásuk, amit napjainkban lehetetlennek tartunk. A második ok: böjtjeik, megtartóztatásaik és más önsanyargatásaik, melyek a mi gyöngébb testi szervezetünk erejét jóval meghaladják. A harmadik ok az, hogy ők az imádságon kívül olyan dolgokkal foglalkoztak, melyek a benső összeszedettségre, az isteni sugallatok figyelmes elfogadására sokkal jobban előkészítették a lelkeket, mint mostani foglalkozásaink.

Minthogy Baker atyának könyve nagyon ritka, kedves olvasóim talán szívesen veszik, ha a szóbeli imádságra vonatkozó tanításainak összefoglaló szavait közlöm. „Minthogy az elme figyelme minden imádsághoz szükséges, mert anélkül nincs imádság, tudnunk kell, hogy a figyelemnek több faja és fokozata van. Mind jó ugyan, de az egyik mégis tökéletesebb és hasznosabb a másiknál. Elsősorban is van olyan figyelem, amely a nyelvünk által kimondott és eszünk által elgondolt mondatnak szavaira és értelmére ügyel. Minthogy a szóbeli imában, például a zsoltárokban, a szöveg változik, e figyelemnek is szükségképpen változnia kell és így az elmét vagy az érzelmeket nem szegezheti oly hathatósan és erősen az Istenre, mert folyton új gondolatok foglalják el. Ez a legalsóbb és legtökéletlenebb fokozata a figyelemnek, melyre bizonyos mértékben minden lélek képes, s minél tökéletlenebb a lélek, annál kevésbé nehéz ezt ébren tartani; a lelkek, akik gyengéd és bensőséges szeretettel ragaszkodnak az Istenhez és e kapcsolatukat kedvesnek és hasznosnak találják, nem egykönnyen hagyják el a figyelem e nemét s jól is teszik."

„A figyelem második fokával azok a lelkek bírnak, akik az elmélkedő imádságban járatosak s a zsolozsmát imádkozva szívükben hathatós Isten iránti áhítatot éreznek vagy keltenek s e mély összeszedettségben folyton kitartanak, nem ügyelve annak a helynek, mondatnak különös értelmére, melyet kimondanak. Ez a figyelem az Istenre, s nem a szavakra irányul és az előbbinél sokkal értékesebb. Ezért valamely lelket arra kötelezni, hogy ezt a figyelmet az előbbiért hagyja el, oktalan volna. Mert a szóbeli imák, akár a Szentírásból, akár máshonnan származnak, csak arra a célra valók, hogy a lelket áhítattal töltsék el, amely által Istennel egyesülhet, és az a lélek, mely e célt elérte, nem tartozik új eszközt keresni, míg az elsőnek a hatása tart."

„A harmadik és legfelsőbb foka a figyelemnek az, amely által a szóbeli ima elmélkedővé válik: azaz, amely által a lélek legbensőbben egyesülve az Istennel, ez egyesülés hátránya nélkül figyel a kimondott helynek értelmére és szellemére is s ebből még nagyobb és

teljesebb ragaszkodást és egyesülést merít. E figyelmet csak akkor szerezheti meg a lélek, ha már a tökéletes szemlélődésig feljutott és állandóan egyesült az Istennel, s képzelőerején is annyira uralkodik, hogy semmi sem okozhat neki szórakozást."

Boldogok azok a lelkek (Isten tudja, mily kevés a számuk), akik a figyelem e harmadik fokát is elérték. Mégis csak a két előbbinek, különösen a másodiknak gyakorlata által juthatnak el oda. Ezért még a legtökéletlenebb lelkek is, ha a zsolozsma elmondásában meglehetősen összeszedve érzik magukat, tartsák fenn ez állapotukat, ameddig csak tehetik, képzelő erejüket szoros korlátok között tartva. A szóbeli imádságnak ezt az összeszedettségét legjobban akkor érhetjük el és fokozhatjuk, ha a benső imádságot gyakoroljuk, még pedig vagy elmélkedésben, vagy az akarat oly közvetlen tényeiben, melyeknek egyetlen célja az, hogy a lélek figyelme folytonosan az Istenre irányuljon.

Nem árt azt ismételnünk, hogy Urunk érdemeivel és mindazokkal a természetfölötti kincsekkel egyesülve, melyeket az előbbi fejezetben láttunk, nem csupán mindennapi dolgainkat, de mindazt felajánlhatjuk, ami velünk történik. Kis szenvedéseink, fájdalmaink, viszontagságaink és fáradalmaink így misszionáriusok lehetnek a hit terjesztésében, apostolok a bűnösök megtérítésében és angyalok az isteni Felség dicsőítésében. Kis önmegtagadásaink, bármily gyérek és hiányosak is, az Úr Jézus töviskoronájával, lándzsájával és szögeivel egyesítve, hatalmas erővel vonják felénk és másokhoz a Szentséges Szívet. A nap folyamán nyert kegyelmeket megkettőztethetjük, ha éjjelre Annak a kegyelmeivel egyesítve ajánljuk fel őket, akitől a mieink is származtak. Így segít minket Jézus, hogy szeressük őt, ekként tesz királyokká és papokká. Ha őszintén fájlaljuk, hogy őt megbántják, ha szívből szomjazzuk az irgalmas Atya dicsőségét, ha a szegény, kegyelemtől megfosztott vagy kísértéstől gyötört lelkek iránt részvét kél bennünk, csodákat tehetünk anélkül, hogy foglalkozásainkat félbe kellene szakítanunk, vagy üdülésünket és szórakozásainkat abba kellene hagynunk. Valóban *minden csak Jézusért való!* És midőn látjuk, hogy mit tehetünk és – fájdalom – mit nem tettünk, akkor bizonyára az a gondolat kél bennünk, hogy nincs zug e széles világon, melyben Isten dicsősége csekélyebb és jelentéktelenebb aratásra tenne szert, mint szegény szívünkben.

Nemde, a gyermekmese szerint volt egyszer egy ember, aki mindent, amihez csak nyúlt, arannyá változtatott, de ez a képessége őt csakhamar nagy zavarba hozta? Hasonló a mi helyzetünk is az evangélium, a kegyelem törvénye alatt. Jószándék és felajánlás által mindent arannyá változtathatunk. E képesség azonban soha sem hozhat zavarba. Sohasem tölthetjük el dicsőséggel az Istent, vagy érdemekkel az eget, ellenben szomorú lesz, az élet határpontjáról visszatekintve az elmulasztott alkalmak millióit látnunk. De, mondhatná valaki, hogyan vehetjük észre ezeket az alkalmakat, minthogy oly nagy számban és szüntelen adódnak? Felelem: Nem valamely szabály által, melyet közölni lehetne, nem valamely módszer által, melyet megtanulni lehetne. Szeretned kell. Nincs más mód. A szeretet mindenre megtanít s feltárja Jézus titkait. A szeretet második természeteddé válik benned. Nem lehet szükséged, amit a szeretet ki nem elégítene, de csak a szeretet teheti ezt. És vajon nehéz-e Jézust szeretni? Bizonnyal nem az nehéz, hogy őt szeressük, hanem az, hogy őt kevéssé szeressük, ha szeretjük.

Szeretném, ha belátnók és éreznők, mit tesz az, hogy szabad az Istennek tetszenünk. Ha egy királyné gyermekének életét megmentenők, nem egykönnyen felejtenők el a királyi anya arcának hálás tekintetét, s hálájának égő szavait sokszor hallanók újra fülünkben. Egy fejedelem örömkönnyeit nem oly hamar lehet elfelejteni. De mi ez ahhoz hasonlítva, hogy ez életben (ha csak egyszer volna is szabad) Istennek tetszhetünk! Már maga ez a gondolat is lenyűgözi szellemünket. Gondold meg, mik vagyunk mi, eredetünk, lázadásunk, természetes gyarlóságaink, személyes gonoszságaink, iszonyú bűnösségünk, megvetendő szeretetlenségünk szerint, és mi az Isten, a láthatatlan, legszentebb, megfoghatlan Isten. És Ő mégis leereszkedik hozzánk, hogy tetszését keresse bennünk, akarja, hogy tessünk neki,

mindent úgy intéz, hogy kegyelme által tetszhessünk neki és számos természetfölötti utatmódot nyújt nekünk, hogy neki tetszhessünk! E leereszkedés mérhetetlensége kifejezhetlen. Vajha édes Üdvözítőnk kitágítaná szívünket, hogy ezt megérthetnők! De hisz Ő eléggé kitágítja szívünket, hogy Őt magát testével, lelkével és istenségével befogadhassuk; irgalmassága határtalan s minden, amit tesz, szeretet. Ó, miért is nem szeretünk Téged!

Ha e háromról, Istenről, önmagunkról és arról a természetfeletti rendszerről, melyben élünk, gondolkodunk, bizonyosan rájövünk, hogy ámbár szentek, vagy a szentekhez hasonlóak nem vagyunk s reményünk sincs, hogy azok leszünk, mégis roppant lehetőségeink vannak Jézus dicsőítésére. Először is, ha cselekedeteinket Jézuséival egyesítjük, azok csaknem végtelen értékűekké válnak. Amit Istennek felajánlhatunk, végtelen, mert Jézust ajánlhatjuk fel, aki végtelen. Az Istennek Azt ajánlhatjuk fel, aki vele egyenlő és ezt cselekedeteinkben, szavainkban, gondolatainkban és szenvedéseinkben mindenkor megtehetjük. Másodszor cselekedeteink sokféleségét fontoljuk meg. Ki számlálhatja meg őket? Két embert utasítanak, hogy reggel felkelve, félóráig elmélkedjenek. Az egyik megteszi, a másik nem. Aki megteszi, érdemet szerez és így jobban dicsőíti az Istent, kimondhatatlanul jobban, mint minden tudomány vagy művészet a vízözön óta. Dicsőíti Istent 1. a koránkelés önmegtagadása által; 2. az öltözésben való szerénység által; 3. az Isten jelenlétének gondolata által; 4. a kereszt jele által; 5. előkészítő imái által; 6. elmélkedése által; 7. helyzetéből vagy szórakozásaiból adódó vezeklése által; 8. elhatározásai által az elmélkedés végén; 9. az elmélkedés közben mondott röpimák által és 10. az egész kötelesség engedelmes teljesítése által. Helyesebb volna azt mondani, hogy e tíz érdem mindegyike sok érdem halmaza. De ha csak tizet számítunk, akkor e kis gyakorlat a következő eredményt adja: minden évben csak ez egy tett által háromezer hatszázötvenszer dicsőíthetné ez az ember az Istent és mindannyiszor tetszenék az Istennek (ami oly nagy dolog, hogyha az egész örökkévalóságban csupán csak egyszer volna lehetséges, máris az Isten kimondhatatlan leereszkedését jelentené), és jobban dicsőítené az Istent, mint minden tudomány valaha tette, mivel *természetfölöttileg* dicsőítené Őt.

Cselekedeteink sokfélesége után fontoljuk meg ennek az ájtatosságnak könnyűségét. Mily könnyű cselekedeteinket Istennek felajánlani szent Fiának érdemeivel egyesülve. Egy pillantás Jézusra és megtettük. Nem kell szó, sem sóhaj, sem hosszas gondolkozás. A szeretet Jézusra tekint és minden készen van. Aztán gondoljuk meg, hogy minden érdem a kegyelemnek új fokát és minden új kegyelem az örök dicsőségnek megfelelő fokát hozza magával, ha a végső állhatatosság adományával halunk meg. Szem nem látta, fül nem hallotta, szív fel nem fogta a dicsőségnek, mely a boldogokra vár, egyetlen fokát sem. És ha halálos bűnbe esünk, de Isten kegyelmével töredelmes bánattal Urunk szentséges vérét hívjuk segítségül, ő nem csupán megbocsát nekünk, de végtelen érdemeit is javunkra fordítja: annyira kívánja, hogy örökké vele legyünk az égben! És mégis vannak langyos katolikusok! Jézusom, mily türelmes vagy velük! Az egész földet befedted a szeretet hálójával, amelyet az örökkévalóság óta szőttél, de mi mindenütt áttörünk rajta. És mit teszel te, legédesebb, legdrágább, legkedvesebb Atyánk? Legyőzhetetlen szeretettel újra neki fogsz, hogy kegyelmes parancsaidból és édes félelmedből újat szőj és azzal foghasd meg azokat a botor lelkeket, amelyek szeretet által meg nem foghatók!

Mily édes, Jézus által üdvözülni! Szinte jobb, mintha soha el nem estünk, el nem buktunk volna. Mily nagy öröm, hogy mindent neki köszönhetünk, hogy nélküle semmit sem tehetünk, hogy őt mindenütt megtaláljuk, amint új kötelezettségeket tesz reánk s a szeretet új kötelékeivel kötöz meg minket. Vajha oly szorosan volnánk hozzá kötve, hogy sohasem válhatnánk, szakadhatnánk el Tőle! A tisztítótűz mennyországgá válik, ha arra gondolunk, hogy örökre, változhatatlanul övéi, az Ő tulajdonai vagyunk! Ádámnak e puszta világ tövisei s bojtorjánjai között töltött kilencszázados vezeklését bizonnyal méltó volna elvállalnunk, ha azáltal csak egy szívet is rávehetnénk, hogy jobban szeresse Jézust. És mi az Ő szent

egyházában vagyunk, hol egész vallásunk kezdete, közepe és vége az, hogy minden a miénk, és mi Krisztuséi, Krisztus pedig az Istené!

Kimondhatatlanul megható látni, hogy az Isten, az örökkévaló Szentség, saját teremtményeitől kéri dicsőítését tulajdon földjén. Ahhoz az atyához hasonlít, aki bűnös gyermekéért vértanúságot szenved. És őt, a könyörgő Teremtőt, a Mindenható Koldust látni, midőn a kért alamizsnát megtagadják Tőle! Pedig ki utasítja el őt oly gyakran, mint mi magunk? Ó, ki ad könnyeket szemünknek, hogy ezt éjjel-nappal sirassuk? Igen, megfoghatatlanabb az, hogy az emberek nem szeretik az Istent, mint az, hogy három személy van egy Istenben! Mert ki szeretetreméltóbb, mint az Isten, ki atyaibb, mint az Isten? Dicsőítést kér tőlünk, szegény bűnösöktől! Miért, miért nem szeretjük Őt? Tehet-e még többet? Ó, Isten gyermekei, lássátok: Ő a világ Ura s mindent úgy rendez, mintha nem Ő, hanem mi volnánk az egész teremtés végső célja.

Hetedik fejezet. A hálaadás

1. A hálaadás elhanyagolása

Mindaz, amit az előbbi fejezetekben tárgyaltunk, ebben foglalható össze: mivel az evangélium a szeretet törvénye, nem elég csupán önlelkünket üdvözíteni, vagy pontosabban: önlelkünk üdvösségét veszélyeztetjük, ha akár tett, akár imádság által valamit mások lelkéért is meg nem kísérlünk. Továbbá, minthogy az evangélium a szeretet törvénye, vallásosságunknak, amennyire csak lehetséges, a szeretet szolgálatának kell lennie, s éppen azért nagy veszélyben forgunk, ha az életet csupán arra való alkalomnak tekintjük, hogy a legkönnyebb módon és a szükséges parancsok puszta megtartása által üdvözülhessünk s az Isten dicsőségét, Jézus érdekeit és a lelkek üdvét, mintha nem tartoznának reánk, nem szolgáljuk. Nem sokat kívántam tőletek. Testi sanyargatásokat vagy teljes elvonultságot a világból nem követeltem. Nem mondtam, hogy a természetfölötti imádság magaslatára, vagy a szenvedések szeretetére, szüntelen benső összeszedettségre és Isten jelenlétének érzésére törekedjetek. Csak a szentek gyakorlatait és tanácsait állítottam elétek, hogy azok segítségével könnyen és többet foglalkozhassatok az Istennel. Azt sem mondtam: ennyit legalább meg kell tennetek, vagy ezt nem szabad elmulasztanatok; mindent rátok és szeretetetekre hagytam. Szabályokat nem adtam, csupán egyet kívántam, hogy jobban szeressétek az Istent önmagáért.

Tárgyunk rendje most természetszerűleg a hálaadás kérdéseire vezet. Láttuk, hogy édes Üdvözítőnk a közbenjárás gyakorlására először minden kincsét nekünk adja, hogy azokat neki ismét felajánlhassuk, s másodszor, hogy megengedi, hogy csekély tetteinket érdemeivel és szándékaival egyesítve, csaknem végtelen értékűvé változtassuk. De e kettő nemcsak a közbenjárásra hasznos, hanem éppen úgy szolgál a hálaadásnak, dicséretnek és vágynak is. E fejezetben a hálaadásról akarok szólani, azután majd a dicséretről és vágyról.

Ha van valami, ami a legtöbb ember gyakorlati vallásosságából megmagyarázhatatlanul hiányzik, az a hálaadás. E kötelesség általános elhanyagolását nem könnyű nagyítani. Napjainkban elég kevés az imádság, de még kevesebb a hálaadás. Hisz a Miatyánk és Üdvözlégy sok millióját, mely a rossz eltávolítása vagy a kegyelem kiesdése végett e földről a mennybe száll, mily kevés hálaadás követi a rossz eltávozása vagy a kegyelem megnyerése után! Sajnos, nem nehéz ennek okát megtalálni. Az imádságra érdekeink szorítanak: de a hálaadásra csak a szeretet vezet. Az oly ember, ki csak a poklot akarja kikerülni, tudja, hogy imádkoznia kell, de nem érez hasonlóan erős ösztönzést a hálaadásra. Ez az a régi történet. Sohasem jött jobban szívből imádság, mint annak a tíz bélpoklosnak szánalomraméltó kiáltása, akik Jézussal a városbaléptekor találkoztak. Kívánságuk, hogy meghallgatást nyerjenek, alázatosakká és okosakká tette őket. Némi távolságban állottak meg, hogy Jézust meg ne sértsék, ha utálatos betegségükkel közelebb mennek hozzá; ó, ezek igazán nem ismerték Urunkat s nem tudták, hogy miként alázta meg magát az emberek fiaiért. Fennhangon kiáltották: „Úr Jézus! Könyörülj rajtunk”, de amikor a csoda megtörtént, kilenc önző örömmel futott magát megmutatni a paphoz, de csupán egy és az is szamaritánus volt, tért vissza, midőn látta, hogy megtisztult, s dicsőítette fennhangon az Istent és adott hálát Üdvözítőnk lába elé borulva. Ez Jézus Szentséges Szívét megszomorította és mintha csodálkozna, kérdezte: „Nemde tízen tisztultak meg? És hol van a többi kilenc? Csak egy akadt, aki visszatért, hogy hálát adjon az Istennek és ez is idegen!” Mily sokszor okoztunk Jézus Szentséges Szívének mi is ily szomorú meglepetést!

Minthogy semmilyen kötelesség elhanyagolása sem oly sértő, mint a hálaadás elhanyagolása, jó lesz, ha e fontos kötelességet megismerjük. Erre a Szentírás szavai igen alkalmasak. Szent Pál mondja az efezusiaknak, hogy az Istennek és az Atyának, az Úr Jézus Krisztus nevében mindenért, mindig hálát kell adnunk. Másutt azt írja, hogy „bővelkedjünk a jószívűségben, mely bennünk Isten iránt hálát gerjeszt”.[37] A filippieket inti: „Semmiről se aggódjatok, hanem mindenben terjesszétek kéréseiteket az Isten elé”.[38] A kolosszaiakhoz pedig így szól az apostol: „Azért amint vettétek az Úr Jézus Krisztust, akképp éljetek is Őbenne, gyökerezzetek meg Őbenne és épüljetek föléje, erősödjetek meg a hitben, amint tanultátok is és legyen bőséges a hálaadástok Őbenne”;[39] továbbá: „imádkozzatok állhatatosan, éberséggel és hálaadással”.[40] Az eledelekről azt mondja, hogy azért teremtettek, hogy hálaadással éljenek velük a hívek és akik megismerték az igazságot: „mert Isten minden teremtménye jó és semmit sem kell megvetni, amit hálaadással vesz magához az ember”. Azt mondja továbbá,[41] az volt a pogányok jellemző tulajdonsága, hogy noha megismerték az Istent, nem dicsőítették őt mint Istent és nem adtak hálát neki.

Mi más e földi életünk, mint előkészület valódi életünkre a mennyben? Pedig mennyei életünk foglalkozása a dicséret és a hálaadás lesz. Az angyalok, a vének és az élő lények minden szava ezt mondja a Titkos Jelenésekben: „Amen! Áldás és dicsőség, bölcsesség és hálaadás, tisztelet, hatalom és erő Istenünknek, mindörökkön örökké: Amen!” Szűz Anyánkat, az angyalokat és szenteket folyton segítségül hívjuk s tudjuk és bizonyosak vagyunk benne, hogy ők is mindig könyörögnek érettünk az égben. De nincs-e igazam, ha azt mondom, hogy ha a mennyországot elképzeljük, inkább gondolunk a dicséretre és a hálaadásra, mint a könyörgésre? Isten egyes szolgái, akiket haláluk közeledtével elárasztott a mennyei élet világossága, a könyörgést szinte egészen elfelejtették s mintha már hallották volna az angyalok énekét, hálaadással foglalkoztak e félelmetes órákban, midőn az esdeklő könyörgést mindenki a legszükségesebbnek tartaná. Így, midőn Keresztes Boldog Pál nagybetegen feküdt, napjait a hálaadás és dicséret nyilvánításában töltötte, gyakran áhítattal ismételve a Gloria in excelsis ama szavait: „Gratias agimus Tibi propter magnam gloriam tuam: Hálát adunk nagy dicsőségedért!” Ez volt kedvenc fohásza és gyakorta buzdította szerzetestársait, hogyha valamihez fognak, mindig ezt mondják s tegyék buzgón hozzá: Mindent Isten nagyobb dicsőségére. Néha a Szentháromság dicső trónja előtt lélekben leborulva buzgón felkiáltott: „Sanctus, Sanctus”, vagy „Benedictio et claritas” s ezt a „paradicsom énekének” nevezte.

A földi egyház a mennyei egyház tükörképe, s az egyiknek imádása a másik imádásának visszhangja. Ha a mennyei élet a dicséret és hálaadás élete, ugyanannak kell lennie a földi életnek is a megfelelő mértékben. Minden imádásunk központja az Oltáriszentség, az Eucharisztia, ami magyarul hálaáldozatot jelent. Az egyházban minden az Oltáriszentségből sugárzik ki: az Eucharisztia szelleme legyen található mindenütt. Még a zsidók is érezték, hogy egykor minden imának meg kell szűnnie, a hálaadás imáját kivéve, mint Wetzstein bizonyítja a Talmudból. Most azonban szeretetszolgálatunk egy részét alkotja. Tegyük fel, hogy az imádás valóban az, ami a legtöbb ember általános gyakorlataiban megnyilatkozik, hogy az csupán imádság egy fensőbb lényhez. Mily viszonyt létesít ez akkor Isten és közöttünk? Ő királyunk, elöljárónk, javaink őrzője s maga a végtelen Jó. Mi kérni megyünk hozzá, Ő az nekünk, ami a koldusoknak a gazdag, s az ügyben saját érdekünk játssza a főszerepet. Vagy igazságától félünk s büntetésünktől akarunk szabadulni, bűneink bocsánatát

[37] 2Kor 9,11.
[38] Fil 4,6.
[39] Kol 2,7.
[40] Kol 4,2.
[41] Róm 1,21.

szeretnők kieszközölni. Ő irgalmas és meghallgat, ha állhatatosan kérjük. Ha a könyörgést tekintjük az imádság teljességének, ennél magasabbra nem emelkedhetünk. Ez mind igaz, és azonfelül szükséges is. A könyörgés megtanít Benne remélni, és a meghallgatott könyörgés bízni tanít Benne minket. De a végtelen Jóság nem akarja, hogy vele szemben csak ebben a helyzetben maradjunk. Vele kell lennünk mindörökké; Ő a mi örökkétartó örömünk; Őt ismerni és szeretni az élet; és ha Őt szeretjük, örülünk, hogy Őt örökre szeretjük. Valamint a felajánlás szelleme és lehetősége édesebbé és bizalmasabbá teszi Istenhez való viszonyunkat, éppúgy a hálaadás szelleme is. Hálát adni a jótevőnek csak azért, hogy még többet adjon, nem hálaadás, hanem a kérés hízelgő alakja. Adjunk hálát az Istennek, mert szeretjük Őt, mert irántunk való szeretete meghatja szívünket, meghódít minket. A hálaadás valóban annyira a szeretet dolga, hogy leginkább az égben fogunk hálát adni az Istennek, midőn az örök boldogság koronáját adja nekünk, midőn önmagából megadja mindazt, amit mi elbírunk. Azért a hálaadás a katolikus istentisztelet lényeges része, és valamint gyakorlása szeretetünket gyarapítja, úgy elmulasztása szeretetünk csekélységének bizonyítéka.

Ó, van okunk azért megszánni az Istent – ha Szent Alfonzzal szabad így beszélnünk –, hogy az emberek isteni felsége ellen vétkeznek, de még nagyobb okunk van erre, midőn látjuk, mily hidegen adnak hálát neki az emberek. Semmi sem oly gyűlöletes az emberek között, mint a hálátlanság, és mégis ez a Mindenható Istennek mindennapi osztályrésze. El sem mondható, amit az emberekért tett, irgalmának kincseit – melyek teremtői, királyi, megváltói, atyai és pásztori voltából adódnak – senki ki nem merítheti. Szereti, ha hálát adunk neki, mivel szeretetet kíván tőlünk, és az, hogy szeretetünket kívánja, a szeretet végtelen ténye. Dicsőségét hálánktól akarta függővé tenni és mi mégsem adjuk meg neki. S ami a legrosszabb: e sértés nem származik kétségtelen bűnként ellenségeitől, kiknek megtérésével új dicsőséget arathat az emberek között, hanem saját híveitől, tulajdon népétől, azoktól, akik gyakran részesülnek a szentségekben és jámbor életet élnek, azoktól, akiket naponta a Szentlélek drága ajándékaival halmoz el. A bűntől és a szentségtöréstől közülünk sokan elborzadnak, a farsangi napokban az utcákon a botrány fájdalmasan hat reánk. Ez mind jól van. De hálaadásunk elhanyagolása által mi is megtagadjuk a dicsőséget az Istentől. Mily kevés fáradsággal dicsőíthetnők őt, és mégsem jut eszünkbe! Mondhatjuk-e, hogy igazán és valóban szeretjük őt?

Mit kell tehát tennünk? Hányszor mondjam még? Szeressük az Istent és dicsőítsük őt. Menjünk tehát, keressük fel mennyei Atyánk dicsőségének ezeket az elhanyagolt gyöngyeit és ajánljuk fel neki. Hogy is akarnánk ezenkívül még mást is? Néhány szolgája meghalni sem akart, csakhogy e földön több szenvedés által dicsőíthesse Őt. Az ilyen kívánság nem nekünk való, de arra alkalmas, hogy szeretetünk csekélységét megmutassa nekünk, és én azt tartom, hogy már ez a felfedezés is sokat ér. Elhiszem, hogy sok ember csalatkozik és azt gondolja, hogy szereti az Istent, pedig dehogy szereti; vagy hogy akarná Őt szeretni, de nem tudja, hogyan. De tudhatja-e valaki, mily kevéssé szereti az Istent s mily könnyű Őt még jobban szeretni, anélkül, hogy ne kívánná szeretni? Jézus meghalt, hogy ennek lehetőségét megakadályozza; vajon hiába halt volna meg?

Bocsássátok meg nekem, ha ezt többször ismétlem. A bűnösöknek, akik az Isten kegyelmén kívül és a szentségektől távol élnek, nem hányjuk szemükre, hogy hálátlanok. Nekik más teendőjük volna: penitenciát tartani, az Istennel kiengesztelődni és Jézus Szentséges Vérében lelküket tisztára mosni. A hálaadás elhanyagolása oly hálátlanság, melyet Urunk az ő saját gyermekeinek kénytelen a szemükre vetni, akik békében és minden kegyelmének élvezetében élnek. Megérdemli, hogy ezt jól megjegyezzük. Nem tudom, megegyeztek-e velem abban, hogy a jó emberek hibáinak – nem a tévedéseket és a gyarlóságokat, hanem a szándékos, hideg, szívtelen hibákat értem – valami különös gyűlöletességük van; ez lehet az oka annak, miért kel ki Isten a Titkos Jelenések könyvében oly szokatlan kemény hangon a langyosság ellen. Midőn az angyalok Urunk

mennybemenetele alkalmával kérdezték: Micsoda sebek vannak kezeiden, halljuk csak, mily jelentős feleletet kaptak: „Ezek azok a sebek, amelyeket barátaimnak házaiban kaptam”.

Érdemes volna értekezést írni a jó emberek bűneiről; mert valóban sokféle és sok van és különösen is gyűlöletesek. A hálátlanság ezek egyike. Legalább most fontoljátok meg ezt, midőn a hálaadásról szólunk. Ez olyan dolog, ami csak jó katolikusokra vonatkozik, oly férfiakra és asszonyokra, akik imádkoznak, a szentségekhez járulnak és községeink jó részét teszik. Ami szemrehányás e téren adódik, az őket illeti.

Ez némi vigasz is. Az ilyen emberek általában annyira elbizakodottak, hogy már az is nagy vigasztalás, ha sarokba szoríthatjuk őket és fennszóval kiálthatjuk nekik: No, jelenleg nem az ún. bűnösökkel van dolgunk, ti vagytok a hibásak, a szemrehányás rátok vonatkozik. Itt olyan kötelességről van szó, melyet ha Istenért meg nem tesztek, mégpedig jól meg nem tesztek, nyomorultak vagytok; a nyomorult, tudjátok, a legjobb szó a hálátlanokra. Imádságaitokkal, szentségeitekkel nem teljesítitek e kötelességet. Ebből igen szomorú következtetéseket lehet levonnotok. De miért nem fogtok jó szívvel hozzá, s miért nem mondtok el egy becsületes „Confiteor”-t, miért nem kértek több kegyelmet az Istentől? Mily más lenne így viselkedésünk! A jó emberek szokásos hibáitól ments meg Uram minket! A bűnösök számára vannak szentségek, de a langyosok számára nincsenek. Melyik lelki vezető nem tudja, hogy még a gyakori szentáldozás is megkeményítheti a langyos szíveket? Ismertetek-e valaha tíz személyt, akik a langyosságból kigyógyultak? És e tízből kilencet mi gyógyított meg? A szégyen, mely a halálos bűnbe való esést követte. Ó, mily kétségbeejtő játék az, midőn a pokol félelmétől várjuk azt, amit a mennyország és az örök boldogság reményének kellene bennünk előidéznie!

A Biblia a szeretet kinyilatkoztatása. De nem az egyedüli. Azonfelül még mindegyikünknek különös, személyi kinyilatkoztatása is van az isteni szeretetről az atyai Gondviselés révén, amely egész életünkön keresztül őrködik felettünk. Ki tekinthet vissza a kegyelmeknek hosszú láncolatára, melyek a keresztség órájától kezdve életét alkották, anélkül, hogy szívében meg ne csodálná az Isten szeretetének fáradhatatlanságát, mellyel a dolgok az ő boldogságára és javára alakultak, az akadályok, mikor közelebb jutott hozzájuk s leginkább legyőzhetetleneknek tartotta őket, eltűntek, a kísértések a javára váltak és ami előre tekintve büntetésnek látszott, visszatekintve szeretetnek bizonyult? Minden bánatának megfelelő helye volt életében s nélkülük sokat veszített volna. A véletlen ismeretségeknek is volt jelentőségük és hasznuk, és életének fonalát maga az előrelátó szeretet sem szőhette volna másképpen, mint szőve volt, bár ő nem érezte, nem tudta, hogy Isten oly sokat volt vele, hiszen semmi sem oly kevéssé feltűnő, mint az atyai szeretet. Midőn Jákob hideg kövekből vánkost csinált és aludni tért ott, ahol aztán a mennyei lajtorját látta, semmi különöset sem látott azon a helyen. De mikor álmából felébredt, így szólt: „Valóban az Úr van ezen a helyen és én nem tudtam”. Midőn Mózes az Istent látni szerette volna, az Úr sziklaüregbe állította őt és jobbjával befedte, míg dicsősége elhalad előtte és azt mondotta: „Majd elveszem kezemet és látni fogod hátamat, de arcomat nem láthatod”. Ez volt mindig az Isten eljárása; irántunk ő mindig gyöngéd, szerető és irgalmas. Szívünk ég, mint a Jézussal Emmausba menő két tanítványé, de míg csak el nem tűnik előlünk, nem tudjuk, hogy édes Üdvözítőnk maga volt velünk.

Ezért csak az elmélkedés által juthatunk el az Isten ismeretére. Mindent meg kell fontolnunk, mint Mária tette. Gondolkodóknak kell lennünk, mint Izsák volt. Az Isten kegyelmeit fel kell szednünk és megbecsülnünk, mint Jákob és Dávid tette. Jákob mindig visszatekintett kalandos életére és az Isten mindig Bethel Istene, Ábrahám Istene és Izsák félelme volt számára. Mi mást vetett Dávid népének szemére, minthogy elfelejtette az Istent, aki nagy dolgokat művelt Egyiptomban, csodálatos műveket Chám földjén és iszonyúakat a Vörös-tengeren? Az Ő jótéteményei, melyek tudomásunkra jutnak, több mint elegendők hogy a legbuzgóbb szeretetre gyújtsanak. Pedig az ítéletnapig a felét sem tudjuk meg azoknak. Kik

vagyunk mi, hogy Isten ennyire gondoskodik rólunk? Nincs-e ott a világ, melyet kormányoznia kell? Nincsenek-e bölcsebb, szentebb, kedvesebb teremtményei, mint mi szegények? S mi mégis az előrendelés (praedestinatio) és az örök büntetés kérdéseivel gyötörjük magunkat. Túl gyorsan ítélünk olyan dolgokban, amelyeket meg nem változtathatunk és nem értünk. Felette oktalannak kell ezt tartanom. Mert nézzük csak, hogy áll a dolog? Mérhetetlen sokat tudunk az Istenről, de csak keveset vagy jóformán semmit sem azonfelül, amit jósága nekünk kinyilatkoztatni kegyeskedett. Azért, midőn róla beszélünk, ítéleteink nem annyira azon alapulnak, amit látunk, hanem azon, amit ő jónak látott velünk magáról tudatni. Itt meg kell jegyeznem és ezt az emberek legnagyobbrészt nem jegyzik meg, hogy az Isten főleg irgalmát és leereszkedését akarta megmutatni nekünk s szigorúsága dicső felségének nem csupán azért sötét oldala, mivel félelmetes, hanem azért is, mivel arról keveset tudatott velünk. Midőn a szeretetről van szó, szava mindig változatos, világos, érthető. Szigoráról csak néha-néha vet egy-egy szót, ténynek tekinti azt és nem szól róla. Hirtelen kinyilatkoztatásai által megrettent minket, mivel azonban ezt csupán szeretetből teszi, nem nehéz neki, hogy mindjárt mindent kiegyenlítsen, elsimítson. Igen, a legiszonyatosabb kifejezések, melyek ítéleteiről szólnak, inkább csodálkozó teremtményeinek, Jóbnak, Izaiásnak, Péternek vagy Pálnak kitörései, mint saját kinyilatkoztatásai. E tény megint új bizonyítéka szeretetének. Nem foghatjuk-e fel, mit akar irgalmas bölcsessége e bánásmóddal? Valamint a holdnak csak egyik oldalát látjuk, úgy az Istennek is: mit tudhatunk arról, amelyiket nem látjuk? A teremtmények iránti jóságának és gyengédségének végtelenül sokféle kinyilatkoztatása van. Figyelmünket ezekre kívánja irányítani, de mi nem sokat gondolunk rájuk. Azokkal foglalkozunk, amikre a legkevesebbet kellene gondolnunk, és mennyei Atyánk szeretetének számtalan jelét megfontolni elmulasztjuk, pedig azok kimondhatatlan szeretetének megannyi érezhető bizonyítékai! Míg Isten mindent irántunk való szeretetből tesz, mi gonoszul útját álljuk gyöngédségének és türelmének! Fontold meg, mit tesz az Istentől megáldva lenni! Tedd önmagadat mérlegre és mérd meg magadat az Istennel szemben, s látni fogod, mit tesz az Isten figyelmének, türelmének, szeretetének tárgya lenni. Valóban, már az Istenre való gondolat is nyugvóhely, melyre, ha tetszik, ledőlhetünk és nyugodhatunk. Mérhetetlen hatalmára gondolni nagyobb öröm nekünk egy angyal látásánál, kedvesebb annál a Mária-arcnál is, mely majd egykor megtisztult lelkünk felé mosolyogja az „Isten hozott”-at a mennyben. Az, hogy ő olyan Isten, amilyen, örömmel és boldogsággal tölt el minket; hogy örök szeretettel szeret minket, és hogy legkedvesebb Atyánk, az kimondhatatlan öröm, már e földön megkezdett mennyország. Nem kell-e tehát csodálnunk, hogy a világon oly kevés a hálaadás, nem kell-e ezt jobban csodálnunk, mint azt, hogy oly kevés az imádság, és nem kell-e ezt csaknem annyira csodálnunk, mint az Isten kimondhatatlan szeretetét?

2. A szentek szelleme a hálaadás szelleme

A hálaadás szelleme minden korban a szentek jellemző tulajdonsága volt. A hálaadás volt kedvenc imájuk és midőn szeretetük az emberek hálátlansága miatt bánkódott, az Isten jóságának dicsőítésére az oktalan állatokat, sőt még az élettelen teremtményeket is felhívták. Jusztinián Szent Lőrinc igen szépen ír róla: „Aki Isten minden jótéteményét fel akarna sorolni, az a széles világtenger hatalmas vizeit kis edénykébe akarná szorítani; de még ez is könnyebb munka volna, mint az Isten számlálhatatlan adományait emberi ékesszólással hirdetni. De noha számuk és nagyságuk folytán elmondhatatlanok, mégsem szabad őket hallgatással mellőzni, vagy említés nélkül hagyni. Szánkkal meg kell vallanunk, szívünkben tisztelnünk kell őket, amennyire a gyenge ember teheti. Mert ámbár szóval ki nem fejezhetjük, de szívünk jámbor érzéseivel elismerhetjük őket. Valóban, örök Teremtőnk mérhetetlen irgalmassága nemcsak azt méltányolja, amit az ember tehet, hanem azt is, amit

tenni kíván. Az igaznak érdemeit ugyanis nem csupán tettei után számlálja a Legmagasabb, hanem akaratának vágyai szerint is".

A Sienai Szent Katalinnak adott kijelentések egyikében az Atyaisten azt mondja neki, hogy a hálaadás a lelket szüntelen örömmel árasztja el őbenne, megmenti a hanyagságtól és a lelki langyosságtól és arra buzdítja, hogy minél inkább kívánjon tetszeni az Istennek. Urunk mondotta Szent Brigittának, hogy a hálaadás növelése a szentmiseáldozat egyik célja: „Testemet – mondja édes Üdvözítőnk – naponkint felajánlják az oltáron, hogy az emberek minél jobban szeressenek engem és minél gyakrabban emlékezzenek meg jótéteményeimről". „Boldog az – mondja Szent Bernát –, aki minden kegyelem elnyerése után Ahhoz fordul, akiben a kegyelmek telje van; mert ha nem vagyunk hálátlanok azokért, miket adott, további kegyelmeket szerzünk magunknak." Más helyen azt mondja: „Hálaadással szólj az Istenhez és bővebb kegyelmeket fogsz kapni tőle". Így beszél Jusztinián Szent Lőrinc is: „Csak háladatosak legyetek Istennek a jókért és Ő jobbakat fog adni". Pazzi Szent Mária Magdolnának kijelentette az Úr, hogy a hálaadás az örök Ige határtalan bőkezűségére készíti el a lelket.

Most állj meg kedves olvasó és elmélkedjél néhány percig az örök Igéről. Gondold meg, hogy ő a Szentháromság második személye, az Atyának öröktől fogva született Igéje, felségének fénye, a teremtetlen bölcsesség, ugyanaz a személy, aki megtestesült és felfeszíttetett érettünk, ugyanaz, ki nekünk a Szentlelket küldte, aki Máriát adta és aki az Oltáriszentségben önmagát nyújtja nekünk: aztán gondold meg, milyennek kell az Ő határtalan bőkezűségének lennie! Ó, mi nem számlálhatjuk meg adományait, nem érthetjük meg kiválóságukat, nem foghatjuk fel bőségüket, különféleségeiket megnevezni sem tudjuk. Bárcsak különös áhítattal viseltetnénk az örök Ige személye iránt, hogy olvasnók azokat a csodákat, melyeket az Egyház róla beszél, és az olvasottakon elmélkednénk s így Iránta szeretetre gerjednénk! Ez a valódi út, melyen drága embersége iránti áhítatunkat növelhetjük, s megtanulhatjuk, miként kell bölcsőjénél virrasztanunk, keresztjénél sírnunk, tabernákulumában Őt imádnunk és Szentséges Szívébe menekülnünk. Kérd Szent Mihályt, Szent János evangélistát és Szent Athanázt, hogy nyerjék ki számodra ezt az áhítatot, melyet ők annyira szerettek, és meglátod, mily szépen haladsz az Isten útján, ha szeretete lángra lobbantja szívedet. Ne feledd, hogy egyik szolgálójának adott kijelentése által azt mondta nekünk, hogy a hálaadás az Ő határtalan bőkezűségére készíti elő a lelket. Láthatod, hogy még a mai napon, ebben az órában a hálaadásnak egészen új és méltóbb neméhez kell látnod, mint amilyenek azok a ritka, külsőséges, tiszteletteljes hálanyilvánítások voltak, melyekkel Urunk iránti kötelezettségeidet elismerni elégnek tartottad. Ígérd meg ezt neki, s aztán forróbb szívvel olvass tovább.

Szent Bonaventura, vagy inkább a Krisztus életéről szóló elmélkedések szerzője mondja, hogy a Szent Szűz szakadatlanul hálát adott az Istennek és hogy a közönséges üdvözlések őt az Isten dicséretében meg ne akadályozzák, az emberek köszöntését Deo gratias-szal viszonozta és e gyakorlatot példája nyomán több szent a magáévá tette. Martinez Didák jezsuita atya, akit fáradhatatlan munkája és buzgósága miatt Peru apostolának neveznek, naponta négyszázszor, sőt gyakran hatszázszor is szokott „Deo gratias"-t mondani és ennek számlálására olvasófélét használt. Másokat is rá akart erre az ájtatosságra bírni, s kijelentette, hogy nincs kedvesebb rövid imádság az Isten előtt, mint ez, ha ájtatos szándékkal végzik.

Szép hagyomány élt a zsidók között, melyet Lancisius beszél el Philo után. E szerint, midőn Isten a világot megteremtette, megkérdezte az angyalokat, hogy mit gondolnak művéről. Egyikük azt felelte, hogy oly nagy és oly tökéletes, hogy csak egy valami hiányzik belőle: egy tiszta, erős és harmonikus hang, mely édes szavával a világ minden zugába elhatna és szüntelen, éjjel-nappal hálát zengne Alkotójának páratlan jótéteményeiért. Ó, ők még nem tudták, hogy egykor ennél sokkal több lesz az Oltáriszentség! Hálaadásunknak tehát

nem szabad csak néha-néha végzett ájtatossági gyakorlatnak lennie: legyen szüntelen, szakadatlan: a szeretet hangja, mely szívünkben él, sohase hallgasson.

Szent Pál a már idézett szentírási szövegekben a hálaadással kapcsolatban az imádságról úgy beszél, mintha nem volna imádság az, amelynek egy részét nem a hálaadás alkotja. Ez is annak az állításomnak a bizonysága, hogy az eucharisztia, vagyis a hálaadás szelleme a katolikus ájtatosság minden részében és tényében megtalálható.

„Azt gondolom – mondja Nisszai Szent Gergely–, hogyha egész életünkön keresztül szakadatlanul társalognánk is az Istennel és mindig csak hálát adnánk, mégis oly messze maradnánk mennyei Jótevőnk tetteinek meghálálásától, mintha sohasem gondoltunk volna hálára. Az időnek három része van, múlt, jelen és jövő. Ha a jelenre nézel, Isten által élsz, ha a jövőre tekintesz, Ő mindannak, amit vársz, reménye, ha pedig a múltra, ha Ő nem teremtett volna, soha sem lettél volna. Az, hogy születtél, az Ő kegyelme, s miután születtél, életed és halálod, mint az apostol mondja, szintén az Ő kegyelme. Bármilyenek legyenek is jövő reményeid, kegyelmétől függnek. Te csak a jelennek vagy ura; és ha sohasem hagyod is abba a hálaadást egész életed folyamán, mégis alig tehetsz eleget a kegyelemért, mely mindig jelen van, azt pedig el sem képzelheted, hogy a múltért és a jövőért miként tehetnél valamit!”

Mindezeken felül nem szabad azoknak a hálaadásoknak nagy számáról sem megfeledkeznünk, melyeket az Egyház búcsúval látott el, hogy gyermekeit ezen az úton is az Isten dicsőítésére édesgesse. Lesz alkalmunk még visszatérni e tárgyra és megemlíteni, hogy ezeknek az áhítatgyakorlatoknak jórésze hálaadás a Szentháromságnak azokért az adományokért és kegyelmekért, melyekkel a Szent Szüzet halmozta el.

Bizonyára nagy gyakorlati segítségünkre lesz, ha hálaadásunk számára rendbe szedjük azokat a jótéteményeket, melyekért Istennek folyton hálát kell adnunk. E téren is Lancisius atya módszereit követjük.

3. A hálaadás különféle tárgyai

I. Először is hálát kell adnunk az Istennek azokért a jótéteményekért, amelyek az egész emberi nem számára *közösek.* Aranyszájú Szent János nagyon sürgeti ezt és Üdvözítőnk a hálaadást ezekért a jótéteményekért jegyese nyakláncának nevezte. Mikor ugyanis Szent Brigittát eljegyezte s arra oktatta, miként ékesítse lelkileg magát, azt mondta: „A jegyes vőlegényének jeleit viselje keblén, vagyis emlékezzél meg irántad tanúsított kegyelmeimről, ti., hogy mily nemesnek teremtettelek téged, mert testet és lelket adtam neked, mily szépen elláttalak egészséggel és földi javakkal, mily szelíden hoztalak vissza tévutaidról, midőn meghaltam éretted és ha akarod, visszahelyezlek örökségedbe”. Orlandini e hálaadást mint Faber Péter atya egyik jellemző tulajdonságát említi. Ő mindig hálásan emlékezett meg Isten jótéteményeiről, nem csupán azokról, amelyeket őneki, hanem azokról is, amelyeket az egész emberi nemnek közösen adott. Sohasem felejtette el, hogy hálával tartozik az isteni bőkezűségnek, mégpedig a közös és az egyéni javakért egyaránt, s mindig fájlalta, hogy az emberek azokra semmi figyelmet sem fordítanak, hanem jogszerű járandóságuknak tekintik. Fájlalta, hogy az emberek oly ritkán áldják Istennek azt a határtalan szeretetét, mellyel a világot először megteremtette, azután megváltotta és végre örök dicsőséget készített számunkra és minden tettében mindegyikünkre külön gondolni méltóztatott.

A közös javak sorába kell számítanunk Jézus szentséges emberségének minden kegyelmét, az Isten Anyjának dicső kiváltságait, az angyalok és szentek minden dicsőségét. Az ígéretek között, melyeket az Isten Szent Gertrúdnak tett, ez is ott van: „Aki ájtatosan dicséri az Istent és neki a Gertrúdnak adott javakért hálát ad, azt a Mindenható annyi lelki kegyelemmel árasztja el, amennyi hálát ajánl fel, még pedig vagy azonnal, vagy legalább is valamely alkalmas időben”. Orlandini azt beszéli Faber Péterről, hogy ő az angyalokat és szenteket javaikért folyton üdvözölte, állandóan fontolgatva azokat a különleges

kegyelmeket, melyeket Isten nekik adott és azután nevükben mindegyikért nagy megindulással hálát adott az Istennek. Azt tartotta, hogy ez a legnagyobb mértékben tetszik a menny lakóinak és mérhetetlenül hasznos önmagunknak, mivel a mennyei boldogok látják, hogy azt a hálát, mellyel az Istennek tartoznak, soha sem tudják leróni. Ezt a hálaadást annyira gyakorolta, hogy végül is úgy érezte, nincs az isteni jóságnak egyetlen adománya sem, melyért hálát adni a maga személyében nem tartozna. Bárkit is ért valamilyen jó, kötelezve érezte magát helyette erre, s mihelyt észrevette, hogy jóban részesült valaki, rögtön hozzálátott az Isten dicséréséhez és a hálaadáshoz. Semmi örvendetes dolgot nem láthatott vagy hallhatott anélkül, hogy azonnal fel ne emelte volna dicsérő és hálaadó szavát az Istenhez. A termékeny mezőkre, a szép olajfakertekre, a gyönyörű szőlőkre örvendező szemmel tekintett, s mivel azok önmagukért nem szólhatnak, ő beszélt helyettük, hálát adva az Istennek szépségükért, birtokosaik nevében pedig azokért a javakért, melyeket az Isten nekik adott. Mily szépnek kellett e jámbor atya lelkének lennie, mily sok gazdag kegyelemmel kellett bírnia! Nem csoda, hogy Xavéri Szent Ferenc a mindenszentek litániájába foglalta őt, s Szalézi Szent Ferenc örömnek s vigasztalásnak mondotta, hogy e jámbor atya szülőfalujában oltárt szentelhetett. Miként Alvarez Boldizsár, kit Szent Teréz egy látomás alkalmával a mennyei boldogságban minden kortársánál magasabban állani látott, noha ezek között sok kanonizált szent is volt, Faber Péter sem emeltetett az Egyház oltáraira, hanem mint a rejtett szentek egyike, az Isten kebelén pihen. Áldott legyen a legszentebb Szentháromság minden adománkért és kegyelemért, mellyel az ő szép lelkét felékesítette s minden kegyelmi kincsért, melyet szenteinek adott s most önmagába rejtve tart, úgy, hogy értük Őt dicsőíteni nem tudjuk.

II. Az isteni jótétemények második csoportja, melyekért hálát adni tartozunk, azoknak a személyes javaknak sokasága, melyeket az Isten meg nem érdemelt jóságától nyertünk. Szent Bernát az Énekek Énekéről szóló beszédében ezt igen szépen fejezi ki. „A küzdelmekben és harcokban, amelyek egy óráig sem hiányoznak azoknak, akik Krisztusban jámborul élnek, s majd a test, majd a világ, majd az ördög részéről ostromolják az embert, akinek élete úgyis militia in terra, bajvívás e földön, mint önmagatok is tapasztaljátok: mindezekben a küzdelmekben naponta meg kell újítanunk hálaénekeinket a már kivívott győzelmekért. Valahányszor a kísértést vagy a bűnt levertük, vagy a fenyegető veszélyt elkerültük, vagy a gonosz lélek cseleit még jókor lelepleztük, vagy a lélek valamely megrögzött szenvedélyét kiirtottuk, vagy egy rég óhajtott és kért erényt Isten kegyelmével végtére megnyertünk, mi mást kell tennünk, mint a próféta szerint a hálaadás és a dicséret szavát hallatnunk és az Istent minden adományáért áldanunk? Különben az utolsó napon azok közé a háládatlanok közé kerülünk, akik nem mondhatják el a zsoltárossal: „Igazságaid voltak énekem tárgyai zarándokságom helyén”.[42] Igen, minden lépésnél, mellyel az erény útján előbbre jutunk, külön éneket kell zengenünk Annak dicséretére, aki így felmagasztalt minket.

Lancisius atya mondja: „Azoknak, akik az Istent buzgón és híven szolgálják, tanácsolom, hogy naponta legalább négyszer különös szeretettel és buzgó hálával köszönjék meg Istennek mindazokat a személyes javakat, melyekkel őket elárasztani kegyes volt; először reggel, az elmélkedés alkalmával, másodszor a nap közepén vagy ebéd előtt, harmadszor a lelkiismeret vizsgálásakor és negyedszer a lenyugvás idején”. A személyi javak között az első helyet az a kegyelem foglalja el, mely a tévedésből a katolikus hitre, vagy a szentségek elhanyagolásából a jámbor életre, vagy a bűnbe való visszaesésből a valódi megtérésre vezérelt. Üdvözítőnk egykor Szent Brigittának azt mondta: „A menyasszonynak szép és tiszta díszeivel készen kell lennie, midőn a vőlegény a menyegzőre jön; díszeid akkor tiszták, ha hálával gondolsz arra,

[42] Zsolt 118,54.

hogy Ádám bűnének szennyétől a keresztség által megtisztítottalak, s ha elestél, felsegítettelek".

Személyi javaink között az egészségért és az életért is hálát kell adnunk az Istennek, mert általuk az érdem roppant kincseit gyűjthetjük össze és a szeretet számos tényével dicsőíthetjük Isten szent felségét. Hálát kell adnunk a múlt és jelen megaláztatásaiért, a rágalmakért, szavaink, cselekedeteink, szándékaink szeretetlen megítéléséért és mindazért, ami velünk önszeretetünk megtagadtatására valaha csak történt. Mert ha lelkünk valódi érdekeit megfontoljuk, látjuk, hogy a megaláztatás és az elnyomatás igazi áldás, nem csupán azért, mert a tökéletesség útján haladni segít, hanem azért is, mivel megszámlálhatatlan alkalmat nyújt arra, hogy az Istent dicsőítsük, érdemeket szerezzünk és így minél feljebb jussunk az égben. Valóban, alig van valami más, ami által hathatósabban dicsőíthetnők az Istent, mint azok az erénygyakorlatok, amelyeket akkor végzünk, midőn megaláztatást szenvedünk. Ha olyan életpályán vagy állásban vagyunk, hol az emberek dicséretét vagy figyelmét nem vonhatjuk magunkra, ezért – megfontolva a veszélyt, melyben lelkünk egy magasabb és tiszteltebb életpályán forogna – meleg hálát kell adnunk Istennek.

Szüntelenül hálát kell adnunk az Isten türelméért és hosszantűréséért is. Nem csodálatos-e velünk való bánásmódja, míg mi oly nyomorultan viselkedünk Iránta? Hányszor bocsátott meg nekünk, hányszor adta vissza elvesztett érdemeinket és adott új kegyelmeket! A türelem folytonos csodája az Isten velünk való bánásmódja. Mennyi okunk van, hogy azzal a spanyol hölggyel, akiről Rho atya beszél, azt mondjuk: „Ha az Isten tökéletességeinek tiszteletére templomot építtethetnék, azt az isteni türelem tiszteletére szenteltetném!" Mily szépnek kellett lelkének lennie és mily bensőséges kapcsolat lehetett az Isten és közötte!

Azután, mily sok bűnnek elkövetéséhez voltunk közel, amelyeket a kegyelem segítségével mégsem követtünk el! Mily sok kísértés okozott másokra nagy veszedelmet, mely nekünk utunkba sem került. Még a pogány Antonius császár is hálát adott Istennek ama bűnre vezető alkalmakért, melyeknek nem volt kitéve. Ez ismét olyan személyi javunk, melyért szüntelenül hálát kell adnunk. Van továbbá három különös jótétemény, melyről minden katolikusnak mindenkor meg kell emlékeznie: az *isteni kiválasztás,* mely katolikussá, nem pedig zsidóvá, mohamedánná vagy eretnekké tette, az *isteni gondviselés,* mely születése óta vértje és pajzsa, és az *isteni bőkezűség,* mely a kegyelmeknek és adományoknak özönével halmozta el, noha azok nem is voltak feltétlenül szükségesek üdvére, csak lelkének díszére, vagy Krisztusban való örömének növelésére szolgáltak.

Aranyszájú Szent János is figyelmeztet, hogy különös hálával emlékezzünk meg azokról a titkos és ismeretlen javakról, melyekkel Isten minket elhalmoz. „Az Isten – úgymond – kiáradó forrása a kegyelemnek, mely mindenütt körülvesz minket, még ha nem is sejtjük." Orlandini mondja, hogy Faber Péter e téren is említésre méltó. Azt tartotta, hogy aligha van javunk, melyért lelkiismeretesebben kellene hálát adnunk, mint az, amelyet nem kértünk és amelyet tudtunk nélkül nyertünk. Nem valószínűtlen, hogy az utolsó ítélet napján kiviláglik, hogy e titkos javak alkották sokunknak életében azt a tengelyt, amely körül életünk forgott és amely örök üdvünket biztosította.

III. Ne gondoljuk, hogy igen sokat kívánnak tőlünk azok a lelki írók, akik azt sürgetik, hogy elmúlt és jelenlévő *szenvedéseinkért és bánatainkért* is hálát adjunk Istennek. Itt természetesen nincs helyünk a szenvedések hasznáról és irgalmas céljairól tárgyalnunk; ennek megfontolására kinek-kinek amúgyis van alkalma. Avilai János azt szokta mondani, hogy egy Deo gratias a szerencsétlenségben annyit ér, mint hatezer a szerencse napjaiban. Orlandini szerint Faber Péter úgy gondolkodott, hogy nem elég, ha az emberek a közösség csapásai idején csak megalázzák magukat az Isten keze alatt, hanem szívből hálát is kell adniok az éhségért és ínségért, a háborúért és árvízért, a dögvészért és Isten más látogatásáért, s különös fájdalmat okozott neki, hogy az emberek ezekben Isten irgalmas szándékait fel nem ismerik. Midőn mások szerencsétlenségén sajnálkozott, a legnagyobb fájdalmat az okozta

neki, hogy az emberek nem látják, mily nagy jóság rejlik az ily látogatásban. Mert nem tökéletes az a hála, melyet csupán a jótétemények táplálnak. „Igen, mi nem láthatjuk – mondja Szent Antiochus –, hogy valaki valóban háládatos, míg nem látjuk, hogy a balsors közepette is szíves és őszinte hálát ad Istennek.” Aranyszájú Szent János pedig az efezusiakhoz írt levélről tartott homiliáiban ezt mondja: „Még magáért a pokolért, valamint kínjaiért és büntetéseiért is hálát kell adnunk Istennek, mivel azok rendetlen szenvedélyeink hathatós fékei”.

IV. Fontos ájtatosság az Istennek azokért is hálát adni, amiket *csekély jelentőségű jótéteményeknek* hívunk, természetesen nem azért, mintha az Isten bármely jótéteménye számunkra csekély jelentőségű lehetne, hanem azért, mert aránylag csekély jelentőségűek. Szent Bernát erre az ájtatosságra alkalmazza Urunk meghagyását apostolainak, hogy a morzsákat is szedjék fel, hogy semmi el ne vesszen. Boldog Varani Battista ferencrendi apáca életében olvassuk, hogy Urunk azt mondta neki: „Ha többé sohasem vétkeznél és ha egymagad több vezeklést végeznél, mint amennyit a menny összes szentjei valaha végeztek, s annyi könnyet hullatnál, hogy a tengereket betöltenéd és oly sokat szenvednél, amennyire csak képes vagy, ez mind nem volna elég arra, hogy megháláld a legkisebb jót is, amelyet neked adományoztam”. Máskor pedig az Isten megérttette vele, hogy dicső Szent Anyja és az emberek meg az angyalok összes tökéletességeikkel sem képesek az Istennek megfelelően meghálálni a legutolsó mezei virág teremtését, melyet használatunkra alkotott, mivel az Isten nagysága és a mi csekélységünk között végtelen űr tátong. Orlandini elbeszélése szerint Faber Péter ebben az ájtatosságban is kitűnt. Azt szokta mondani, hogy az Isten legcsekélyebb adományaiban is hármat kell megfontolnunk: az ajándékozót, az adományt és a szeretetet, mellyel adja, és hogyha e három pontot jól megfontoljuk, látni fogjuk, hogy az Isten jótéteményei között semmi jelentéktelen sincs. „Kétségkívül ez volt az oka – mondja életírója –, hogy ezt az áldott lelket folyton a kegyelem egész özöne árasztotta el.” Mert az Isten a jóságnak kimeríthetetlen óceánja, s bőkezűségének forrása nem száradhat ki ott, hol hálás szívvel találkozik, melybe kiöntheti magát. Kempis Tamás is megjegyzi, hogyha az adományozó méltóságát tekintjük, semmi adomány sem lehet kicsiny, mely az Istentől származik. Urunk tanította arra Szent Gertrúdot, hogy még a jövendő jótéteményekért is adjon hálát. Ennyire kedves az Isten előtt a hálaadás.

V. Szent Ignác szokta mondani, hogy nagyon kevés, talán egyetlen személy sincs a világon, ki teljesen megértené, mennyire akadályozzuk mi az Istent, hogy lelkünkben valami nagyot műveljen, mert szinte el sem képzelhetnők, amit az Isten velünk tenne, ha engednők. Ezért a jámbor lelkek különös áhítattal köszönik meg az Istennek azokat a javakat, melyekkel nagylelkűségében minket elhalmozott volna, ha mi meg nem akadályoztuk volna.

Másoknak ismét azokért a jótéteményekért fogta el hála a szívét, amelyeket akkor, amikor azokat kapták, nem köszöntek meg. Faber Péter szentmiséket szokott mondani vagy mondatni annak a hálátlan megfelejtkezésnek kiengesztelésére, melyet ő és mások akkor tanúsítottak, midőn jótéteményeket nyertek az Istentől. Valahányszor gazdag és szerencsés embert látott, mindannyiszor az elégtétel aktusait keltette fel önmagában azért az esetleges feledékenységért, melyet ez a lélek isteni jótevője iránt tanúsított. Mások azonnal hálát adtak ugyan az Istennek, de aztán hálájukat nem érezték eléggé bensőségesnek; Jusztinián Szent Lőrinc azt mondja, hogy ez az érzelem a szentek mennyei hálaadásának érzelmeihez hasonlít. Vannak továbbá jótétemények, melyekkel visszaéltünk, vagy amelyeket fel sem vettünk; Szent Bernát szerint ezekért különösen hálát kell adnunk. Mások ismét azokért a jókért adtak hálát Istennek, amelyeket mások szereztek nekik, vagy amelyek álomban érték őket; mindez, legalább is, hálás szívük leleményes szeretetét mutatja. De volt még egy másik gyakorlata is Faber Péternek, amelyet nem szabad említés nélkül hagynunk, mert mindnyájunk utánzására méltó: hálát adni az Istennek oly tetteink és szavaink megakadályozásáért, melyek botrányt okozhattak volna. Lehet-e pompásabb jótétemény ennél?

VI. A jámbor emberek egyik további gyakorlata volt az *oktalan teremtmények* nevében is halát adni az Istennek. Oly ájtatosság ez, mely az Istennek, mint a világ bölcs teremtőjének felette kedves, számunkra pedig igen hasznos, mert az Isten jelenléte tudatának kitűnő gyakorlata, mivel képessé tesz arra, hogy a teremtmények által mindenütt és minden időben Istenhez emelkedjünk. De ebben a gyakorlatban nem annyira azt kell fontolgatnunk, hogy az Isten jósága uralkodási és használási jogot adott nekünk a teremtmények fölött, hanem inkább azt a szeretetet, mellyel irántunk viseltetett, amikor azokat megteremtette, mint maga mondta Sienai Szent Katalinnak: „A lélek, amely a tökéletes szeretet állapotára eljutott, ha kegyelmeket és adományokat nyer tőlem, nem annyira az adományra, mint a szeretetnek arra a szellemére tekint, amely engem az adományozásra indított".

VII. Az Istent azáltal is dicsőíthetjük, hogy *ellenségeinknek* adott jótéteményeit is megköszönjük neki. Ez az ájtatosság igen kedves előtte, mivel a felebaráti szeretet nagy gyakorlása. Mert lehetetlen ezt gyakorolni anélkül, hogy a hidegség és neheztelés érzését szelídség és gyöngédség ne váltsa fel bennünk még azok irányában is, akik minket nagyon megbántottak, vagy irántunk ellenszenvvel viseltetnek.

Mivel azonban értekezésem főcélja nem más, mint azokat az eszközöket közölni, amelyekkel Urunk dicsőségét növelhetjük, és az Isten megbántása és Jézus megsértett érdekei miatt olvasóim szívét megindítani, a hálaadásnak még néhány módját közlöm, mely e célomnak leginkább megfelel. Tekints az elveszett lelkekre. Egy sincs közöttük, akit Isten jótéteményekkel el nem halmozott, a legédesebb kegyelmekkel el nem árasztott és a Szentlélek isteni ajándékaival megnyerni nem törekedett volna. A pokolban azonban nincs hálaadás. Ott az igazságosság arat, nem pedig a szeretet. Ezért ajánlja De Ponté elmélkedéseinek előszavában, hogy adjunk hálát az Istennek a természet és kegyelem mindama javaiért is, melyekkel azokat árasztotta el, akik akaratuk által elvesztek. Sőt voltak olyanok is, akik annyira buzgólkodtak az Isten dicsőségéért, hogy azt akarták, minden teremtmény áldja az Isten jóságát, s az Istent még azért is dicsérték, hogy a kárhozottakat szeretetéből nem olyan keményen (citra condignum) büntette, mint megérdemelték. Mily pazarló volt irántuk az Isten jósága! Ki számolhatná el mindazokat a kegyelmeket, melyeket a kárhozottak kaptak? Adjuk hozzá ezekhez a most élő zsidókat, hitetleneket és eretnekeket, akik hálaadás nélkül hagyják őt, a rossz katolikusokat, akik halálos bűnben élnek, a szentségeket lábbal tiporják, édes Üdvözítőnket újból megfeszítik és nyilvános gyalázatnak teszik ki! Áldott legyen az Isten minden egyes adományért, melyet ezek valamelyikének nyújtott, dicsérje őt érte a széles világ minden szentélyében az Oltáriszentség, hisz Jézus titokzatos életének egyetlen szava ezerszer édesebb, mint az az erős, harmonikus hang, melyet a zsidó hagyomány szerint az angyalok mindenütt hallani szeretnének.

Ami e gyakorlat *módját* illeti, a francia imaapostolság szerint haladjatok. Az imádság csak imádság marad, ha hálaadás alakjába öntitek is, sőt még hathatósabb lesz. *Vasárnap* pl. a Szentháromságot hívjátok segítségül s adjatok hálát az Egyházért, a pápáért, a papságért és a kegyelem állapotában lévő minden tagjáért. *Hétfőn* a szentekkel egyesülve köszönjétek meg az Istennek mindazt, amit az európai katolicizmus érdekében tett, tesz, vagy tenni szándékozik. *Kedden* hívjátok fel a szent angyalokat, hogy együttesen hálájátok meg Istennek kegyelmeit a pogány vadak és négerek iránt. *Szerdán* Szent Józsefet hívjátok segítségül és vele adjatok hálát Istennek azért a szeretetért, amelyet a keletázsiai hitetlenekre pazarol. *Csütörtökön* Jézussal az Oltáriszentségben egyesülj a nyugatázsiai hitetlenek hálátlanságáért való elégtételadásra. *Pénteken* Jézus Szentséges Szívébe menekülve és kínos szenvedéséről megemlékezve, az eretnekek és szakadárok hálátlanságát igyekezzél jóvátenni. *Szombaton* Édesanyánk szeplőtelen Szívét ajánld fel Istennek az egész világ bűnöseiért, ama számtalan jótétemény viszonzásául, melyekkel azokat elárasztotta. Vajha az Isten dicsősége valamivel növekednék, bárcsak gyarapodnék azoknak a szíveknek a száma, akik Jézust

jobban akarják szeretni s szomorkodnak, hogy Őt oly kevéssé szeretik. Mit számít az élet, mit a halál, ha az Istent mindig jobban szeretik!

Édes Jézus, mikor fogunk már szeretetedért lángolni? Hol a tűz, melyet e földön gyújtani jöttél? Miért nem ég szívünkben? Drága Üdvözítőnk, ha már oly kevéssé szeretünk Téged, legalább gyűlölhetnők magunkat, hogy nem szeretünk jobban!

VIII. A hálaadás egy *másik gyakorlata,* amely már a következő fejezet tárgyához, a dicsérethez és vágyhoz vezet minket: a legnagyobb buzgalommal és örömmel adni hálát drága Urunknak az angyalok és szentek mérhetetlen sokaságáért, akik a mennyország karait betöltik, az Istent, mint fejüket imádják és Neki, mint minden kegyelem szerzőjének és minden adomány ajándékozójának folytonos köszönetet zengnek. Mert ha őszintén szeretjük Őt, az lesz legnagyobb fájdalmunk, hogy méltóképpen nem szerethetjük, és azért valóságos áldás számunkra, hogy oly lényeket teremtett, akik őt kimondhatatlanul jobban szeretik, mint mi. Némelyek ehhez még hozzákapcsolják hálájukat mindazokért az imákért, melyet Isten minden percben az egész földről és a purgatóriumból kap, minden szentmiseáldozatért, s minden imádságért, amelyeket a templomokban mondanak, a fogadalmakért, melyekkel buzgó lelkek önmagukat szolgálatára lekötik, és az isteni szeretet minden növekedéséért azok szívében, akik a kegyelem állapotában vannak. Mások ismét Jézus életének dicsőséges titkaiért adtak folytonos hálát. Naponta hálát adtak neki azért a dicsőségért, melyet általuk szerzett, azért a dicsőségért, melyben általuk az Atya részesült s azokért a javakért, melyeket mi általuk kaptunk. Így pl. azok, akik különösen tisztelték az ő feltámadását, tiszteletüket csaknem mindig éppen olyan élénk hálaadással kapcsolták egybe.

4. Hálaadás a hit adományáért

IX. Voltak, akik a *hit adományáért* és szent vallásunk természetfölötti csodáiért adtak egész életükön át hálát az Istennek. Mind a kettő külön ájtatosság forrása. Az egyik által az Isten korlátlan mindenhatóságán, az ember alacsonyságán és semmiségén örvendezünk. Ennek kedvelői, mint Consolini Péter is, a kegyelmet illetőleg ahhoz a nézethez vonzódnak, amely kevés teret enged az ember szabadságának, hogy annál többet adjon az Isten szabad választásának, vagy, ha mint Lessius, az ellenkező nézethez csatlakoznak, ezt is azért teszik, mivel ez a nézet szerintük nagyobb dicsőséget biztosít az Istennek, mint a másik. Hiszik, hogy sohasem köszönhetik meg eléggé az Istennek azt, hogy oly teljesen és tehetetlenül kezeiben vannak. A világért sem szeretnék, ha másképpen volna, s alig értik azokat, akik nem így éreznek. Áldják az Istent ígéreteiért, de elsősorban szeretetében bíznak. Nem az érdemmel törődnek, hanem csak az Isten dicsőségével. „Nem tűrhetem az érdemekről való beszédeket” – mondta Szalézi Szent Ferenc, ámbár ebből nem következik, hogy mindenkinek joga van azt mondani, amit ő mondott. Szomorúságukban jobban megnyugtatja őket az Isten mindenhatósága, mint ígéreteihez való hűsége. E jámbor lelkek mindig boldogok a vallásban, kivéve, ha Isten, hogy életszentségüket fokozza, kis ideig megvonja tőlük e bizalmat, de még akkor is Jób szavával kiáltják: „Ámbár sújt, de mégis bízom benne”.

Az így hangolt emberek az önzetlenségnek és a világ szellemétől való irtózásnak szinte különös kegyelmével bírnak. Örülnek, ha mások, kik velök versenyeznek, a lelkiekben előbbre haladnak. Örömükre szolgál az, hogy az érdem, az elégtétel, a bűnbocsánat, a búcsú oly teljesen természetfölöttiek. Ők az Egyház áldásai, szentségei, ezek kiszolgáltatási módjai és szertartásai iránt mély tisztelettel viseltetnek, s bennük nem földi pompát látnak, hanem a mennyország ízét érzik. Örülnek, hogy az evangélium elvei és az Egyház életereje a világ számításaival és szabályaival oly nagy ellentétben állanak, ők a gyengeség erősségében, a szent szegénység felmagasztalásában, az egyszerűség fényében, a szenvedés mindenhatóságában, a vereség diadalában keresik dicsőségüket. Számukra mindez olyan,

mint a fűszerszigetek illata a fáradt hajósok számára. Ők égnek az Istenért s a mennyországért.

Különös örömük az, hogy az emberek nem annyira vitatkozás, mint kegyelem által térnek meg és hogy Isten gyakran saját kezébe veszi ügyeit és közreműködésünk nélkül működik. Nekik nincsenek kétségbeejtő nehézségeik az Isten és a természet felől, mivel az embert nem tekintik a világrendszer középpontjának, a teremtés okának és Isten legfőbb céljának. Azt tartják, hogy ez a nézet lelkiéletüket éppúgy korlátozná, mint az, hogy a föld a naprendszer középpontja, vagy a naprendszer a mindenség középpontja az embernek a természetről való nézeteit. Ők Jézust tekintik mindenek középpontjának, a teremtés okának, az Isten dolgai céljának. Szemükben Jézus predestinációja mindent megfejt, mindent összhangba hoz s mindannak a forrása, ami a Szentháromság egységén kívül esik, s Mária predestinációja Jézusénak egy része, ők csak azért vannak itt, hogy Jézus nyomain járjanak, és semmire sem törekszenek, mint csak arra a dicsőségre, hogy Jézus szeresse őket. Amint a hatalmas nap felragyogásakor a kis csillagok eltűnnek, úgy a hit nehéz igazságai, a gonosz megengedése és a büntetés örökkévalósága szívükben Jézus predestinációjának boldogító fénye elől háttérbe szorulnak.

A hit adományáért való hálaadást korunkban és hazánkban nem lehet eléggé ajánlani. Chantal Szent Johanna Franciska szép lelkének ájtatossága ez. Életéből itt annál kevesebb aggodalommal idézek, mivel a lelki élet minden változata és a szentség lelkének minden megnyilvánulása között egyet sem találok, mely reánk annyira alkalmazható volna, mint a Boldogságos Szűz látogatásáról nevezett rend kedves szelleme. Talán természetes, hogy így beszélek, hiszen ez a rend az Oratóriummal szoros kapcsolatban áll. Mikor Szalézi Szent Ferenc még mint fiatalember Rómában volt, sokszor megfordult az Oratóriumban s annak szabályait „csodálatos életmódnak” nevezte. Tiszteletreméltó Ancina Juvenalisunk, akinek szentté avatási perében tanúskodott, benső barátjainak egyike volt. Midőn térítési munkáját Chablaisben meg akarta szilárdítani, Thononban Néri Szent Fülöp szabályai szerint Oratóriumot állított fel hét atyával s ő maga lett főnökük. Ezért engedte meg a Szentszék néhány kongregációnknak, hogy ünnepét éppúgy megtarthassák, mint rendünk szentjeinek ünnepét. A Vizitációs rend szabályainak sok szembeszökő hasonlatossága van Szent Fülöp szabályaival.

Szent Johanna Franciskáról a következőket olvassuk: Midőn férjének halála után a vidéken lakott, jóhangú szolgáit megtanította a Credo éneklésére, hogy a plébániai szentmisét annak éneklésével ünnepélyesebbé tegyék. Ebben nagy örömét találta s később mint szerzetesnő, maga is sokat énekelgette. Különös tiszteletet tanúsított a szent vértanúk iránt, mivel vérüket ontották hitükért, valamint az első századok szentei iránt, mivel irataik és műveik által védték a szent hitet, – úgyhogy az első századok nagy szenteinek ünnepein egész közmondássá vált a nővérek között: „Ez is anyánk szenteinek egyike!” Nem elégedett meg a szentek életének olvasásával az ebédlőben és az azokról való beszélgetéssel a szabad órákban, hanem gyakran a könyvet szobájába is vitte, hogy olvashassa. Későbbi éveiben két kötet szentek-életét vett és e nagy szentek életrajzait külön megjelölte s nagy épüléssel olvasgatta. Különösen is tisztelte Szent Spiridiont, ki egy éleseszű filozófust térített meg a hitre. Szent Tamás „Adoro Te devote” himnuszát könyv nélkül tudta és gyakran mondogatta. Néhány társát is megtanította rá s ezt a versét: „Credo quidquid dixit Dei Filius”[43] kétszer, háromszor is ismételtette.

Özvegységének kezdetén annyira ez ájtatosságnak szentelte magát, hogy nem volt nagyobb gyönyörűsége, mint értelmét a következő szavakkal meggyőzni: „Látom a szőlő levét és hiszem, hogy az az Isten Bárányának vére. Kenyeret ízlelek és hiszem, hogy

[43] Hiszem mindazt, amit mondott az Isten Fia.

Üdvözítőm igazi teste”. De midőn Szent Ferenc lelki vezetése alá került, ez őt hitének egyszerűsítésére, és a hit buzgó és rövid felkeltésére tanította; így mutatta meg neki, hogy a legegyszerűbb és legalázatosabb hit a legszeretőbb és legszilárdabb is. A szentmise evangéliumának végén naponta elmondta a Credót és a Confiteort. Egyszer, midőn leányait is erre buzdította, felkiáltott: „Ó, Isten, mily szükségünk van arra, hogy megalázzuk magunkat, akik nem találtatunk méltóknak arra, hogy hitünket a világ zsarnokai előtt megvallhassuk”. – Ugyanez a gondolat nyugtalanította Szent Fülöpöt is. Félvén ugyanis, hogy az esti szónok nagyon kedvező ítéletet mondott rendjéről, felkiáltott: „Nincs okunk dicsekedni; senki sincs kongregációnkból, aki a hitért vérét ontotta volna”.

Szent Johanna Franciska bizonyos mondatokat iratott a Szentírásból cellájának falára, melyben a noviciákat fogadta; a kereszt alá a következő szavakat írta az Énekek énekéből: „Leültem szerelmesem árnyékába, gyümölcse édes volt ínyemnek”. Egy nővér megkérdezte, miért írta azt oda. „Azért – felelte –, hogy hitemet gyakran felgerjesszem, mert bár a hit világosság, de egyszersmind némi árnyék is az emberi észnek, és akarom, hogy elmém a hit árnyékában térjen nyugovóra, s így higgye, hogy az, akit oly gyalázatosan felfeszítettek, az Isten igaz Fia”. Máskor pedig azt mondta, hogy mindig azt óhajtja, hogyha a feszületre néz, tekintete hitének olyan felkeltése legyen, mint ama századosé, aki mellét verve mondta: „Valóban az Isten Fia volt!”

Egyszer valamelyik társának bizalommal elmondta, hogy midőn még a világban élt, az Isten a hit tisztaságát illetőleg nagy világosságot adott neki, és megmutatta, hogy értelmünk tökéletessége az életben abban áll, hogy a hit homályos tanításainak alávesse magát, és hogy az értelem abban az arányban világosul meg, amily mértékben magát e homálynak aláveti. Mindig gyűlölte azokat a beszédeket, melyek a természetes ész által iparkodtak bebizonyítani a Szentháromság titkát és hitünk egyéb tételeit; szerinte a hívő lélek ne keressen más érveket, csak azt az egyedül érvényes, egyetemes okot, hogy Egyházának a szükséges mértékben Isten jelentette ki e hittételeket. Hitének erősítésére nem kellettek neki csodák vagy különös kinyilatkoztatások, sőt ha a szentek életében, vagy az Úr Jézus és a Szent Szűz ünnepein az olvasmányokban ilyenekre került a sor, elhagyatta. Ebben a nagy francia Szent Lajoshoz hasonlított, aki egykor midőn magánkápolnájába hívták, hogy ott valami csodálatos jelenést, mely a szentmise alkalmával történt, megtekintsen, vonakodott odamenni, s azt mondta, hogy hála Istennek, ő hisz az Oltáriszentségben és a világ minden csodáira sem hinne erősebben, s nem is akar ilyet látni, hogy el ne veszítse Urunknak azt a különös kegyelmét, melyet azoknak ígért, akik nem láttak és mégis hittek. Szerzetesleányaihoz alkalmilag így szólt: „Mi közünk van nekünk bizonyítékokhoz, csodákhoz és kijelentésekhez, hacsak annyiban nem, hogy hálát kell adnunk az Istennek azért, hogy ezeket azok számára, akiknek szükségük van reájuk, megadta. Az Isten az Ő Egyháza által minden szükségeset kijelentett nekünk”.

Midőn elmélkedéseit a lelki megújulás számára Szent Ferenc iratai alapján megírta, egy elmélkedést arról a hasonlíthatatlan kegyelemről is készített, hogy mi az Egyház gyermekei vagyunk; ezt külön lapra írta, s meghagyta apácáinak, hogy lelkigyakorlatuk első két napján csak ezzel foglalkozzanak. Elöljáróinak parancsára gyakran olvasta a Szentírást, de a szent könyv minden része közül az Apostolok cselekedete volt legkedvesebb olvasmánya, és meg sem lehet mondani, mily sokszor olvasta el azt. Tartalmát mindig új örömmel beszélte el társainak és valahányszor az ősegyházról beszélt, mindig valami újat mondott, amit nővérei még nem hallottak. Midőn meghallotta, hogy fia az angolok ellen vívott harcban Rhe szigetén elesett, letérdelt és összekulcsolt kezekkel és égre emelt szemekkel felkiáltott: „Engedj Uram és Istenem beszélnem, hogy fájdalmamnak szabad folyást adjak. De mit mondhatnék neked Istenem, ha csak hálát nem adnék azért a megtisztelésért, hogy egyetlen fiamat a római Egyházért vívott harcában méltóztattál elvenni?” Aztán levette a keresztet, megcsókolta és azt mondotta: „Édes Megváltóm! Teljes megadással fogadom e csapást és kérlek fogadd e gyermeket isteni irgalmasságod karjaiba”. Aztán az elhunythoz fordult: „Édes gyermekem!

Mily boldog vagy, hogy véreddel pecsételted meg a hűséget, mellyel őseid mindig viseltettek a római Egyház iránt; boldognak tartom magamat érte és hálát adok az Istennek, hogy anyád lehettem”.

5. Hálaadás szentmise és szentáldozás után

X. Van egy fajtája a hálaadásnak, melyet az összes többivel össze kell kapcsolni s amely inkább a könnyek, mint a szavak hálája: hála a *szentmise szentséges áldozatáért* és *Jézus személyes jelenlétéért* Egyházában. Nem csupán az áldozat megbecsülhetetlen áldása az, mely minket erre a szüntelen hálaadásra indít, sőt még az abban foglalt kimondhatatlan szeretet és leereszkedés sem, hanem az az öröm, hogy oly hálát mutathatunk be az Istennek, mely Hozzá méltó. Nem kell tovább szomorkodnunk és sírnunk, hogy szent Felségét nem imádják és magasztalják kellőleg. Egyetlen egy szentmise végtelen dicséret, már pedig a nappal és az éj csaknem minden percében új szentmisét mutatnak be a világnak ezen és a túlsó oldalán. Mindenütt ott van az Oltáriszentség a templomokban, imádva vagy elhanyagolva, s ahol ott van, ott mindenütt végtelen dicséret, kimondhatatlan imádás, kimeríthetetlen hálaadás van. A szentmisének legfőbb ténye az „eucharistia”, a hála áldozata. Igen, az Oltáriszentség segítségével a legegyszerűbb teremtmény is az imádásnak oly magasságára érhet fel, milyenről különben nem is álmodhatott volna. A teremtmény ugyanis nem mutathat nagyobb hódolatot Teremtője iránt, mint azzal, hogy Őt az Oltáriszentségben valóban magához veszi. Mily édes nyugalom van e gondolatban! Mennyire lecsendesíti ez sok benső panaszunkat, nagy nyugtalanságunkat, amely bennünk támad, ha látjuk csekélységünket, s annak lehetetlenségét, hogy az Istent úgy szeressük, ahogy érezzük, hogy Őt szeretnünk kellene! Most az édes Jézus a mi mindenünk. Amire csak szükségünk van, általa megkapjuk, a legkiszámíthatatlanabb úton-módon. Nem mondhatjuk-e tehát, hogy méltóan szeretjük és megfelelően imádjuk az Istent, midőn Jézus a mi szeretetünk és imádásunk tárgya? Mily kimondhatatlanul boldoggá tesz ez minket! Sokkal édesebb mindent Jézusnak köszönni, mint önmagunktól – mégha lehetséges volna is – bírni! Nincs gyönyörűség a síron innen, mely hasonlítható volna ahhoz az érzéshez, hogy Jézusnak ennyire lekötelezettjei vagyunk. Minél inkább adósai leszünk, annál nagyobb lesz örömünk, minél felbonthatatlanabbak lekötelezettségeink, annál örvendetesebb szabadságunk. Az a tudat, hogy sohasem leszünk képesek arra, hogy szeretetéért eleget tehessünk s tartozásunkat lefizessük, az örömök öröme. Hála érte, ezerszer hála neked Jézus! Az Isten Benned nyer dicséretet, imádást, hálaadást, oly mélyet, oly szépet és oly végtelent, mint Önmaga!

Ezekután talán megítélhetjük, hogy mennyire vagyunk hálásak édes Üdvözítőnk iránt és mennyire róttuk le a hálaadás kötelességét. Bármit tartsunk is ez ájtatosság különleges módszereiről, melyeket a szentek gyakoroltak vagy a lelki írók ajánlanak, annyi bizonyos, hogy a szentáldozás utáni hálaadás kötelességében és szükségességében az egész Egyház megegyezik. Ha van idő, melyet szótlan hálaadásra kell szentelnünk, akkor ez az a pillanat, melyben a Teremtő saját magának csodálatos ajándékával árasztja el teremtményét, midőn valóban bennünk van. Ezért ajánlják a lelki írók, hogy a szentáldozás után legalább egy ideig ne nyissuk ki könyvünket, hanem szívünkben társalogjunk Jézussal. Akkor bizonnyal van valami mondanivalónk Hozzá, vagy Jézusnak van valami mondanivalója hozzánk szívünk mély csendjében, ha hallgatunk reá!

Mégis miként van a valóságban? Ha azt a buzgóságot, mellyel a szentáldozás utáni hálaadásunkat végezzük, Jézus iránti szeretetünk fokmérőjének vesszük, semmi sem lehet leverőbb. Közülünk hánynak nincs életében unalmasabb és terméketlenebb negyedórája annál, amelyet hálaadásunknak nevezünk. Semmi mondanivalónk sincs. Szívünket nem ragadja meg semmi. Nagyobb adományt nem kaphatunk soha, és ez az adomány minden áldozás után mindig nagyobb lesz, s így langyosságunk és hálátlanságunk az ő szeretetének

megmaradását valóságos csodává teszi, ő jön hozzánk, aki az egész örökkévalóságon keresztül örömünk lesz, és mégsem tudunk neki semmit sem mondani. Sőt unjuk a társaságát. Megkönnyebbülünk, ha hisszük, hogy elment. Udvariasak vagyunk Iránta. Mint Urunktól, áldását kérjük. De ez alig valamivel több az udvariasságnál: legfeljebb csak tisztelet! Fájdalom! Haszontalan munka az embereket arra ösztönözni, hogy a hálaadás különféle gyakorlatait végezzék el, midőn magának Urunknak látogatása is alig erőltethet egyet is rájuk! Úgy látszik, mintha a hálaadásnak csak egyetlen hazája volna e földön, és ez is folyton bizonytalanabbá válnék. E rossz, hideg és figyelmetlen hálaadások mindamellett hasznosak lehetnek, ha meggyőznek, hogy mily keveset, valóban keveset törődünk Jézussal s legfeljebb kegyelmeit kívánjuk, de őt magát nem. Ó, édes Üdvözítőnk, Te jól tudod mindezt és mégis a tabernákulumban maradsz!

De talán azt mondjátok: „Kemény dolog, ha e néhány keserű szóval itt hagysz minket ezen az úton! Ha rosszak hálaadásaink, talán jobbakká tehetjük azokat, ha megfelelő utasításokat nyerünk”. No, jól van! Lássuk tehát, mit mondanak nekünk erről a lelki írók.

Elhiszem, hogy kevés olyan nehézség van, melyet általánosabban éreznénk, mint az áldozás utáni jó hálaadás nehézsége. A lelki írók – mint fentebb mondtam – azt ajánlják, hogy szentáldozás után könyvünket ne használjuk, vagy legalábbis kis ideig nem. Biztosítanak, hogyha ez életben vannak a kegyelemnek bőséges és hathatós pillanatai, ezek főleg akkor vannak, midőn Jézus oltáriszentségi jelenléte által szívünkben tartózkodik.

Szent Alfonz és mások azt állítják, hogy egy szentáldozás képes az embert a szenttéavatásra méltóvá tenni, és hogy a hálaadás az az idő, amelyben a lélek a kegyelmek teljességét magáévá teheti és a világosság és az élet forrásaiból ihatik. Szent Fülöp tanácsa az ő szokott kedves bölcsességével van tele. Azt ajánlja, hogyha elvégeztük a szentmise előtti elmélkedésünket, a szentáldozás után ne keressünk új gondolatokat, hanem ugyanazt a gondolatmenetet folytassuk, amely elmélkedésünkben megragadott minket. Hálaadásunkban ugyanis sok idővesztegetést okozhat, ha vagy tárgyunk hiányzik vagy pedig sok mondanivalónk közül nem tudjuk, melyiket mondjuk el előbb Urunknak. Ez is azt mutatja, mily nyugodt gondolkodásmódja volt szentünknek a lelki dolgokban. Ő azt szeretné, hogy oly bizalmasak legyünk Urunk iránt, hogyha valamely szokatlan vagy elfoglalt időben kellene őt fogadnunk, lelkületünk kevésbé hasonlítson Mária szemlélődő nyugalmához, mint Márta tökéletlenebb tevékenységéhez. Ugyanez a szellem mondotta vele azt is, hogy kongregációja atyáinak ne legyen megállapított órájuk a szentmise mondására, hanem akkor menjenek, midőn a sekrestyés hívja őket.

Ámde sok ember van a világban, akik a szentáldozás előtt szabályosan nem elmélkedhetnek, sokan pedig különböző módon gyakorolják az elmélkedő imádságot s idejüket olyan imában töltik, melyben szívük inkább működik, mint értelmük. Az ilyeneknek sokszor nehéz imáikból gondolatokat találniok, amelyekkel a szentáldozás után lelküket táplálják. Mások pedig, különösen azok, akik kiváló áhítattal viseltetnek az Oltáriszentség iránt, de Istennel való állandó egyesüléssel mégsem dicsekedhetnek, úgy találják, hogy Szent Fülöp tanácsa nem alkalmas nekik, hanem elsősorban az Oltáriszentségre és a bennök rejlő Jézus jelenlétére kell gondolniok. Ezekre és egyszersmind a szentáldozás utáni jó hálaadás nehézségére és fontosságára való tekintettel igyekszem olvasóimat e célra anyaggal ellátni. Evégből a hálaadásnak Lancisius atya által ajánlott módszerét mutatom be. De ne higgyétek, hogy azt mindenkinek úgy ajánlom, amint ő előadja. Mert nagyon is hosszú és terjedelmes, és azt hiszem, hogy tényeinek sokfélesége csak lankasztaná az áhítatot. A szívnek szabadabb teret kell engedni és az egész gyakorlatot egyszerűbbé kell tenni. E szép és mély gondolatokat csak azért közlöm, hogy anyaggal szolgáljak s abból ki-ki saját ízlése és kedve szerint válogathasson elmélkedéseiben s lelkének Istenhez való emelésében.

I. Lancisius atya szerint közvetlenül a szentáldozás után az *alázat* aktusait kell magunkban felindítanunk. E nagy Úrnak jövetelekor meg kell aláznunk magunkat az Isten

előtt, megfontolva 1. múlt életünk vétkeit, 2. jelen tökéletlenségeinket és jóra való restségünket, 3. természetünknek alsóbbrendűségét Krisztus Istenségével összehasonlítva és 4. Jézusnak, mint Istennek és embernek tökéletességeit.

II. Azután az *imádás* tényei következnek. Imádnunk kell: 1. a Szentháromságot az Oltáriszentségben, 2. Jézus szent emberségét, mely akkor bennünk rejlik, 3. ugyanazt a szent emberséget, mint amely minden templomban, ahol csak Oltáriszentség van, tartózkodik; közben örvendezzünk annak, hogy sok helyen a jámbor hívők tömegei imádják és tisztelik Őt és fájlaljuk azt a tiszteletlenséget, mellyel másutt az Őt megillető áhítatot nem róják le, sőt talán még gyalázzák és káromolják is, 4. különös áhítattal imádjuk Krisztus lelkét, mely telve van a szentség ékességeivel, minden érdemmel, irántunk pedig állhatatos és termékeny szeretettel, 5. imádjuk Krisztus testét is, mely érettünk oly keserves kínokat szenvedett és meghalt; küldjünk néhány lelki csókot testének azokra a részeire, amelyeket érettünk különösen kínoztak.

III. Szívünk mélyéből *hálát kell adnunk:* 1. hozzánk való leereszkedéséért a szentáldozásban, 2. eljöveteléért megtestesülésekor, 3. életének minden érdeméért és erényes példájáért, melyeket javunkra itthagyott: 4. az Eucharisztia és a többi szentség rendeléséért, 5. haláláért és megváltásunkért, 6. ha papok vagyunk, azért, hogy minket a papságra kiszemelt és felemelt, 7. a teremtés jótéteményéért, 8. fenntartásunkért, 9. a hit adományáért, 10. megigazulásunkért, 11. ha szerzetesek vagyunk, hivatásunkért, 12. a kegyelem állapotában vagy szent elhatározásainkban való állhatatosságunkért, 13. bűneinkkel és tökéletlenségeinkkel szemben tanúsított türelméért, 14. az életszentségért, mellyel oly sok szentet felékesített, 15. a bajokért és viszontagságokért, melyeket e földön ki kell állanunk, 16. állandó gondoskodásáért, mellyel minket a tökéletesség útján vezet, 17. azokért az egyéni javakért, melyeket neki köszönünk, 18. azokért a javakért, amelyekben mások által részesítet minket, 19. mindazokért a javakért, melyekben valamely teremtményt valaha részesített vagy részesíteni fog, különösen azokért, melyeket Jézus szent emberségének, a Szűzanyának, a szentek és választottak sokaságának nyújtott, 20. azért a szerzetesrendért, kongregációért vagy társulatért, melynek tagjai vagyunk, 21. annak terjedéséért, 22. üldözéseiért, melyek csak erősödésére és tisztulására szolgálnak, 23. a szentekért és tudós férfiakért, akiket felmutathat, 24. mindazokért, akiknek hivatásuk van hozzá, 25. a gyümölcsökért, melyeket a világban termelt, 26. barátaiért és jótevőiért, 27. minden üldözőjéért és ellenségéért, akik oly sok alkalmat adnak az érdemszerzésre.

IV. Ezután következzék a *felajánlás.* Ajánld fel a Szentháromságnak az Oltáriszentséget, melyet magadhoz vettél, mindama gyönyörűségért, tiszteletért és kedvtelésért, melyet abból az isteni felség merít. Ajánld fel saját és mások, jótevőid vagy ellenségeid, az élők vagy holtak bűneiért és szükségeiért. Ajánld fel drága Urunknak, akit magadhoz vettél, érdemeivel s szent tagjaival egyesítve: 1. lelkedet és testedet, minden tehetségeddel, tagoddal, érzékeddel, cselekvéseddel csupán arra törekedve, hogy megszentelődjél, s így szüntelenül az Isten gyönyörűségére és tiszteletére égő áldozattá légy, 2. ajánld fel neki akaratodat, hogy inkább akarsz meghalni és akármit elveszteni, mint Őt szántszándékos, akár halálos, akár bocsánatos bűn által újra megbántani, 3. ajánld fel neki szándékodat, hogy mindig a legtökéletesebbet választod, mégpedig leginkább azt, ami érzékeiddel, ítéleteddel, akaratoddal és dicsőségeddel legjobban ellenkezik, mivel így remélheted, hogy legtöbb dicsőséget szerzesz Istennek és leghasonlóbb leszel a felfeszített Jézushoz, 4. ajánld fel azt az elhatározásodat, hogy az Isten parancsainak és tanácsainak, valamint szabályaidnak megtartásában és a tökéletes életben állhatatos leszel, bármily viszontagságaid támadjanak, 5. ajánld fel készségedet, hogy Krisztusért súlyos szenvedéseket is elviselsz, noha azokat az emberek könnyűeknek tartják s értük meg nem becsülnek, 6. ajánld fel elhatározásodat, hogy minden tettedben csak az Istent keresed, 7. azt az égő vágyadat, hogy bárcsak minden embert az Ő tiszta szeretetére térithetnél.

V. Ezután a *kérés* következzék. Buzgón kérd Krisztustól: 1. bűneidnek, valamint azok büntetésének bocsánatát, 2. állhatatosságot kegyelmében és a jámbor életben, 3. ha a Szentlélek neked azt sugallja és lelkiatyád megengedi, kérj szenvedéseket, gyakori, különféle, meg nem érdemelt és titkos fájdalmakat, melyek mások részvétét nem gerjesztik fel, 4. esedezzél az alázatosság, szegénység, tisztaság, engedelmesség, hit, remény, szeretet, okosság, igazságosság, erősség, mértékletesség, türelem, áhítat, önmegtagadás, szív- és szándéktisztaság szellemének folytonos növekedéséért, 5. kérd, hogy szíved ment maradjon minden rossz, érdemetlen vagy hanyag cselekedettől, minden vétkes szokástól, a szenvedélyek rendetlen indulataitól, minden ideiglenes büntetéstől, 6. bensőségesen kérd az Istent, hogy a kegyelem minden cselekedetedet kísérje, hogy felismerd, amit a természet, a tökéletesség és önmegtagadás kíván, továbbá, hogy tetteid kötelességeid ismeretének és az isteni törvényhozó szándékainak teljesen megfeleljenek, 7. esedezzél, hogy szent és hosszú életet élhess a lelkek javára, 8. kérd, hogy testeddel keményen bánhass anélkül, hogy azáltal valamely nagyobb jót, mint például egészségedet, veszélyeztetnél, továbbá kérd, hogy valamely fájdalmat küldjön neked, midőn valamely ideiglenes büntetés kiállása vár rád, 9. sőt kérd az Istent arra is, hogy minden tehetségeddel, érzékeiddel, tagjaiddal, cselekedeteiddel azt tehess, amit az ő istensége ezekkel szent emberségében tett.

Kérd az Atyaistent: 1. az Anyaszentegyház pásztorainak őrködéséért és példás életéért; a hitetlenek, eretnekek, szakadárok, bűnösök és a jóra rest lelkek megtéréséért, a szentek folytonos és állandó gyarapodásáért és a lélek útján való haladásáért, 2. a királyok és földi uralkodók vallás- és igazságszeretetéért, kölcsönös megegyezéséért, jogos vállalataik sikeréért, 3. a szegények és betegek megsegítéséért és megvigasztalásáért, az üldözöttek türelméért és – ha Isten legnagyobb dicsősége megengedi – megszabadulásukért, 4. a kegyelem bő adományaiért ellenségeid számára, 5. rended vagy kongregációd számára kérj az örök Atyától önmegtagadást, a szenvedélyek megfékezését, áhítatot, épületes életet, a lelkekért való buzgalmat, az erény folytonos gyümölcseit, haladást a szent tudományokban, védelmet az üldözésekben, elégséges földi jövedelmet és sok munkást az Úr szőlőjébe. 6. Fordulj az Isten irgalmasságához kongregációd elhunyt tagjaiért, főleg azokért, akik nemrég haltak el és a testület imáiba vannak ajánlva, továbbá elhunyt ellenfeleidért, valamint rokonaidért, barátaidért és azokért, akikről imáikban kevesen vagy senki sem emlékezik meg, hogy minél előbb szabaduljanak ki a purgatóriumból és a mennyben különös pártfogóiddá legyenek, 7. imádkozzál azokért az ügyekért, melyeket elöljáróitok imáitokba ajánlottak, vagy ha a személyek érdekében kérték imádságtokat, kérjétek az Istent, hogy abban az ügyben, melyre imáitokat kérték, segítse meg őket.

VI. Indítsuk fel továbbá magunkban *az Oltáriszentségre vonatkozó erényeket.* 1. Istent megillető tisztelettel imádd az Oltáriszentséget, melyet magadhoz vettél és melyet széles e világon oly sok templomban őriznek; a szerető imádás e ténye még bensőbbé válik, ha mindazokra a templomokra gondolunk, amelyekben az Oltáriszentséget kevésbé tisztelik, vagy ahol a szakadárok kezében mintegy fogva van, vagy ahol nagy bűnöket követnek el imádása ellen; 2. gerjeszd fel magadban a hitet Jézus Krisztusban, akit magadhoz vettél, elismerve őt igaz Istennek és igaz embernek és hitelt adva mindazoknak a hitágazatoknak, melyeket istenségéről és emberségéről az Egyház tanít és az eretnekek tagadtak; 3. gerjeszd fel a reményt Krisztusban, akitől mint Istentől és minden jó első okától, sok természetes adományt és természetfölötti kegyelmet várasz; 4. gerjeszd fel a szeretet indulatait, először, forrón megölelve Őt, mint igaz istent és embert; másodszor, örülve annak, hogy istensége önmagában és hozzánk viszonyítva oly tökéletes, hogy teljesen soha nem ismerhetjük meg; harmadszor, örvendezve azon, hogy Istenségét oly dicsőn imádják és szeretik az angyalok és a szentek az égben és a jámborok a földön, s hogy testét és lelkét oly páratlan ajándékok ékesítik; negyedszer mélyen fájlalva, hogy mi vagy mások oly sok bűnt követtek és fognak elkövetni szeretete ellen; leginkább azt fájlalva, hogy olyan sokan, akikért oly sokat tett és

szenvedett, szántszándékos gonoszságuk által elvesztek; és végül a leggyöngédebb szeretettel kívánva, hogy a lehető leghamarabb minden bűn és tökéletlenség szűnjék meg a világon, hogy a jámborok száma szaporodjék és a szentek a tökéletességben állhatatosan előbbre haladjanak; hogy a hitetlenek és az igaz Egyházon kívül állók a szent hitnek megnyeressenek és hogy az Istent és Krisztust, mint embert, úgy és annyira tiszteljék és szeressék az emberek, amint és amennyire az Isten akarja, hogy Őt és Krisztus szent emberségét tiszteljék és szeressék.

VII. Drága Urunkban mint Istenben, *istenségének tulajdonságait* és tökéletességeit is meg kell fontolnunk és azokra vonatkozó aktusokat gerjesztenünk. Először, *függetlenségére,* vagy mint a teológusok mondják, önmagától valóságára kell gondolnunk és kérnünk Őt, hogy bizalmunkban senkitől se függjünk, csupán Tőle és Miatta elöljáróinktól. Másodszor, *örökkévalóságára* kell gondolnunk és kérnünk, hogy hosszú életen keresztül szolgálhassuk Őt és sokat szenvedhessünk érte. Harmadszor, *mindenüttvalóságára* kell tekintenünk és óhajtanunk, vajha mindenütt ismernék, és szeretnék, s a szeretet és imádás bensőséges felkeltésével kell eleget tennünk azokért a bűnökért, melyeket bárhol a világon most követnek el Ellene. Negyedszer, természeti és természetfölötti tényeiben megnyilatkozó végtelen hatalmáról kell megemlékeznünk és kérnünk, hogy mindennemű természeti és természetfölötti adományokkal lásson el minket, hogy így az Ő szeretetére édesgessük az embereket. Ötödször végtelen *bölcsességét* kell megfontolnunk és kérnünk, hogy minket is bölcsekké tegyen mindabban, ami önmagunk vagy mások tanítását illeti, hogy árasszon el a tanács, az okosság s a szellemek megkülönböztetésének ajándékaival, lássa el az egész kongregációt az erényben való növekedéssel és a teológiai tudományokban való előbbrehaladással, ami nélkül keveset tehetnénk a lelkek üdvére. Hatodszor *jóságáról* kell elmélkednünk és kérnünk, hogy tetteinkben semmit se lásson, ami nem jó. Ez azonban csak úgy lehetséges, hogyha cselekedeteinket szabad akarattal, tökéletlenségektől menten és természetfölötti célra, magáért az Istenért tesszük. Aztán a Fiú örök születésére és személyére kell gondolnunk és istenfiúsága által esedeznünk, hogy amennyire lehetséges, bőven és bőkezűleg, még pedig úgy, amint ezeket ő megkapta, amikor az örök Ige személye az emberi természettel egyesült, adja meg nekünk a kegyelem és dicsőség mindama természeti és természetfölötti tökéletességeit, melyek fogadott fiaival közölhetők. Végül fontoljuk meg tevékeny közreműködését a teremtmények minden tettében, és könyörögjünk, hogy adja meg nekünk a kegyelmet, hogy amint az ő közreműködése mindig önmagára mint végcélra vonatkozik, úgy mi is minden tettünkben kivétel nélkül, érette és miatta munkálkodjunk s az Isten dicsőségét keressük.

Az Isten többi tökéletességét is hasonlóképen kell elemeznünk és azokkal összefüggő érzelmeket gerjesztenünk: így például *örömet,* örülve, hogy Isten oly tökéletes önmagában, és *hálaadást,* hogy tökéletességeit nekünk kinyilvánította és hatásait velünk közölte. Urunk szent emberségének kiválóságait is így kell megfontolnunk. Megfontolhatjuk például lelkének erőit s szokásait, s kérhetjük, hogy a mi lelki tehetségeinket az övéihez hasonlóvá tegye s olyan erényekkel díszítse, mint amilyenek az övéit díszítették; ha testét a kereszten függeni látjuk, minden tagját szemlélhetjük s kérhetjük, hogy amint az örök Ige az ő testének minden tagját a legtökéletesebben irányította, úgy vezesse Ő, aki most a szentáldozásban hozzánk jött, a mi tagjainkat is, hogy így az Ő szent emberségének képmásai lehessünk. Ez az a változás, amelyet a szentek s a hittudósok a szentáldozás különös gyümölcsének mondanak.

VIII. Hálaadásunk befejezéséül *mutassuk be Urunkat,* akit az Oltáriszentségben magunkhoz vettünk, a megdicsőült lelkek minden karának. Az angyaloknak ezt mondhatjuk: „Íme, Istennek legfelsőbb szolgái, akik szavait teljesítitek, nézzétek az örök Atyának elsőszülöttjét, kit, midőn a világba lépett, a mennyei Atya parancsára imádtatok, s kérjétek nekem azt a kegyelmet, hogy ugyanazzal a lélekkel és igazsággal szolgáljam Őt, mellyel megpróbáltatástok idején szolgáltátok és most szolgáljátok mennyei, boldog életetekben”. A

pátriárkáknak és prófétáknak mondhatjuk: „Íme, ti mennyország követei és Isten csodálatos titkainak szolgái, nézzétek a világ kezdetétől megígért Megváltót, kit oly hőn óhajtottatok és oly soká vártatok, s könyörögjétek ki, hogy szívem minden vonzalmával és erejével Hozzá vonzódjam és éjjel-nappal utána vágyódjam”. A szent apostoloknak mondhatjuk: „Íme, ti az evangéliumnak dicső hirdetői, nézzétek szeretett Mestereteket, kit teljes szívből szerettek és eszközöljétek ki, hogy őt mindenek fölött és a legmélyebb vonzalommal szeressem”. A vértanúknak: „Íme, ti hős tanúi a hitnek, lássátok a megfeszített Krisztust, akinek szeretetéből oly készséggel ontottátok véreteket, s eszközöljétek ki nekem azt a kegyelmet, hogy mindig szenvedhessek valamit Jézusért, s tudjak kereszten élni, mégpedig kemény kereszten, akár a természet erői, akár a rossz emberek kezei szegezzenek rá, és hogy a keresztről egyenesen Urunk örömébe juthassak”. A hitvalló püspököknek: „Ti, az Úr nyájának pásztorai, íme nézzétek a szeplőtelen Bárányt, kit az oltáron oly sokszor áldoztatok fel édes illatul a mindenható Istennek, s eszközöljétek ki, hogy e nagy áldozattal én is méltóan foglalkozhassam, és hogy e szentáldozattal egyesülve, a jócselekedetek által magamat édes illatul Neki folyton felajánlhassam”. A hitvalló szerzeteseknek: „Íme, ti Uramnak hű szolgai, nézzétek szeretett és kedves Uratokat, kiért a világ minden gyönyörét elhagytátok, s segítsetek engem az ő szeretetéért arra, hogy egész halálomig megmaradjak jelentéktelen vagy szerény állásomban és az Isten szeretetéből az életszentség nagy magasságára jussak”. Saját kongregációnk szentjeinek s boldogainak: „Nézzétek drága testvéreim, vezéreteket, akihez az életben szóban és testben annyira hasonlítottatok, s esdjétek ki nekem és testvéreimnek, kik még itt a földön az ő dicsőségére küzdünk, hogy jámborságunk kára nélkül sok lelket szerezzünk neki s seregünk sok kiváló munkással gyarapodjék, akik az érdemek súlyos kévéivel megrakottan az Ő és a ti boldog társaságába jussanak”. A szent szüzeknek: „Íme, ti a szeplőtelen Bárány jegyesei, tekintsétek Őt, akiért oly örömmel őriztétek meg szüzességteket és eszközöljétek ki nekem a kegyelmet, hogy kedvesetek szeme előtt szívben és tettben tisztán jelenjek meg, és ez életből egyenesen Hozzá, a mennyországba juthassak”. Minden szenteknek pedig: „Íme, legkedvesebb barátaim, akik szegény lelkemnek vigasztalásai vagytok, nézzétek az Urat, szentségtek jutalmának szerzőjét s esdjétek ki nekem a kegyelmet, hogy mint ti, én is hatalmas lépésekkel jussak előbbre a szentség útján, s így éveimnek növekedő sora sohase találjon ott, ahol előbb voltam, hanem mindig a szentség magaslatai felé haladva”.

Aztán drága Urunknak mondhatjuk: „Most, ó Uram, kis időre eltávozom tőled, de nem nélküled! Te vagy lelkem vigasza, boldogsága és minden java. Bőséges szeretetednek ajánlom magamat, testvéreimmel, barátaimmal és ellenségeimmel együtt. Szeress minket, ó Uram, amint csak tudsz, tégy minket mámorossá szereteted által és alakíts át hasonlóságodra, szívünknek öröme és gyönyörűsége. Add, hogy teljesen benned éljünk, veled és éretted dolgozzunk és ne legyen más célja szavainknak és tetteinknek, csak Te, szerelmünk és minden javunk, ki élsz és uralkodol stb.” Végül ezt imádkozhatjuk: „Kérünk, Uram, tekints családodra, melyért a mi Urunk Jézus habozás nélkül magát a gonoszok kezébe adta és a kereszt kínjait kiállta, ki a Szentlélekkel együtt veled él és uralkodik mindörökkön örökké. Amen.”

Most újra megismétlem azt, hogy én senkit sem utasítok e hálaadási forma használatára úgy, amint itt van, hanem csupán azért közöltem, hogy mindenki saját szüksége szerint merítse belőle az élővizek árjait, hogy száraz szívét felüdítse és változatos áhítattal díszítse. Megérdemli, hogy szorgalmasan tanulmányozzuk, mert kiváló vezérfonal a szent életre s valóban szent lelki jelleg kialakítására segít.

Vannak benne oly kívánságok, melyek nagyoknak látszanak, és kérelmek, melyek talán megijesztenek. De jó, ha megalázkodunk s meg is kell alázkodnunk, ha látjuk, mily távol vagyunk attól, aminek lennünk kellene és aminek talán magunkat lenni gondoltuk. Mindez

megaláz, de le nem ver minket, mert ha leverne, az csak azt mutatná, hogy nincs bennünk valódi lelki élet, hanem a kezdet kezdetén állunk.

De még valami van e hálaadási formában, ami megérdemli figyelmünket. Ez az, hogy ez a hálaadási forma nagy áhítatot gerjeszt az örök Ige személye iránt. Ennek hiánya az oka a mi nagy szárazságunknak az imában és különösen is erre lehet visszavezetni annak a mély imádási szellemnek a hiányát, amelynek különösen az Oltáriszentség iránti áhítatban kellene megnyilvánulnia, valamint azt a lelki szárazságot is, melyet a gyakori szentáldozás sokszor inkább gyarapít, mint csökkent. Prédikáljuk és tanítsuk csak Jézus Istenségét, ne aggódjunk a dogmatikus beszédek népszerűtlensége miatt, és nemsokára látni fogjuk, miként lágyulnak meg a szívek ékesszólásunk nélkül is, és miként nyitják meg szeretetük gazdag kincstárát Betlehem és Kálvária Krisztusnak legalázatosabb és legegyszerűbb szegényei előtt. Mily sok lélek számára lett az elmélkedés egészen mássá, midőn a jászolhoz vagy kereszthez Urunk Istenségének gondolatát is elvitték! Noha nem állottak az ima magas fokán és nem gyakoroltak súlyos önsanyargatásokat, e tanítás fényében imájuk, mintha a szemlélődés fokán állottak volna, a Szentháromság ölében végződött. Sokan voltak, akik szóval nem fejezhették ki, ami velük történt, de akiknek lelki állapotára nagyon alkalmazhatók volnának Dante szavai:

Az Atyának, a Fiúnak s a Szentléleknek
Glóriát zengett a paradicsom
S mámorba ejtett az édes dal.
A mindenség mosolyogva vett körül,
Amit hallottam és láttam
Elárasztott boldogító mámorával.
Ó öröm, ó kimeríthetetlen boldogság,
Ó élet, hol csak dal és béke honol,
Ó kívánságot meghaladó, boldogító gazdagság!

6. Gyakorlati megjegyzések

Itt az ideje azt az igen fontos kérdést feltennünk, hogy általában miként teljesítettük eddig a hálaadás kötelességét. Mi a mi szokásos érzésünk az Isten számtalan jótéteménye felől? Mennyi időt fordítottunk Isten jótéteményeinek megfontolására, főleg akkor, midőn csendes elvonultságban imádkoztunk? Bölcsen mondja Szent Ignác, hogy lelkiismeretünk vizsgálását mindennap az Isten jótéteményeinek elszámlálásával és az azokért való hálaadással kezdjük; híven megtartottuk-e ezt a kis gyakorlatot? Sokan különböző lelki kötelességek teljesítésére pontos időt állapítanak meg; jelöltünk-e ki időt a hálaadásra is? Imakönyveikbe sokan egy kis jegyzéket tesznek azokról a dolgokról és személyekről, akikért imádkozni szándékoznak; van-e nekünk ily emlékeztetőnk azokról a jótéteményekről, melyekért naponta hálát akarunk adni a mennyei Atyának? Mily sokszor ostromoltuk heteken át a kegyelem trónját Miatyánkokkal, Üdvözlégyekkel, rózsafüzérekkel, szentáldozással és vezeklésekkel, midőn valamit óhajtottunk. Mikor aztán Urunk kérésünket teljesítette, hálaadásunk mily arányban állott könyörgésünkkel? Mily sokáig tartott? Miben állott? Mennyi buzgóság és szeretet kísérte? Nem fogadtuk-e talán csak egy egyszerű gyors köszönömmel vagy hála Istennel az Isten jótéteményeit s aztán, mintha jártak volna nekünk, a hálára többet nem is gondoltunk? Félek, hogy e tekintetben mindannyiunknak sok okunk van szégyenleni magunkat. Nagyon távol attól, hogy a hálaadás igazi szellemével, az Isten jótéteményeit folytonosan meggondoljuk s Neki azokért a hála áldozatát bemutassuk, egyszerűen a Szentlélekre hagyjuk, hogy szívünket az Isten iránti kötelességeink és Tőle való függésünk érzésével áthassa, s ha Ő ezt megteszi, akkor is csak gyöngén felelünk meg hívásának, úgy hogy

hálaadásunkat inkább kéretjük az Isten által, semmint szeretettel és önkéntesen végezzük. Ha valamely teremtménytársunk így járna el velünk, hamarosan aljasnak mondanók eljárását. Beszéljétek meg e kérdéseket őrangyalotokkal és aztán mondjátok meg, túlozva, nagyítva beszéltem-e, midőn azt mondtam, hogy a hálaadásnak a könyörgéshez való aránytalansága a világ csodáinak, mégpedig legszomorúbb csodáinak egyike.

De mi az oka ennek? Addig ismétlem, míg megunjátok, csak szívetekbe véshessem. Az az oka, hogy ferde nézeteitek miatt vonakodtok az Istent Atyátoknak tekinteni. A halálos bűnöket kivéve, alig van baj, mely nem az Istennek e hamis és durva szemléletéből származnék. Ez a bajok gyökere. Ide kell a fejszét irányítanod, ha más ember akarsz lenni. Más javulási tervek nem helyettesíthetik ezt. Elmélkedhetel, vizsgálhatod lelkiismeretedet, elmondhatod szentolvasódat, de mindennek csak nagyon csekély eredménye lesz, mint már oly sokszor tapasztaltad. Ó, hogy lehet az, hogy vannak emberek, akik elmélkedésüket naponkint pontosan elvégzik, de szívük az Isten iránt szeretetre nem gyullad, egyetlen szenvedélyt le nem győznek, egyetlen rossz szokást meg nem szüntetnek? Szokásuk az imádkozás, de az ima adományával nem bírnak. Vezeklést tartanak, de az az alázatosság látszatával inkább megkeményíti szívüket, semmint igazi szeretetre gerjeszti. A szentségek is csak úgy hatnak reájuk, mintha elromlott gépek volnának. Akár a lelki életben mutatkozó lassú haladásról, akár a bensőséges ájtatosság hiányáról, akár a nemes elhatározások meg nem tartásáról, vagy tökéletlenségeitekbe való visszaesésről, vagy az imádságban a tisztelet hiányáról, vagy mások iránti szeretetlenségről panaszkodtok, a hiba csaknem mindig az Isten hamis szemléletére vezethető vissza. Ettől kell menteknek lennetek. Gyermeki érzülettel kell Iránta viseltetnetek, s a Szentlélektől a jámborság adományát kell kérnetek, hogy ez az érzület keljen bennetek. Az Istent elsősorban a mindenek Atyjának kell tekintenetek, s el nem szabad felejtenetek, hogy Jézus szelleme az egyetlen igaz szellem, ez pedig a fogadott fiúság szelleme, amely által azt kiáltjuk: Abba – Atyánk! Addig sohasem jártok a helyes úton, míg az a tudat, hogy az Isten a ti Atyátok minden más róla alkotott nézeteteket le nem győzi, vagy legalább is az alá a gondolat alá nem rendeli, amely az evangélium lelke és drága Üdvözítőnk tanításának élete. Az ember nem tehet jobbat, mint azt, hogy egész életén keresztül azt az igazságot hirdeti, hogy az Isten a mi részvéttel teljes Atyánk.

A lelki haladás ügyében érdekeink azonosak az Isten dicsőségével. Ez ismét az Ő szerető leleményességének intézkedése. A hálaadás gyakorlására újabb okot találunk, ha azokra a javakra gondolunk, melyeket lelki életünk számára ebből szerezhetünk. Az életszentségben való növekedés semmi egyéb, mint azoknak a kegyelmeknek folytonos reánkszállása, melyek a már kapott kegyelmeknek megfelelő cselekedeteinket megkoronázzák. Amennyire tudjuk, mi sem sokszorozza annyira a kegyelmeket, vagy indítja az Istent arra, hogy tágra nyissa kincstárának ajtait, mint a hálaadás gyakorlása. De nem csupán ezen az úton segít minket a hálaadás az életszentségre. A lelkünkre gyakorolt hatásait is számba kell vennünk. Sokan igyekeznek a lelki életben előbbre haladni, de mintha egy láthatatlan kéz visszatartaná őket, nem mehetnek előre. Ennek az oka az, bár ők nem veszik észre, hogy teljesen sohasem tértek az Istenhez. Talán nagyon rövid időt töltöttek a lelki élet tisztító útján (via purgativa), vagy bizonyos dolgokban megőrizték ragaszkodásukat a világhoz, vagy pedig csak fokozatosan és lassan akartak megválni a méltatlan szokásoktól, hogy így megtérésüket fájdalmatlanná tegyék. A hálaadás gyorsan, bár észrevétlenül a szeretet szolgálatává változtatja át vallásosságunkat és oda juttat minket, hogy mindent úgy tekintünk, mint az Isten tekinti, hogy mindenben Hozzá csatlakozunk és magunkat egészen az ő érdekeinek szenteljük még akkor is, ha a mieinkkel ellenkezni látszanának. Rávesz, hogy a világgal teljesen szakítsunk, ködös világát teljesen elhagyjuk, hogy utunkat a menny felé vehessük, s csekélységünk és semmiségünk érzésével egészen áthat. Mindez megtérésünket teljesebbé és tökéletesebbé teszi.

De a hálaadás hatása életszentségünk növelésére sem kisebb, mint megtérésünkre. A lelki életben minden haladás a szeretetből származik, a szeretet pedig oka és eredménye a hálaadásnak. Ami a világosság és a levegő a növényeknek, az az Isten jelenlétének érzése az erényeknek; a hálaadás Isten jelenlétének ezt az érzését csaknem szokássá teszi lelkünkben. Folyton láttatja ugyanis velünk az Isten jótéteményeit, melyeket különben nem vettünk volna észre, képesít, hogy helyesebben becsüljük azok értékét és bizonyos mértékben meglássuk az isteni jóság mélységét, amelyből jöttek. Ezenkívül a hálaadás gyakorlása oly lelki emelkedettséget biztosít, hogy a hálaadásnak másokban tapasztalt hiánya minket elszomorít; ez viszont Isten iránti szeretetünket táplálja és az elégtételnek azt a szellemét ébreszti fel bennünk, mely az életszentségben való haladást mindenkor kíséri. Mialatt az Istent magasztaljuk, szívünk kitágul és ha szívünk kitágul, száguldunk az Isten parancsainak útján, ahol azelőtt csak ballagtunk vagy másztunk. Az akadályok legyőzésére, az aggodalmak megvetésére oly titkos erőt, a jótevésre oly korlátlan szabadságot érzünk, amilyent azelőtt sohasem éreztünk, és mindezt azért, mivel a hálaadás megláttatta velünk az Isten jóságának magasságát és a mi alacsonyságunk mélységét, és így semmit sem látunk túl nagynak vagy túl nehéznek, ami az Isten dicsőségét illeti. Szívünket a hálaadás megkoronázta.

A vallásban rejlő boldogságnak, az istentiszteletben talált örömnek, az imádságban és az önmegtagadásban megnyilvánuló derültségnek, az érezhető áhítatnak semmibe vétele nagy tévedés. Igaz ugyan, hogy midőn Isten ezeket megvonja tőlünk, nem szükségképpen haragból vagy büntetésből teszi, nekünk, pedig bármi legyen az oka, nincs más kötelességünk, mint magunkat kikutathatatlan akaratának alávetni. Ezek az örömök azonban hatalmas segítségek a lelki életben és azért komolyan, bár alázatos lélekkel, kell azokat óhajtanunk és kívánnunk. Mily sokszor láthatni egyeseket, akik semmire sem tudnak menni, mert nincs semmi boldogságuk a vallásban! Még szentmise és áldás alatt is fátyol borítja szívüket, s azt sem a zene, sem a fény, de még az Isten jelenléte sem tudja áttörni. Ezeknek az Isten áldásai éppoly terhesek, mint az emberek többségének az Ő büntetése. Számukra az imádság penitencia, a gyónás gyötrelem, a szentáldozás igazi kín. Nézz utána, megvolt-e valaha ezeknél az embereknél a hálaadás szelleme, és látni fogod, hogy ennek hiánya náluk a főbaj. Nem voltak hálásak s azért nem boldogok. Ez is azt mutatja, hogy a vallásban a boldogság a hálaadás szelleméből származik.

Most még néhány szóval mutassuk meg, hogy a hálaadás által miként mozdíthatjuk elő hármas fő célunkat, az Isten dicsőségét, Jézus érdekeit és a lelkek üdvét. Először, ami az *Isten dicsőségének előmozdítását* illeti, Ő azt akarta, hogy dicsősége nagyrészt teremtményeinek dicséretétől és hálaadásától függjön. A hálaadás volt az egyik cél, melyért minket teremtett, de éppen e téren fosztják meg Őt leginkább dicsőségétől s ezért éppen e téren várja leginkább hű szolgáinak elégtételét. Aki ájtatos szándékkal ad neki hálát, egyszersmind dicsőségét is növeli. Mondtam, hogy a hálaadásból öröm származik, és úgy látszik, hogy a hálaadás szelleme nemcsak azt az örömöt kíséri, amely a Szentlélek különös gyümölcse, hanem minden olyan ájtatosságban is megnyilvánul, melyben az öröm megnyilatkozik. Azok, akik Szent Rafaelt, az öröm angyalát különösen tisztelték, általában a szokottnál nagyobb mértékben gyakorolták a hálaadást. Anélkül, hogy egyes szentek, mint Istenes Szent János, Mariscotti Szent Hiacinta és mások példáira hivatkoznánk, csak Tóbiás könyvét tekintsük meg.

„Atyám! Ő örömmel töltött el” – jellemzi Rafaelt az ifjú Tóbiás. És midőn az angyal magát meg akarta ismertetni, azt mondá neki: „Áldjátok a menny Istenét és adjatok hálát neki minden élők előtt, mivel irgalmasságot tett veletek. Mert jó a király titkát elrejteni, de az Isten műveit megvallani és hirdetni, dicsőség”. „Midőn veletek voltam, az Isten akaratából voltam veletek, áldjátok, dicsőítsétek Őt!” Majd: „Ideje, hogy visszatérjek Ahhoz, aki engem küldött; ti azonban áldjátok az Istent és hirdessétek csodálatos műveit”. Midőn távozóban volt, úgy látszik, mennyei szépségét megpillanttatta velük, mivel közvetlenül utána három óráig tartó

elragadtatásba merültek, és a hálaadás szellemét adta meg nekik: „Akkor három óráig arcukra borultak, majd felkeltek s dicsérték csodáit”. Az öreg Tóbiás megnyitotta száját s szólt: Dicsérjétek az Urat, Izrael gyermekei! Nézzétek, mit cselekedett Ő nekünk, s dicsérjétek Őt félelemmel s remegéssel, s magasztaljátok az örökkévalóság királyát műveitekkel. Dicsérjétek az Urat, választottai mind! Tartsatok örvendező napokat neki s adjatok hálát. Jeruzsálem, Isten városa, adj hálát az Urnak javaidért. S mily szép volt e jámbor aggastyán életének vége: Életének hátralevő idejét örömmel töltötte, s az Isten félelmében jó haladást tanúsítva, békességben távozott el. Ez az öröm az ifjú Tóbiásban túlélte őt, mert az, ahelyett, hogy megsiratta volna atyját, azt mondotta róla: Miután kilencvenkilenc esztendőt töltött az Úr félelmében, eltemették őt örömmel. Ez az az öröm, melyet a kolostorokban láthatni, ha az Isten a rend valamelyik tagját magához szólítja; néha meg is botránkoznak rajta a kívülállók, akik a kolostorok mély, a világtól elfordult szellemét nem ismerik.

Ugyanaz az ájtatosság másodszor hathatós eszközöket ad kezünkbe *Jézus érdekeinek* előmozdítására. Mi volt a földön, amit Jézus buzgóbban keresett volna Atyjának dicsőségénél? Ámbár azt mondták róla, hogy Ő tudta, mi van az emberekben, azon látszólag mégis meglepődött, hogy a tíz bélpoklos közül csak egy tért vissza hálát adni az Istennek. Mily titokteljes volt a hálaadásnak az a kitörése is, midőn hálát adott Atyjának, hogy titkait elrejtette a bölcsek és tudósok elől és kinyilvánította a kicsinyeknek! Különösen is könnyen és szeretetteljes módon mozdíthatjuk elő Jézus érdekeit akkor, ha apostolokká válunk a hálaadás gyakorlatának terjesztésében. Kevesen vannak közöttünk, akiknek másokra, például gyermekekre, szolgákra vagy egy-egy jóbarátra befolyásuk ne volna. Vegyük rá őket, hogy gyakrabban és buzgóbban adjanak hálát s mondjunk egy-egy jó szót e gyakorlatért, amikor csak tehetjük. Ha a Szent-Vér-társulat kb. 10.000 tagjának mindegyike Urunk öt szent sebének tiszteletére csak öt embert beszélne rá a naponkinti hálaadásra s ezek ismét másokkal közölnék e gyakorlatot, úgy terjedne a hálaadás, mint a tó tükrén a víz gyűrűzése. S hogy örülne Jézus az Isten dicsőségének aratásán, ha kb. 50.000 lélek naponta eggyel többször mondana hálát, mégha csak egy Deo gratias volna is, amivel több hálát mondanának, mint azelőtt. Gondoljátok csak meg, mennyi kegyelmet, érdemet, dicsőséget, imádást, dicséretet foglal magában egy ájtatos szándékkal mondott Deo gratias és Társulatunk évente kevés fáradsággal több mint 18 millió ilyen hálaadást küldhetné az Isten oly sokszor megbántott felségéhez. Mily könnyű volna ezt megtennünk! Ó, miért van oly sok dolog, amit megtehetnénk az Isten dicsőségéért, de meg sem kíséreljük? Miért nem kíséreljük meg? A hálaadásnak e könnyű terjesztése mily szeretettel teljes hódolat lenne Jézus iránt! Kezdjük meg, fogjunk hozzá már ma, mert az idő elfolyik előlünk és máris eléggé megvárakoztattuk az Isten dicsőségét.

Lehetne az iskolákban, szemináriumokban és a családi körben, különösen hol sok kisgyermek van, akiknek tiszta szájából Isten leginkább fogadja kedvesen a dicsőítést – kis társulatokat alakítani, bizonyos kis *hálaadási imák mondására.* Ezeket közösen végezhetnék, és főleg arra kellene törekedniök, hogy figyelmesebben mondják el az étkezés előtti és utáni imákat. E kis társulatok célja lehetne általában hálát adni Istennek jóságáért teremtményei iránt, különösen pedig a Megtestesülés titkáért, vagy azért a kegyelemért, hogy Máriát Anyánkká tette. A katolikus iskolák növendékei például reggel és este hálát adhatnának a katolikus hitért s így olyan szokásra tehetnének szert, mely későbbi életükben erős pajzsuk volna a kísértések ellen. Ezt az angyalok iránti ájtatossággal is össze lehetne kötni, kiknek élete a háladatos dicséret szüntelen éneke, s így a tisztaság erényét, ez ájtatosság különös gyümölcsét, erősbíteni lehetne az ifjúság lelkében. Ha helyesen gondolkodunk az Isten dicsőségéről, egyszóval, ha szeretjük Őt, ezeket a dolgokat nem fogjuk csekélyeknek tartani, sem áldásaikat jelentékteleneknek. Mily sok elveszett időt kellene e hálaadásokkal helyrehoznunk!

Ó, mily sok dicsőséget szerezhetne egy ember is a mi Urunknak, ha komolyan hozzáfogna! Szent Jeromos sokszor hallotta a keleti szerzeteseket, midőn doxológiájukat: „Dicsőség az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek” mondogatták. Eltanulta és megkérte Damazus pápát, hogy a nyugati egyházban is léptesse életbe, hol emberi számítás szerint enélkül azt sohasem használták volna. Ki számlálhatja meg, hogy e doxológiát ez idő óta hány milliárdszor mondták ki a nyugati egyházban szeretetteljes és ájtatos szándékkal? Csak az istentiszteletnél hányszor fordul elő! Pazzi Szent Mária Magdolna, valahányszor kimondta, mindig önmagának felajánlásával kötötte össze és lehajtotta fejét, mintha hitéért a vérpadon vértanúságot kellene szenvednie. Szent Alfonz öreg korában valahányszor az Isten dicsőségéről vagy az Egyházról jó hírt hallott, mindig meghatott szívvel kiáltott fel: „Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto”. Keresztes Szent Pál nagyon kedvelte e doxológiát és szerzeteseit is megtanította reá. A szentek élete tele van a hősi szeretet sok olyan megnyilatkozásával, mely e doxológiával áll kapcsolatban. Ha Szent Jeromos nem kérte volna Damazus pápát, hogy a nyugati egyházban is léptesse életbe, Istennek mindez a dicsősége elveszett volna. Ha az emberek valamit tesznek az Istenért, bármily kicsiny legyen is az, nem tudják, hol fog az végződni és mily nagy hatással lesz az Isten dicsőségére. A szeretet titka megkívánja, hogy mindent megtegyünk az Istenért, nem gondolva tetteink kicsinységére. „Vesd kenyeredet folyó vizekre, s hosszú idő után ismét megtalálod. Reggel vesd el a magot, s este se nyugtasd kezedet, mert nem tudod, mi jobb, ez-e, vagy amaz, s ha mindakettő sikerül, annál jobb”.[44]

Harmadszor: ez az ájtatosság nagy segítség a *lelkek üdvözítésében.* Gyakorlatunk által magunk is sok olyan kegyelmet nyerhetünk az Istentől, amelyek jelenlegi gyenge imáink erőit végtelenül meghaladják. Mennyire megnyílik általa előttünk az Isten irgalmának kincsestára, mennyi új áldás árad általa az Egyházra! Ha továbbá naponta elégtételt nyújtanánk az Istennek a bűnösök hálátlanságáért és hanyagságáért, megengesztelnők haragját és így sok ítéletet, lelki és földi büntetést elfordítanánk tőlük. Csodálatos, hogy mily sok úton működhetünk mi közre a lelkek üdvén a jó Isten engedelméből. Csak leleményesebbek volnánk azok kitalálásában és fáradhatatlanabbak azok gyakorlásában. Szegény lelkek! Mily sok botrányt okoztunk nekik, vajha most imáink és hálaadásaink által jóvá tehetnők azokat! A szentséges Vér szinte félig sem a miénk, míg az övéké is nem. Vajha sohase felejtenők el, hogy vannak lelkek a földön, akiknek üdvét Isten a mi buzgóságunkhoz és imáinkhoz fűzte! Lehet például egy drága lélek, melyet Isten öröktől fogva szeretett és amelyről elhatározta, hogy a lelkek milliói előtt, akiket helyette teremthetett volna, őt hívja létre a semmiből, egy drága lélek, kiért Jézus a keresztfán minden szenvedését külön is felajánlotta, egy drága lélek, kinek társaságát Mária is kívánja az égben; s hogy ez a lélek fogja-e látni az Istent hasonlíthatatlan szépségbe öltözötten, kimondhatatlan ajándékokkal koronázottan, és az örökkétartó örömök tengerébe elmerülten, az az isteni szeretet örök határozata szerint a mi imáinktól függ, anélkül, hogy tudnók. Ó Uram, mikor láttalak éhezni és nem adtam ételt, mikor láttalak szomjazni és nem adtam italt? Vajha felelete sohasem szűnnék meg fülemben csengeni: „Amit testvéreim legkisebbjének nem cselekedtél, azt nekem nem cselekedted”.

[44] Préd 11,1.6.

Nyolcadik fejezet. Dicséret és vágy

1. Tudomány és kegyelem

A tudósok a világ minden sarkába-zugába elvezetnek, hogy megmutassák, hogy a legcsekélyebb féreg szokásai és ösztönei is mennyire megfelelnek szükségleteinek, s mennyire tele van a teremtés a Mindenhatónak nemcsak bölcsességével és hatalmával, hanem szerető gondosságával és gyöngéd részvétével is. Teljesen ugyanezt láttuk a lelki életben és a természetfölötti világban is. Minden szeretetéből történik, még pedig olyan fokban, hogy szinte meghaladja hitünket. Az Isten túláradó szeretettel szeret minket és azt kívánja, hogy mi is szeressük Őt és azért a rendkívüli eszközök egész özönével áraszt el minket, hogy Őt szeressük s dicsőségét előmozdítsuk. A teológia a természettudományok mása. Éppen oly csodálatos dolgokat beszél nekünk az *angyalokról,* akiket sohasem láttunk, mint a csillagászat a csillagokról, melyekhez fel nem érhetünk. A *kegyelem* törvényeinek tudománya hasonló az élet törvényeinek tudományához. Az *Egyház története* és szerkezete éppoly bámulatos az ő csodáival, mint a földtan az ő felfedezéseivel. A kinyilatkoztatás, az Egyház, az ész és a Szentlélek világának segítségével a katolikus hittudósok éppoly biztosan és sikeresen kutatták át a *lelket,* mint a modern tudomány az anyagot. Azok, akik mosolyognak, midőn az angyalok karairól oly határozottan beszélünk, azokhoz hasonlók, akik nevetnek, midőn valamely bolygó nagyságáról vagy anyagáról hallanak beszélni. A tudatlanság, vagy a hitetlenség okozza mindkettőben a mosolyt. Az ember mérhetetlen értelme egykor az Isten életét, tökéletességeit, megtestesülését és megnyilatkozásait tanulmányozta, a kinyilatkoztatás számtalan csalhatatlan tételt nyújtott számára és az emberi elme legnagyobb dicsősége, a katolikus teológia, lett az eredmény. Ugyanez a roppant hatalom ma a világtengerek árjára, a szelek járására, a villamosság jelenségeire és a csillagok mozgására irányítja figyelmét és az eredmény a modern tudományosság rendszere lett, mely eléggé csodálatos ugyan, de korántsem oly csodálatos, ha csak mint az emberi ész erejének bizonyságát tekintjük is, mint Aquinói Szent Tamás skolasztikus teológiai Summája.

Vallásunk nem ismerése akadályozza meg minden másnál jobban azt, hogy az Isten szeretetének ismeretére eljussunk. A kultúrátlan ember szemében, akinek lelkére csak az erő jelenségei: a vihar, a villám, a nap, a tenger, a szél hatnak – a Teremtő csupán hatalmas szellem. Ha az állatok hajlamait és ösztöneit a mai tudomány világában látná, mindjárt megváltoztatná a Teremtőről való fogalmát. Hasonlóképpen, ha az emberek a világi gondokba elmerülten az isteni dolgokkal nem foglalkoznak, csak az erő jelenségeit veszik észre a vallásban, amilyenek: a halál, a halálos bűn, az ítélet, a pokol, a predestináció. A kegyelem és az imádság törvényeibe, a búcsúk kincseibe, Jézus és Mária édes titkaiba kell behatolniuk, hogy az Isten csodálatos szeretetének nagyságáról és mélységéről megfelelő fogalmat nyerjenek! A mennydörgés a figyelmetlen ember figyelmét is felkelti, de csak a figyelmes veszi észre a nyári szellő susogását a magas fák csúcsain.

Láttuk, hogy mennyire képessé tesz minket az Isten az Ő szeretetére azzal, hogy nekünk adja tökéletességét, szent Fiának titkait, hogy mint sajátunkat ajánljuk fel isteni Felségének, továbbá azzal, hogy megtanít, miként egyesítsük Urunk tetteivel és szándékaival csekély szolgálatainkat és miként használhatjuk mindezeket közbenjárásra, hálaadásra és dicséretre. Most egy lépéssel tovább mehetünk s azt mondhatjuk, Isten azért, hogy szeressük Őt, még vágyainkat is a tettek méltóságára emeli és képessé tesz minket arra, hogy szerető szívünk vágyai által valóban mennyei imádással imádjuk Őt. Nem kíván Ő folyton vért, fájdalmat és

áldozatot, dicsőségének növelésére olyasmit is elfogad, ami a hősi önfeláldozástól ugyancsak messze esik. A leggyarlóbb szív is szeretheti Őt, még pedig lángoló szeretettel.

Talán valamennyien emlékszünk még gyermekkori „Szoba-utazás” című könyvünkre és képeire. Gyermekszobánkban, játékaink között kényelmesen ülve, keresztül-kasul kószálhattuk Afrika homokos síkjait, vagy Brazília virágos erdeit, gyönyörködhettünk Izland vulkánjaiban, vagy pedig a kínai nagyfalról nézhettük a tatárokat, s aztán, ha eljött az est, félénken tekintettünk kis ágyunk alá, hogy nem rejtőzik-e ott csörgőkígyó, vagy álmunkban hajótörést szenvedtünk s reggel örültünk, hogy csak álmodtunk. Az Isten szeretete ilyen szobai utazásfélét tesz lehetővé ájtatosságainkban. Egyik országból a másikba mehetünk, s mindegyikben több dicsőséget kívánhatunk Istennek és imádhatjuk Jézust az elhagyott tabernákulumokban. Bejárhatjuk a purgatórium birodalmát és ott Isten dicsősége és Jézus érdekei után epedhetünk. Nem-káprázó szemekkel szemlélhetjük a mennyországot és bensőséges vágyakkal és szívbeli dicséretekkel imádhatjuk ott az Istent. Az isteni Felség egyik tulajdonságáról a másikra mehetünk át s mindegyik előtt bemutathatjuk hódolatunkat. S mindez nem merő mulatság, hanem valóságos imádás; oly valami, mely az örök Atyának tetszik, nekünk pedig valóságos kegyelmeket szerez.

Valóban, semmi sincs a világon, ami annyira fontos, mint ez. A szenvedés semmi ahhoz képest, ami a megfoghatatlan Istennek tetszését elnyerheti, a nehézkedés törvénye kevésbé bizonyos, mint a szentek elképzelhetetlen dicsősége. Valóban, az Isten útjai magasan a mieink fölött vannak! Ha azzal a csekély belátással, mellyel a lelkiekről bírunk, mindennek, ami az Istenre vonatkozik, bámulatos valóságát megértjük, csodálhatjuk-e, hogy a szentek oly közömbösen és megvetőleg beszélnek a földiekről, mintha fájdalom és gyönyör, élet és halál oly végtelenül jelentéktelen volna, hogy egészen mindegy, melyik éri az embert. Valóban, az Isten szeretetének tudományát semmilyen más tudomány sem múlja felül.

2. Mit értünk dicséreten és vágyon?

A tárgy, amelyről most szólni kívánok, a dicséret és a vágy, s ezeknek azok az ájtatos gyakorlataik, amelyeket szent emberek hagytak reánk örökségül. A dicséret valamivel több, mint a hálaadás. Dicséretünkben áldjuk az Istent jóságáért, hatalmáért, tisztaságáért és szépségéért, üdvözöljük az Istent azért, hogy Ő az, aki, és hogy nincs hozzá hasonló. Aztán angyalait és szenteit hívjuk fel, hogy minden erejükkel dicsérjék és dicsőítsék őt. Majd Szűz Máriához fordulunk s őt kérjük, hogy dicsérje helyettünk Isten szent felségét, méltóbban mint mi tehetjük. Miután az ő mennyei kiválóságainak kincseit kimerítettük, Jézus Szent Szívéhez emelkedünk fel, mely határtalan tengerhez hasonlít.

De még itt sem állunk meg, bár az a kedves kis kép, mely egy angyalt ábrázol, aki a Szent Szív mélyéig hatni törekszik, de csak feléig juthat el, igazán hű képét adja annak, mennyire terjed az emberek és az angyalok hatalma az Úr Jézus Szent Szívének kimerítésében. Szeretetünk árja által felbátorítva ugyanis a Legmagasabb ölébe vetjük magunkat és elragadtatva hallgatjuk önmagának dicséretét és áldását. Mennyire más szellem ez, mint az, mely mindig csak az engedelmesség szükségességét mérlegeli, Istennel szemben támasztható igényeit kutatja, azt nézi, mennyire kötelezi az Istent az emberekkel kötött szövetsége s mindig azt a véleményt követi, mely az ájtatosság legkönnyebb gyakorlatait helyesli. Nem mondom, hogy ez utóbbi szellem rossz. Csupán azt mondom, ami tagadhatatlan, hogy teljesen különbözik a dicséret szellemétől. Sőt mi több, a dicséret szelleme a könnyebb és az édesebb: szenvedéssel nem jár, önsanyargatásokat nem kíván, a szemlélődés meredek magaslatainak elérésére nem kényszerít. Nincs egyszerűbb, gyermekiesebb szellem az ájtatosságban, mint ez. De nem csak más szellem, hanem más jelleget is ad a lelki életnek: arra késztet, hogy szeretetből szolgáljuk az Istent. Ezért van helyén ebben a könyvben, mely nélküle nem volna teljes.

A vágyon nem azt értem, amit a hittudósok a vágyakozó szeretetnek neveznek, mellyel Istenhez mint végső okunkhoz és legfőbb jónkhoz vágyakozunk: a vágyon én azt az áhítatot értem, amely a szívben a gyönyörködő és jótakaró szeretetből származik. Vele az Istennek több szeretetet, engedelmességet és több dicsőséget kívánunk az emberek részéről, sőt még lehetetlen dolgokat is óhajtunk, azt pl., hogy Ő, aki maga a tökéletesség és a szépség, még tökéletesebb és szebb legyen. Kívánjuk, vajha vértanúságot szenvedhetnénk hitünkért, vajha minden bűn megszűnnék, a botrányok eltűnnének, a jóravaló restség elszállna a föld színéről s legfőképpen, hogy isteni fölségének másként szolgáljunk, mint ahogy szolgáltunk, hogy szívünk az Isten iránt ne legyen az a jéghideg kő, melyet keblünkben hordozunk. Kívánjuk, hogy minden homokszemnek, az erdők minden levelének szeráfhangja és értelme legyen, hogy az Istent dicsérők karának számát növelje. Egészen más szellem ez, mint az, mely a pokol tüzétől menekülni, a purgatóriumból minél hamarabb megszabadulni óhajt, mely csendes, nyugodt élet és könnyű halál után eped. mely a menny békéje és öröme után sóvárog, csupán azért, mert az élet terhes neki. Ne értsük félre egymást: én nem azt mondom, hogy ez utóbbi szellem rossz. Éppen nem. Vajha az emberek fiai mindnyájan a birtokában lennének. De igenis, ez más szellem, mint a vágy szelleme. A vágy szelleme könnyebb és édesebb, az Istennek nagyobb dicsőséget szerez, azonfelül, mint a dicséret szelleme is, más irányt szab lelki életünknek és a szeretet szolgálatára vezet.

A dicséret és a vágy tehát az a két dolog, amelyről most tárgyalunk. Ezután nem fogok róluk külön-külön beszélni, mert állandóan annyira egymás mellett járnak, hogy egyszerre tárgyalhatjuk őket. Látjátok, hogy, mint már többször mondtam, az, amit tőletek kívánok, bizalom az Isten iránt. Nincs imádás, mely e névre méltó lenne, ha nem a bizalom szól benne, de gyermeki érzület nélkül nem lehetséges a bizalom. Így ismét ugyanarra a pontra jutunk vissza: Isten a mi Atyánk! Nézd az Isten tökéletességeit, hatalmát, avagy szeretetét, igazságosságát vagy irgalmát, fontold meg az egyiket úgy, mint a másikat: amennyire vakságunkban az Isten jellegét egyáltalában értékelni tudjuk, el kell ismernünk, hogy nem méltó hozzá az az imádás, mely nem a bizalmon alapul. Ez a teremtmény megfelelő hódolata a Teremtő iránt. Attól a rettegő félelemtől kezdve, mely a hatalom szellemét emberi áldozatokkal és vakbuzgó öngyilkossággal imádja, le egészen a fetisizmus babonájáig, mindenütt e gyermeki bizalom érzetének a hiánya a jellemző tulajdonsága az imádás minden hamis fajtájának. Az Istennek mint Atyának imádása éppen az által tűnik ki, hogy szeretettel veti bizalmát az Isten tökéletességeibe, melyek azt a szívet, amelyben a szeretet hiányzik, csak félelemmel töltenék el. A szeretet nagy ténye gyermekként bízni az Isten rettentő hatalmában, de még nagyobb, hogyha csekélységünk megfontolása után igazságosságában bízunk. Mindent szeretetből és szeretetet mindnyájunknak! Mindent Jézusnak és Jézust mindenkinek! Ebből áll az egész vallás. Maguk a zsidók is érezték, hogy minden azon múlik, hogy az emberek el ne felejtsék, hogy az Isten a mi Atyánk. „Semmi sem – mondja a rabbinusi könyvek egyike – bizonyítja annyira az imádó szeretetét, mint az Atyánk szónak használata.” „Háromszor áldottabb az – mondja továbbá –, ki a jót az Isten iránti szeretetből teszi, mint az, aki csak félelemből szolgál neki.” Lám, a zsidók hagyományai is így beszélnek. Most pedig, miután Jézus eljött, hogy mindent magához vonzzon, hogy szeretetének tüzét lángra lobbantsa, hogy megújítsa a föld színét, mennyire fájhat szentséges Szívének látni, hogy mily sok katolikus teszi hitét és kötelességeit száraz, hideg külsőséggé, olyan szegényes és ezért visszataszító kultusszá, melyet egy mohamedán leborulásai és mosakodásai is megszégyeníthetnének.

3. A benső tettek

Mindaz, amit teszünk, bizonyos viszonyban áll az Istennel, s Tőle nyeri jelentőségét és értékét. A szavak ezért csak mellékesek, a külső tettek a benső akarat gonoszságához

arányítva csak keveset számítanak. Ha a gondolattal egyetértünk, ha elhatározásunk létrejött, ha a kísértésbe szándékosan beleegyeztünk, a tett visszavonhatatlanul létrejött s az Isten elé került. Nincs szükség sem a szó tanúságára, sem a kezek működésére, a tett megvan, az Isten jó vagy rossz, jutalomra vagy büntetésre méltó tettnek tekinti. A gondolat bűnei, mondja a trienti zsinat, a következő tulajdonságokkal bírnak: 1. olykor nagyobb sebet ütnek a lelken, mint a tett bűnei és 2. gyakran veszedelmesebbek. Számosabbak is, könnyebben elkövethetők és közeledésük kevésbé rettent meg.

Az a valóság, hogy a jámbor vágyak, a szívbeli dicséretek és a benső áhítattettek érdemeket szerezhetnek, az Isten szeretetét mutatja. Elég, ha benső tettekként létrejönnek, másra nincs szükség s máris megkapják az Istentől értéküket és érdemüket. Az áhítat e benső tettei, gerjedelmei, olykor nagyobb hatással vannak a lélekre, mint a külső tettek, mert azzal a további előnnyel bírnak, hogy nagyobb számban és könnyebben előidézhetők. S mégis az emberek e kincset oly kevéssé használják, oly kevéssé törődnek vele és az Istent ezáltal oly sok dicsőségtől fosztják meg! Ő annyira szeret minket, Ő annyira eped szeretetünkért, hogy Jézus érdemei által csaknem oly könnyűvé tette az ő dicséretét, mint amily könnyen száll az ég felé a tömjénezőből az illatos füst felhője, s mi mégsem dicsérjük őt.

E benső tettek valódi értékét nehéz felbecsülni. Pazzi Szent Mária Magdolna zárdájában volt egy Mária Benedetta Vettori nevű apáca, akit öt órával halála után szentünk oly dicsőségben látott, mely sok más zárdaszűz boldogságát felülmúlta és amelyben az Ige szent emberségét és istenségét félelem nélkül szemlélte. Jézustársasági gyóntatóatyja azt mondja továbbá: „Miután a szent az örömtől, hogy e dicső jelenetet láthatta, hosszú időn át elragadtatásban volt, többször felkiáltott: Ó, boldog vagy, mert tudtad, miként kell a rejtett kincseket felhasználnod! Mily nagy dolog kiválasztottnak lenni a kiválasztottak között, az emberek szemében pedig közönségesnek látszani! Ha Jézus csak külső tetteidre tekintett volna, nem sok jutalmat nyertél volna, mert munkaidőd rövid volt. De ó, az Isten jósága, az minden gondolatot, szót és vágyat megjutalmaz! Nagyok és folytonosak voltak tetteid, mert bensők voltak! Ó, mily kevesen értik meg a benső tettek nagyságát! Egyetlen benső tett ezerévi külső cselekedettel ér fel!

Ne feledd, hogy ebből indultunk ki: a világon semmi sem oly becses és értékes, mint az Isten szeretete. Az isteni szeretet egyetlen gerjedelme tökéletesebb, mint Phidias vagy Praxiteles szobra, erősebb, mint az Alpok alapja, tartósabb, mint a föld kereksége, melyet Isten oly erőssé alkotott. Hozzá képest minden csak hamar elenyésző szappanbuborék. A szeretet egyetlen gerjedelme is tökéletes tett, és nagyobb erővel, nagyobb következményekkel bír, mint minden más tett. És a szeretet e tettei egyetlen Istenre való pillantás által is megtehetők, villámgyorsan és az égig hatóan. Számukat tetszésünk szerint szaporíthatjuk látszólag legszórakoztatóbb foglalkozásaink közepette is. Ismétlés által nem gyöngülnek, sőt csak erősebbek és hatalmasabbak lesznek. Erőlködést nem kívánnak, sőt megtételük gyönyörűséget szerez.

Ha mindezt cselekedeteinkkel összevetjük, szinte hihetetlennek látszik szívünk keménysége! Ezért legyen áldott az Isten szent felsége iránti elégtétel szelleme, mellyel oly sok szent rendelkezett. Olyan az, mint a keserű virágokból szedett édes méz. Az Isten iránti csekély szeretetünk az elégtétel drága joga által ad nekünk módot arra, hogy őt jobban szeressük.

4. Az isteni tökéletességek ismerete és szeretete

Hogy a dicséretről és vágyról tiszta fogalmunk legyen, az isteni szeretetről, annak különféle nemeiről és megnyilvánulásairól is kell beszélnünk. Ez nemcsak nem térít el tárgyunktól, hanem még nagyobb világosságot vet az előbbi fejezetekre. Valóban, ha mindent Jézusért annyi, mint mindent szeretetből, akkor az isteni szeretet a legfőbb tárgya

értekezésünknek. Mit értenek a teológusok a vágyódó szereteten, már fentebb mondtam: szent vágyat Isten mint végcélunk, legfőbb jónk, bőséges jutalmunk után. Ezért kiáltott fel Szent Pál: Szeretnék feloszlani és Krisztussal lenni! E szeretettel kell bírnunk egész életünkön át, noha az Isten nem mindig adja meg, hogy érezzük. Szent Gertrúd kijelentéseiben van egy figyelemreméltó hely, mely azt mutatja, hogy mily kedves az Isten előtt ez az epedés, sóvárgás az Ő látása után s azt is megmagyarázza, miért szeretnek a jámbor lelkek oly feszülten az Oltáriszentségre nézni. Az Isten ugyanis arról biztosította, hogy valahányszor valaki ájtatos vággyal tekint a szentostyára, hol Krisztus teste szentségileg elrejtve nyugszik, mindannyiszor növeli, érdemeit az égben, és hogy egykor Isten látásában éppoly sok különös örömben lesz része, mint ahányszor ájtatos vágyakozással tekintett vagy kívánt tekinteni Urunk szent testére e földön. Azért ajánlja Lancisius, hogy az Úrnap nyolcada alatt a szentmisét olyan helyen hallgassuk, ahonnan a corporalén fekvő szentostyát láthatjuk, vagy ha ez lehetetlen, szegezzük szemünket a szentségtartóban kitett szentostyára.

Jegyezd meg jól, hogy Isten ahhoz a vágyhoz, hogy őt az Oltáriszentségben láthassuk, ugyanazt az ígéretet kötötte, mint valóságos szemléléséhez. Jusztinian Szent Lőrinc szavai tehát nem jámbor túlzások, midőn azt mondja: „Legyünk állhatatosak imáinkban, hogy naponta becsesebb adományokat kapjunk. Mert igen gyakran megtörténik, hogy amit az érdemek el nem érnek, azt a vágyak kieszközlik. Isten annyira gyönyörködik az esedezők imáiban, hogy teljesíti kérelmeiket, ha egyszerű lélekből, alázatos szívből és hívő áhítatból származnak. Csupán e három feltételt egyesítsük imáinkban, akkor bármit kérjünk, megnyerjük a világosság Atyjától és Fiától, Jézus Krisztustól”.

– Amit nem ismerünk, – mondja Szent Ágoston – azt nem szeretjük „(non enim diligitur nisi cognitum), s nem szeretjük, amit nem ismerünk”. Szent Tamás a Summában (secunda secundae) szépen kifejti ezt a gondolatot. Az Istennek ez az ismerete vezet minket a szeretet további fajtáihoz s azért bármily dőreségnek látsszék is, megkísérlem az Istent leírni.

Az Isten egyszerű; teste vagy részei nincsenek. Egyszerű, mert semmi sincs benne kölcsönzött. Teremtő anélkül, hogy valamire szüksége volna, mindenütt jelen van, anélkül, hogy helyet foglalna. Örökkévaló, vég nélkül mindent alakít, változtat anélkül, hogy maga változnék. Végtelenül jó minden teremtménye, főleg az emberek iránt. Végtelen tökéletességeinek sokaságában, fokában és nagyszerűségében. Mindenütt jelen van, különböző módon. Változhatatlan: örökkévalósága védi az időtől, mérhetetlensége a helytől, bölcsessége határozatainak megváltoztatásától. Örökkévaló, kezdet és vég nélkül. A legfőbb tisztaság és szentség, a legragyogóbb szépség. Mindig nyugalomban van, zavar nem közelítheti meg Lényét. Kinyilatkoztatja magát a természet, a hit és a mennyei boldogok számára, de valamennyiük előtt megfoghatatlan marad. Neve a kimondhatatlan Isten. Tudománya fogalmainkat meghaladja. Lénye maga az igazság, élete az életnek kimeríthetetlen forrása. Akarata fensőséges, szabadsága páratlan. Szeretete teremtményei iránt örökkévaló, folytonos, irgalma a legszebb részvét és leereszkedés elképzelhetetlen mélysége. Igazságossága éppen oly megróhatatlan, mint szentsége és éppoly jóakaró, mint irgalma. Hatalma korlátlan és szeretettel teljes, boldogsága megközelíthetetlen. Ez az Iskola száraz nyelvén Annak a leírása, aki a mi szerető és kegyes Atyánk, mindeneknek örökké áldott Istene!

Olvashatjuk-e ezt anélkül, hogy ne látnók, hogy félszolgálat az Ő számára nem elég? Ő megosztott szíven nem uralkodhatik, mert senki sem méltó arra, hogy trónját vele megossza. Mi más lehetne a mi vallásunk, mint szeretet? Mi mással imádhatnók Őt? Ha merjük bizalmunkat belehelyezni, akkor imádjuk Őt. Nem hasonlók-e ezek a tulajdonságok az örvény köreihez, melyek szépségük varázsával magukhoz húznak minket? Tehetünk-e mást, minthogy Szalézi Szent Ferenccel felkiáltsunk: „Ó végtelen Jóság, ó jóságos Végtelenség!” Ha az Iskola e száraz meghatározásait a Szentlélek világossága és tüze élteti, akkor szívünkben őszinte szeretet kel általuk az Isten iránt. Ha pedig a lélek lángra gyúl, akkor nem

csupán mint legfőbb java után sóvárog az Isten után, hanem mást is kíván. De először lássuk, mit eszközöl bennünk Istennek ez az édes fogalma, ha szívünk érzi, amit eszünk felfog.

Ha tehát nem lehet szeretni az Istent, míg nem ismerjük és ha minden teremtményét azért teremtette, hogy vele magát közölje s az Őt szeresse, akkor ebből az következik, hogy tökéletességeinek ismertetése és jóságának hirdetése az Isten dicsőségére szolgál. Amint Urunk mondta, hogy midőn felemeltetik, mindeneket magához vonz, úgy vonzza imádó szeretettel az Istenhez sok ember szívét az isteni Felségnek az emberek szeme előtt való feltárása. Láthatjuk tehát, mennyire előmozdíthatjuk az Isten dicsőségét, akármilyen állásban vagy helyzetben legyünk is, azzal, hogy embertársainkkal az Istent jobban megismertetjük.

Különös, hogy az Isten sajátságairól mily kevés ember elmélkedik; úgy látszik azt képzelik, hogy azokról úgyis csak keveset tudhatnak meg vagy mondhatnak, vagy legjobb esetben, hogy azok a magasabb szemlélődés tárgyai nem pedig a kezdők szerény elmélkedéseibe valók. Bizonyos, hogyha az isteni tulajdonságok kedvéért Jézus titkait, szent emberségének tetteit háttérbe szorítanók, mulasztást követnénk el, mégpedig Szent Terézia tanítása szerint veszedelmes mulasztást; de Jézus szent emberségével foglalkozó elmélkedésünk csak akkor lehet igazán gyümölcsöző, ha az Isten sajátságairól való elmélkedéssel kötjük össze. Ezért van az, hogy Keresztes Szent Pál mikor a passzionistákat alapította, imájuk állandó tárgyául az Úr Jézus kínszenvedését és az Isten sajátságait jelölte ki. Mégis, szomorú igazság az, hogy kevés ember gondolkodik az Isten tökéletességeiről. Az emberek néha annyira elbámulnak, ha valamit az Isten felől hallanak, mint amikor valamely nagyszerű tudományos felfedezésről értesülnek, mely előbbi ismereteiket halomra dönti és őket egy időre nagy zavarba hozza. Bizonyosan ez az oka, hogy miért szeretjük oly kevéssé az Istent, miért vagyunk oly kelletlenek és hidegek szolgálatában és miért oly általános és egyetemes a panasz, hogy minden áhítatgyakorlat közül az Isten jelenléte tudatának gyakorlása a legnehezebb és legterhesebb. Nos, mindnyájunknak van elég alkalma arra, hogy néhány jó szót mondjon az Istenért, másokat bölcsességére figyelmeztessen, jóságát megvallja, az Ő pártjára keljen s megmutassa, milyen más az, amit Ő kíván, mint az, amit általában teszünk. Mily gyakran látjuk, hogy különben jámbor és derék emberek tévútra jutnak, mily sokszor lesújt minket azok következetlensége, akiknek buzgó önmegtagadását örömmel látjuk, s mindez csak azért történik, mert az Istent és igazi dicsőségét nem ismerik.

De ha nincs alkalmunk arra, hogy másokkal az Istent megismertessük, akkor is mindig dicsőíthetjük Őt az által, hogy magunk ismerjük meg Őt jobban, olvasunk és elmélkedünk róla, s szüntelenül a dicséret és a vágy tisztelettel és szeretettel teljes gerjedelmeit ajánljuk fel felségének. Ehhez senkire sincs szükségünk. Még a szánkat sem kell felnyitnunk. Folytonosan dicsőíthetjük Őt, ha szeretve csodáljuk, elmondhatatlan tökéletességeiért üdvözöljük és ha elégtételül felajánljuk neki azt a dicséretet, mellyel róla megfeledkező teremtményei neki tartoznak. Mily sokat tehetnénk a türelmes és kitartó szeretet által!

Jézus érdekei szemszögéből is fontos, hogy Isten ismeretét terjesszük a földön. Ő nem csupán kínos halála által jött az embereket üdvözíteni, hanem Atyjának megismertetése által is. Az az örök élet, hogy megismerjük az Istent és Jézus Krisztust, akit ő küldött. Urunk az ő Atyja dicsőségének fénye és lényegének képmása, Ő, mint a Szentháromság második személye az örök Ige, akit Ő mindenek örökösévé tett és aki által a világot is teremtette. Azért, aki az Isten tökéletességeit megismerteti vagy megismeri, az Urunknak igen kedves dolgot tesz, mert ez Jézus tevékenységének utánzása, vagy helyesebben szólva, magának Jézusnak tevékenysége, melyben közreműködhetünk. Az Ő saját nagysága, az Ő tökéletessége az, amit így hirdetünk, ismertetünk és megvallunk, s nincs megfelelőbb ájtatosság az örök Ige személye iránt, mint a Szentháromság dicsőségének dicsérete és magasztalása.

E gyakorlat a lelkek üdvére is kihat. Mit tapasztalnak a katolikus hitre tértek az Egyházban? Nem annyira Mária megismerése és szeretete az, amire szert tettek, mint azt a

sötétség útján maradottak képzelik, nem annyira a szentségek ereje és hatása az, amit új vallásuk által megtanultak, bár az, amit erről s különösen a kegyelemről megtanultak, igazán fontos: a legnagyobb változást bennük, mióta katolikusok lettek, az idézte elő, hogy megismerték az Istent. Azóta az Isten ismerete folyton nőtt és fejlődött bennük, míg egész lelküket át nem hatotta. Mária iránti benső és lelkes tiszteletük első gyümölcse az Isten teljesebb megismerése. Ha tévedésük egykori napjaira visszatekintenek, azt látják, hogy tudatlanságuk nem annyira abban állott, hogy megvetették Szűz Máriát, vagy az Oltáriszentséget, a bűnbánatot vagy a tisztítótüzet, hanem abban, hogy az Istenről való fogalmuk volt nagyon alacsony, s így önkéntelenül fel kell kiáltaniok: „Ó én nem hittem az Istenben!” És e felkiáltás nem túlzás. Csak most látják, mi tulajdonképpen a vallás, és mily édes az Isten ismerete. Ez az ismeret életüknek, kísértéseiknek, fájdalmaiknak és szenvedéseiknek egészen más színt adott, s olyan lett számukra, mint egy szüntelenül csergedező, üdítő forrás, vagy mint a próféta mondja: „egy nagy sziklának árnyéka a forró pusztaságban”. S ez az édesség nem egyedül jött, hanem erő is kísérte: erő a cselekvésre, és erő a szenvedésre.

Igen, az emberek alig tudják, mily nagy és jó munkát végeznek, midőn a Legmagasabbnak ismeretét másokban bármily kevéssel is növelik. Ezzel nem egy, hanem száz bűnt akadályoznak meg, nem egy kegyelmet közvetítenek, hanem ezret. Ezzel nem egy, hanem minden ájtatosságot tanítanak. Minden ájtatosság ugyanis abból az áhítatból folyik, amely bennünk az Isten nagyobb megismeréséből ered. Az Isten megismerése Krisztus királyságának felállítása a lélekben. Mennyivel többen térnének meg, ha olvasnának, elmélkednének az Istenről! Mily sokan haladnának előbbre a lelki életben, akik most egy helyben vesztegelnek, mivel az isteni tökéletességeket senki sem hirdeti nekik, vagy semmit sem olvasnak azokról. Mennyivel több katolikus szolgálná tiszta szeretetből az Istent, ha jellegét és tulajdonságait tanulmányai tárgyává tenné.

Áldassék legalább azokért az Isten, akiket az igaz Egyház ölébe vezérelt és akik így megtanulták, mit tett bennük az Isten gyarapodó megismerése, főleg szent Anyjának tisztelete által! Mert az ő lelkűkről bátran el lehet mondani, hogy „Örvend majd akkor a pusztaság s a járatlan vidék, ujjong majd a sivatag s virul, mint a liliom. Virulva virul, és ujjong, ujjong és hálát zeng. Övé lesz a Libanon dicsősége, a Karmel és a Sáron pompája, meglátják ők az Úr dicsőségét, Istenünknek fenségét. Erősítsétek meg a lankadt tagokat, s a roskadozó térdeket szilárdítsátok meg. Mondjátok a kislelkűeknek: Bátorság, ne féljetek! Íme, a ti Istenetek bosszút áll és megfizet. Maga az Isten jön, hogy szabadulást hozzon nektek! Akkor majd megnyílik a vakok szeme, s a süketek füle nyitva lesz, ugrándozik majd a sánta, mint a szarvas, s megoldódik a némák nyelve. Bizony, vizek fakadnak majd a pusztaságban és patakok a sivatagban; a száraz hely tóvá leszen, s a szomjas föld vizek forrásává, a sakálok egykori lakóhelyén zöldellő nád és káka terem. Ösvény és út leszen ottan, és szent lesz ez az út, tisztátalan nem jár rajta, csak a tietek lesz ez az út, és balgák nem bolyonganak rajta. Nem lesz ott oroszlán, ragadozó állat nem jár rajta, és nem is lesz ott található, hanem a megszabadultak fognak rajta járni, s az Úr megváltottjai térnek vissza rajta. Hálát zengve mennek a Sionba, és örök vidámság lesz fejük felett, öröm és vidámság lesz a részük s eltűnik a fájdalom és jajgatás.”[45]

5. A gyönyörködő szeretet

Most lássuk, mi származik az Istennek ebből a megismeréséből, melyet a hit által nyerünk. Először is minden lehető és felfoghatatlan tökéletesség elmondhatatlan teljességét

[45] Iz 35,5 sk.

látjuk Benne. De mivel mérhetetlenül szép, azért mérhetetlenül kívánatosnak is kell lennie, s a hit által megvilágosított értelmünk csakugyan ilyennek ismeri is meg őt. Valahányszor azonban valami kívánatosat lát értelmünk, akaratunkra mindjárt érzelem hat. Ez nem szabad tény bennünk, hanem természetünk szükségszerű következménye. Ezt az érzelmet tetszésnek, gyönyörködésnek nevezzük. Bár önmagában véve nem szabad tény, azonnal elkezd működni, ha az értelem el nem fojtja, és az öröm, gyönyörködés, dicséret és vágy kifejezésével vagy érzésével azonnal megnyilvánul. Így jutunk el az isteni szeretetnek ahhoz a második fajtájához, a gyönyörködő szeretethez, mellyel gyönyörködünk az Istenben, hogy Ő oly jó és hogy Ő Isten. Ezért üdvözöljük Őt, sőt még azt a lehetetlenséget is kívánjuk, ami a gyönyörködést meghaladja, hogy Ő még jobb és még tökéletesebb legyen. E kívánság Iránta való szeretetünk egyik megnyilvánulása. Óhajtjuk azt is, minthogy semmit sem tehetünk benső dicsőségének fokozására, hogy legalább azt a dicsőségét, mely teremtményeinek engedelmességéből és szeretetéből származik, növelhessük. E gyönyörködés, újra mondom, az Istennek abból az ismeretéből származik, melyet a hit által nyerünk, és folytonosan gyarapodik, ha csak a bűn vagy lelki hidegség meg nem akadályozza vagy ki nem öli. A léleknek ezt a kapcsolatát az Istennel, ha szabad a Szentírás nyelvét használnunk, a következőképpen vázolhatjuk: A lélek, mely a gyönyörű kiválóságok és tulajdonságok tengerére elragadtatással tekint, úgy érzi, hogy a vizek felszínéről egy hang száll felé, mely azt mondja: „Örökkévaló szeretettel szeretlek téged, azért megkönyörülök rajtad és magamhoz vonlak, fel foglak építeni és felépítve maradsz Izrael leánya". Erre a lélek így válaszol: „Tudjátok, hogy az Úr az Isten. Mondottam az Úrnak: Te vagy az én Istenem – Te vagy szívemnek Istene és az Isten az én örökségem". A vizek hangja újra megszólal: „Ha valaki meghallja hangomat és felnyitja nekem kapuját, ahhoz én bemegyek és vele vacsorálok és ő énvelem". A lélek elragadtatással feleli: „Jöjjön az én kedvesem az ő kertjébe és egyék almafáinak gyümölcséből." Aztán a hang, mintha az angyalokhoz és emberekhez fordulna, kiáltja: „Íme az én fiamnak illata mint a mezőnek illata, melyet az Úr megáldott" és a lélek hallja mindezt, s mivel tudja, hogy semmi jó sem származik tőle magától, szintén az angyalokhoz és az emberekhez fordul és mondja: „Lássátok, a király a szobájába vezetett engem és keble édesebb a bornál. – Távol legyen tőlem, hogy én másban dicsekedjem, mint az Úr Jézus keresztjében. –Élek én, de nem én, hanem Krisztus él bennem. „Az én kedvesem számomra cipruslomb Engaddi szőlőjéből".[46]

Mily elragadó ez az Istenben való gyönyörködés! Határokat nem ismer s mértékéről nem lehet beszélni. A mérséklet ott, hol az Istenről van szó, aljasság és hűtlenség volna. Ő egészen, végtelenül tökéletesen, végtelenül kívánandóan áll előttünk, hogy gyönyörködjünk benne. Mi vele szemben a föld, s micsodák a földi dolgok? Nem emelkedünk-e így önmagunk, csekélységünk, nyomorultságunk, közönséges érdekeink és nemtelen vágyaink fölé? Az Isten úgy áll elénk, mint a pompájában felkelő nap, mi pedig a Szent Fülöp életrajzában említett jó öreghez hasonlítunk, aki csak lassan, lépésről-lépésre távozott az oltártól, mialatt arca a csodálkozástól és elragadtatástól ragyogott, és azt mondta, hogy az Isten nagyságáról elmélkedve úgy érezte, mintha valami erőszakkal visszatartaná őt.

Minél jobban ismerjük az Istent, annál jobban növekszik gyönyörködésünk. Szívünk betöltésére ugyanis az Isten egyszerű gondolatának ezer módon sokszorozódnia és ismétlődnie kell. Éppen olyan az, mint a nap, amikor egy hegyláncot megvilágít: ő maga nem sokszorozódik meg, de amint aranyos pompája csúcsról-csúcsra halad, mindig jobban és jobban eláraszt minket ragyogása, így vagyunk az Istennel is: minden tulajdonsága, melynek nevet adunk – bár e tulajdonságok valóban véve nem mások, mint maga az Isten –, egy-egy csúcs, melyet az Ő dicsősége koronáz meg, mely Őt lelkünkben tükrözteti.

[46] Én 1, 3. – Gal. 6,14; uo. 3,20. – Én 1,13.

Ki gondolna magára, ha így áll szemben az Istennel? Ki gondolhat félelemmel az Isten korlátlan hatalmára, ha e gyönyörködésben elmerülve örül, hogy az Isten Isten, hogy Ő éppen az, aki és hogy neki semmire sincs szüksége? Amit Héli fájdalommal mondott, azt mi örömmel mondhatjuk: Ő az Úr: tegye azt, amit jónak lát. Édes Jézus! Miért nem ápoljuk mi magunkban ezt az áldott gyönyörködést? Pedig annyira tele van örömmel, békével, s önzetlen gyermeki szeretettel! Taníts meg minket arra, hogy mindig lássuk nagyszerűségedet és örüljünk annak, hogy Te az vagy, ami vagy, hogy az voltál kezdettől fogva és az maradsz mindig örökre. „A lélek – mondja Szalézi Szent Ferenc –, mely a gyönyörködő szeretetet gyakorolja, szent csendben folyton azt kiáltja: Elég nekem, hogy az Isten Isten, hogy jósága végtelen, hogy tökéletessége mérhetetlen. Akár éljek, akár haljak, egyre megy, mert szerelmem örökké diadalmas életet él. A halál sem szomoríthatja meg azt a lelket, amely tudja, hogy legfőbb szerelme él. A szerető léleknek elég, ha tudja, hogy az, akit önmagánál is jobban szeret, örök dicsőséggel teljes, mert ő inkább Abban él, akit szeret, mint testében, sőt valójában nem ő él, hanem kedvese él benne."

A gyönyörködő szeretet tulajdonképpen az az öröm, amelyet bennünk az Isten végtelen tökéletességei keltenek. De valamint az Istennek a hit által nyert ismerete nem maradhat pusztán ismeret, hanem szükségképpen a gyönyörködésbe megy át, a gyönyörködés pedig a dicséret és vágy szabad tényeibe, úgy a gyönyörködő szeretet sem végződhetik önmagában, hanem egy más szeretetbe, a jót akaró szeretetbe megy át. Isten iránti szeretetünk éppen a fordítottja az Isten irántunk tanúsított szeretetének, Ő először jót akaró szeretettel szeret minket, s ezért minden jót létrehoz bennünk és csak ha már azokat létrehozta, szeret gyönyörködő szeretettel, mellyel bennünk létesített művén gyönyörködik. A mi jóakarásunk Isten iránt, mint Szalézi Szent Ferenc mondja, csak természetes következménye gyönyörködésünknek. Először örülünk, hogy ő oly jó és tökéletes, és azután, ha az lehetséges volna, még több jóságot és tökéletességet kívánunk neki. Ez az utóbbi tény a jótakaró szeretet. Megmagyarázására legjobb lesz Szent Ferenc szavaival élnem.[47]

„Mivel nem könnyű megérteni, miként kívánhatja az ember, hogy Isten boldogsága és tökéletessége növekedjék, vizsgáljuk meg, hogy Iránta érzett jótakaró szeretetünk mennyiben igazi szeretet. Minthogy Isten minden jónak középpontja, minthogy tökéletességei végtelenek s következőleg vágyaink és gondolataink határain túlesnek, kétségtelen, hogy legalább is hathatósan nem kívánhatunk neki valamely tökéletességet, mely lényegéhez valamit hozzáadna. Ezenkívül a vágy tárgya mindig valamely jövendő jó. Ámde Istenben minden tökéletesség jelen van, még pedig úgy, hogy az isteni lényeggel egy és ugyanaz. Minthogy tehát Istenre vonatkozólag valódi és feltétlen vágyat nem kelthetünk, képzelt vagy feltételes vágyakat gerjesztünk ilyenféleképpen: Te vagy az én Istenem; te oly gazdag vagy javaidban, hogy sem javaimra, sem másra nincs szükséged. De ha lehetséges volna azt gondolnom, hogy Neked valamire szükséged van, szüntelenül kívánnám én azt Neked, és életem s mindenem árán is megszerezném Neked. Ha Te, aki az vagy, s sohasem szűnhetsz meg az lenni, aki vagy, jóságban növekedhetnél, mennyire óhajtanám, hogy növekedjél. Ó, örökkévalóság Ura, akkor egész szívemet annak kívánására, egész életemet annak óhajtására fordítanám, hogy ezt a jót elnyerd. De, lelkem legkedvesebbje, lehetetlen számomra, hogy a Te magasztos felségednek valami jót kívánhassak. Gyönyörködve látja szívem Benned a jóság legmagasabb fokát, melyhez semmiféle vágy sem tehet hozzá semmit. Ha azonban a vágy, hogy Téged még tökéletesebbnek s boldogabbnak lássalak, megvalósítható volna, azt kívánnám, hogy lelkem egészen e vággyá változzék át, s kívánságom, mely olyan tökéletességet kíván neked, amellyel nem bírsz, oly élénk legyen bennem, mint most az az öröm, hogy nem kívánhatok neked semmi olyat, amivel Te nem bírnál. Mennyire szeretem én azt, hogy ezt nem tehetem,

[47] Amour de Dieu 5, 11.

hiszen tehetetlenségem a Te végtelen s megfoghatatlan gazdagságod bőségéből származik." – Ez a vágy (melyben lehetetlen dolgokról van szó) néha a szent szeretet elragadtatásaiban nyilatkozhatik meg. Szent Ágostonról mondják, hogy sokszor táplált magában ilyen vágyat, s szeretetének túláradásában így kiáltott fel: Uram, én Ágoston vagyok, Te pedig az Isten; ha – ami teljességgel lehetetlen – én volnék az Isten, Te pedig Ágoston, akkor cserélni szeretnék Veled, hogy Te légy az Isten, én meg Ágoston.

Az is a jót akaró szeretet egyik megnyilatkozása, ha, noha tudjuk, hogy lehetetlenség az Isten végtelen tökéletességét fokozni, önmagunkban kívánjuk Őt a tökéletességében való gyönyörködéssel nagyobbá tenni. Ilyenkor ezt a gyönyörködést nem azért kívánjuk, mert örömmel tölt el minket, hanem azért, mert az Isten örömet talál benne, s a gyönyörködést nem azért kedveljük, mert örömet szerez nekünk, hanem azért, mert ez az öröm azzal az örömmel és tökéletességgel való egyesülésünkből származik, amely az Istenben van, akivel mindörökre bensőségesen egyesülni határtalan gyönyörűség számunkra. Így volt a szeretet áldott királynéja és Anyja, a Boldogságos Szűz, kinek lelke szüntelenül dicsérte és magasztalta az Istent, s aki annak bizonyságára, hogy dicsérete az Istenben való gyönyörködésből származott, kijelentette, hogy lelke az Istenben, az ő üdvösségében ujjong.

Ennyi elég erről. Csak még azt akarom hozzátenni, hogy valamint előbb azt sürgettem, hogy mozdítsátok elő az Isten dicsőségét, Jézus érdekeit és a lelkek üdvét a részvevő szeretet, a más emberek bűneiért érzett bánat, a közbenjáró imádság, a hálaadás, tetteinknek Jézuséival való felajánlása, az Isten tökéletességeinek, Jézus, Mária, az angyalok és a szentek titkainak felajánlása által, úgy most azt szeretném, hogy dicsőítsétek Őt a dicséretnek és a vágynak a gyönyörködésből és jótakarásból származó gerjedelmeivel. Ilyenek 1. az öröm gerjedelmei, hogy Isten az, aki; 2. azok a gerjedelmek, melyekkel Őt tökéletességei, művei és szent emberségének titkai miatt üdvözöljük; 3. a vágy gerjedelmei, melyekkel lehetetleneket is kívánunk neki; 4. melyekkel azt óhajtjuk, hogy bárcsak több dicsősége lett volna a világból, mint volt; 5. hogy a szentek kiválósága, a bűnösök megtérése és a purgatóriumi lelkek minél hamarabbi megszabadulása által jobban dicsőíttessék, mint most; 6. a dicséret gerjedelmei, melyekkel azt kívánjuk, vajha a tenger minden homokszeme, az erdők minden levele angyali értelemmel bírna, hogy őt dicsőítse; 7. a szerető bánat fohászai, melyekkel felségének megbántását, jóságának elfelejtését, dicsőségének megtagadását fájlaljuk. Igaz, hogy ezek a gerjedelmek a legmagasabb szentség határain járnak, de nem kívánnak olyan önmegtagadásokat, melyek nekünk nehezek, sem olyan természetfeletti képességeket, melyektől tehetetlenségünk tudatában vagy alázatosságból megborzadunk. Mily sokat tehetnénk csekély fáradság árán ezekkel a gerjedelmekkel!

6. A szentek és a jámborok „középosztálya"

Ha egy szentet megvizsgálunk, azt látjuk, hogy hat sajátság tünteti őt ki. Mindenekelőtt az Isten és az Anyaszentegyház parancsai iránti engedelmesség. Másodszor, harmadszor és negyedszer az Isten dicsőségének, Jézus érdekeinek és a lelkek üdvének erős és szeretettel teljes kívánása. Ötödször a szenvedések és az önkéntes sanyargatások, önmegtagadások szeretete, melyet szörnyű belső megpróbáltatások s a lélek passzív tisztulásai kísérnek, és hatodszor, az ima természetfölötti állapota, szokatlan kegyelmek és csodatevő képesség. Az elsővel most nem foglalkozunk, mert azzal mindnyájunknak bírnunk kell, különben nem üdvözülhetünk. Ami az ötödiket illeti, becsületesen meg kell vallanunk, hogy azt mi nem érezzük és akár alázatosságból, akár tunyaságból magunktól elutasítjuk; következőleg az önszeretet nem vakíthat el annyira, hogy be ne látnók, hogy a hatodik a mi jelen állapotunkkal össze nem egyeztethető. Így csak a második, harmadik és negyedik marad hátra: ezek mindegyike meghaladja azt, amit minden hívő tenni tartozik, mindamellett a szentek magasságát el nem éri. E három sajátságot magunkévá tehetjük annál is inkább,

minthogy az önsanyargatások, melyektől rettegünk és az imádság természetfölötti magaslatai, melyek látókörünkön kívül esnek, nem szükségesek hozzá. Ezenkívül, ami különösen vigasztalásunkra szolgál, a szentek szépsége inkább e három általunk is elérhető sajátságban rejlik, mint azon a két magaslaton, melyre felmenni nem merészelünk.

Olyan jámbor emberek, akiknek lelkében az Isten dicsősége, Jézus érdekei és a lelkek üdve iránti szeretet él, kedvező időkben a katolikus országokban bőségesen szoktak lenni. Úgy látszik, hogy ők azok az Egyházra nézve, ami a középosztály az államra nézve. Nem ugyan hősei – de életerejének hordozói, ők a béke, a csendes idők emberei, de ha üldözések jönnek, vértanúkat is bőségesen szolgáltatnak. A szentek, a benső élet nagy alkotásai más rendbe tartoznak.

Világos, hogy oly időkben, midőn fontos események nem történnek, főfeladatunk a hívők középosztályát növelni, különben oly rideg és közömbös keresztények volnánk, hogy azokat, akik az aklon kívül vannak, sohasem tudnók megtéríteni és ami fontosabb, nem volna senkink, aki szegényeink nagy sokaságát szeresse s értük áldozattal járó munkát vállaljon. Az is világos, hogy ennek az osztálynak számát kevesbíteni az ördög különös érdeke. Ezt kétféleképpen eszközli: 1. azzal, hogy az ájtatos életet regényesnek, rajongónak, gyakorlatiatlannak mondatja az emberekkel, 2. ráveszi az embereket, hogy nagyra törekedjenek, csodák és jelek után fussanak, megfontolatlan fogadalmakat tegyenek és önmagukat temérdek imádsággal terhelve kísértsék az Istent, hogyha azután viaszszárnyaik elolvadnak, csak a parancsok puszta megtartására süllyedjenek le, sőt nem ritkán mélyebbre is zuhanjanak.

E szakasz célja e „középosztály” rajzát adni, életüket vázolni, áhítatuk példáit előadni. Szent Fülöp éppen ennek az osztálynak növelésére törekedett Rómában és ez a fődolog, melyet fiaira bízott. Nem mondom, hogy ez kizárólagos teendőjük, mert különben a bűnösök megszámlálhatatlan tömegére minden jogukat elvesztenék, pedig azok is vonzódnak hozzájuk. Ha tehát olyan szentek szeretnétek lenni, mint akiket az Egyház szentekké avatott, akkor e könyv nem nektek való. Csak az, aki a szentség magaslatait megmászta, mondhatja el a meredek ösvények titkait. Ez a könyv csak az isteni szeretet könnyű útjainak rajza. Ezek az utak magasabbak a lapálynál és porfellegeinél, de mégsem oly magasak, hogy az illatos virágok, árnyékos fák és hűs források birodalmán túl lennének. Ha Szent Fülöp életét olvastátok, emlékezhettek, hogy valaki, aki szent akart lenni, azt álmodta, hogy a jó atya őt durva, tövises bokrokon vonszolta át. Szeretném, ha mindnyájunknak volna bátorsága a tövisekkel szembeszállani; de ez nincs így, s arra törekedni, hogy elméletben legyünk jók, haszontalan dolog. Ezzel szemben nagy dolog az Istent szeretni, még nagyobb Őt jobban szeretni, másokat az ő szeretetére bírni pedig oly nagy valami, hogy mindennap új öröm nekünk, hogy az Isten ily fenséges küldetéssel bíz meg minket.

Ne gondoljátok, hogy én a külső és belső önmegtagadás gyakorlatait ócsárlom, vagy hogy a vágyakozó szeretet a tevékeny szeretetet fölöslegessé teszi, vagy hogy a benső önmegtagadás a testi vezeklésektől felmenti azokat, akik tökéletességre törekszenek. Az én kis könyvem nem az aszketikus teológia summája, de azért, mivel nem emelkedhetünk a magasba, nem szabad a mélybe süllyednünk. Egyes szigorú aszketikus írók a vágyakozó szeretetet kevéssel becsülik többre a csalódásnál, vagy azt hiszik, hogy a legjobb esetben csak érzelmekkel szolgálja az Istent. De ez az elsietett, szeretetlen ítélet nem egyezik meg az Isten és az Egyház ítéletével. Elismerem, hogy annál nem szabad megállanunk, hanem rendetlen szenvedélyeinket meg kell tagadnunk, dolgoznunk és szenvednünk kell. Mindemellett a vágyakozó szeretet is jó és a katolikusoknál nem csupán érzelmi vallásosság az, mert már fentebb megmutattam a teológia alapján, hogy gyakorlatai igen hathatósak lehetnek és csaknem mindig azok is. A vágyakozó szeretet a tevékeny szeretetre vezet, s ha csak az egyiket követjük, rendesen mindkettőt elvesztjük. Tudom, hogy sok ember van, aki legkevésbé sem akar szent lenni. Ha Isten ezért rájok megneheztelne, kislelkűségüket vétkül

tudná be, ha Jézus elfordulna tőlük és övéinek számából kihagyná őket, akkor nem kellene velük törődnünk. De Ő azt nem teszi; és azért az ilyeneket szeretettel meg kell kérdeznünk, hogy ha nem is akarnak szentek lenni, nem akarják-e Urunkat legalább a Kálváriáig szeretni, ha a keresztrefeszítéshez nem is akarnak vele menni. Ezek a kérdések reánk is vonatkoznak, ha szegény, megszégyenített szívünk azt mondja nekünk, hogy mi is Urunk ama jószándékú, de gyávalelkű katonáinak sorába tartozunk, kikből serege legnagyobbrészt áll.

Bár az Isten dicsősége és a szeretetből való istenszolgálat érdekében beszélek, talán mégsem lesz helytelen, ha olyan érvekkel támadlak meg titeket, melyek a ti érdekeitekre vonatkoznak. Bizonyos vagyok abban, hogy közületek sokan nincsenek magukkal megelégedve. Nagyobb szeretetet kívántok Isten iránt, nagyobb ragaszkodást Jézus iránt. Érzitek a szükségét annak, hogy hideg, szívtelen állapototoktól megszabaduljatok. Nagyobb lelki szabadságot, melegebb szeretetet óhajtotok a vallás és a menny érdekei iránt. Látjátok, hogy a szeretetből való szolgálat oldalán áll az emberi ész, hogy az a nyomorúságos tisztelet, melyet az Isten iránt tanúsítotok, sem boldoggá, sem szentté nem tesz titeket, s van valami a szívetekben, ami közelebb húz az Istenhez.

Nos, gondoljátok meg, mit tehetnek értetek e téren a dicséret és vágy gerjedelmei. Kitépik szívetekből a világot és gyönyöreit úgy, hogy kicsinyeknek és unalmasoknak fogjátok tartani, és az érzelmek és gondolatok egészen új világába vezetnek titeket. Az Isten jelenléte tudatának gyakorlatát számotokra éppen olyan könnyűvé, mint élvezetessé teszik. Ezer meg ezer lelkiismereti kérdést oldanak meg számotokra azáltal, hogy tisztább légkörbe helyeznek titeket, ahol már nincsenek ilyen kételyek és nehézségek. Ízlésteket megváltoztatják s így a lustaság, a léhaság és szórakozottság kiállhatatlanná válik előttetek. A szép angyalok nem hatottak Mária Magdolnára, mert ő Jézust kereste ama húsvét reggelén. Mi volt neki mennyei arcuk és ragyogó köntösük? Urát vitték el és nem tudta, hogy hová tették. A kertész is, azt mondja Szent Ferenc, csak virágokra emlékeztette őt, pedig az Ő feje sebekkel és tövisekkel volt tele; mihelyt Jézus elébejött, rögtön kimondotta a gondolatot, amely foglalkoztatta: „Uram, ha elvitted Őt, mondd meg, hova tetted, hogy elvigyem”. A három király sietve haladt át Jeruzsálemen, az udvar csak nyugtalanította őket és nem találtak sehol nyugalmat, csak mikor csillaguk a betlehemi barlang fölött Jézus bölcsőjénél megállott. Mikor a jegyes a város őreivel találkozott, szíve rögtön az ajkára szaladt: „Láttátok-e őt, akit lelkem szeret?”

Így változtatnak a dicséret és vágy gerjedelmei új emberekké minket. Általuk mindnyájan a mennyország számára élünk, még a halál is másképp hat reánk. Minden könnyűnek tűnik, ami Jézusért van, minden kedves előttünk, ami Őhozzá vezet. Mily másképpen érzünk! Midőn valaki egyszer Domonkos passzionista atyának azt mondta, hogy nagyon fél a külön ítélettől, a jámbor atya szemébe könny szökött és felkiáltott: „Mily édes lesz az Úr Jézus szent emberségét először látni!” Erre a gondolkodásmódra vezet minket a dicséret és a vágy. A síron innen nem lehetünk teljesen azzá, ami lenni szeretnénk, de a szeretettel közelebb juthatunk hozzá, úgy, hogy elmondhatjuk az Énekek énekének Jegyesével: „Kedvesem az enyém és én az övé, ő a liliomok között legel, míg a hajnal nem hasad és a sötétség el nem enyészik”.[48]

7. A dicséret és a vágy gyakorlatai

I. A dicséret és a vágy gyakorlatainak bemutatására először is nem kisebb jelentőségű könyvet használok, mint a Búcsúk gyűjteményét. Ebben az isteni szeretetnek sok olyan gerjedelme van, melyet VII. Pius 1818-ban búcsúkkal látott el. Idézek közülük néhányat, melyek jelen tárgyamat közelebbről megvilágítják. Pl.: Istenem, szeretném, ha Téged

[48] Én 2,16.17.

mindenkitől szeretve látnálak. – Boldog volnék, ha véremet onthatnám azért, hogy Téged minden ember szeressen! – Jöjjetek teremtmények és dicsérjétek Istenemet! – Istenem, vaj ha ezer szívem volna, hogy azokkal szerethetnélek Téged, vagy az emberek szíve mind az enyém volna, hogy azokkal szerethetnélek Téged! – Ó, bárcsak több világ volna és az mind szeretne Téged! Mily öröm volna az nekem! – Boldog volna, aki Téged minden lehetséges teremtmény szívével szerethetne! – Örülök, hogy az angyalok és a szentek a mennyben szeretnek Téged, és szeretném, ha mindazzal a szeretettel szerethetnélek, mellyel a szentek, Szent József, a Boldogságos Szűz szeretnek Téged, drága Urukat. Bárcsak azzal a szeretettel szeretnélek, mellyel Jézus szeret Téged a mennyben most és mindörökké. Bárcsak azzal a szeretettel szerethetnélek, mellyel Te, ó Isten, önmagadat szereted!

II. A következő üdvözléseket Lancisius ajánlja a feltámadott Jézushoz való ájtatosságában. 1. Üdvözöljük a feltámadott Jézust, megdicsőült testének adományaiért és mindazért, amit halála által kiérdemelt, amilyenek pl.: dicsőséges mennybemenetele, királyi méltósága és uralma az egész világon, teljhatalma mennyben és földön, bírói tiszte stb. 2. Üdvözöljük Őt életének, szenvedésének és halálának sokféle gyümölcséért az angyalok és emberek között, mindazokért a megszámlálhatatlan kegyelmekért, melyeket az emberek nyernek, hogy a bűnt megakadályozzák vagy abból kiemelkedve a tökéletességre jussanak, az összes szentségekért és búcsúkért s végül testünk feltámadásáért. Mária Dionízia vizitációs nővér, azért a kegyelemért üdvözölte őrangyalát, hogy az hű maradt az Istenhez, mikor körülötte az angyalok elpártoltak Tőle. 3. Üdvözöljük az Istent az angyalok és mennyei szentek számtalan karáért, akik Őt mint fejüket, minden kegyelem és dicsőség adományozóját és okát imádják, s azért az imádásért, mellyel teremtményei az égben, a földön és a purgatóriumban imádják. 4. Dicsérjük Őt azért a végtelen szeretetért, mellyel mint Szent Karpusnak kinyilatkoztatta, kész lenne még egyszer halált szenvedni az emberi nem üdvéért. Ugyanezt Szent Brigittának is kijelentette a következő szavakkal: „Ó, én úgy szeretem juhaimat, hogy ha lehetséges volna, mindegyikért inkább ugyanolyan szörnyű halált szenvednék, mint a kereszten, semhogy elváljak tőlük”. Egy más alkalommal azt mondotta neki: „Ha lehetne, örömmel halnék meg annyiszor, ahány lélek van a pokolban”. Urunknak e végtelen szeretete által megmérhetjük, mily csekély az a szeretet, melyet Iránta tanúsítunk.

III. Mivel ezek a tettek, amelyekről beszélek, leginkább belsők, nem lesz helytelen, ha elmondom, miként készült Pazzi Szent Mária Magdolna a pünkösd ünnepére. Áldozócsütörtökön elragadtatásában így kiáltott fel: Ó, ti szent apostolok, titeket az Úr, mielőtt felment a mennybe, megtanított arra, mit csináljatok a Szentlélek elnyerése előtt: tanítsatok meg erre most engem is. Ó, te tiszta Szent János, te szeretetreméltó Fülöp, ti nem utasíthatjátok vissza kérésemet. Mondjátok meg, mit csináljak külsőleg, belsőleg ezekben a napokban, mi legyen lelki ételem, lelki italom? Lelki ételem azoknak a dolgoknak a megfontolása legyen, amelyeket az örök Ige, mikor köztünk tartózkodott, véghezvitt. Italom az ő kezeinek és lábainak négy sebéből származott vér legyen s néha abból a forrásból is merítek, melyből vérének oly sok patakja indult el, imádásra méltó fejéből. Ó szeretetteljes Ige! Harminchárom évig tartózkodtál közöttünk, s ezért nekem naponta harminchároms zor kell az önmegsemmisítés gerjedelmeit felkeltenem magamban. – Nyolc nappal születésed után véredet ontottad értünk, ezért naponta nyolcszor kell megvizsgálnom lelkiismeretemet –, mert ha a lélek nem tisztul meg hibáitól, nem alkalmas arra, hogy vérét érted kiontsa, azaz hogy magát a vértanúság gerjedelmeivel neked felajánlja, – s mindannyiszor hozzáfűzöm szerzetesi fogadalmaim megújítását. Feltámadásod után negyven napig maradtál a földön, ezért naponta negyvenszer kell hozzád emelnem lelkemet. Hét évig voltál Egyiptomban, ezért naponta hétszer kell neked felajánlanom azokat, akik a bűn sötétségében vannak. Lelki táplálékom naponta szent szenvedésed megfontolása lesz, s vele kapcsolatban elmélkedem izzó szeretetedről, mellyel emberré lettél, alázatosságodról, mellyel az emberek között jártál, szelídségedről, mellyel tanításodat hirdetted, örömödről, mellyel a kánaáni és a szamariai

asszonyt hallottad. Ez nem kérdezett téged, hanem Te híttad fel őt arra, hogy kérdezzen. Elmélkedni akarok ezekről a szavakról is: Ez az én kedvelt Fiam, kiben jókedvem telik, – az én ételem az én Atyám akaratának teljesítése – tanuljatok Tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű. – Tizenkét évig rejtőzködtél, mielőtt bölcsességedet megmutattad. Tizenkétszer kívánom szeretetemet felgerjeszteni felebarátaim iránt, s tizenkétszer alázatosságomat. Mily sok alkalom kínálkozik erre, hol önző akaratunkat megtörhetjük. Hétszer kívánom imádni az Oltáriszentséget azok helyett, akik ezt nem teszik; hétszer kívánom imádni Krisztust, ki keresztjét lehajtott fővel hordozta a kiválasztottakért. Háromszor kívánom különösen dicsérni és dicsőíteni a Boldogságos Szüzet, mint a jámbor lelkek oltalmazóját, különösen azért, hogy szerzetesi fogadalmaink teljesítésénél segítsen, s ahányszor csak alkalom kínálkozik reá, szívem örömével kívánom felkelteni szeretetemet felebarátaim iránt. Szüntelenül őrködni kívánok érzékeim felett, de hogy különcnek ne mondjanak, ezt megfelelő módon és időben kívánom tenni; mert ha senkire sem néznék, azt hinnék, hogy haragszom, ha senkinek sem felelnék, azt gyanúsnak tartanák. Naponta háromszor figyelmeztetni kívánom nővéreimet hivatásuk méltóságára, mindannyiszor valami dicséretet mondva reá, én magam pedig szüntelenül gondolni kívánok reá. Ahányszor csak alkalom kínálkozik reá, vigasztalni kívánom a szomorúakat, akár külső, akár belső szomorúságuk van, s minden cselekedetem után meg akarok maradni a szeretet állandó gyakorlásánál, s szüntelenül őrködni kívánok szívemen.

Természetesen ez az ájtatosság nem mindenkinek való, de mindenkinek hasznos és tanulságos, mert nagy haszon, ha belátjuk, mily kevéssé szeretjük az Istent s mily szegényesen szolgálunk neki. Éppen ebben áll a szentek élete olvasásának nagy haszna. Abból, hogy életüket követni nem könnyű, nem következik, hogy életük gyakorlati haszonnal nem jár reánk nézve. Sőt, többnyire éppen a szentek csodálatos élete az, ami a legmélyebb alázatra tanít minket s a legnagyobb szeretetet gyújtja lángra bennünk.

IV. Ide tartozik az a szokás is, mely több szerzetesrendben megvan, vagyis a szerzetesi fogadalmak időnkinti megújítása, valamint minden olyan fogadalom vagy jófeltétel megújítása, amellyel valamely jámbor lélek kötelezettséget vállalt magára az Istennel szemben. Ez ismét az isteni szeretet leleményességét bizonyítja: amint megengedi, hogy Jézus titkait mint sajátunkat ajánljuk fel neki, úgy azt is megengedi, hogy fogadalmainkat újra felajánlhassuk és így ugyanazzal a ténnyel az ő dicsőségét s a mi érdemeinket többször növelhessük. Pazzi Szent Mária Magdolnától tudjuk, mily kedves az Isten előtt a fogadalmak megújítása, ő mondja: „Valahányszor Istennek tett ígéretünket megújítjuk, Istennel való egyesülésünk is megújul, s a lélek többé vagy kevésbé kapcsolatba lép vele, aszerint, hogy a tökéletességnek milyen fokán áll s mily nagy szeretettel bír. E fogadalomújítás, ha a lélek csak bensőleg végzi is, igen tetszik a Szentháromságnak, mivel egyszersmind megújítása a lélek benső gyönyörködésének is és mindig új örömmel emlékeztet arra a gyönyörűségre, mellyel a lélek ezt a felajánlását az első ízben tette. Szűz Máriának oly kedves, mintha saját szüzességi fogadalmát újítaná meg. Az angyalok boldogságát is növeli, mivel azoknak a szent sugallatoknak a teljesedése, amelyeket tőlük nyertünk. A szenteknek is öröme, mivel látják, hogy mások is ugyanazokon a nyomokon követik Teremtőjüket, amelyeken ők követték. Megörvendezteti a szüzek karát is, akik új dalukat ismétlik, midőn látják, hogy az az erény gyarapszik, amelyet ők különösen szeretettel gyakoroltak; növeli dicsőségüket is, mert a fogadalom megújítása a szüzek ünnepének tekinthető. A lélekre magára is sok haszon háramlik belőle: kegyelmei szaporodnak, jófeltételei megerősödnek s új béke kezdődik benne, melynek gyümölcsei szavaiban és tetteiben csakhamar megnyilvánulnak. Mily nagy értékűek az Istennek ünnepélyesen tett fogadalmaink és ígéreteink, ha azok megújításai is oly sok gyümölcsöt teremnek! Nem csoda tehát, hogy azok a szerzetesek, akik Jézus nevét viselik (a jezsuiták) a fogadalom megújítását nagy ünnepként ülik meg. Mennyire ünneplik a világiak születésük napját vagy valamely fontos esemény évfordulóját! Mily sokkal nagyobb

lelki örömmel kellene nekünk megülnünk azt a napot, amely minket elszakíthatatlan kötelékkel fűzött az Istenhez!" Szentünk maga mindennap megújította fogadalmait, mivel azokat isteni adománynak és különös kiváltságnak tekintette. A paradicsom árának és kincsének, az isteni szeretet kötelékeinek nevezte őket.

Xavéri Szent Ferenc gyakran megújította fogadalmait és azt mondotta: valahányszor ezt teszi, ifjúságát főnixként megújulni érzi; társainak sokszor mondta, hogy fogadalmaik naponkinti megújítása a legjobb bástya az ördög ostromai és cselei ellenében.

Lancisius beszéli, hogy Cerruto olasz jezsuita atya naponkint háromezerszer újította meg lélekben fogadalmait. Boldog Rodriguez Alfonz jezsuita laikus testvér életrajzában is azt olvassuk, hogy naponta megújította fogadalmait s ez őt állandóan a szeretet magas fokán tartotta. Urunk közölte vele, hogy az igen kedves előtte, s megmutatta neki, hogy milyen haszon háramlik ebből lelkére s milyen adományokkal gazdagítja őt érte. Egyszer ugyanis, amikor szentmisehallgatás közben fogadalmait megújította s hivatásáért bensőséges hálát mondott, olyan rendkívüli világosság lepte meg őt, mely minden teremtett világosságot meghaladt. E világosság fényénél meglátta, hogy mily nagy kegyelmeket kapott életében, hogy mennyire méltatlan reájuk s mennyire lehetetlen, hogy ezekért az Istennek megfelelő hálát adjon. Szívét jámbor szégyenérzés járta át s szemét nem merte felemelni jótevőjéhez, száját nem merte hálaadásra nyitni, hanem bensőséges összeszedettségben, alázatosan hallgatott. Isten azonban, aki az alázatosak imádságában mindig gyönyörködik, megmutatta neki, hogy kedves előtte ez az újfajta hálaadás, melyben a nyelv hallgat, s hallható hangon így szólott hozzá: Alfonz, újítsd csak meg gyakran fogadalmaidat s minden jóra fordul számodra. Ez az alázatos szerzetest még nagyobb zavarba hozta, s méltatlansága tudatában a dolgot az ördög cselvetésének gondolta. De ismét hallotta az Isten szavát: Alfonz, miért félsz? Nincs reá okod, nincs itt szó cselvetésről, csak tedd, amit mondok. És a szerzetes legott azt a meggyőződést nyerte, hogy mindez az Istentől származott.

Lancisius beszéli a Társaság egyik nagytehetségű tagjáról, hogy minden tetszett neki, csak a fogadalmak megújítása nem. Midőn a megújítás napja közeledett, a legnagyobb ellenkezést érezte szívében. Önszeretetének megtagadásával mégis megújította őket, bár oly nagy zavarral, hogy alig tudta, hol áll. Az Isten megjutalmazta engedelmességét. Midőn a pap, aki előtt fogadalmát megújította, az Oltáriszentséggel feléje közeledett, hogy megáldoztassa, a szentostyában Urunkat látta és csodálatos vigasszal és nagy világossággal telt el, mely feltárta előtte, mily kedves az Isten előtt fogadalmának megújítása. Szemei könnybe lábadtak, belátta tévedését és az isteni kegyelem bősége úgy elárasztotta őt, hogy jó ideig szólni sem tudott.

Mindez a jó feltételek és hősi kívánságok megújítására is alkalmazható. Kempis Tamás „Krisztus követése" c. könyvében ajánlja, hogy jó feltételeinket és szándékainkat naponta megújítsuk s önmagunkban az Isten iránti szeretetet úgy felkeltsük, mintha csak az nap tértünk volna meg. Lancisius egész sorát közli a hősi vágyaknak és gerjedelmeknek, melyeket nagy haszonnal újíthatunk meg. Ilyenek 1. az alázatosság gerjedelmei, melyekkel semmiségünket ismerjük el. Urunk Pazzi Szent Mária Magdolnának mondta: „Ahányszor semmiséged érzését magadban felgerjeszted, mindannyiszor emlékezzél meg arról, hogy amint az emberi test nem élhet szív nélkül, úgy te sem nélkülem. Míg e tudat benned megmarad, biztos lehetsz, hogy velem egyesülve maradsz s békém veled lesz, még akkor is, ha folytonos harcod lesz a kísértések ellen, melyek engedelmemmel támadnak meg téged, de legyőzni soha sem tudnak, minthogy minél erősebben ostromolnak, annál bővebben elhalmozlak segítségemmel, bár annak jelenlétét, édességét érezni nem fogod". Máskor meg azt mondta neki: „Azoknak, akik engem szolgálnak, ezt oly alázattal kellene tenniök, mintha lelkük a föld középpontjáig süllyedne le; mert valamint a nyíl addig meg nem áll, míg a földet nem éri, úgy az én Lelkem sem nyugszik meg az ember lelkében, míg az el nem merül saját semmiségébe". Egykor pedig az Atya azt mondta neki: „Örök Igém szavainak létrája

nagyobb Jákob létrájánál; mert a lába a lelken áll, mely az alázatosság és önismeret által mélyebb, mint az a mélység, melybe az önmagáról alkotott alázatos vélemény süllyesztette, teteje pedig a helyes önismeret által egész legbensőbb lényemig felér. Ez a különbség a két létra között: Jákobé nem ért az égen túl és nem nyúlt a föld színe alá, ez pedig a csillagokat is olyan mértékben meghaladja, amily mértékben a lélek magát megalázza, sőt legbensőbb lényemig ér, mert a lélek megalázkodása az ő felmagasztalása". 2. Újítsuk meg óhajunkat és szándékunkat, hogy minden szántszándékos bűnt és tökéletlenséget elkerülünk s Szent Ágostonnal inkább meghalunk, mint vétkezünk, Aranyszájú Szent Jánossal inkább lássuk a pokol színét, mint megbántsuk az Istent, Boldog Rodriguez Alfonzzal inkább ártatlanul a pokolba jussunk, semmint a legcsekélyebb bocsánatos bűnnel megbántsuk az Istent. 3. Újítsuk meg azt az óhajunkat és akaratunkat, hogy Urunkért mindent elviselünk, mint Szent Ignác mondja a Krisztus birodalmáról szóló elmélkedésében, a lelkigyakorlatok második hetében: „Íme, ó legfőbb király és mindenek Ura, ámbár méltatlanul, de kegyelmedben és segítségedben bízva, egészen neked ajánlom magamat és akaratod alá vetem mindenemet és végtelen jóságod, Boldogságos Szűz Anyád, valamint az egész mennyei udvar előtt kijelentem, hogy őszinte akaratom, vágyam és elhatározásom, hogy Téged, amennyire csak lehet, követlek és az igazságtalanságok és viszontagságok elviselésében igazi türelemmel utánozlak". 4. Újítsuk meg vágyainkat és szándékainkat ellenségeink szeretetét illetőleg, 5. vágyainkat és szándékainkat, hogy egész akaratunkat és szabadságunkat Istennek adjuk át, a nélkül, hogy valaha is visszakövetelnők, vagy bármily kivételt tennénk.

Hogy ezek a vágyak, mint a szeretet áldozatai, igen kedvesek a mindenható Isten előtt, az is mutatja, hogy ő maga is sokszor sugallt hű szolgáinak olyan jámbor óhajokat, amelyeknek teljesítését nem kívánta. Így Ábrahám esetében Izsák feláldozását illetőleg, vagy Szent Fülöp esetében, aki azt kívánta, hogy Indiába mehessen az evangéliumot hirdetni és ott vérét onthassa. A szentek élete ennek számtalan példáját mutatja. Igaza van tehát Szalézi Szent Ferencnek, midőn azt állítja, hogy az Isten a lehetetlen kívánságokat is mint a valódi szeretet és igazi imádás tényeit fogadja. Ha ezt jól megfontolnók és szívünk olyan volna, mint kellene, sok szerető könnyet hullathatnánk.

De míg lelkünk javára, valamint az Isten dicsőségére arra törekszünk, hogy magunkban a dicséret szellemét ápoljuk, nem szabad elfelejtenünk, hogy az nem annyira személyes erényünk, hanem az Isten adománya és azért Tőle kell kérnünk külön imádság által. Ne mulasszuk el erre Szent Gertrúd pártfogását kiesdeni, mert ő még a szentek között is kitűnt a szüntelen dicséret csodálatos adományával. Ha ebben utánozhatnók őt, akkor végül is, mint ő, csodálatra méltó lelki szabadságnak örvendezhetnénk. Pedig mily sok függ e szabadságtól és mily szoros kapcsolatban van az a dicséret szellemével!

Szeretném, ha az embereket rá lehetne bírni, hogy jobban tanulmányozzák Szent Gertrúd életét, mert bizonnyal nagy hibánk a lelki szabadság hiánya. Ez a főoka annak, hogy a szeretetből való Isten-szolgálat aránylag oly ritka a keresztények között. Bizony, ha a világban és a társadalomban élő emberek jámbor életet akarnak élni, nem kell azt hinniök, hogy egy többé-kevésbé enyhített zárdai élet a helyes irány számukra, ők állásuk és kötelességeik folytán idejükkel nem rendelkeznek, napjaikat nem oszthatják fel negyedórákra, mintha valamely csendes zárdában élnének és csak a zárdaóra ütését kellene követniök. Ezért, az ilyen embereknek meghagyni, hogy maguknak szabályokat csináljanak és azokat kövessék, vagy hogy meghatározott órákhoz ragaszkodjanak, tíz közül kilenc esetben hiábavaló fáradság lenne. Mily sokan hagytak fel a jámbor élettel, mivel megpróbáltak egy-egy ilyen szabályt, s látták, hogy meg nem tarthatják! Mily sokan gyötörték magukat azzal, hogy bizonyos órákhoz ragaszkodjanak s buzgalmuk lassankint kialudt, mivel gyönge egészségük, teendőik megváltozása, vagy szórakozásaik kitűzött óráik megtartását lehetetlenné tették. Egy hét alatt sokszor oda lett minden: megkísérelték a lelki

életet, de nem sikerült, erőlködésük hiábavaló volt s mivel a lelki életnek általuk választott fajában csalódtak, több kísérletet tenni nem is hajlandók.

8. Szent Gertrúd és a bencés szellem

A jámborság e fajtájának sikertelensége, valamint az a téves gondolat, hogy annak más fajtája sem vezet célhoz, a lelki szabadság hiányából származik. Pedig ahol az Úr törvénye, Krisztus szelleme él, ott szabadság uralkodik.

A lelki írók régibb bencés iskolájával senki sem ismerkedhetik meg anélkül, hogy a szellemnek azt a szabadságát, mely egész lelküket áthatotta, észre nem venné és nem bámulná. Szent Gertrúd, ki teljesen Szent Benedek szellemében élt, szintén jó példa reá. Vannak egész könyvek a lelki életről, melyeket ha a világban élő emberek elolvasnak, arra a meggyőződésre jutnak, hogy a bennük ajánlott módszer nekik rabszolgaság, melyre vállalkozniuk oktalanság lenne. Ezek szerint minden fiatalembernek vagy úgy kell élnie, mint egy papnövendéknek, vagy pedig teljesen le kell mondania a jámborságról, minden fiatal leánynak vagy fátyol nélküli apácának kell lennie, vagy pedig fel kell hagynia azzal a reménnyel, hogy jobb lehet társainál. Mennyire útjában áll mindez annak a szeretetnek, amelyet Jézus mindenikünktől megkíván. A világot hatalmas zárdává átalakítani, nem az az út, melyen Urunk ügyét előmozdíthatjuk. A katolikus szellem a szabadság szelleme. Ez különösen sajátja volt a régi bencés aszkétáknak. A modern írók többnyire túlfeszítették a húrt, s ezzel többet vesztettek, mint nyertek.

Nehéz a lelki szabadságról szólani anélkül, hogy a hanyagságot, a pontatlanságot, a restséget és a szeszélyt ajánlani ne látszanánk. Szent Gertrúd életével azonban eléggé megvilágíthatjuk a kérdést, s a következők mutatják, hogy mily pompás lelki szabadságnak örvendett.

A szentáldozástól sohasem maradt el ama veszélyektől való félelemből, melyekkel a lelki könyvek azokat fenyegetik, akik méltatlanul áldoznak. Sőt ellenkezőleg, minél jobban érezte gyarlóságát, annál nagyobb vágyakozással járult drága Urunkhoz, mert lelkét élő remény és Isten buzgó szeretete hatotta át. Erre az alázatosság érzete bátorította, mellyel minden jócselekedetet, melyet művelt és minden olyan gyakorlatot, mellyel az emberek rendesen a szentáldozásra előkészülnek, haszontalanoknak és említésre sem méltóknak tekintett. Ezért sohasem hagyta el a szentáldozást, mint sok ember teszi, ha nem volt alkalma a szokásos előkészületeket elvégezni, mert ő az emberi áhítat minden törekvését azzal az adománnyal összehasonlítva, melyet az Oltáriszentségben nyerünk, csak egy csepp víznek tartotta az óceán mérhetetlenségéhez képest. Így anélkül, hogy előkészülésének valamelyik módjához nagyon ragaszkodott volna, az Isten végtelen leereszkedésére bízta magát és csak arra törekedett, hogy a felséges Szentséget szerető szívvel fogadja.

Egykor, midőn úton volt, veszélyes magasságból szerencsétlenül leesett. Örömtelten kiáltott fel: „Édes Üdvözítőm, mily kegyelem lett volna számomra, ha ez az esés Hozzád vivő utamat megrövidítette volna!” Ezen több társnője kissé megbotránkozott és megkérdezték őt, nem félt volna-e szentségek nélkül meghalni. „Szívem mélyéből kívánok halálom előtt a szentségek által megerősödni – felelte Gertrúd –, de Uramnak és Istenemnek gondviselését minden szentségnél többre becsülöm és azt hiszem, hogy a halálra ez a legméltóbb készület. Számomra közömbös, hogy lassú vagy hirtelen halállal múlok-e ki, csak kedves legyen Annak a színe előtt, akihez, mint hiszem, elvisz. Bárhogy haljak is meg, hiszem, hogy megnyerem az Isten irgalmasságát, anélkül pedig örökre elvesznék, ha még oly hosszú lenne is készülésem a halálra”.

Bizonyos jámbor személy valamely különös kegyelemért sokáig imádkozott, de az Isten sohasem hallgatta meg imáit, mire őt veszedelmes lehangoltság fogta el. Végre az Isten azt mondta neki: „Imáid meghallgatását azért halasztottam el, mert nincs elég bizalmad azokban

az eredményekben, melyeket irgalmam benned létrehoz. Választott szüzemet, Gertrúdot utánozd, aki annyira bízik gondviselésemben, hogy mindent csak kegyelmem teljességétől remél, és ezért mit sem tudok tőle megtagadni, amit kér".

Szellemének egy másik jellemző vonását következő szokása mutatja: Sohasem választott ruhát vagy valami mást, amit szabadon választhatott volna, hanem szemét becsukva kinyújtotta kezét és amihez hozzáért, azt vette el. Miután azonban elvitte, a legjobban ragaszkodott hozzá, mint oly ajándékhoz, melyet Isten kezéből kapott, s nem volt többé iránta közömbös. Gondolkodjál egy kissé viselkedésén: van benne valami, ami csökönyösségünket megjavítja s a szent közömbösségről alkotott fogalmainkat tisztázza.

Egy kép Szent Gertrúd életéből. Midőn egykor Szent Mechtildis a kóruson énekelt, azt látta, hogy Jézus magas trónon ül, Gertrúd pedig serényen dolgozva fel és alá jár előtte anélkül, hogy Jézusnak arcáról szemét levenné. Míg Mechtildis elámulva nézett, Urunk szavát hallotta: „Ez annak az életnek a képe, melyet Gertrúdom követ előttem. Mindig szemem előtt jár. Nem hagy békét vágyainak és gondjainak, hogy kitalálja azt, mi legkedvesebb szívemnek és mihelyt kitalálja, mindjárt gonddal és hűséggel végrehajtja. De ami a legfőbb, nem áll meg ennél, hanem mindig valami újat keres akaratomban, hogy új tettek és az erény új gyakorlatai által buzgalmát megkettőztesse. Így egész élete semmi más, mint a tiszteletemre és dicsőségemre szentelt dicséreteknek szakadatlan láncolata". Szent Mechtildis azt felelte: „De Uram, ha Szent Gertrúd élete oly tökéletes, miért nem állhatja ki és miért túlozza annyira mások hibáit?" Az Úr erre csodálatos szelídséggel válaszolt: „Mivel saját szívén a legcsekélyebb szennyet sem nézheti el, azért érzi annyira felebarátjának bűnét is". Mily sokat lehetne ez egyetlen mondatról szólani!

Még egy példa: halljuk magának az Istennek bizonyságát! Bizonyos jámbor lélek forrón kérte az Istent, nyilatkoztassa ki neki, mi tetszett neki annyira Szent Gertrúdban. Kérését az Isten válaszra méltatta s tudatta vele, hogy Szent Gertrúdban különösen szívének szabadsága tetszett neki. A jámbor személy, aki e tulajdonságot kevésre becsülte, bámulva felelte: „Pedig Uram, én azt gondoltam, hogy tökéletes önismerete és nagy szeretete tetszik neked legjobban". „Igaz – felelt az Úr –, hogy ez két nagy tökéletesség, de a szív szabadsága már magában foglalja mindkettőt és oly becses adomány és oly tökéletes jó, hogy a lelket a tökéletesség magaslatára emelheti. Ez tette alkalmassá Gertrúd szívét folyton új kegyelmek befogadására, és ez tartotta vissza attól, hogy olyasmihez ragaszkodjék, ami nekem nem tetszik, vagy ami szeretetét tőlem elvonhatta volna".

Ilyen volt Szent Gertrúd, a dicséret és a jámbor vágyak különös szentje! Vajha Egyházunkban ismét a benső élet tanítója és hirdetője lehetne, mint a múlt századokban volt, Debórához hasonlóan, aki Ephraim hegyén a pálma alatt ült, énekelte dalait és ítélte Izraelt.

Ha már oly sokat beszéltem a világban élő tökéletességre törekvő lelkek sikertelenségéről, nem tartóztathatom magamat, hogy – noha tárgyunkhoz nem tartozik szükségképpen – még néhány szót hozzá ne adjak. Mióta Isten az Édent lepecsételte és szemünk elől elrejtette, azt mondják, hogy semmi sem hasonlít annyira a Paradicsomhoz, mint egy jezsuita noviciátus. A világot azonban, fájdalom, nem lehet ilyenné változtatni. Pedig ott kell megkísérelnünk szent életet élni, nem Sant Andrea csendes és szentségtől illatos levegőjében, hanem e zajos élet szórakozásai közepette. Ha a világban úgy akarnánk élni, mint a kolostorban, akkor a világot önmagunkkal cellánkba kellene zárni és e gyanús társunkra nem is tekinteni. Szerzetes életet akarni élni a világban, zárdai életet akarni alkalmazni a világi életre: ez az oka annak, miért hiúsul meg oly sok ember jobb életre való törekvése.

De van ennek egy más oka is. A szemlélődő és a tevékeny élet két egészen különböző valami, mindegyiknek megvannak a maga feladatai és tulajdonságai, mindkettőnél a kitartás a titka a sikernek. Nagyon csekély kivétellel minden jámbor ember, aki a világban él, éppen ezért a tevékeny életre van hivatva. És itt az a tévedés, melybe olyan sokan jutnak. Lelki

életüket egészen bensővé akarják tenni, pedig egész tevékenységük a világra vonatkozik. Éppen úgy tesznek, mint a methodisták, akik a vasárnapot a vallásnak, a hét többi napját pedig a világnak szentelik. E jó embereknek nincs keresztény értelemben tevékeny életük és így az imádság és a templombajárás a mulatságokkal és sétákkal állandóan összeütközik. Végül is a vallás és az áhítat húzza a rövidebbet.

Más szavakkal: én azt vélem, hogy a világban nem lehet ájtatos életet élni anélkül, hogy a szegényekkel tevékenyen nem foglalkoznánk. Betegek látogatását, iskolák előmozdítását, bűnbánó bűnösök, lelencek gyámolítását tartom én a világban való tökéletesség és állhatatos jámborság titkának. A világban naponkint három óra hosszat benső szemlélődést folytatni nagy kegyelem. De mint látjátok – fájdalom – nem tartós. Mit mondanátok, ha igazam volna, hogy annyi bukásnak oka abban a helytelen megosztásban keresendő, mellyel némelyek egész benső életüket Istennek, a külsőt pedig a világnak adják, s azt hiszik, hogy a gazdagoknak, ha jámborok akarnak lenni, minden vagyonukat el kell osztogatniok és zárdába rejtőzniök, vagy saját kezükkel a szolgákért dolgozniok és a szegények társaivá lenniök. A ti keresztény éltetek szentmisehallgatásból, szentáldozásból, elmélkedésből, lelkiismeretvizsgálatból, némi kis önmegtagadásokból és effélékből áll. De ezek önmagukban véve többé vagy kevésbé szemlélődök. Magukban véve helyesek, de nektek még valamit hozzá kell adnotok, mert a tevékeny keresztény életre, ha gazdagok vagytok, a vagyon apostolságára vagytok hivatva, amely a szeretet és irgalmasság szüntelen cselekedeteiben áll. Menjetek csak a katolikus országokba, hol a jámborok középosztálya oly erős, a jócselekedetekben oly termékeny és lelki szépségében oly kedves. Úgy látszik, hogy ennek titka a szegények körüli tevékenységben rejlik. Ha imádat bevégzed, vagy a templomból jössz, feltűnés nélkül nem mehetsz a társaságba lelki összeszedettséged külső jeleivel; az imádság különben is gyengéd virága az ember lelkének és a világ forró levegője hamar elhervasztja. De ha a menhelyekről, a szegények padlásszobájából vagy pincelakásaiból jössz, mennyei vért vesz körül, melyről a világ mérges nyilai visszapattannak. Mindenütt, hol a világ van, a lélek veszélye nincs távol. De alig van világi szórakozás, melyet a szegények iránti tevékeny irgalom minden veszedelemtől mentesíteni, sőt megszentelni nem tudna. Azoknak, akik a világban élnek, az irgalmasság az állhatatossággal egyértelmű szó és a szegények gondozása az Úr valódi jelenléte.

Mily nagy csoda az, hogy az Isten szereti az embereket. Mi szeretetreméltó van bennük? Ha természeti adományainkat az angyalokéval összehasonlítjuk, mily nyomorultaknak látszunk! Ha megfontoljuk, mennyivel hívebben felelnek meg az állatok teremtésük céljának, mint mi, mire büszkélkedünk? És hányszor próbára tette az Isten az embereket és ezek a legérthetetlenebb önzéssel mindig mást tettek, mint amit ő várhatott volna. Mindenekelőtt ott volt a Paradicsom és az első bukás. Mindenki tudja, mi történt ott: Az Istent egy almával állították szembe és az alma nyerte el az elsőséget. A *vízözön* rettenetes ítélet volt, de az irgalom járt nyomában. Nemsokára mégis az Isten ismerete csaknem egyetlen családra s a pátriárkák sorozatára szorítkozott. Azután a zsidók jöttek. Jób türelme alig megfelelő képe az Isten türelmének népe iránt. Ő jutalmazta őket, ők megvetették Őt, Ő büntette őket, ők megkeményítették szívüket, Szent Fiát küldte el nekik, ők megfeszítették és el kellett jönniök a rómaiaknak, hogy a várost és a templomot felgyújtsák.

De nézzük a világot a felfeszítés után. Úgy látszik, mintha Urunk szenvedése teljesen eredménytelen lett volna, oly kevéssé alakult át a föld színe s hangulata. Jézus működése a világ történetébe beékelt szokatlan regénynek látszik és az evangélium hatása a világra csak egy csomó új szó létrejöttében nyilvánult, melyekkel a megtestesülés jelenségeit kifejezik. Ha nagyjában e világra tekint, mondhatja-e valaki, hogy sok jó származott mindebből? Mily szomorú látványt nyújtunk mi, keresztények! Hogyan bánunk szentségeinkkel? Hányan szolgálják közülünk a megfeszített Jézust nemeslelkűen és szeretetből? Valóban, az Istennek az emberek iránti szeretete igazi csoda. És mennyire szeretett minket: az angyalokért nem lett

angyal, de az emberekért ember lett. Ez az Isten titkainak egyike, az örök Bölcsesség róla mondja:[49] „Öröktől fogva rendeltettem én és régtől fogva, mielőtt a föld lett. Még nem voltak a mélységek és már fogantattam, még a vizek forrásai sem fakadtak ki; még nem állapodtak meg a hegyek magas csúcsaikkal. A halmok előtt születtem én; a föld még nem volt megteremtve, sem a folyóvizek, sem a világ sarkai. Mikor az egeket készítette, jelen voltam, mikor bizonyos mértékkel bezárta a mélységeket, mikor ott fenn az egeket megerősítette és a vizek forrásait megmérte, mikor a föld alapjait megvetette, Vele voltam mindeneket elrendezvén és gyönyörködtem naponkint, játszadozván Előtte minden időben; játszadozván a földkerekségén és gyönyörűségem volt az emberek fiaival lenni!"

De az még nagyobb csoda, hogy az Isten megengedi, hogy az emberek őt szeressék. Hol találunk szót annak a kiváltságnak a kifejezésére, hogy a megfoghatatlanul szép, végtelenül jó és mérhetetlenül szent Istent szerethetjük? Szinte azt kellene gondolnunk, hogy az olyan szeretet, mint a miénk, csak vakmerő szentségtelenítés, és már az is elég megtiszteltetés volna nekünk, ha csak oly ösztönszerű szeretettel viseltethetnénk Isten iránt, amilyet a mező állataiban vagy a levegő madaraiban találunk, s ha kimeríthetetlen irgalmának engedélyével mégis szabad Őt szeretnünk, azt csak vérünk, fájdalom, kín, szégyen, iszonyatos önsanyargatások és teljes önfeláldozás árán tehetnők. Ó, édes Istenünk, így van ez valóban, de a vér, a fájdalom, a szenvedés és szégyen nem a miénk, hanem az Istené! Ő sír, hogy mi nevethessünk. Vérzik, hogy mi megmeneküljünk. Szégyennek teszi ki magát, hogy mi vidámak és derűsek legyünk. Fél, aggódik, vért izzad, hogy mi a vétkeink miatti félelemtől szabaduljunk s örökkévaló jövőnk iránt Istenben bízhassunk. Sőt, nem elégszik meg azzal, hogy szeretjük Őt, hanem mindent úgy rendez el, hogy bennünket iránta való szeretetre ösztönözzön. Megengedi, hogy szeressük, dicsőítsük Őt, és ezzel önmagunknak is dicsőséget szerezzünk, mégpedig oly módon, mely csak egy jó atya és gyermeke között lehetséges. Ha már a földön így van, hogyan lesz még a mennyországban? Izaiás és Szent Pál tanítottak meg arra, hogy mily haszontalan volna ezt kutatni. Más szemünknek kellene lennie, hogy ezt láthassuk, más fülünknek, hogy ezt hallhassuk és más értelmünknek, hogy ezt felfoghassuk. Dehát nemde egykor mindez a jó a miénk lesz? Édes Jézusunk Vére által bizalommal hisszük. De mi mit tettünk érette? Van-e arány tetteink és jutalmunk között? Nincs, mindez csak Jézustól származik. Jézus mindennek a titka. Mily vallás ez, és mily Isten! Ó, mondjátok meg a föld minden lakójának! Mindnyájan szerethetjük az Istent, amennyire nekünk tetszik és oly sok módon, amennyit csak képzelhetünk. A szeretet véghetetlen engedélye a kiváltsága annak a teremtménynek, amelyet az Isten a vérével váltott meg.

De ezzel vége a csodának? Nem, van még nagyobb is. Csoda, hogy az Isten szereti az embereket, csoda, hogy az emberek szeretetében kedvét találja, de a legnagyobb csoda, hogy az ember nem szereti az Istent, noha tehetné. Alig hinnők ezt, pedig naponkint látjuk. Bizony, ha ennek szüntelen látása keménnyé nem tenne minket, oly iszonyattal látnók ezt, mint valami kegyetlen atyagyilkosságot. De az Isten elfelejtése napirenden van, s mi alig vesszük észre. Vajon mit mondhatnánk még az embereknek, hogy Isten iránti szeretetüket felgyullasszuk, mondhatnánk-e olyasmit, ami legalább félannyit nyom, mint az, amit az Isten tett érettük. Irgalmassága oly készséges, engedékenysége oly meggyőző, hogy ha neki nem sikerült minket megnyerni, embereknek kár az ő szeretetét hirdetniök. Erre gondolhatott Szent Pál, midőn a prédikálás bolondságáról beszélt. A felfeszített Krisztus önmaga volt a szentbeszéd és a szónok, mi kellett több? Csupán az Isten szeretete engedi meg azt nekünk, hogy prédikáljunk, megengedi, hogy szövetségének igéit nyelvünkre vehessük, hogy Iránta való kis szeretetünket azzal mutassuk meg, hogy másoknak az ő nagy szeretetét

[49] Péld 8,23–31.

megmutatjuk. Abban is szeretetét mutatta meg, hogy a világ meghódítását a prédikálás e bolondságától tette függővé.

De ti is, én is szeretjük Őt s ez egy másik csoda. Mert hogyan jutunk mi ehhez, mikor körülöttünk oly sokan meg vannak fosztva ettől? Egyszerűen az Ő ajándéka az, az Ő kegyelme. Jézus tanított meg minket, hogyan szeressük és látva, mily ügyetlen tanítványok vagyunk, Szentséges Szívéből szeretetet vett ki és azt a mienkbe tette, hogy mi azzal szeressük az Istent. A mi részünk csak annyi, hogy a meggyújtott lámpát kialudni hagytuk. Úgy látszik, hogy az Isten szándékosan azokat választotta ki, akik legkevésbé voltak képesek Őt szeretni. Ti és én bizonnyal érezzük ezt. Nagyon sok embert lehetne megneveznünk, akik Őt nem szeretik és mégis ezerszer nemesebb szívük van, mint nekünk, és jóval meghaladnának minket, ha azokban a kegyelmekben részesülnének, amelyekben mi részesültünk.

Mily nyomorultak vagyunk mi! Miért nem hívott létre az Isten más lelkeket a semmiségből, akik méltóbban szeretnék Őt. Ő örök választással szemelt ki minket, örök előnyt biztosított nekünk és örökkétartó szeretettel szeret minket. Miért? E kérdésre nem tudunk válaszolni, csak annyit: Ő szeretett és azért választott minket. Mit tegyünk tehát a világgal, mely nem szereti az Istent? Ez az igazi kérdés. Fejünk és szívünk tele van az Ő szeretetére és tiszteletére kigondolt tervekkel, éjjel-nappal ezek foglalkoztatnak minket: de mit tehetünk? Hogyan lehetünk egyszerre a világon mindenütt? Megmondom: a szeretet és az elégtétel szelleme által.

Ó, tegyünk valamit Jézus szeretetéért! Nézhetitek-e az isteni szeretetet, mint koldul szívről-szívre, anélkül, hogy meg ne indulnátok szegénységén? Nincs oly megvetett koldus a földön, mint Ő, aki a világot teremtette, s aki által a világ fennáll. Bírj rá csak egy szívet, hogy adjon alamizsnát az Atyának tiszteletére, nyújtson elégtételt a Fiúnak tiszteletére, és magad is gyarapodjál a szeretetben a Szentlélek tiszteletére. Alig van olyan ember, aki célját téveszti, ha állandóan arra gondol, hogy azt elérje. Mily siker koronázná törekvéseinket, ha csak néhányan is komolyan elhatároznók, hogy terjeszteni akarjuk az Isten szeretetét az emberek között, mert nem hiába jöttünk a világra, mert az Isten arra teremtett minket, hogy szeretetét terjesszük, mert azt akarjuk, hogy az Isten szeretete növekedjék általunk a világban, amennyire a mi erőinktől függ. Tettünk-e valaha ilyen elhatározást? Tegyünk most és még ma kezdjük el a munkát. Erős hitem van benne. Mikor kezdjük meg? Ma. Nagyon jól van. Most tehát határozott feladatunk van, olyan feladatunk, melyet véghez kell vinnünk. Ó, szeretett isteni Felség, Jézus Szívére mondom, valami nagyot és nemeset fogunk tenni éretted!

9. Mária, Jézus, Isten

Igen sokat kellene írnunk, ha meg akarnók mutatni, hogy mennyire segítségünkre van a dicséret és a dicsőítés gyakorlata Isten iránti szeretetünk növelésében, valamint mások szeretetnélküliségének jóvátevésében. De ha mindent meg is tettünk, az is oly csekélynek látszik, hogy a felajánlás lehetőségéhez kell menekülnünk, hogy azt, ami hiányzik, pótolhassuk. Kihez fordulhatnánk máshoz, mint Szűz Máriához, az Isten szeplőtelen Anyjához, ahhoz, aki bűn nélkül fogantatott. Szűz Mária nélkül aligha ismernők oly jól az Istent, mint amennyire ismerjük. Ő mintegy az Isten dicsőségének visszfénye. Méltósága a lehető legnagyobb, mint Szent Tamás mondja, Ő az isteni szeretet diadaljele, melyet a három isteni személy mindazokkal az adományokkal ellátott, melyeket teremtmény befogadhat. Tetőtől-talpig az Isten kimondhatatlan szépségébe van öltözve. Az Isten olymódon közölte vele magát, melyet mi ki sem fejezhetünk. A Fiú ruházta át Anyjára azt, ami az övé. Fenségesebb, méltóbb, szebb, hatalmasabb, Istentől jobban szeretett minden teremtménynél. Ő az a dicső himnusz, mely az Istent a Sionon illeti. Ő csupa hálaadás. Őrajta nyugszik a

Teremtő irgalmas tetszése, áldásának teljessége. Benne találja örömét az Úr. Ezért Mária dicsérete az egyik legkitűnőbb ájtatosság, melyet az Úrnak felajánlhatunk. Hajdan az Isten szolgái hálaénekeikben a tengerekhez, hegyekhez, madarakhoz és halakhoz, meleghez, hideghez, forrásokhoz és völgyekhez, állatokhoz és emberekhez fordultak. Ezeket hívták fel a jóságos Teremtő magasztalására és dicsőítésére. A keresztények dicsőítő éneke Mária. Az Egyház azt tanítja, hogy hálát kell adnunk a Szentháromságnak Mária ajándékaiért és kegyelmeiért. Több ily ájtatosságot búcsúkkal is feldíszített. Fontoljuk meg jól, mit foglal ez a tan magában, hatoljunk az Egyház szellemébe, s ne felejtsük, hogy Mária a keresztények dicsőítő éneke.

Mária édes dicsérete! Édes Anyánk, mily öröm azt tudnunk, hogy Te oly nagy dicsérete vagy az Istennek! Édes dicséret, szép dicséret, a bűntelennek dicsérete. Felülmúlthatja-e ezt valami? Igen, Anyám, s senki-sem tudta azt oly jól, mint Te! „Íme, a Libanon cédrusa; szépágú, dúslombozatú, magas növésű; a sűrű lombozatú ágak között magasra emelkedik koronája. Vizek növelték naggyá, árvíz tette magassá, folyói folyták körül gyökereit, és patakjait a vidék minden fájához küldte. Ezért magassága túltett a környék minden fáján; gallyai megsokasodtak, ágai magasra nyúltak a bőséges víztől. Amikor pedig kiterjesztette árnyékát, ágai között fészket raktak az ég madarai mind; lombozata alatt ellett az erdő minden vadja, és árnyékában lakott sok mindenféle nemzet. Igen szép volt nagyságában, kiterjesztett ágaival, mert gyökere bőséges víz mellett volt. Még az Isten paradicsomában sem voltak a cédrusok nála magasabbak, a ciprusok sem érték el csúcsát, s a platánoknak sem voltak olyan lombjaik, mint neki; az Isten paradicsomának egy fája sem volt hozzá és szépségéhez hasonló."[50] Lám, mily szépen szól a próféta Jézus szent emberségéről. Inkább neki, mint drága Anyánknak mondta a mennyei Atya: „Mutasd arcodat, hallasd fülemben hangodat; mert a te hangod édes és arcod szép."[51] Jézus hangja olyan, mint Máriáé és Jézus arca az ő vonásait viseli. De ki írhatja le azt a dicséretet, melyet Jézus szava zeng az isteni Felségnek? Midőn egy angyal Szent Ferenc előtt csak egy pillanatig énekelt, a szent úgy érezte, hogy a gyönyörtől meg kell halnia, ha a dal tovább tart. Hát milyen lehet akkor Urunk szent emberségének hangja? Ó, mily öröm csendben letérdelni az Isten dicséretére, annak az isteni leírhatatlan dicséretnek édes gondolatával, melyet Jézus szava az Istennek bemutat! Ó, mily vigasz az a tudat, hogy általa az Isten oly dicséretben részesül, melynek értéke végtelen az Igének Urunk szent emberségével való egyesülése miatt!

De erről csak szentek szólhatnak méltóan. Halljuk tehát Szent Ferencet:[52] „Ha mindazt a dicséretet meghallgattuk, mellyel a teremtmények Teremtőjüket versenyezve üdvözlik, s aztán meghalljuk az Örökkévaló Fiúnak dicséretét, abban az érdemnek, az értéknek és a kedvességnek oly végtelenségét halljuk, mely szívünk minden várakozását meghaladja. Úgy érezzük magunkat, mintha mély álomból ébrednénk fel s e dicséret túláradó édességétől elragadtatva felkiáltunk: Szerelmesemnek hangja ez, a hangok királynője ez, vele összehasonlítva minden más hang csak szomorú, néma csend. Íme, Ő jön a hegyeken ugrálva és a halmokon szökdösve. Hangja túlharsogja a szeráfok s az összes teremtmények hangját. Szeme éles, mint az őzé, hogy mindenkinél jobban beláthasson Annak szépségébe, akit dicsőíteni kíván. Vonásait, melyek határtalan szeretetét árulják el, az Énekek Éneke is leírja: Íme, falunk mögött áll, azaz szent emberségével takarja be magát. Sebein és vérző oldalán át láttatja magát, s e nyílásokon keresztül néz minket, mint valami rácson és ablakon át. Megváltónk Szíve az isteni szeretet királyi trónusa s oldalsebén át nézi az emberek fiait s mint a szívek királya, mindig szívükre irányítja tekintetét. Amint azonban azok, akik sűrű rácsozaton néznek keresztül, látnak anélkül, hogy őket teljesen láthatnók, úgy nézi az isteni

[50] Ez 31.
[51] Én 2,14.
[52] Amour de Dieu 5, 11.

Szívnek szeretete is a mi szívünket: szeretetének szemével mindig világosan látja szívünket, mi azonban nem látjuk Őt teljesen, csak egy-egy pillantást vethetünk reá, mert ha Őt teljesen láthatnók, iránta való szeretetből rögtön meghalnánk, amint Ő meghalt értünk s amint most is meghalna, ha még halandó volna. Ó, ha hallhatnók az éneket, melyet ez az isteni Szív zeng a Mennyei Atyának, mennyire törekednénk az égbe emelkedni, hogy mindörökké hallhassuk. Ő maga hív fel reá minket: „Kelj fel sietve, repülj hozzám, szerelmem, galambom, szépem!" Jöjj mennyei lakomba, hol minden csak öröm, hol csak az áldás énekei és az öröm dalai hangzanak. Itt minden virágzik, minden kedvességet és illatot áraszt, s még a gerlice, a ligetnek e legszomorúbb énekese is, örvendező éneket zeng. Jöjj tehát, szerelmem, egyetlen szépem, tekints meg sebeimen keresztül, jöjj galambom és szemléld meg szívemet vérző oldalam nyílásán keresztül, melyet akkor ejtettek rajtam, midőn testemet oly irgalmatlanul összezúzták a kereszten. Jöjj és mutasd meg arcodat, hallasd füleimben hangodat, mert egyesíteni kívánom az enyémmel, és akkor hangod édes lesz és arcod kedves. Ó, mily nagy lesz gyönyörünk, ha szavunk az Üdvözítőével egyesülve résztvesz majd ama dicsérőénekek végtelen édességében, melyeket a szeretett Fiú Örök Atyjának zeng."

Kívánhat-e ennél többet az Isten Felsége? Nem pihenhet-e meg elragadtatással ebben a mi szeretetünk? Nem, nem még ezen sem, még Urunk szent emberségének dicsérete sem elég. Jézus emberi tettei ugyan végtelen értékkel bírnak isteni Személye miatt, de önmagukban véve nem végtelenek. Még magasabbra kell emelkednünk, míg csak azon a tökéletesen végtelen dicséreten meg nem pihenünk, melyet az Istenség maga mutat be önmagának. Ó, Istenem, áldlak Téged, hogy oly nagy vagy, hogy még Mária, sőt Jézus szent embersége sem dicsérhet eléggé, úgy, ahogy megérdemled.

Halljuk ismét Szalézi Szent Ferencet, ki mindazt, amit mi a dicséretről és a vágyról, a gyönyörködésről és a jóakarásról mondani megkíséreltünk, így foglalja össze: Mily nagy a szerető lélek gyönyörűsége, öröme, mikor látja, hogy minden vágya teljesül, mivel Szerelmese végtelen dicsérettel önmaga dicséri és dicsőíti magát. E gyönyörűségből ismét a dicséret vágya kel, mert dicséretre gyullasztja a lelket ez a méltó dicséret, melyben az Isten önmagát részesíti, s a lélek bensőséges hálaadásra kél ezért az Isten iránt, s ismét felszólítja a teremtményeket, hogy vele egyesülve magasztalják az Isten dicsőségét s dicsérjék végtelen jóságát. E visszahatás s a megismételt dicsérés által a lélek szinte lebeg a gyönyörűség és a jóakarás között; mint valami örvénylő mélységbe húzza őt ez a két érzelem, s állandóan e kettőt váltogatva, mindjobban elmélyül ebben a mérhetetlen kedvességben, szüntelenül dicsérve az Istent azért, hogy őt csak Önmaga tudja méltóan dicsérni. Ha eleinte vágyott is a lélek arra, hogy az Istent eléggé dicsérhesse, később, mikor magához tér, igen elszomorodnék, ha lehetséges volna számára, hogy Őt eléggé dicsérhesse, s alázatos örvendezéssel látja, hogy az isteni felség oly végtelenül dicséretre méltó, hogy csak saját végtelensége dicsérheti őt eléggé, s ezért szent elragadtatással zengi:

Örök Istenem és Uram,
Méltón csak majd Sion csarnokaiban
Zeng hozzád a dicséret,
Örömére isteni szívednek.
Az ének, mely ott majd feléd száll,
Nem lesz más, csak néma csodálkozás.

A szeráfok, akiket Izaiás látott, szárnyaikkal befödték arcukat és lábukat, s így dicsérték imádva az Istent; ezzel azt fejezték ki, hogy teljességgel képtelenek Őt megismerni s neki jól szolgálni. Mert a lábaik, a test támaszai, a cselekedeteket s a szolgálatot jelentik. Két szárnyuk, mellyel repültek, állandó gyönyörködésüket s jótakarásukat jelenti, s azt, hogy ezeknek a szent nyugtalanságában nyugszik szeretetük. Sohasem válik az ember szíve oly

nyugtalanná, mint akkor, ha éltető mozgását megzavarják, s soha sem oly nyugodt, mint akkor, amikor szabadon végezheti mozgását; nyugalma tehát mozgásában van. Ugyanez áll a szeráfok s a szeráfi emberek szeretetére is: szeretetük nyugalma akkor van meg, ha állandóan mozdul bennük az a gyönyörködés az Istenben, mely az Istent hozzájuk vonzza és náluk tartja, s mozdul bennük az a jót akarás, mely szívüket kitárja s az Istenhez emeli. A szeretet vágyódik arra, hogy az Isten jóságának minden csodáját láthassa, de e vágy szárnyaival befödi arcát, s ezzel beismeri, hogy erre képtelen. Forrón vágyik arra is, hogy méltóan szolgáljon az Istennek, de befedi szárnyaival lábát, hogy beismerje, hogy erre is képtelen. Csak a gyönyörködés és a jót akarás szárnya marad tehát meg számára, hogy velük az Istenhez repüljön.

Ó, édes Megváltónk, hogyan is tudunk mi más egyébre gondolni? Miért nem látjuk mindig, mint ebben az órában, hogy a világ kicsiny, az élet teher, s a halál nyereség? Miért is ver szívünk más valamiért az Istenen kívül? Miért nem Te vagy a mi egyetlen édességünk, nyugalmunk, üdülésünk, Te, aki a mi atyánk, testvérünk, s Istenünk vagy! Miért nem könyörülsz meg gyámoltalanságunkon s tüzeddel miért nem lobbantasz lángra minket, hogy szeretetből szolgáljunk neked? Jézusunk, minden szeretet adományozója, add nekünk szeretetedet.

Kilencedik fejezet. Purgatórium

1. Gondolatok a pokolról

Csaknem hihetetlen, mily kedvessé válik az Isten dicsősége azok előtt, akik folyton azt keresik. Már keresése is új felfogással tölti el őket, s ezt naponkint növekedő szeretetük folyton növeli. „A föld tele van dicsőségeddel.” Mily öröm ez a szerető szívnek! De nem elég, hogy az ég el van árasztva s a föld tele van dicsőségével, mi azt kívánjuk, hogy a teremtésnek egyetlen zuga se legyen, mely nincs tele vele. Pedig van egy hely, hol ezt látszólag hiába keressük, honnan sem az imádság panaszkodása, sem a dicséret öröme, sem a hála áldása, sem a vágy sóhaja nem emelkedik föl a világ Urához. Ez azok hazája, akik megítéltettek és ügyüket és ezzel az Istent is örökre elvesztették. Itt van kegyelem, mely sohasem hozott gyümölcsöt, vagy melynek gyümölcsei már a fán elrothadtak. Itt vannak szentségek, melyek semmit sem használtak. A Kereszt itt nem győzedelmeskedett, és az Isten szeretettel teljes szándékai sikeres ellenállásra találtak. Hitünk mégis azt tanítja, hogy Isten dicsőségének aratása még ezen az iszonyú helyen is mérhetetlen, mert az elkárhozott lélek, bár kényszerűségből, éppúgy hódolatot mutat be az Isten igazságának, mint a megtért lélek önként az ő szeretetének. Itt is megvannak Jézus érdekei. A pokol kínjai ugyanis, bármily elmondhatatlanok is, mégis sokkal kisebbek, mint amennyit a bűn megérdemelne. Csekélyebbek, mint amennyit a büntetés jogos mértéke követelhetne, s mindez ő miatta van. Jézus szentséges Vére némileg ide is elhatott. E rettentő helynek is megvan a maga üdvös hatása sok lélek üdvözülésére, ama szent és üdvös félelem által, melyet bennük kelt, s azáltal, hogy az Istenről táplált hamis nézeteket a nemgondolkodók lelkében helyreigazítja. Midőn Urunk az Oltáriszentségről nevezett Franciska karmelita apácának egy elkárhozott lélek állapotát megmutatta és őt ama hely kínjainak szemlélésére fölhívta, megrótta őt, mert sírt: „Franciska! Miért sírsz?” Ő földre borulva válaszolt: „Uram, e lélek elkárhozása és elkárhozásának módja miatt sírok!” Urunk így válaszolt neki: „Leányom, ő maga választotta kárhozatát. Sok kegyelmet nyújtottam neki, melyekkel üdvözülhetett volna, de nem használta azokat. Tetszik részvéted, de még jobban tetszett volna benned igazságosságom szeretete”. Máskor, midőn tekintetét ismét ezeknek a kínoknak szemlélésére kellett irányítania, az angyalok azt mondták neki: „Franciska! törekedjél állhatatosan az Isten szent félelmére!”

Ki kételkedik abban, hogy ezren meg százezren vannak a menny boldogságában, akik, ha a pokol nem volna, sohasem jutottak volna oda? Ó mily szemrehányás az az emberek szeretetlen szívének, hogy Krisztus keresztjének nincs a földön jobb segédeszköze a pokol elviselhetetlen tüzénél.

Valóban, olykor-olykor jó e rettentő helyre gondolnunk. Amily igaz, hogy Franciaország a Csatornán túl fekszik, amily igaz, hogy a nap ott a pompás fővárosnak fehér falaira, szép hidaira, kedves kertjeire és magas palotáira süt; éppoly igaz, hogy van pokol, hol e pillanatban a szerencsétlenek egész tömege görnyed a legszörnyűbb kínok s a kétségbeesés szorongatásai alatt. A mennyei szenteket kivéve, senki sem él oly tudatos életet, mint a kárhozott lelkek e milliói. Nem lehetetlen, hogy mi is odajutunk, hogy mi már sokakat oda juttattunk. Ha az utcán végig megyünk, sokszor látunk olyanokat, akik örökké ott fognak lakni. Vannak ott olyanok, akik egy óra előtt még nem voltak ott. És hányan vannak a zöldellő mezőkön, a nagy városok utcáin, a kényelmes ágyakban, vagy a napsütötte tengereken, akik pár óra múlva talán oda fognak jutni. Ez éppoly félelmes, mint biztos igazság.

De hátha még ennél is több igaz?! Hátha volt nap, amelyen ha meghaltunk volna, mi is odajutottunk volna?! Hátha e pillanatban is sokan vannak ott olyanok, akik sokkal kevesebbet vétkeztek, mint mi, akik talán csak egyszer vétkeztek, míg mi ezerszer? Ó, mily sok okunk van magunkat megalázni, ha meggondoljuk meddig maradnánk meg állhatatosan az Isten szolgálatában, ha biztosak volnánk abban, hogy nincs pokol. Elhagytuk volna-e bűneinket, ha nem volna pokol? Meggondoltátok-e valaha is, mily kegyelem, hogy még e szép földön élhetünk, hol mindenütt reményteljes élet vesz minket körül, noha kezünkkel és szemünkkel, szavunkkal és gondolatainkkal az örökkétartó kínokra már rég rászolgáltunk. Amint a pára a terméketlen tenger színéről emelkedik fel, hol nem terem búza s nem díszlik szőlő, és felhőket alkot, melyek termékenyítő záporokban esnek alá a völgyekre és a hegyekre, éppen úgy emelkedik föl a tűz és átok e széles tengeréből az isteni részvét, hogy záporként hullassa alá kegyelmeit az élő emberek lelkére. Sohase szűnjünk meg a pokolra gondolni, nehogy lassan-lassan önhittség furakodjék lelkünkbe és az végre is ebbe az iszonyú száműzetésbe juttasson. Valóban jó, nagyon jó a pokolra és a jóságnak arra a csodájára gondolni, hogy mi még nem vagyunk ott. Igen, ne remegjetek – amit láttok, az még valóban a föld napjának fehér világa, a hang, amelyet hallottok, a szél süvöltése, mely a fák lombjait rázza, szemetek nem csal, a falu tornyait látjátok a békés vidék ködében. Hála Isten, még itt vagyunk, szabadok vagyunk, pedig már ott, és rabszolgáknak kellene lennünk!

De vajon, ha az Isten dicsőségét keresni és megtalálni kívánjuk, ha a földön ennek kell egyetlen foglalkozásunknak lennie, le kell-e szállanunk a pokolba és ott az Isten ama rettenetes tulajdonságait csodálnunk, melyeknek ezt az iszonyú áldozatot bemutatják? Nem, hála Istennek nem ez a mi ájtatosságunk feladata. Mi a remény és szeretet teremtményei vagyunk. Mi oda megyünk, ahol lehetséges szolgálnunk az Isten dicsőségét és érdekeit, vagy ha a lehetetlenig emelkedünk, csak szeretetünk és vágyakozásunk túláradása visz oda minket. Mi közünk a pokolhoz!? Nekünk három fő célunk van: az Isten dicsősége, Jézus érdekei és a lelkek üdve. Láttuk, hogy ezek közül a két első ott is szerepet játszik, de nem olyan módon, mely hozzánk tartoznék. Éppen azért a pokolról való elmélkedés jelen terveimhez nem tartozik. Elég ha tudjuk, hogy van, hogy ott jelenleg megszámlálhatatlan lélek tartózkodik, hogy mindig több és több tódul oda és hogy mindegyikünk ki van téve annak a veszélynek, hogy örökre oda kerül. Akik szeretetből szolgálják az Istent, nem felejtik el e félelmetes igazságokat, sőt annál gyakrabban megemlékeznek róluk, minél jobban szeretik őt.

2. Ájtatossági gyakorlatok a bűnös és a szegény lelkekért

De ha attól fel is vagyunk mentve, hogy Jézus érdekeinek előmozdítására a pokolba leszálljunk, a tisztítótűzzel már nem így vagyunk. Ha az ég és föld tele van az Isten dicsőségével, akkor ez a felette szomorú, szívünket annyira megindító hely, hol Üdvözítőnk szeretettel teljes igazságossága a remény foglyait az ő boldogító, színről-színre való látásától visszatartja, szintén tele van vele. És ha az égben és a földön előmozdíthatjuk Jézus érdekeit, szinte azt merem mondani, hogy ezt még jobban tehetjük a purgatóriumban. Amit ebben az értekezésemben meg akarok mutatni, az az, hogy imáink és áhítatgyakorlataink által hogyan segíthetjük az Istent, bármilyen hivatásunk vagy foglalkozásunk legyen is, és hogyan alkalmazhatjuk mindezeket a gyakorlatokat a purgatóriumra. Bár több hittudós azt állítja, hogy az ima hatása, annak ellenére, hogy a szegény lelkek semmi akadályt sem gördítenek útjába, reájuk nem biztos, mégis sokkal biztosabb, mint a földi bűnösök megtérésére fölajánlott imáé, mert ennek hatását a bűnösök romlottsága és makacssága gyakran meghiúsítja. Eddig azt akartam megmutatni nektek, hogy valamennyien, anélkül, hogy meghaladnók kegyelmeinket, amelyeket kaptunk, önsanyargatások nélkül, melyekhez nincs bátorságunk, természetfölötti ajándékok nélkül, melyeket nem igényelhetünk, csupán a szeretet és az igazi katolikus áhítat gyakorlatai által az Isten dicsőségére, Jézus érdekeire és a

lelkek üdvére szinte hihetetlenül nagy dolgokat vihetünk végbe. Munkámat bevégezetlenül hagynám, ha nem szólnék behatóbban a purgatóriumi szegény lelkekért való ájtatosságról is. Szólok tehát róla, de nem annyira annak részletes gyakorlatairól, melyek minden imakönyvben megtalálhatók, mint inkább magának az ájtatosságnak szelleméről.

Rosignoli az ő „Isten csodái a purgatóriumban" című munkájában a domonkosok évkönyveiből egy érdekes beszélgetést közöl, melyet két jámbor szerzetes arról folytatott, hogy melyik ájtatosságnak van több érdeme: a bűnösök megtéréséért vagy a jámbor lelkek javára fölajánlott ájtatosságnak-e? Bertrando testvér mindig buzgó szószólója volt a szegény bűnösöknek, folytonosan szentmisét mondott és minden imáját és vezeklését fölajánlotta érettük, hogy a megtérés kegyelmét kieszközölje számukra. „A bűnösök – mondta ő – kegyelem nélkül a pusztulás állapotában vannak. A gonosz lelkek állandóan tőrbe akarják őket csalni, hogy a boldogító látástól megfosszák és az örök kínokra taszítsák őket. Urunk leszállt a mennyből és a legkínosabb halállal halt meg érettük. Lehet-e fenségesebb, mint Őt utánozni és vele a lelkek üdvözítésében együttműködni? Ha a lélek elvész, megváltásának ára is elvész. A purgatóriumi lelkek ellenben biztosak örök üdvükben. Igaz ugyan, hogy a fájdalmak egész tengerébe vannak merülve, de biztosan tudják, hogy végül is kiszabadulnak, ők Istennek barátai, míg a bűnösök az ő ellenségei, már pedig az Isten ellenségének lenni a legnagyobb nyomorúság a világon."

Benedetto testvér hasonló lelkesültséggel állt a szenvedő lelkek pártjára. Minden szabad szentmiséjét, valamint imáit és vezekléseit érettük ajánlotta föl. „A bűnösök – mondta ő – saját akaratuk bilincseivel vannak leláncolva. Ha úgy akarják, bármikor elhagyhatják a bűnt. Az igát, melyet hordoznak, önmaguk választották. Az elhunytak ellenben akaratuk ellenére vannak megkötve kezükön és lábukon s a legszörnyűbb kínokat szenvedik. Tegyük fel, kedves Bertrando testvér, hogy két koldus áll előttünk; az egyik egészséges, erős, s kezeit használhatná és dolgozhatna, ha akarna, de örömest tűri a szegénységet, csakhogy a tunyaságot élvezhesse; a másik beteg, csonka és tehetetlen, s szánalmas helyzetében nem tehet mást, mint hogy kiáltások és könnyek között kéri segítségünket; mondd csak, e kettő közül melyik érdemli jobban részvétünket, kivált ha a beteg a legiszonyúbb kínok között szenved? Ugyanez a különbség a bűnösök és a szegény lelkek között is. Utóbbiak a legszörnyűbb kínokat szenvedik és nincs módjukban magukon segíteni. Igaz, hogy e kínokat bűneikkel megérdemelték, de most már tiszták a bűnöktől. Haláluk előtt vissza kellett térniök az Isten kegyelmébe, különben nem üdvözülhettek volna, ők most kimondhatatlanul kedvesek az Istennek, s a helyes részvétnek az isteni akarat bölcs szeretetét kell követnie s leginkább azt szeretnie, amit az Isten leginkább szeret."

Bertrando testvér azonban mégsem engedett, noha barátjának ellenvetésére egészen kielégítő feleletet nem tudott adni. A következő éjjel aztán oly látomása volt, mely úgy látszik, meggyőzte, mert attól fogva megváltoztatta gyakorlatát és minden szentmiséjét, imáját és vezeklését a szegény lelkekért ajánlotta föl. Úgy látszik, mintha Szent Tamás tekintélye is Benedetto testvér pártjára hajlanék. Szerinte ugyanis: „A halottakért felajánlott ima kedvesebb, mint az élőkért fölajánlott, mert a halottak arra leginkább rászorulnak és ők nem segíthetnek magukon, mint az élők".

Hogy mily kedves ez az ájtatosság a mindenható Isten előtt és hogy ő szinte mily türelmetlenül kívánja e lelkek kiszabadítását, bár annak gondját a mi szeretetünkre bízza, Szent Terézia is tanúsítja. Zárdaalapításairól szóló könyvében beszéli, hogy Bernardino di Mendoza egy házat, kertet és szőlőt adott neki, hogy Vallodolidban zárdát létesítsen. Két hónappal ezután, mielőtt még akarata teljesült volna, hirtelen beteg lett, elvesztette beszélőtehetségét, úgyhogy meg sem gyónhatott, ámbár a bánat számos jelét adta. „Meghalt – mondja Szent Terézia –, még pedig hamar s távol attól a helytől, hol tartózkodtam. De Urunk tudatta velem, hogy megmenekült, bár nagy veszedelemben forgott. Megkegyelmezett ugyanis neki amaz adománya miatt, melyet szent Anyja zárdájának adott, de a

purgatóriumból csak akkor szabadul meg, ha az új házban az első szentmisét bemutatják. Oly mélyen éreztem a kínokat, melyeket e jámbor lélek szenvedett, hogy, noha nagyon szerettem volna a toledói zárda felállítását bevégezni, rögtön Valladolidba utaztam. Mikor egyszer a Medina del Campon imádkoztam, Urunk azt mondta nekem, hogy siessek, mert az a lélek iszonyúan szenved. Erre rögtön elindultam, bár nem készültem reá, és Szent Lőrinc napján Valladolidba értem." Azután elbeszéli, hogy az új házban mondott első szentmisénél a szentáldozás alkalmával teljes dicsőségében jelent meg neki jótevőjének lelke és a mennybe szállt. Ezt ő akkor még nem is várta, mert azt hitte, hogy ez csak annál az első szentmisénél következik be, amikor már az Oltáriszentség a tabernákulumban lesz. Számos ilyen kinyilatkoztatást hozhatnánk föl annak bizonyítására, mily különös tetszéssel fogadja Urunk ezt az ájtatosságot, mely az ő érdekeit oly közelről érinti. De ideje már, hogy tiszta képet szerezzünk tárgyunkról.

Mint tudjuk, két világ létezik, az érzéki és a szellemi világ. Mi az érzéki világban élünk, de a szellemi világtól körülvéve és mint keresztények folyton kapcsolatban állunk ez utóbbival. Az érzéki világban élő Egyház csak egy töredéke az egyháznak. A mennyei „győzedelmes Egyház", mely minden pillanatban új tagokkal és szentekkel gyarapodik, jóval túlhaladja a „küzdő Egyház" határait, mely még a föld lakóinak többségét sem foglalja magában. Sőt az sem valószínűtlen, hogy a purgatórium, a „szenvedő Egyház", is fölülmúlja terjedelemben a küzdő Egyházat, mint ahogy fölülmúlja azt szépségben. Ahhoz a sok lélekhez, kik önhibájuk által elvesztek, semmi kötelesség sem fűz minket. Ők elpártoltak tőlünk. Aligha tudnánk egyet is közülük megnevezni, mert sokan hiszik, hogy Salamon is üdvözült, sőt mások még az Apostolok Cselekedetei könyvének Júdásra vonatkozó szavait sem tekintik csalhatatlanul döntőknek, és Saul felől sem tudunk biztosat. Bárhogy legyen is, mi el vagyunk tőlük vágva. Köröttük fekete sötétség honol, mi semmi kapcsolatban sem vagyunk velük.

De a szentek közösségének és Krisztus misztikus teste egységének tanítása alapján a legbensőbb kapcsolatban vagyunk a győzedelmes és a szenvedő Egyházzal, s irántuk való kötelességeink teljesítésére számos, az Egyház által jóváhagyott eszközzel rendelkezünk. Ezekről majd később fogok szólani. Most csak azt kívánom megállapítani, hogy az Isten oly nagy hatalmat adott nekünk az elhunytakon, hogy sorsuk, mint fönnebb mondtam, látszólag szinte jobban függ a földtől, mint az égtől. Hogy az Isten minket e hatalommal fölruházott és a gyakorlásához szükséges természetfölötti eszközökkel megajándékozott, nem a legcsekélyebb bizonyítéka atyai szeretetének. Mi el sem képzelhetjük a szentek boldogságát a mennyben, ha az Isten öléből és örök nyugalmukból letekintenek a nyomor, szorongás, kétely és félelem e színhelyére, s szeretetük teljével és Jézus Szentséges Szívével csaknem határtalanul rendelkező hatalmukkal éjjel-nappal kegyelmet és áldást kérnek a föld szegény lakóira. Ez figyelmüket nem vonja el az Istentől s dicsőségüket és békéjüket legkevésbé sem zavarja, sőt ugyanúgy vannak, mint őrangyalaink: a szeretetszolgálatok, melyeket nekünk tesznek, növelik boldogságukat. Ugyanezt az örömöt bizonyos mértékben már e földön mi is magunkévá tehetjük. Ha egész lelkünket áthatja a szegény lelkek iránti katolikus áhítat, akkor sohasem fog bennünk annak a mérhetetlen hatalomnak kellemes tudata hiányzani, melyet Jézus az ő javukra nekünk adott. Soha sem hasonlítunk annyira Ő hozzá, sohasem utánozzuk annyira az Ő gyengéd szeretetét, mint amikor e hatalmunkat ájtatosan gyakoroljuk. Határtalan alázatosságot érzünk, hogy e szép lelkek jótevőivé lehetünk, noha ők mérhetetlenül felettünk állanak, mint ahogy Szent József is alázatosságot tanult azáltal, hogy Jézusnak parancsolhatott. Kifejezhetetlen szeretettel szeretjük Jézust, oly szeretettel, mely csaknem félelmet, de gyönyörűséges félelmet kelt bennünk. Mily jóságos az Úr, hogy megengedi nekünk, hogy az Ő elégtételeivel azt tegyünk, amit akarunk, hogy szentséges vérét úgy használhassuk, mintha közönséges víz volna a legközelebbi forrásból, hogy vérnélküli áldozatának hatását megszabhassuk s egyes lelkeket külön is neki ajánlhassunk.

Mily szép volt az Ő szent gyermekségének tehetetlensége, mily szép az Oltáriszentségben vállalt tehetetlensége, mily szép az a tehetetlenség, melyben irántunk való szeretetéből reánk bízza purgatóriumi jegyeseinek ügyét, akiknek bevonulását az örök dicsőségbe oly türelmetlenül várja! Mily gondolatoknak, mily érzelmeknek, mily szeretetnek kell bennünk kelniök, midőn földi angyalokként a szenvedő lelkek e csendes, végtelen, bűntelen birodalmára letekintünk, s aztán mintegy Jézus kezével üdvözítő vérének balzsamával elárasztjuk őket.

3. Két nézet a purgatóriumról

Az Egyházban mindig két nézet uralkodott a purgatóriumról, melyek egymással nem ellenkeznek, hanem csak követőik szellemét jelzik. *Az egyik nézettel* leginkább az olasz és spanyol szentek életrajzaiban és kijelentéseiben, a középkori németek műveiben, és a tisztítótűznek Belgiumban, Portugáliában, Brazíliában, Mexikóban és más országokban szokásos képein találkozunk. *A másik nézetet* Szalézi Szent Ferenc terjesztette, aki azt eredetileg Genuai Szent Katalin értekezéséből merítette. Mindkét nézetnek, ámbár egyik sem zárja ki a másikat, sajátos ájtatossági szelleme van.

I. Az első nézet az olaszok rettentő nagyböjti beszédeiben, és azokon a festményeken jut kifejezésre, amelyekkel az utak mentén oly sokszor találkozunk. E nézet úgy ábrázolja a purgatóriumot, mint nem örökké tartó poklot. Kín, jajgatás, félelem és rettegés jellemzik e képeket. A tűz a pokol tüze, mely külön arra teremtetett, hogy fájdalmat, kínt okozzon. Földi tűzünk csak festett tűz hozzá képest. Különös, elmondhatatlan iszonyat a testetlen lélek számára, hogy ez anyagi kín martalékává kell lennie. A szoros és eltűrhetetlen fogság érzése és a sűrű, szinte kézzelfogható sötétség csak fokozzák a jelenet borzalmát. Az angyalok mint Isten rettenetes igazságosságának végrehajtói szerepelnek, sőt némelyek még azt is állították, hogy az ördögök Krisztus jegyeseit az égő tűz közepette bánthatják és kínozhatják. Az *érzés kínjainak* iszonyúságához a *veszteség kínjainak* rettenetessége járul. Az Isten szépsége számukra ott is végtelenül óhajtott valami s vágyukat csak fokozza, hogy lelkük megváltozott. Mindaz, ami az életben és az érzéki világban Isten utáni epedését és vágyait elaltatta, elenyészett, úgyhogy most az Istent oly roppant hévvel keresi, amilyet el sem képzelhetünk, s így éppen szeretetének tüze válik legelviselhetetlenebb kínjává. Ezekhez az iszonyúságokhoz még sok más is járul, melyek a purgatóriumot mind úgy festik le előttünk, mint olyan poklot, mely nem tart örökké.

E nézet szellemének jellemzői: az Isten megbántásának szent félelme, vágy testi sanyargatások után, a búcsúk nagyrabecsülése, a bűn iszonya és állandó félelem az Isten ítéleteitől. Azok, akik rendkívüli vezekléseket tartottak, és a szigorúbb szerzetesrendek mindig ezen a nézeten voltak. Úgy látszik, hogy e nézetet a skolasztikusok is különösen követték, mint az Bellarminnál látható, aki a purgatóriumról szóló értekezésében a szentek kijelentéseit a teológia következtetéseivel egybeveti. Megjegyzésre méltó az is, hogy midőn Boldog Szuzó Henrik, növekedő istenszeretete miatt, kevesebbet kezdett foglalkozni a purgatórium kínjaival, Urunk megintette őt, hogy ez nem tetszik neki. Mert lehet-e kevésbe venni azt a büntetést, melyet Isten a bűnnek készített? Sok hittudós mondta, hogy a purgatórium legkisebb kínja is nagyobb, mint a legnagyobb földi kín, sőt nagyobb, mint minden földi kín együttvéve.

Ez a nézet a purgatóriumról, igaz, de nem teljes. De mégsem szabad kárhoztatnunk. Sok szentnek és az Isten sok szolgájának nézete ez s több katolikus országban a Halottak napjának megülésében is megnyilvánul.

II. A második nézet nem tagadja az előbbi állításait, de más megfontolásokat állít előtérbe. Szerinte a lélek azzal az édes vigasszal száll le a purgatóriumba, hogy Jézus szent emberségét a külön ítélet alkalmával láthatta. Ez a látás elkíséri a lelket új fogságába, elűzi

annak borzalmait, és sötét éjszakáján az Úr Jézus szerető szemei, a holdvilág ezüstös sugaraihoz hasonlóan, hatolnak át. A tűztengerben e képhez ragaszkodik a lélek. Midőn Urunkat először meglátja, megérzi, mily méltatlan az égre, és azért önként repül a purgatórium felé, úgy mint a galamb az erdő sűrűjében fészkére. Angyaloknak nem kell odavezetniük őt: önként hódol ő az Isten tisztasága előtt. Ezt Szent Gertrúdnak Blosius által említett látomása nagyon szépen fejezi ki. A szent egy szerzetesnőnek lelkét látta, aki életét a legnemesebb erények gyakorlásában töltötte. A szerzetesnő Urunk előtt állott a szeretet ruháiba öltözötten, szemét azonban nem merte Urunkra emelni, hanem lesütötte, mintha szégyenlene előtte állani, és taglejtéseivel is azt mutatta, hogy tovább szeretne menni. Gertrúd ezen elbámult, és ezt a kérdést kockáztatta meg: „Irgalmas Isten, miért nem fogadod e lelket végtelen szeretetednek karjaiba? Honnan származnak a bizalmatlanságnak e rendkívüli jelei, melyeket e lelken látok?” Urunk erre szeretetteljesen kinyújtotta karját, mintha a lelket közelebb akarná magához vonni, de az mély alázattal és nagy szerénységgel hátrább húzódott. A szent még jobban elcsodálkozva kérdezte, miért fut e szeretetreméltó jegyes ölelésétől? A szerzetesnő így felelt: „Mert még nem tisztultam meg tökéletesen attól a szennytől, melyet bűneim hagytak hátra bennem, és ha ő ebben az állapotomban szabad bemenetelt engedne is országába, nem fogadnám el, mert bármily ragyogónak tűnjem is föl szemedben, jól tudom, hogy még nem vagyok méltó jegyese Uramnak”.

E pillanatban a lélek a legbensőbben szereti az Istent, és az Isten szintén a leggyöngédebben szereti őt. Azok szemében, akik e nézetet fogadják el, a lélek a legszebbnek látszik. Milyen is lehet az Isten kedves jegyese, ha nem szép? Igaz, hogy a lélek a büntetés állapotában van, de szakadatlan kapcsolatban van az Istennel. Mint Génuai Szent Katalin állítja, elkövetett bűneire, vagy a földre egyáltalában nem emlékszik vissza a lélek. Teljesen átadja magát mennyei Atyja imádandó akaratának, és a legtökéletesebb megnyugvással várja tisztulásának végét. Amint nem zavarja békéjét a bűn, úgy a félelem vagy a legparányibb kétely sem szorongatja biztosságában, ő már nem vétkezhet, és volt idő a földön, midőn ezt az adományt magának a mennyországnak tartotta. A legcsekélyebb gyarlóságot sem követheti el, a türelmetlenség legkisebb indulata sem bánthatja. Semmit sem tehet olyat, ami az Istennek visszatetszenék. Ő mindenek fölött szereti az Istent, mégpedig tiszta, önzetlen szeretettel. Folyton angyalok vigasztalják és üdvének biztosságában csak örvendezhet. Igen, legkeserűbb fájdalmait is olyan mély, rendületlen béke kíséri, melyet e világ nyelve ki nem fejezhet.

Egyes kijelentések szerint vannak lelkek a purgatóriumban, akik tüzét nem érzik. Ők az Istentől távol, türelmesen várnak, és ez már magában elég nagy büntetés számukra. Vannak oly kijelentések is, melyek olyan lelkekről beszélnek, akik nincsenek börtönbe zárva, hanem a levegőben, vagy sírjuknál, vagy az Oltáriszentség oltárainál, vagy az érettük imádkozok szobáiban, vagy előbbi hiúságaik és léhaságuk jelenetei közepette töltik megtisztulásuk idejét. Ha a csendben, szelíden eltűrt szenvedés már e földön is oly tiszteletreméltó, milyennek kell az egyház e birodalmának lennie? Ha a föld próbáit, bizonytalanságait, izgató és leverő veszélyeit tekintjük, mennyivel szebb, mennyivel kívánatosabb a szenvedőknek ez a csendes, békés birodalma, melynek királynéja Mária, és az ó irgalmának fáradhatatlan szolgája, Szent Mihály főangyal.

E nézet szelleme a szeretet, a hő vágy, hogy az Istent meg ne bántsák, és a Jézus érdekeiért lángoló buzgóság. Különösen jellemzi az, hogy a lélek önként vonul szenvedésének helyére. A purgatórium így az Isten tisztaságának és szentségének imádása. Híveit, bár őket az Isten dicsősége s Jézus érdekei a legnagyobb mértékben vezérlik, inkább a szegény lelkek tehetetlensége, mint nyomorúsága indítja a szánalomra s imádságra. Ez valóban olyan nézet, amilyent egy Szalézi Szent Ferenctől vagy Génuai Szent Katalintól várhatunk.

Ó mily fenséges és megragadó a fájdalmak e szent birodalmára gondolni. Nem hallunk ott kiáltozást, morgást: minden csendes, hallgatag, mint Jézus volt ellenségei előtt. Addig nem tudjuk meg, mily igazán szeretjük Máriát, míg a félelmes és titokzatos tűz e mély völgyeiből hozzá föl nem tekintünk. Ó, Isten egyházának szép birodalma, Szűz Máriának kedves nyája! Mily látvány tűnik szemünkbe, midőn a bűntelenség és a legmélyebb szenvedés e megszentelt birodalmát szemléljük s látjuk ott a szeplőtelen lelkek szépségét, türelmük szeretetreméltóságát, adományaik fölségét, szenvedéseik méltóságát, hallgatásuk ékesszólását! A fájdalomnak és kifejezhetetlen várakozásnak ezt az országát a Szűz Mária trónjától származó holdfény világítja meg; ezüstszárnyú angyalok repülnek a titokzatos vidék mélységei felett, de a legfőbb vigasztalás az emlékezés az Úr Jézus arcára, melyet ugyan itt már nem látnak, de szüntelenül szem előtt tartanak. Ó világ, ó fárasztó, zajos-bűnös világ, ki nem szöknék meg, ha tehetné, veszélyes fáradalmaid és bizonytalan zarándokságod elől, és nem repülne, mint a fogságából kiszabadult galamb, örömmel a szenvedés és bűntelen szeretet e legtisztább, legbiztosabb s legszentebb honába?

4. Génuai Szent Katalin a purgatóriumról

Szent Katalin értekezésének megjelenése a purgatóriummal kapcsolatos nézetek és ájtatosságok történetében annyira nevezetes esemény, hogy olvasóimnak róla röviden számot kell adnom. Mgr. Perefix Harduin párizsi érsek vizsgáltatta meg a könyvet 1666-ban a Sorbonne tudósai által. Ezek a jóváhagyásban azt mondják róla, hogy az a Szentlélek különös kiáradása egy tiszta és szerető lélekre, és Egyháza iránti gondosságának csodálatos bizonyítéka. A jóváhagyás szerint a bírálók azt tartják, hogy a Gondviselés nyilatkozott meg általa éppen akkor, mikor Luther és Kálvin eretnekségei még az elhunytaknak is hadat üzentek. 1675-ben d'Esparza Márton jezsuita bírálatot adott erről az értekezésről Azolini bíbornoknak, aki a szent boldoggá avatásának ügyében tevékeny részt vett. Ebben azt mondja, hogy az értekezés tanítása kifogástalan, üdvös és szeráfi egyszersmind, s hogy azt a Szentlélek önthette lelkébe, mégpedig titkos kinyilatkoztatás útján, és hogy tanítása, valamint a lélek és test közötti párbeszéde az Isten e szolgálója szentségének legmeggyőzőbb bizonyítéka. Manieri a szentről írt életrajzában a dolgok különös találkozásának mondja, hogy a purgatórium szót hivatalosan 1254-ben, IV. Ince használta először, aki éppenúgy, mint szentünk, a Fieschi családból származott. Ami alább következik, az ő értekezésének kivonata.

A halálos bűn nélkül, de az ideiglenes büntetés terhével elhunyt lélek rögtön érzi, hogy a kegyelemben és a szeretetben megerősödött, nem vétkezhet, és nem érdemelhet többé, s Isten örök és változhatatlan határozata által arra van hivatva, hogy egykor belépjen a boldogok honába, hogy lássa, szeresse, és élvezze az Istent, minden jó örök forrását.

E pillanatban múltjának minden halálos és bocsánatos bűnét meglátja, még azokat is, melyek a töredelmes bánat és a penitenciatartás szentsége által még életében megbocsáttattak. E múló és pillanatnyi látásuk után többé soha meg nem emlékezik róluk. A szent erről ezt mondja: „A tisztítótűz okát, mely lelkükben van, egyszersmindenkorra meglátják haláluk pillanatában, de aztán többé soha". E látás célja, mint szentünk mondja, az, hogy a lélek e pillanatban az akaratnak már ugyan nem érdemszerző, de mindazonáltal valóságos ténye által újra megutálja bűneit, különösen azokat a bocsánatos bűneit, amelyeket élte folyamán nem bánt meg eléggé, akár tökéletlen szíve gyöngesége, akár hirtelen halálának szerencsétlensége miatt, s így teljesen igaz az, hogy egyetlenegy bűn sem bocsáttatik meg, ha a bűnös bánatot nem kelt fölötte.

A lélek a bűnök e pillanatnyi szemléje és megutálása után azonnal átérzi azoknak minden rossz következményét és szerencsétlen hagyatékait, s ezek alkotják szentünk szerint az Isten láthatásának akadályát. A bűn rozsdája – úgymond – az az akadály, amelyet meg kell

emészteni a tűznek; amit rozsda borít, az nem tükrözheti a nap sugarait: csak ha e réteget megsemmisítjük, hathat reá a nap. Ugyanígy törli el a purgatórium a bocsánatos bűnökért fennálló tartozást és az elengedett halálos bűnökért járó ideiglenes büntetés kötelezettségét. Ez az utóbbi állítás egyáltalában nem ellenkezik Suarez és más skolasztikusok tanával, akik azt állítják, hogy a bűn semmi szennyet sem hagy maga után a lelken, mely e büntető tűz tisztító hatását igényelné. Szentünk szerint a purgatórium nem annyira szennytől tisztít meg, mint inkább tartozástól szabadít meg.

Mihelyt észreveszi a lélek, hogy Isten előtt kedves és a mennyország örököse lett, de ez akadály miatt örökségét még nem foglalhatja el, forró vágy támad benne, hogy ezt az akadályt, tartozása és büntetése e kettős bilincsét elhárítsa. Mivel pedig tudja, hogy ezt csak a purgatórium teheti és hogy éppen e végett van e tűzre ítélve, maga kívánja büntetését kiállani. Ha a testtől elvált lélek (ezek szentünk szavai) nem találja önmagában a kellő tisztaságot, és látja ezt az akadályt, melyet csak a purgatórium háríthat el, rögtön önként beleveti magát. Sőt, ha a purgatóriumot nem találná alkalmasnak ennek az akadálynak eltávolítására, akkor a purgatóriumnál sokkal rosszabb pokol keletkeznék benne, minthogy azt látná, hogy ez az akadály őt végcéljától, az Istentől távol tartja. Ezért ha még gyötrőbb, kínzóbb tüzet találhatna a purgatóriuménál, Isten iránti szeretetének hevétől hajtva rögtön abba vetné magát.

De ez még nem minden. Szentünk a következő fejezetben azt tanítja, hogy ha a lélek szabad választására volna bízva, hogy úgy, ahogyan van, azonnal a mennyországba menjen vagy a purgatóriumba szálljon le s ott szenvedjen, a lélek az utóbbit választaná, ámbár a purgatórium szenvedései majdnem oly félelmesek, mint a pokoléi. Azt mondja ugyanis: Hogy mily nagy fontosságú a purgatórium, azt nyelv ki nem fejezheti, elme föl nem foghatja. Amennyire én látom, a purgatórium kínjai majdnem olyanok, mint a pokoléi és a lélek mégis, ha csak a legcsekélyebb szennyet érzi is magán, inkább ezer pokolba vetné magát, semmint hogy e hibájával az isteni Fölség előtt megjelenjék. Mivel látja, hogy a tisztítótűz éppen e szenny megszüntetésére van rendelve, beleveti magát és azt az isteni irgalom nem csekély találmányának tekinti, mivel általa ettől az akadálytól megszabadulhat.

Mikor a lélek a purgatóriumba megérkezik, mindent elveszt szeme elől és csak kettőt lát: a mérhetetlen szenvedést és a mérhetetlen örömöt. A legiszonyúbb fájdalmat okozza neki az a tudat, hogy Isten őt végtelen szeretettel szereti, hogy az Isten a legfőbb jó, Ő a lelket leányának tekinti és azt örök boldogságra szemelte ki, és ezért a lélek Őt tiszta és tökéletes szeretettel szereti, s ugyanakkor észreveszi, hogy még nem láthatja s nem élvezheti Őt, noha oly bensőségesen eped utána. Ez annyival is inkább gyötri őt, minthogy legkevésbé sem tudja, mikor lesz kínos száműzetésének vége.

Ez a „veszteség kínja” a purgatóriumban, melyről szentünk azt mondja, hogy „oly roppant kín, hogy nyelv ki nem fejezheti, értelem fel nem foghatja”. A veszteségnek e kínját egy falat kenyér után epedőnek sóvárgásához hasonlítja: „Ha az egész világon csak egyetlen egy kenyér volna, mely a teremtmények éhségét kielégíthetné, mit érezne az ember, akit, ha egészséges, a természet az evésre ösztönöz, igen, mit érezne, ha nem ehetne és beteg sem lehetne és meg sem halhatna? Éhsége folyton növekednék és tudva azt, hogy csak az a kenyér elégíthetné ki őt, de ahhoz hozzá nem férhet, elviselhetetlen kínt, gyötrelmet szenvedne”. E hasonlat csak árnyékát vetíti elénk azoknak a kínoknak, amelyeket a lélek a valóságban szenved. Azt érzi, hogy szeretettel teljes erőszak húzza az Isten felé s csak egyedül Ő elégítheti ki. Ez az erőszak annál jobban növekszik benne, minél tovább nélkülözi az éhező lélek az Istent, aki után kimondhatatlanul eped, és gyötrelme is hasonlóképpen növekednék, ha az a remény vagy inkább az a bizonyosság nem enyhítené, hogy mindig közelebb és

közelebb jut örök boldogságához. A próféta szavai szerint a szenvedők tudják, hogy „mivel lelkük szenvedett, látnak majd és jóllaknak”.[53]

Az érzékek kínjait, melyeket a léleknek ki kell állania, szentünk az olvasztó kemencébe tett aranyhoz hasonlítja. „Nézd az aranyat, minél jobban kiolvasztod, annál jobb lesz és addig kell olvasztanod, míg minden tökéletlensége megsemmisül. Ilyen hatása van a tűznek az anyagra. A lélek azonban az Istenben nem semmisülhet meg, csak önmagában, és minél jobban megtisztul, annál jobban megsemmisül önmagában, míg végre egészen tisztán megnyugszik az Istenben. Midőn az arany, mondja, huszonnégy karátra megtisztul, többé semmit sem veszít, bármily nagy tüzet alkalmazzunk is, mivel a tűz csupán az oda nem való részeket, tökéletlenségeket emészti meg. Az isteni tűz hasonló módon hat a lélekre. Az Isten addig tartja a tűzben, míg minden tökéletlensége megsemmisül és a lélek a huszonnégy karátos tisztaságra eljutott. Ha a lélek megtisztult, az Istenben megnyugszik és semmit sem tart vissza magában. Az Isten lesz élete. És midőn egészen megtisztulva az Istenhez eljutott, többé semmit sem szenvedhet, mert semmi fölemészthető sem marad benne. Ha az Isten őt megtisztultan továbbra is a tűzben tartaná, a tűz fájdalmat nem okozna neki, sőt az az isteni szeretetnek a tüze, maga az örök élet lenne, hol a lélek már nem tapasztalhat kellemetlenségeket”.

Ennyit az első dologról, melyet a lélek szeme lát, tudniillik a mérhetetlen szenvedésről. Most vizsgáljuk meg a másikat is, a mérhetetlen örömöt. Minthogy a lélek a legtisztább vonzalommal szereti az Istent és tudja, hogy szenvedése az Isten akarata, tökéletesen meghódol az isteni határozat előtt. Míg a purgatóriumban van, csak azt látja, hogy ez az Istennek így tetszik, csak az Isten akaratát látja. Semmit sem lát oly tisztán, mint megtisztulásának szükségességét, hogy szépen és szeretetreméltóan jelenhessék meg nagy Fölsége előtt. Szentünk ezt mondja erről: „Ha a lélek nem egészen megtisztultan jutna el az Isten látására, tízszer is többet szenvedne, mint a purgatóriumban, mert nem tudná elviselni jósága túláradását. Ezért van az, hogy a szenvedő lélek egészen az Isten akaratára bízza magát. Még kínjait is szereti és gyönyörködik azokban, mert bennük az Isten szent akaratát látja s ezért élvez a legégetőbb kínok közepette is olyan tökéletes megelégedettséget, hogy az emberi értelem fogalmat sem alkothat róla. „Nem hiszem – mondja szentünk –, hogy lehetséges volna ehhez hasonló megelégedettséget találni, kivéve a szentek megelégedettségét a mennyben. Ez a megelégedettség az Isten hatására napról-napra növekszik, e hatás pedig annál jobban gyarapodik, minél tisztább lesz a lélek. Valóban, az akarat nézőpontjából e kínokat alig nevezhetjük kínoknak, a lélek annyira megnyugszik az Isten rendelésében, akinek akaratával a tiszta szeretet egyesíti.”

Szentünk egy másik helyen azt mondja, hogy a léleknek e megmagyarázhatatlan öröme a purgatóriumban Isten iránt érzett szeretetének erejéből és tisztaságából származik. „Ez a szeretet oly megelégedettséget ad a léleknek, hogy ki sem fejezhetjük. Ez a megelégedettség azonban egy jottát sem vesz el a fájdalomból, sőt éppen az, hogy e szeretet távol van tárgyának birtoklásától, okozza a kínokat, s e kínok annál nagyobbak, minél tökéletesebb az a szeretet, melyre az Isten a boldogokat képessé tette. Így a purgatóriumi lelkek egyszerre a legnagyobb megelégedettséget és a legnagyobb fájdalmat érzik és ezek egyike sem szünteti meg a másikat. Ami az alamizsnát, imádságot és szentmiséket illeti, szentünk azt állítja, hogy a lelkek nagy vigaszt merítenek azokból, de mint minden másban, úgy e téren is leginkább azt óhajtják, hogy minden az isteni akarat mérlegén méressék meg, s ők magukat mindenben az Isten rendelkezéseire bízzák”.

Értekezésének végén szentünk egy tekintetet vet felebarátjára majd önmagára. Felebarátjának ezt mondja: „Vajha oly hangosan kiálthatnék, hogy mind megrettenthetném az

[53] Iz 53,11.

embereket, akik e földön élnek és azt mondhatnám nekik: ó nyomorultak, miért hagyjátok magatokat annyira elvakítani a világ által, hogy semmiféle intézkedést nem foganatosítotok ama szükség idejére, mely a halál pillanatában lep meg benneteket? Mindnyájan az Isten irgalmának reményéhez menekültök s nem látjátok be, hogy éppen az Isten jósága fog az ítélet alkalmával ellenetek támadni, mert jó Urunk akarata ellen lázadtatok fel. Ne ringassátok magatokat hamis reményekben, mondván: Ha halálom közeleg, majd szépen meggyónok s teljes búcsút nyerek és így a végső pillanatban minden bűnömtől megtisztulva, üdvözülhetek. Gondolkodjatok egy keveset. Gyónás és töredelmes bánat szükségesek a teljes búcsú elnyerésére; a töredelmes bánatot azonban oly nehéz megszerezni, hogy ha tudnátok mily nehéz, a félelemtől remegnétek és inkább azt hinnétek, hogy ily kegyelmet sohasem kaphattok, sem hogy oly bizalommal várnátok."

Mikor a természetfölötti világosság fényében önmagát szemlélte, azt látta, hogy az Isten őt, mint a purgatórium élő képét állította az Egyház elé. Azt mondja: „A megtisztulásnak azt a módját, melyet a purgatóriumi lelkeken szemlélek, most saját lelkemen is észreveszem. Látom, hogy lelkem úgy lakik testében, mint valami purgatóriumban, mely nagyon hasonlít a valódi purgatóriumhoz, azzal a különbséggel, hogy testem elviselheti anélkül, hogy meghalna. Mindazonáltal e purgatórium lassan-lassan mindig növekszik, míg el nem éri azt a pontot, melyet a természet már el nem viselhet". Halála valóban a legcsodálatosabb volt és mindig az isteni szeretet vértanúságának tekintették. Egy régi életrajzában, melyet lelkiatyja, Marabotto s lelki fia, Vernazza, írtak, ezt olvassuk: „Valóban, úgy látszik, hogy az Isten arra rendelte ezt a teremtményét, hogy a purgatóriumi lelkek szenvedésének tükörképe s példája legyen. Mintha magas falra helyezte volna a jelenlegi és a túlvilági élet közé, hogy láthassa a túlvilági szenvedéseket, nekünk pedig már ezen a világon elmondhassa, mi várhat reánk, ha az élet határait átlépjük". Mindez csak kivonata annak a fenséges értekezésnek, mely Szent Katalint az Egyház hittudósainak sorába emelte.

A purgatórium e képét, mely Szent Katalintól maradt ránk, röviden, de meghatóan festi Dante abban a szép jelenetben, mikor ő és Vergilius a purgatórium határain vándorolnak. A költőt egyszerre elvakítja egy angyalnak ragyogó fénye, ki a tengeren át egy bárkát hajt, mely új lelkekkel van tele a purgatórium számára. A hajó oly könnyen halad a part felé, mintha alig érintené a vizet, a lelkek pedig, akik csak néhány perc előtt hagyták maguk mögött az életet, földet és ítéletet, komolyan, de mégis derülten éneklik a zsoltárt: „In exitu Israel de Aegypto". Ez bizonnyal szép gondolat és minthogy Dante éppoly nagy hittudós volt, amily nagy költő, ezt fölemlítésre méltónak tartottam, hogy megmutassam, hogy a purgatóriumra vonatkozólag melyik nézetnek hódoltak Dante napjaiban.

5. A két nézet összeegyeztetése

Most lássuk, mi közös e két nézetben. Ennek megfontolása igen értékes számunkra. Fölteszem, hogy senki sincs közöttünk, aki kárhozatot várna. Kisebb vagy nagyobb szorongással mindnyájan ismerjük és érezzük azt a veszélyt, amelyben forgunk, de a kárhozatot várni a kétségbeesés bűne volna. A pokolnak csak az a jelentősége van számunkra, hogy nagyobb gondosságra, nagyobb óvatosságra, nagyobb félelemre indít. A purgatóriummal azonban nem így vagyunk. Fölteszem, hogy mindnyájan reméljük és várjuk, hogy oda jutunk. Igaz, ha csak úgy felületesen gondolkodunk, lehet, hogy azt hisszük, hogy az ítélet után azonnal a mennybe mehetünk; de ha saját életünket, az Isten szentségét, a jámbor könyvekben és a szentek életében olvasottakat komolyan megfontoljuk, érthetetlen volna, ha valaki közülünk azt remélné, hogy a purgatóriumtól megmenekülhet, ahelyett, hogy azt érezné, hogy már az is az isteni irgalom túláradása, ha oda juthat. Inkább önmagunk hiú túlbecsülése, semmint hősi remény volna, ha másképpen gondolkoznánk. Ha azonban valóban azt várjuk, hogy mennybe vezető utunk a purgatórium büntetésein visz majd

keresztül, bizonyára nagyon fontos tudnunk, hogy mi a közös a purgatóriumról vallott két nézetben.

Abban mindkettő megegyezik, hogy a purgatórium fájdalmai igen kínosak, egyfelől a cél miatt, melyet velük az Isten el akar érni, másfelől azért, mert a testnélküli lelket érik. Megegyeznek a szenvedés tartamában is. Erről kissé hosszabban kell szólanunk, minthogy nehéz róla az embereket meggyőzni, pedig e meggyőződéstől nagyon sok függ mind másokra, mind magunkra nézve. E tartamot kétféleképpen lehet érteni: először mint valóságos időhosszt, másodszor mint a kínok nagysága miatt hosszúnak látszó időhosszt. Az elsőt illetőleg Pampelonai Franciska nővér kijelentései alapján azt mondhatjuk, hogy száz eset közül a legtöbb esetben harminc, negyven vagy hatvan esztendeig tartott ott a szenvedés. Közlök néhány példát: egy jámbor püspök teendőinek némi elmulasztásáért ötvenkilenc évet töltött a purgatóriumban, mielőtt szentünknek megjelent; egy másik püspök, akit bőkezűsége miatt alamizsnásnak neveztek, öt évet töltött a purgatóriumban, mivel a püspökség után vágyakozott; egy pap negyven esztendeig volt ott, mivel hanyagsága miatt néhány beteg a szentségek nélkül hunyt el; egy nemes ember, mivel szeretett pénzbe kártyázni, hatvannégy évet töltött ott. Kijelentései alapján úgy látszik, hogy általában a püspökök szenvednek ott legtovább és legtöbbet.

Anélkül, hogy a példákat sokasítanók, ami pedig nagyon könnyű lenne, már az itt közöltek is önmagunkkal szemben nagy éberségre, az elhunytakért végzendő imádságban pedig nagy állhatatosságra intenek minket. Az elhunytakért tett misealapítványok is ezt a gondolatot fejezik ki. Szeretetünktől elvakítva ugyanis igen hajlandók vagyunk azt képzelni, hogy barátaink igen hamar kiszabadulnak a purgatóriumból. Ha Franciska nővér még oly buzgó karmelita nővérek lelkét is, akik életükben csodákat tettek, haláluk után tíz, húsz, harminc, sőt hatvan esztendő múlva is a purgatóriumban látta, s azok, amint neki mondták, még akkor sem voltak közel a szabaduláshoz, mit várhatunk mi? – Ami pedig a kínok iszonyúságából eredő, látszólagos hosszúságot illeti, a ferencrendiek krónikái, Szent Ferenc Jeromos és más szentek életrajza számos példát hoznak fel olyan lelkekről, akik haláluk után egy vagy két óra múlva megjelentek és azt gondolták, hogy már sok esztendőt töltöttek a purgatóriumban. Alighanem ilyen lesz azok purgatóriuma, akiket az utolsó napon lep meg az Úr ítélete.

Abban is megegyezik mindkét nézet, hogy kisebbeknek tartott hibáink miatt is szigorúan fogunk bűnhődni. Erre vonatkozólag Damián Szent Péter és Bellarmin nagyon sok példát szedett össze. Az öntetszés csekélynek látszó érzelmei, a zsolozsma elmondásában elkövetett jelentéktelen figyelmetlenségek gyakran előfordulnak ezek közt. Franciska nővér egy tizennégyéves leányka esetét említi, aki azért jutott a purgatóriumba, mivel az Isten akarata ellenére nem akart ily fiatalon meghalni. Egy lélek pedig azt mondta neki: „Ó, az emberek a földön keveset gondolnak arra, hogy itt mily drágán fizetnek azokért a hibáikért, melyeket ott alig vesznek észre”. Olyan lelkeket is látott, akik azért szenvedtek igen súlyosan, mivel aggályoskodók (scrupulisták) voltak; azt hiszem, ez azért történt, mivel egyrészt az ilyen aggályoskodásban legtöbbnyire az önakarat működik, másrészt pedig mivel nem hagytak fel azzal, midőn a lelkiatya vagy az elöljáró úgy parancsolta.

Megegyezik továbbá a két nézet a szenvedő lelkek tehetetlenségében is. Olyanok ők, mint az az inaszakadt a tópartján, sőt még az angyal eljövetele sem használ nekik, ha mi nem segítünk rajtuk. Némelyek azt is gondolták, hogy még imádkozni sem tudnak: annyi bizonyos, hogy nem tehetik hallhatóvá kérésüket előttünk, akiknek részvétüktől függnek. Több író azt állítja, hogy az Úr a mi közreműködésünk nélkül nem kíván rajtok segíteni, s hogy a Boldogságos Szűz nem javíthat sorsukon közvetlenül, mivel elégtételre nem képes. Bármi legyen is igaz e vélemények közül, annyi kétségbevonhatatlan, hogy a hittudósok a szenvedő lelkek tehetetlenségét erősen hangsúlyozzák. Tehetetlenségük nyilvánul meg az élők feledékenységével vagy a rokonok borzalmas hízelgésével szemben is, akik mindig azt

hiszik, hogy szeretteik az igazak halálával haltak meg. Bizonnyal sok embert aggodalom fogna el, ha tudná, hogy az elhunytak jóságának önző nagyítása által hány szentmisétől és imádságtól fosztják meg őket. önzőnek nevezem e nagyítást, mert semmi más, mint nyomorult fogás önmagunk vigasztalására a szomorúságban. A szenvedő lelkek igazi állapota a legnagyobb tehetetlenség állapota: penitenciát nem tarthatnak, érdemeket nem szerezhetnek, eleget nem tehetnek, búcsúkat nem nyerhetnek, szentségeik nincsenek, az Isten helytartójának joghatósága alá nem tartoznak, ők egy részét teszik ugyan az Egyháznak, de papság és oltár nem áll rendelkezésükre.

Ezek a purgatóriumra vonatkozó két nézet közös pontjai. Ezekből nagyon sok tanulságot meríthetünk mind a magunk, mind e szenvedő lelkek javára. Mily világot vet mindez lanyhaságunkra, közömbösségünkre és kényelmességünkre? Miként gondolkozunk erről, ha ájtatosságainkat csak formalizmusból vagy megszokásból végezzük? Mily átalakulást kellene mindezeknek előidézniök életmódunkban, mily szorgalmat lelkiismeretvizsgálásunkban, gyónásunkban, szentáldozásunkban és imáinkban! Úgy látszik, hogy a legnagyobb kegyelem, melyet szüntelenül kérnünk kell az Istentől, az, hogy úgy gyűlöljük a bűnt, ahogy az Úr Jézus gyűlölte a getszemáni kertben. Nem félelmetes, elmondhatatlan és imádandó-e az Isten tisztasága? Ő oly tiszta, hogy már látása is örök tisztaságot és boldogságot okoz. Mária tisztasága csak halvány árnyéka az Övének. Sőt magának Jézusnak embersége sem imádhatja kellőleg a Legmagasabbnak tisztaságát. És nekünk egykor örökké éppen Annak a karjai között kell pihennünk, aki maga a tisztaság! Tekintsük meg csak életünket, vizsgáljuk meg csak szívünket, csak egy napig, s látni fogjuk, mennyi kevert érzés, emberekre való tekintet, önzés és gyarlóság kíséri cselekedeteinket, sőt még ájtatosságainkat is. Vajon nem olyan-e a purgatórium, mégha hétszer olyan forró volna is, s mégha az utolsó ítélet napjáig kellene is ott tartózkodnunk, mint valami szelíd noviciátus, mely előkészít minket a Legszentebbnek látására?

Vannak azonban olyan emberek is, akiket a purgatóriumra való gondolat fellázít. Nem tudják elgondolni, hogy miután egész életükben arra törekedtek, hogy az Istennek szolgáljanak, a próba diadalmas megállása után a halálos ágy kínjaiból annak a tűznek a bosszuló lángjai közé jussanak, melynek parazsa semmihez sem hasonlítható, mely mindenen áthat s amelyben hosszú évekig kell maradni. Barátaim, bosszankodástok és félelmetek nem fogja megmásítani a tényeket. Elmélkedtetek-e eléggé az Istenről? Törekedtetek-e arra, hogy szentségét és tisztaságát kitartó elmélkedéssel megismerjétek? Ellenségei vagytok-e a világnak, melyet az Isten ellenségének ismertek? Az Isten pártján álltok-e s magatokéivá tettétek-e az ő érdekeit? Eped-e szívetek az Ő dicsőségéért? Jól megfontoltátok-e drága Üdvözítőnk kínszenvedését és bűneiteket? Ha mindez így volna, a purgatóriumban bizonnyal csak az utolsó, váratlan és kifejezhetetlenül gyöngéd találmányát látnátok az Isten kitartó szeretetének, mely irgalmasságában akaratotok ellenére is meg akar menteni titeket. Minden reggel állandó, örvendetes új csodának tartanátok, hogy noha olyanok vagytok, mint amilyeneknek magatokat ismeritek s amilyeneknek az Isten ismer titeket, mégis örökre üdvözíteni akar titeket. Ne felejtsd, mit mondott Franciska nővérnek a szenvedő lélek: „Ó, a sír innenső oldalán oly kevéssé gondolják meg az emberek, mily drágán kell a síron túl megfizetni az itt élt életet!” Ti nehezteltek, ha purgatóriumról beszélnek nektek. Pedig lehet, hogy csak hízelegnek nektek, s lehet, hogy soha nem lesztek elég jók arra, hogy a tisztítótűzbe juthassatok. Tekintsétek szerencséteknek, hogy oda juthattok és ne felejtsétek, hogy csak az alázatosak juthatnak oda. Mária Crucifixának kijelentetett, hogy több szent már e földön jobban szerette az Istent, mint némelyek a mennyben, de a legnagyobb szentek sem voltak oly alázatosak a földön, mint a purgatóriumi lelkek. Alig hiszem, hogy valaha olvastam volna valamit a szentek életében, ami annyira meghatott volna, mint ez. Láthatjátok, hogy a purgatórium miatt nincs miért bosszankodni. Hiszen csupán azok szerencsések a purgatóriumba juthatni, akik a pokol kínjaira is méltóknak tartják magukat.

Mindezekből azonban nemcsak magunknak, hanem a szenvedő lelkeknek is hasznot kell merítenünk. Látjuk, hogy irántuk való részvéttel teljes figyelmünknek sokkal erősebbnek és kitartóbbnak kell lennie, mint eddig volt, mert tudjuk, hogy kis dolgok miatt is a tisztítótűzbe juthatunk s ott tovább kell maradnunk, mint képzelnők. Tehetetlenségüknek a legnagyobb mértékben fel kell ébresztenie szánalmunkat. Az Úr az ő szokásos jóságából oly hatalommal ruházott fel minket, mely tehetetlenségük nagyságának felette megfelel. Egyes hittudósok azt vélték, hogy a szegény lelkekért végzett imákat nem hallgatja meg biztosan az Isten. Megvallom, érveik nem győznek meg, de az mindenképpen bizonyos, hogy az elhunytak fölötti hatalmunk csodálatosan nagy. Legalább is Szent Tamás azt tanította, hogy az elhunytért mondott imát kedvesebben fogadja az Isten, mint az élőért mondottat. Drága Urunk elégtételeit is mind felajánlhatjuk értük és alkalmazhatjuk reájok. Búcsúinkat is felajánlhatjuk érettük, ha az Egyház engedélye folytán az elhunytakra alkalmazhatók. Szentmisét is mondathatunk értük. Az Egyház, melynek nincs hatalma felettük, az imádság által búcsúkat alkalmaztathat reájuk s a liturgia, a megemlékezés, a tömjén, a szenteltvíz s legfőképpen a kiváltságolt oltárok által hathat reájuk. A szentek közössége az a csatorna, amelyen keresztül mindez eljuthat hozzájuk. Az ég maga is igénybe veszi a földet, hogy segíthessen rajtuk. Királynéjuk segíti őket, midőn felhív minket, hogy tevékenykedjünk megszabadításukért. Az angyalok és a szentek adományaikat általunk adatják át nekik és így gyakran az ő alamizsnájukat nyújtjuk át nekik, anélkül, hogy tudnók. Drága Urunk úgy tekint reánk, mintha mondaná: Íme itt vannak eszközeim, dolgozzatok helyettem s úgy tesz, mint az atya, aki munkájának egy részét az elronthatás veszélye ellenére gyermekére bízza. Ily hatalommal bírni és azt nem használni, a legnagyobb tiszteletlenség volna az Isten iránt és a szeretetnek legnagyobb hiányát mutatná embertársaink iránt. Semmi sem oly tiszteletlen, mivel semmi sem oly gyermekietlen, mint az, ha az Isten ajándékait csupán bőségük miatt visszautasítjuk. Az emberek a biztosság érzését érzik magukban, ha természetfölötti dolgokba nem avatkoznak; valójában azonban lehetetlen távolmaradni azoktól, ha üdvözülni akarunk. Ha nem akarunk e rendszerbe belépni és abban alázatosan helyet foglalni, akkor az maga fog magához vonzani és darabokra tépni. A természetfölöttitől való félelem az érzelmek legveszedelmesebbje s annak nem kedvelése az örök kárhozatnak jóslata, amely nagyon is gyakran megvalósul.

Mindazt, amit eddig mondottam, legalább is közvetve ez ájtatosság érdekében mondottam; most át kell térnem közvetlen ajánlására.

6. Ez ájtatosság előnyei

I. Nem mondunk sokat, ha azt állítjuk, hogy az elhunytakért való ájtatosság az a középpont, melyben minden katolikus ájtatosság találkozik és mely minden más ájtatosságnál jobban megfelel Isten iránti kötelességeinknek, mert teljesen az önzetlen szeretetből származik.

Ha csak egy pillantást vetünk is a legfőbb katolikus ájtatosságokra, belátjuk ez állítás igazságát. Vegyük pl. Szent Ignácnak az Isten nagyobb dicsőségét kívánó ájtatosságát. Ez volt, ha szabad azt mondanunk, Jézus legkedveltebb ájtatossága is. Ámde a purgatórium az Isten dicsősége számára bőséges aratást biztosító mező. Egyetlenegy imát sem mondhatunk az elhunytakért, anélkül, hogy egyszersmind az Istent is ne dicsőítenők az imában megnyilvánuló hit és szeretet által. A legcsekélyebb enyhülés sem következhetik be a lelkek szenvedésében anélkül, hogy az Isten az Ő Fia szentséges vérének tisztelete és a léleknek a boldogsághoz való közelebbjutása által nem dicsőíttetnék. Egy lélek sem szabadulhat ki börtönéből anélkül, hogy az Isten dicsősége mérhetetlenül nem növekednék: Krisztus keresztje diadalmaskodik, a predestináció határozata diadalmasan beteljesedik, és a mennyei udvarban egy imádóval több van. Az Isten dicsősége a purgatóriumban biztosítva van, mivel

ott bűn nincs, sőt még lehetőség sincs reá. Mindaz tehát, amit ott elérünk, valóságos nyeremény, mindaz, amit ott aratunk, tiszta búza konkoly nélkül.

Továbbá: melyik ájtatosság kedvesebb a kereszténeknek a Jézus szent embersége iránt való ájtatosságnál? Ez tulajdonképpen nem is egy ájtatosság, hanem sok szép ájtatosság összessége. Mindez a szegény lelkekért való ájtatosságban teljesül ki. Minél hamarabb szabadulnak meg a lelkek a tisztítótűztől, annál inkább és hamarabb gyarapszik az Ő szent szenvedésének aratása, mert a lélek üdvözülésének minden késedelme örök, kárpótolhatatlan vesztesége Jézus szent embersége dicsőségének. Bármily különösen hangzik is ez, valóban így van. Tisztelhetjük-e Jézus szent emberségét jobban, mint a szentmiseáldozat által? Nos, ennek van legnagyobb hatása a purgatóriumban. A szentségekben való hit, amennyiben azok a halottak javára alkalmazhatók, mindig kedves hódolat Jézus előtt. Ugyanazt mondhatjuk a búcsúkról s a kiváltságolt oltárokról. Az Egyház minden hatalma Jézus szent emberségéből származik és örök dicsérete és hálaáldozata annak; így tiszteli ez az ájtatosság is Jézust azáltal, hogy a lelkek üdvéért égő buzgalmát utánozza. Mert ez a buzgóság az Ő népének sajátsága és Tőle nyert öröksége.

Ez az ájtatosság a Boldogságos Szűz tiszteletét is magában foglalja, akár úgy tekintjük őt, mint Jézus szent Anyját, aki az Ő szent emberségének tiszteletében részesedik, akár mint az irgalmasság Anyját, kit az irgalmasság cselekedetei által tisztelünk, akár mint a purgatórium Királynéját, kinek a szenvedő lelkek kiszabadítása és boldogsága annyira a szívén fekszik.

A szenvedő lelkekért végzett ájtatosságban a szent angyalok iránti hódolat is bennfoglaltatik. Hozzájárul ugyanis ahhoz, hogy azok a trónusok, amelyeket Lucifernek s a mennyei seregek egyharmadának bukása üressé tett, ismét benépesüljenek, s növeli a boldog lelkek társaságát. Azt is szabad hinnünk, hogy az angyalok különös érdekkel fordulnak az Egyháznak a purgatóriumban levő része felé, mert azt az ő legsajátosabb ékességük, a végső állhatatosság díszíti, bár még nem osztozik az ő örökségükben. Sokaknak közülük személyes érdekeik is vannak a purgatóriumban. Ezrek, talán milliók vannak közöttük, akik az ott szenvedő lelkek őrangyalai voltak, s tisztjük még nincs befejezve. Ezernek meg ezernek vannak ott pártfogoltjai, akik életükben különösen tisztelték őket. Vajon Szent Rafael, aki oly hű volt Tóbiáshoz, ott kevésbé hű lesz-e pártfogoltjaihoz? Mária Dionízia vizitációs apáca naponta üdvözölte őrangyalát azért a kegyelemért, hogy állhatatos maradt, amikor körülötte oly sokan elpártoltak az Istentől. Ez volt, miként már említettem, az egyetlen dolog, amit őrangyalának múltjából biztosan tudott. Vajon megfeledkezhetett volna-e róla őrangyala a purgatóriumban? Szent Mihály, a tisztítótűz fejedelme is bizonyára személyes hódolatként fogadja a szeretet minden megnyilatkozását a szegény lelkek iránt, kiket az Egyház a szentmisében ajánl az ő pártfogásába, s ha igaz, hogy a nemes szív egyszersmind hálás szív is, e jóságos és bátor szellem egykor bizonyára önmagához méltóan jutalmaz meg majd minket.

A szentek tiszteletét is szolgálja az elhunytakért végzett ájtatosság. A szeretet örömével tölti el ugyanis őket, mert növeli és szebbé teszi soraikat. Sok védőszentet személyes érdekek is fűznek számos lélekhez. A szerető kapcsolat köztük és védetteik között ugyanis nemcsak fennmarad, hanem azok szörnyű szenvedése miatt mélységes gyengédségükkel, kivívott győzelme miatt élénkebb érdeklődésükkel bővül, ők a szegény lelkekben kezük művét, példájuk gyümölcsét, imádságuk meghallgattatását, védelmük eredményét, szerető közbenjárásuk koronáját látják. Mindez a rendek és társulatok alapítóira különösen is áll. Ó, e szent alapítók Jézus Szent Szívének gyermekei, őket az Ő drága vére táplálta, az a vér, mely édesebb a tejnél, kedvesebb Engaddi szőlőjének boránál. Ki fejezhetné ki azt a gondoskodást, mellyel ezek a szent alapítók kísérik gyermekeiket, kik a lángok között fejezik be tisztulásukat? E lelkek tisztelték őket életükben, az ő atyjuk és alapítójuk házában éltek, az ő szava csengett szüntelenül fülükben, az ő ünnepei a lelki öröm és az ének napjai voltak számukra, az ő ereklyéi voltak pajzsaik, az ő szabályai az ő második evangéliumuk, az ő

tettei s szavai voltak mindig ajkukon, s az ő ruhája oly kedves volt nekik, mint a király kegyeltjének a királytól kapott ruha. Ő volt életük minden napján közöttük, s haláluk óráján Jézus és Mária nevén kívül semmilyen más név nem tudta lelküket annyira megnyugtatni, a gonosz lelkek támadását annyira visszaszólítani, a halál félelmét annyira megszüntetni, mint az övé. Csoda-e, ha alapítójuk szeretettel gondol reájuk, amikor őket, rendjének drágaköveit, szabályainak dicsőségét, szeplőtelen szépségükben a tisztulás lángjai között látja?

II. De az elhunytakért végzett ájtatosságnak egy különös jellemvonása is van. Nem szorítkozik csupán szavakra és érzelmekre, hanem végül is tettekre vezet. Sőt már önmagában véve is tett és azért valóban tartalmas ájtatosság. Beszél és egy tett már létre is jön. Szeret és egy gyötrelem csökken. Áldozatot mutat be és egy lélek megszabadul. Szinte az Isten hathatós szavához hasonlíthatnók, amely teszi azt, amit mond és létrehozza azt, amit parancsol. Az Egyház leginkább az irgalmasság cselekedeteit kívánja: íme, mennyire megvannak ezek a szenvedő lelkekért végzett ájtatosságban! Az éhező lelkeket Jézussal, az angyalok kenyerével táplálja. Szomjuk eloltására Jézus drága Vérével itatja őket. A mezíteleneket a dicsőség ruhájával ruházza. Hathatós gyógyszereivel meglátogatja a betegeket és látogatása által legalább megvigasztalja őket. A foglyokat a halálnál is rettenetesebb fogságukból kiszabadítja s mennyei, örök szabadsághoz juttatja. Az utasoknak szállást ad a mennyben. Az elhunytakat örök nyugalomra Jézus ölébe temeti. Ó ha majd az utolsó ítélet eljő s Jézus ama hét kérdést felteszi, mily boldog lesz az ember, bármily szegény koldus volt is, midőn hallja, mily ékesszólóan védik őt a jámbor lelkek seregei, akiket ő segített kínos fogságukban. Szalézi Szent Ferenc naponta háromszor helyezte magát az Isten, mint bírája elé és megkísérelte hogy magát úgy ítélje meg, mint ahogy majd az Úr Jézus teszi. Tegyük mi is ezt és akkor Szent Mihály főangyalnak megannyi szolgájává, a szenvedő és várakozó lelkek szép, de szomorú országának megannyi őrangyalává leszünk.

III. Van még egy nézőpont, melyből ezt az ájtatosságot tekinthetjük. Benne ugyanis a három teológiai erénynek, a hit, remény és szeretetnek, melyek az egész lelki életnek természetfölötti forrásai teljes és szép gyakorlását láthatjuk. Gyakorolja a hitet, mivel nemcsak elvezet a láthatatlan világba, hanem oly nagy erővel és meggyőződéssel dolgoztat is érte, mintha csak szemünk előtt terülne el. Keveset gondolkodó vagy kisműveltségű egyének gyakran szinte megijednek, hogy olyan pontossággal, meghittséggel és biztossággal beszélünk a láthatatlan világról, mintha csak a Rajna partjairól, vagy a Provence olajerdeiről, a római Campagnáról vagy Nápoly gyönyörű tengerpartjairól, vagy más, utazásainkban látott vidékről lenne szó. Mindez a hitből, az imádságból, a lelki olvasmányokból, a szentek életének ismeretéből és a teológia tanulmányozásából ered. Feltűnő és szomorú volna, ha nem így volna. Hiszen mennyiben fontos reánk nézve az a világ, amelyet látunk, ahhoz képest, amelyet nem láttunk? Ez az ájtatosság a szentmise és a szentségek hatásába vetett hitünket is gyakorolja, hiszen e hatásokról, noha nem látjuk őket, az elhunytakkal kapcsolatban mint kétségbevonhatatlan tényekről beszélünk. Ez az ájtatosság oly fokra emeli a szentek közösségéről szóló hitünket, hogy a hitetlenek szinte mosolyognak rajta. Ismeri azt a láthatatlan kincstárt, melyből a búcsúk származnak és ismeri a láthatatlan kulcsokat, melyekkel e kincstárakhoz férhetni és azt a láthatatlan hatást, melyek ezek kifejtenek, éppúgy, mint az érzéki világ tárgyait. Az elégtétel tana ez ájtatosság hitének nem okoz nehézséget. A legnagyobb könnyűséggel mozog benne, rendelkezik, ide vagy oda teszi át elégtételeit, alkalmazza őket erre is, arra is, s hiszi, hogy valamennyi kedves az Istennek. A mindennapi háztartás apróságait sem intézhetni nagyobb nyugalommal, mint ezeket a titkos dolgokat, melyek az értelemnek minden pillanatban a legnagyobb nehézségeket okozzák. Ez az ájtatosság ugyanazt a nyugodt hitet nyújtja nekünk, mint általában a katolikus ájtatosságok, melyek, mint mondottam, az elhunytakért végzett ájtatosságban középpontjukat találják meg. Az apostol mondja: „Az igaz a hitből él. De ha visszavonul, nem fog lelkemnek

tetszeni". És mi más a hit, „mint a reménylendő dolgok alapja és a láthatatlan dolgok bizonysága?"[54]

Ez az ájtatosság *hősi gyakorlása a reménynek is,* mely napjaink lelki életéből oly sajnosan hiányzik. Mert nézd csak, mily hatalmas épületet emel ez az ájtatosság, s abba valamilyen módon minden teremtményt bevon. És mi máson nyugszik e roppant épület, mint azon a gyermeki, Istenbe vetett bizalmon, mely a reménynek természetfölötti indítóoka? Remélünk a lelkekért, akiket segítünk és határtalanok azok az áldások, melyeket számukra remélünk. Reméljük, hogy mi is irgalmat találunk irgalmasságunkért és e remény erősíti törekvéseinket, anélkül, hogy szeretetünk érdemét csökkentené. Ha elégtételeinket, búcsúinkat elajándékozzuk a purgatóriumi lélek javára, ahelyett, hogy azokat magunknak megtartanók, mi más ez, mint hősi gyakorlása a reménynek? Az Istenre bízzuk magunkat s nem foglalkozunk azzal a gondolattal, hogy így magunk ítéljük el magunkat s talán sok évvel tovább kell ama olthatatlan tűzben tartózkodnunk. Szemünket becsukjuk, az ilyen gondolatokat eszünkből kiverni igyekszünk, osztogatjuk alamizsnáinkat és önmagunkat az Isten karjaiba vetjük. Reményünkben nem fogunk csalatkozni. Van-e, ki bízott Benne és csalatkozott? Nincs! Nincs! Minden jól lesz, ha az Istenre hagyjuk. Ez az ájtatosság továbbá a sírontúli dolgokkal foglalkozik, ott pedig a remény birodalma van. „Remény által üdvözülünk. Látni azonban azt, amit remélünk, nem reménység; hisz ki remélné azt, amit lát? Ha pedig reméljük, amit nem látunk, akkor várjuk türelemmel."[55] Mert az elhunytak állapota nem álom, és hatalmunk, mellyel rajtuk segíthetünk, szintén nem álom, éppúgy, mint ahogy az Isten tisztasága és a szentséges Vér sem álom. Ezért, ámbár sok vigaszunk van, mégis az a legerősebb vigasztalásunk, hogy az elénk helyezett reményhez fordulhatunk, „mely lelkünknek biztos és erős horgonya, mely elér a kárpit mögé, ahová mint elöljárónk miérettünk belépett Jézus, aki Melchizedek rendje szerint örökkévaló főpappá lett".[56]

Ebben az ájtatosságban a *szeretet* annyira megnyilatkozik, hogy szinte az Isten szeretetét utánozza. Van-e valami az égen és a földön, amire ki nem terjedne, amit magában nem foglalna, mégpedig oly könnyűséggel és oly sok kedvességgel, hogy a legkisebb megerőltetésbe sem kerül s olyan módon, mintha az önszeretetet nem is ismerné? Ez az ájtatosság az Isten szeretetének gyakorlása, mert általa azokat szeretjük, akiket az Isten szeret és azért szeretjük, mivel az Isten szereti őket s mivel az Isten dicsőségét és dicséretét növelni akarjuk. Ebben az egy szeretetben az Isten száz szeretete nyilatkozik meg, amit könnyen beláthatunk, ha a szegény lelkekről gondolkodunk s megfontoljuk, mit jelent az, hogy egy lélek végre eljut az örökkétartó boldogságba. Ebben az ájtatosságban a Jézus szent embersége iránti szeretet is megnyilatkozik, mivel Jézus bőséges megváltásának eredményeit gyarapítja. Tiszteli az Ő érdemeit, elégtételeit, parancsait és titkait. Benépesíti az ő mennyországát és dicsőíti Jézus Vérét. Tele van Jézussal, Jézus szellemével, művével, hatalmával, győzelmeivel. Megnyilvánul benne a szeretet a Boldogságos Szűz iránt is, mint fentebb már láttuk, úgyszintén az angyalok és szentek iránt is. Mily túláradó szeretet nyilvánul meg benne maguk a szenvedő lelkek iránt, akár azt adjuk nekik, amit az Egyház parancsol és azonfelül némi önkéntes alamizsnát, akár életünk minden elégtételét ajándékozzuk nekik, ha tehetjük, mint Szent Gertrúd tette; akár azt adományozzuk nekik, amit halálunk után barátaink a mi javunkra tesznek, mint Monroy atya hősi lemondással tette; akár azt tesszük értük, hogy ezt az ájtatosságot társalgásaink, beszédeink, könyveink, szentmisék, szentáldozások, vezeklések és búcsúk szerzése által előmozdítjuk. Minden emberre, még a meg nem tért bűnösökre is kiterjed ez az ájtatosság: mert a győzedelmes Egyház tagjainak számát növeli és így gyarapítja azok számát, akik értünk, a földön küzdő emberekért, közbenjárnak. Önmagunk

[54] Zsid 10–11.
[55] Róm 8.
[56] Zsid 6.

iránt is a szeretet gyakorlása ez, mert általa barátokat szerzünk a mennyben, s irgalmasságot nyerünk arra az időre, amikor majd nyugodt megadással, de szörnyű elhagyatottságban mi is a purgatóriumban leszünk. Növeli érdemeinket is az Isten szemében, s így, ha állhatatosak maradunk, túlvilági jutalmunkat is. De ha ez az elhunytak iránti gyöngéd szeretet a három teológiai erénynek ily gyakorlása, és ha a szentség legmagasabb foka főként ezek gyakorlásában áll, mily nagy fontosságot kell ennek a megható és szép ájtatosságnak tulajdonítanunk.

IV. Igen előnyös hatást gyakorol ez az ájtatosság a lelki életre is. Valóban annyira tanulságos és annyira természetfölötti, hogy ezen legkevésbé sem csodálkozhatunk.

Először is munkája elejétől végig titkos. Eredményeit nem láthatjuk, így nem táplálja hiúságunkat, és nem olyan ájtatosság, melynek gyakorlása mások szemeibe tűnnék. Sőt önmagunkról való teljes lemondásra vezet, mivel arra késztet, hogy fosszuk meg magunkat elégtételeinktől és búcsúinktól és olyasmit tekintsünk érdekünknek, ami közvetlenül nem reánk vonatkozik. Nemcsak az Isten dicsőségére törekszik, hanem az Isten nagyobb dicsőségére, sőt kizárólag az Isten dicsőségére. Megtanít arra, hogy a lelkekről helyesen gondolkozzunk, ami ez anyagi világban nem könnyű dolog, s őket csak Jézus jegyeseinek tekintsük. Így olyan világnézetre nevel, mely e világ szellemén és az emberi tekintetek zsarnokságán diadalmaskodik s az önszeretettel szembeszáll. A szegény lelkekről való szüntelen gondolkodás folytonosan elénk állítja a szenvedést, még pedig nemcsak a passzív szenvedést, hanem az Isten akaratának való örömteljes önátadást is. Már pedig éppen ez az evangélium igaz szelleme.

Közli velünk ez az ájtatosság az együttérzés által a szenvedő lelkek érzelmeit is és így növeli áhítatunkat Isten imádandó tisztasága iránt. Ennek az ájtatosságnak a szelleme a részvét szelleme, ez pedig a léhaság és lelki keménység ellenszere, és annak a szeretettel teljes jellemnek a bizonysága, mely a fensőbb életszentség jellemző tulajdonsága. S ki mondhatja meg, mi fog történni, ha hosszú éveken át folyton szemünk előtt tartjuk a mi Urunk után való elmondhatatlan és mégis türelmes vágyódásnak mintaképét? Mily csodálatos a buzgó katolikus élete! Csaknem mindenható, csaknem mindenütt jelenlévő, hiszen nem annyira ő él, mint Krisztus él benne! Ó, hogy lehet, hogy életünkben szinte minden órában a kezünk ügyében van az, ami annyira tele van természetfölötti erővel, titokzatos hatalommal, isteni erővel és mi mégis elhanyagoljuk a jószándékot, s a kegyelem csodálatos, természetfölötti rendszerében gondatlanul vesztegetjük az időt, jóformán úgy, mint a kő, mely naponkint együtt forog a földdel, anélkül, hogy tudná.

Haszontalan volna a különféle módokat elsorolni, melyek szerint ezt az ájtatosságot gyakorolhatjuk. A katolikusok eléggé ismerik azokat és ha behatóbban akarnánk róluk szólani, az maga egy új kötetet foglalna el. A szentmiseáldozat és a búcsúk természetesen mindig főeszközei lesznek az elhunytak iránti szeretetünknek. Kívánatos volna, hogy az a szép ájtatosság, mely a november hónapját a szenvedő lelkek javára szenteli éppen úgy, mint ahogy május havát Szűz Mária tiszteletére szenteljük, minél általánosabbá, egyetemesebbé váljék közöttünk. Alig van ájtatosság az Egyházban, mely jellegünknek és érzelmeinknek annyira megfelel, mint a purgatóriumi lelkekért való. Csak minden ájtatosságunkban emlékezzünk meg arról, hogy 1. kis vétkekért még a jóknak is mennyire kell bűnhődniök, 2. mily sokáig tart a tisztulás, minthogy ott nincs érdem, mely megrövidíthetné, vagy a szenvedések értékét növelhetné.

7. A szentek példái

Míg a részletes gyakorlatok megválogatását bátran kinek-kinek saját áhítatára hagyhatjuk, a szentek példáiról mondanunk kell valamit. E téren ők kimeríthetetlenek. De én nem

szándékozlak titeket túlterhelni, csak a fönnebb elmondottakat szeretném néhány szentnek példájával világosabbá tenni és megerősíteni.

Nagy Szent Gergely párbeszédeit minden időkben a szenvedő lelkekért való ájtatosság főforrásának lehet tekinteni. Faber Péter atya azt szokta mondani, hogy Szent Gergely szent volt, aki nagyon sok okból megérdemli tiszteletünket, de főérdeme az volt, hogy világosan és érthetően adta elénk a purgatóriumról szóló tant. Faber atya ugyanis azon a véleményen volt, hogyha Szent Gergely nem mondott volna oly sokat a szegény lelkekről, a következő századokban az értük való ájtatosság is sokkal hidegebb lett volna.

Ámbár az elhunytakért való ájtatosság a legtöbb szentnek jellemző tulajdonsága, mert Szent Tamás szerint is a szeretet csak akkor tökéletes, ha éppen úgy magában foglalja a megholtakat, mint az élőket, mindemellett voltak egyes különleges lelkek, akiket az Isten szinte egyenesen a purgatóriumi lelkek javára teremtett. Ilyen volt De Santa Inez Józéfa ágostonrendi szerzetesnő és Pampelonai Franciska karmelita apáca, ők szinte csak a szenvedő lelkekért éltek s állandó kapcsolatban voltak az elköltözött lelkekkel. Celláik, különösen Inezé, gyakran tömve voltak velük. Más tekintetben is bámulatosan hasonló volt e két szerzetesnő szentségének jellege. Ha a purgatóriumról szólunk, minden aggály nélkül felhasználhatjuk a magánkinyilatkoztatásokat is. Erre Bellarmin tekintélye is bátorít, ki a purgatóriumról írt értekezésében, miként már említettem, mindig néhány magánkinyilatkoztatást is felhoz bizonyítékul. Példámat több okból de Martignat Mária Dionízia vizitációs nővér életéből merítem, aki az annecy-i zárdában 1653-ban halt meg. Elbeszélésem hosszúságáért nem akarom magam mentegetni, mert egy hosszabb példa több világot vet tárgyunkra, mint egy tucat apró elbeszélés.

Abban az időben, mikor de Martignat kisasszony a francia udvart Károly Emánuel turini udvarával felcserélte, lakott a fővárosban egy hölgy, akit általában Antéa anya néven ismertek Ez a Szentlélektől különös sugallatot kapott, hogy magát a purgatóriumi lelkek szolgálatára szentelje, s ezt sok évig gyakorolta is. Midőn de Martignat kisasszonnyal megismerkedett, imái által kieszközölte az Istentől, hogy e hivatásában utóda Mária Dionízia legyen s csakugyan Antéa anya lelke volt az első, akit Mária Dionízia a purgatóriumból kiemelkedni látott, ahol bizonyos isteni sugallatok elmulasztása miatt öt óráig tartózkodott. Antéa anya megjövendölte de Martignat kisasszonynak, hogy végül is apáca lesz, amint ezt Szalézi Szent Ferenc szintén ajánlotta neki; mikor ennek ideje elérkezett, az annecey-i vizitációs zárdába lépett. Amikor oda utazott, a szenvedő lelkek nagy sokasága kísérte, akiknek jelenlétét annyira érezte, hogy még azt sem vette észre, hogy a Mont-Cenisen átjutott. Antéa anya imájára, a turini szent kendő előtt imádkozva, abban a csodálatos titokzatos kegyelemben részesült, hogy a tisztítótűzben szenvedő lelkek felett csaknem korlátlanul rendelkezhetett. Első éveit Annecy-ben egészen e lelkeknek szentelte. Ezek sok mindent közöltek is vele, így például azt, hogy a legtöbb gonosz lélek a zárdában a betegszobában tartózkodik és működik, mert ott vívja a lélek az utolsó harcot az örökkévalóságért.

A szenvedő lelkek állandóan kísérték őt, s ő érezte jelenlétüket. Főnöknőjének azt mondotta, hogy egyáltalában nem fél tőlük, s éppen olyan jól érzi magát közöttük, mint nővérei társaságában, sőt lelkének több haszna van belőlük, mint az élőkkel való társalgásból. Az üdülés óráiban mindig nagy ékesszólással beszélt kedves ájtatosságáról. Főnöknője egyszer azt az óhaját fejezte ki, hogy bárcsak látogatná meg őt is egy purgatóriumi lélek, ha ő e látogatás által alázatosabbá és az Isten előtt kedvesebbé válhatik. Mária Dionízia azt mondotta neki: „Jó, kedves Anyám, ha akarod és kívánod, kérjük az Istent, adja meg neked”. A főnöknő beleegyezett és még azon az este nagy csodálkozással vette észre, hogy egy szenvedő lélek titokzatosan jelt ad neki. Ez a lélek azután gyakori látogatója lett. Társnői, akik a főnöknő szobájában aludtak, e látogatások szem- és fültanúi voltak. E látogatások két hónapig tartottak. Ez idő végén Mária Dionízia figyelmeztette főnöknőjét, hogy e látogatások

azt mutatják, hogy a szenvedő lelkek sokkal tovább tartózkodnak a purgatóriumban, mint azelőtt hitte, mégpedig négy okból: 1. ama megfoghatatlan tisztaság végett, amely nélkül nem jelenhet meg a lélek az Isten előtt, aki maga a szentség és tisztaság és aki senkit sem fogad be mennyei városába, hacsak nem oly tiszta, mint maga a város; 2. a bocsánatos bűnök megszámlálhatatlan sokasága miatt, melyeket ez életben elkövetünk és ama csekély vezeklés miatt, melyet meggyónt halálos bűneinkért tartunk; 3. azért, mert e lelkek képtelenek magukon segíteni; 4. a keresztények nagyobb részének lanyhasága miatt, mellyel a szegény lelkekért való imádságot és jócselekedeteket elhanyagolják, mert, sajnos, az elhunytak csaknem éppoly hamar elenyésznek az élők emlékezetéből, mint eltűnnek szemükből, míg a valódi szeretet azokat, kiket szeret, a purgatórium tüzén keresztül a paradicsom öröméig kíséri.

Az Angyalok Nagyasszonyának ünnepe volt a nap, melyen Mária Dionízia sok purgatóriumi lélek megszabadulását nyerte el. Egyszer e napon a szentáldozás után erős benső mozgást érzett, mintha Urunk kivette volna testéből a lelket s azt a purgatórium határaira vitte volna. Ott egy hatalmas fejedelemnek a lelkét mutatta meg neki az Úr, akit párbajban öltek meg, de akinek az Isten megadta azt a kegyelmet, hogy bánatot gerjeszthessen, mielőtt végsőt lehel. Mária Dioníziának ezért a lélekért kellett imádkoznia. Ezt kilenc évig és három hónapig meg is tette, sőt még életét is fölajánlotta áldozatul e lélekért, de az még sem szabadult meg. Megjelenése annyira meghatotta őt, hogy főnöknője is észrevette, hogy valami rendkívüli történt vele. Ő el is beszéli e látomását és hozzátette: „Igen, kedves Anyám, én láttam azt a lelket a purgatóriumban. De ó, ki szabadíthatja meg őt? Talán ítéletnapig sem fog kiszabadulni. Ó édes anyám, – folytatta sírva –, mily jó az Isten az Ő igazságosságában! Mennyire követte ez a fejedelem a világ és a test szellemét. Mily kevéssé aggódott lelkéért és mily kevés áhítatot tanúsított a szentségek iránt!” E látomás és vezeklései oly rossz hatással voltak testi egészségére, hogy a főnöknő többször kötelességének tartotta őt figyelmeztetni, de apácánk erre azt felelte, hogy neki most szüntelenül kell szenvednie, minthogy felajánlotta magát az Istennek, hogy könnyítsen e szenvedő lélek kínjain. „És mégis, lássa édes anyám, engem nem annyira e lélek siralmas helyzete hat meg, mint a kegyelemnek az a szerencsés pillanata, mely üdvösségét biztosította. Ez a boldog pillanat az isteni jóság és szeretet végtelenségének megnyilvánulása volt. A tett, melyben elhunyt, poklot érdemlett. Az Istennel nem gondolt s így sem nyerhette meg a mennytől a kegyelem ama drága pillanatát. Ő a szentek egyességének imáiban részesült. Azért, édes anyám, mostantól fogva az egész világot arra kell tanítanunk, hogy az Istent, a Boldogságos Szüzet és a szenteket folyton kérjék a végső kitartás kegyelméért s jócselekedetekkel igyekezzenek utat készíteni számára. Mert ha az Isten néha el is tér szokásos cselekvésmódjától, nekünk mégsem szabad vakmerően bizakodnunk, hogy ily rendkívüli kedvezésben lesz részünk. Sok csatát vívtak Izraelben, de a nap csak Józsue csatájánál állott meg, és csak Ezechiás kedvéért haladt visszafelé. Millió lélek veszhetett el ama tett miatt, melyben e fejedelem üdvözült. Csak egy pillanatra nyerte vissza eszméletét, hogy a kegyelemmel együtt működhessék s e drága pillanat az ő lelkét igazi bánatra indította, s ez őt az Istennel kibékítette.

A főnöknő e nézet ellen bizonyos ellenvetéseket tett, mire a jó nővér azt felelte: „Kedves anyám, minthogy a fejedelem nem vesztette el hitét, száraz, gyülékony ághoz volt hasonló, s így mikor a kegyelem szikrája lelkét érintette, a szeretet tüze felgyulladt benne és felkeltette ezt az üdvözítő elhatározást. Az Isten fölhasználta az ösztönt, mellyel Teremtőnket hívjuk segítségül, midőn életünk, melyet tőle kaptunk, veszedelemben forog. Így indította e fejedelem lelkét arra, hogy a hathatós kegyelemhez forduljon. Az isteni kegyelem tevékenyebb, rnint képzelnők. Pillantásunk nem oly gyors, mint az Isten működése a lélekben, melynek közreműködését keresi s a pillanat, melyben a lélek a kegyelemmel közreműködik, csaknem oly rövid, mint az a pillanat, melyben a kegyelmet megnyeri, így

ismeri meg a lélek, mily csodálatosan a maga képére és hasonlatosságára teremtette őt az Isten". A főnöknő látva, mily mélyre bocsátkozik Mária Dionízia, félbeszakította s azt mondotta, hogy az Isten negyven évig bajlódott Izrael fiaival s azok mégsem tértek meg. „Igaz, édes anyám – viszonzá a nővér –, de akkor meg is esküdött, hogy nem vezeti be keményszívű népét nyugvóhelyére. A győzelmes kegyelemnek csupán egy pillanatra volt szüksége, hogy Szent Pált leverje, és szívében teljes győzelmet arasson. Az Isten ítéletei és cselekvésmódja mélységek, melyeket ki nem fürkészhetünk. Egyet azonban biztosan állíthatok: a kegyelemnek ez áldott pillanata nélkül a fejedelem lelkének a pokol mélyére kellett volna leszállnia, és mióta az ördög ördög lett, aligha csalódott még annyira várakozásában, mint amidőn ezt a prédát elvesztette, mert áldozatának ama néhány másodperc alatt végbe ment lelki átalakulásáról, melyet az isteni jóság a halálos seb után neki engedélyezett, semmit sem tudott."

Nyelv alig beszélheti el mindazokat a testi-lelki szenvedéseket, melyeket Mária Dionízia e lélek kiszabadításáért kiállott. Chaugy anya egész fejezetet szentel ezek leírására. Sok vezeklés után az Isten jónak látta, hogy a fejedelem szenvedő lelkét egy kissé az égő tűzből kiemelve, látomásban megmutassa neki; ugyanakkor azt az ígéretet kapta, hogy kevéssel az utolsó ítélet előtt kiszabadul s néhány órával csökken purgatóriumi szenvedése. Midőn de Châtel anyát kérte, hogy a fejedelem lelkéért imádkozzék, az nem győzött eléggé csodálkozni, hogy Mária Dionízia csak néhány órai csökkentésről beszél. Ő azt felelte neki: „Anyám, már az is nagy dolog, hogy az isteni irgalom megengedi nekünk, hogy Reá befolyást gyakorolhassunk: a másvilágon az időt nem a mi mértékünk szerint mérik. Évekig tartó földi bú, szegénység és betegség alig hasonlít a purgatóriumi szenvedés egyetlen órájához".

Messze vezetne, ha az Úr Jézus minden közlését, melyet e szenvedő lélek állapotáról tett, leírnám. Végül a nővér elhatározta, hogy ezután éltét nem megszabadítására, hanem csak szenvedésének megkönnyebbítésére ajánlja föl s ezt az Isten elfogadta. Nem sokkal halála előtt, midőn a főnöknő azt a véleményét nyilvánította, hogy a fejedelem lelke most bizonyára kiszabadul, Mária Dionízia nagy hévvel azt mondta: „Ó még sok esztendőre és sok imádságra van szüksége". És valóban még akkor sem szabadult ki a fejedelem, midőn Dionízia halálával koronázta meg kilenc évi szenvedését s azokat az imákat, szentmiséket, szentáldozásokat és búcsúkat, melyeket ő és mások e lélekért felajánlották. Mily sok következtetést lehetne mindezekhez fűznünk. Az Istent szerető szívek ezt majd maguktól is megteszik.

Még egy szót. Az érző szívek gondjai között van egy, mely nemzedékről-nemzedékre mindig nagyobbodni látszik. Ez a szegénység és nyomor iszonyú növekedése, melyet enyhíteni alig tudunk. Nem hiszem, hogy volna közöttünk valaki, aki ezt még nem érezte volna. A nyomor oly hatalmas, hogy azok, akik csak keveset adakozhatnak, éppannyira fájdalommal nézik, mint azok, akiknek semmijük sincs, akik pedig sokat adakozhatnak, azok talán még nagyobbal. Mert az adakozás kinyitja az ember szívét s mindig nagyobb adakozásra készteti, s így azok, akik többet adakozhatnak, érzik leginkább, mily kevés az, amit adhatnak, a mutatkozó szükséghez képest. Az alamizsnaadásnak e vágya Jézus szentséges Szívéből származik s azt ki kell elégíteni. De hogyan elégíthetjük ki jobban, mintha azoknak adunk, kiknek legnagyobb szükségük van rá, ti. a szenvedő lelkeknek? Ezt mindnyájan megtehetjük. És mily sokat tehetünk földi szegényeinknek is, ha ügyüket azoknak a lelkeknek ajánljuk, akiknek megszabadulása az Isten jóságából tőlünk függ s velük mintegy szerződést kötünk, hogyha egykor a menny szabadságában lesznek, esdjenek ki bőséges kegyelmet a gazdagok számára, hogy szívük az első keresztények szívéhez hasonlóan megnyíljék s tagadják meg önmagukat és segítsék Krisztus szegényeit.

*

A tisztítótűz tana és az a csodálatos hatalom, mellyel a szenvedő lelkekért való ájtatosság révén rendelkezünk, minden másnál jobban bizonyítja, hogy az Isten mindent úgy intéz, hogy irántunk való szeretetét megmutassa s szeretetünket megnyerje. Ez ájtatosság elhanyagolása ugyanúgy azt a hálátlanságot és visszásságot mutatja, mellyel mi Isten szeretetét visszafizetjük. Mily meghatóan szép az a leírás, melyet az Isten Szent Gertrúdnak Önmagáról és a lelkek utáni vágyódásáról adott. „Éppen úgy vagyok, mint egy szegény beteg, aki nem bír járni és nagy üggyel-bajjal kiviteti magát a napra, hogy annak melegén kissé fölüdüljön s aki mikor hirtelen vihar tör ki, türelmesen várja, míg kiderül az ég. Irántatok égő szeretetem áthat engem és arra kényszerít, hogy bűneitek viharában közöttetek lakjam, s arra várjak, hogy javulástok nyugalmat s alázatosságtok csendet teremt”. Valóban így kiálthatunk fel Génuai Szent Katalinnal: „Ó Uram, de szeretném teremtményeid iránti nagy és tiszta szeretetednek okát tudni!” Urunk azt felelte neki: „Szeretetem végtelen és én nem tehetem, hogy ne szeressem azt, amit teremtettem. Szeretetemnek oka semmi más, csak maga a szeretet, és ha látod, hogy ezt meg nem értheted, ne nyugtalankodjál miatta és ne keress olyat, amit soha meg nem találsz”. Szentünk erre így kiáltott fel: „Ó, szeretet, aki téged érez, az meg nem érthet téged, és aki téged megérteni kíván, meg nem ismerhet.”

Csak ismételnék, ha részletezném, hogy ez az ájtatosság mennyire előmozdítja három fő célunkat: az Isten dicsőségét, Jézus érdekeit, és a lelkek üdvét. Valóban, ez ájtatosság legfőbb sajátja a hathatósság: ez az egész ájtatosság természetfölötti erőtől buzog és mindenhová kihat. Titkos erő lakozik benne, mely messzebb hat, mint amennyire akartuk, és többet tesz, mint amennyit reméltünk. Olyan, mint egy hangszer, melyben egymás mellett futnak Isten dicsőségének valamennyi húrjai, úgyhogy amikor az egyiket megpendítjük, mindnyájan egy dallamot zengenek: annak az éneknek egy részét, melyet a Szentháromság keblén Jézus Szentséges Szíve zeng az Isten dicsőségére.